

Møte tirsdag den 8. mai 2007 kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 75):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjetterminen 2005 (Innst. S. nr. 155 (2006-2007), jf. Dokument nr. 1 (2006-2007))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om brukerroetting av offentlige tjenester (Innst. S. nr. 156 (2006-2007), jf. Dokument nr. 3:3 (2006-2007))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av fastsettelse av særavgifter i toll- og avgiftsetaten (Innst. S. nr. 157 (2006-2007), jf. Dokument nr. 3:4 (2006-2007))
4. Interpellasjon fra representanten Svein Flåtten til finansministeren:

«Det er nå stor knapphet på arbeidskraft i mange næringer, og mange steder er det flere ledige stillinger enn arbeidssøkere. Dette fører til produksjonsbegrensninger og lønnspress. Import av arbeidskraft har delvis hjulpet oss så langt. Nå strammes arbeidsmarkedene i Øst-Europa og i Sverige. Faren for norsk kostnadsøkning stiger. Det skaper press på både rente og valuta. Samtidig står altfor mange utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. For en del av disse vil det straffe seg økonomisk å gå fra trygd til arbeid. Moderniseringen av vårt økonomiske system, bl.a. gjennom skattereformen i 1992, innebar redusert bedrifts- og marginalskatt på arbeidsinntekter og stimulering til sparing. Skattereformen i 2003 videreførte dette. Regjeringen har fra høsten 2005 systematisk økt skattene og redusert insentivene til sparing.

Hvordan vil statsråden bruke skattepolitikken for å stimulere til arbeid og sparing?»
5. Interpellasjon fra representanten Hans Olav Syversen til finansministeren:

«Det er bred enighet om at skatte- og avgiftsinsentiver er viktige virkemidler for å nå miljøpolitiske mål. En tilsvarende argumentasjon kan føres også når det gjelder folkehelsepolitikken. Nasjonalt råd for ernæring har nylig sterkt anbefalt en sterkere avgiftsdifferensiering ut fra effekter for folkehelsen, bl.a. gjennom bortfall av merverdiavgift på frukt og grønnsaker. Slike virkemidler skal vurderes ifølge den fremlagte planen for bedre kosthold i befolkningen (2007-2011), uten at det er konkretisert nærmere hvordan og når vurderingene skal presenteres.

Er statsråden enig i at folkehelsegevinster også er et relevant moment å ta hensyn til ved utformingen av skatte- og avgiftssystemet, og vil statsråden bidra til at den lovede utredningen blir prioritert slik at Stortinget kan få seg forelagt et godt beslutningsgrunnlag, f.eks. i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2008?»
6. Interpellasjon fra representanten Dagfinn Høybråten til finansministeren:

«Mye av samfunnsdebatten i Norge dreier seg om hvordan privat og offentlig forbruk kan økes ytterligere. Samtidig som det er klart at økonomisk velferd og fordelingen av denne er sentralt for opplevelsen av et godt samfunn, viser mange andre indikatorer at opplevelsen av livskvalitet avhenger også av mange andre viktige verdier som ikke kan måles gjennom tradisjonelle verdiskapingsmål. En økt forståelse i samfunnet av at livskvalitet dreier seg om langt mer enn forbruk, er også nødvendig for å sikre forståelse for de tiltak som må gjennomføres i Norge som vårt bidrag i kampen for en global, bærekraftig utvikling.

Hvilke tiltak mener statsråden kan være hensiktsmessige for å flytte fokus i samfunnsdebatten fra velstandsutvikling til utvikling av livskvalitet, for eksempel utvikling av nye indikatorer for en god samfunnsutvikling?»
7. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til deltagelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (2007-2013) (Innst. S. nr. 181 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 50 (2006-2007))
8. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og Bent Høie om å fjerne boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom (Innst. S. nr. 182 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:40 (2006-2007))
9. Interpellasjon fra representanten Børge Brende til olje- og energiministeren:

«En mer sårbar kraftforsyning der forbruket av elektrisk kraft har økt betydelig mer enn kraftproduksjonen den senere tid, har ført til betydelig underbalanse i kraftforsyningen i enkelte landsdeler. Dette burde først og fremst resultert i at Regjeringen hadde initiert økt lokal energiproduksjon. Når lokal utbygging ikke iverksettes, planlegger energimyndighetene i stedet fremføring av store og nye kraftlinjer. Det er planlagt kraftlinjer gjennom verdifulle naturlandskap i hele landet.

Hva vil Regjeringen gjøre for å sikre tilstrekkelig lokal kraftproduksjon slik at en kan unngå linjene, og hvis ikke dette gjennomføres, hvordan vil statsråden følge opp vedtaket fra Senterpartiets landsmøte hvor det fremgår at en vil ta initiativ for at kraftlinjer, 420 kV, skal legges i kabel der miljøkostnadene med luftspenn er store?»
10. Interpellasjon fra representanten Børge Brende til fiskeri- og kystministeren:

«Petroleumsvirksomhet på norsk sektor i Barentshavet, fremtidig oljeutvinning i russiske havområder og i Nordvest-Russland og økende skipstrafikk langs kysten vår stiller norsk oljevernberedskap overfor nye utfordringer. Ny aktivitet og økende skipstrafikk

gjør det nødvendig å styrke oljevernberedskaper. Kystverket slo nylig fast i en rapport at de mangler 200 mill. kroner årlig for å kunne ivareta en forsvarlig oljevernberedskap i årene fremover. Statsråden har tidligere ment at oljevernberedskaper er god nok.

Med de nye opplysninger som er fremkommet fra Kystverket, står statsråden fast ved at beredskaper er tilstrekkelig, og hvis ikke, når vil Regjeringen følge opp Kystverkets rapport og styrke oljevernberedskaper slik at den kan håndtere dagens og kommende års behov på forsvarlig vis?»

11. Referat

Presidenten: Representantene Eirin *Faldet*, Trygve Slagsvold *Vedum*, May-Helen Molvær *Grimstad*, Leif Helge *Kongshaug*, Heidi *Sørensen*, Per *Sandberg* og Vigdis *Giltun*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Finnmark fylke, Kirsti *Saxi*, har tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Eva M. *Nielsen* fra og med 8. mai og inntil videre
 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Thomas *Breen* fra og med 8. mai og inntil videre
 - fra representanten Sigvald *Oppebøen Hansen* om permisjon i dagene 9. og 10. mai for å delta som valgobservatør for OSSEs parlamentariske forsamling under parlamentsvalget i Armenia
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
- Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Telemark fylke, Lise *Wiik*, oppholder seg for tiden utenlands og er av den grunn forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Sigvald *Oppebøen Hansens* permisjon i dagene 9. og 10. mai.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Finnmark fylke: Ann-Kristin *Engstad*
For Hedmark fylke: Tone Merete *Sønsterud*
For Telemark fylke: Sindre Fossum *Beyer*
2. Ann-Kristin *Engstad* innvelges i Lagtinget for den tid hun møter for representanten Eva M. *Nielsen*.

Presidenten: Ann-Kristin *Engstad* og Tone Merete *Sønsterud* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges tre settepresidenter for Stortingets møter i dag og resten av innværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Solveig *Horne*, Hans Frode *Kielland Asmyhr* og Anders *Anundsen*. – Andre forslag foreligger ikke, og Solveig *Horne*, Hans Frode *Kielland Asmyhr* og Anders *Anundsen* anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter innværende uke.

Statsråd *Karita Bekkemellem* overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Jan Tore *Sanner* vil fremsette et representantforslag.

Jan Tore Sanner (H) [10:04:41]: På vegne av representantene Peter *Skovholt Gitmark*, Gunnar *Gundersen*, Kari Lise *Holmberg*, Børge *Brende*, Trond *Helleland*, Svein *Flåtten* og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å avvikle den såkalte hytteskatten og begrense nivået på eiendomsskatten.

Presidenten: Representanten Børge *Brende* vil fremsette et representantforslag.

Børge Brende (H) [10:05:13]: På vegne av representantene Ivar *Kristiansen*, Peter *Skovholt Gitmark* og meg selv vil jeg fremlegge forslag om å innføre et forbud mot deponering av nedbrytbart avfall fra 1. januar 2009.

Presidenten: Representanten Torbjørn *Hansen* vil fremsette et representantforslag.

Torbjørn Hansen (H) [10:05:43]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Petter *Løvik*, Gunnar *Gundersen*, Ivar *Kristiansen* og meg selv fremme forslag om en fremtidsrettet jordbrukspolitik.

Presidenten: Representanten Anders *Anundsen* vil fremsette et representantforslag.

Anders Anundsen (FrP) [10:06:11]: Det er en glede å kunne legge frem forslag fra representantene Siv *Jensen*, Carl I. *Hagen*, Jon *Jæger Gåsvatn*, Åse M. *Schmidt* og meg selv om å gjennomføre folkeavstemning om forholdet mellom stat og kirke samtidig med kommunevalget 2007.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjetterminen 2005 (Innst. S. nr. 155 (2006-2007), jf. Dokument nr. 1 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver saksordfører og 5 minutter til medlemmer av Regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra saksordførere og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lodve Solholm (FrP) [10:07:45] (leiar for komiteen og ordførar for sakene under Fiskeri- og kystdepartementet): Riksrevisjonen har lagt fram si årlege Dokument nr. 1-innstilling. Dei har revidert 233 statlege verksemder. 210 verksemder har fått brev utan merknader, mens 23 har fått merknader – det er eit nivå på ca. 10 pst., og det er stabilt. Det er kanskje ikkje så urovekkjande i seg sjølv, sjølv om 10 pst. er eit høgt tal, men det er eit stort men som uroar komiteen. Det er at halvparten av dei verksemdene som har fått merknader i 2005, også fekk det i 2004. Og ikkje nok med det: Det er dei same svakheitene og merknadene som går igjen. Ein må kunne forvente når det blir påpeikt at det er enkelte svakheiter i verksemdene, at det blir retta på til neste år. Det er bekymringsfullt når dei same verksemdene har dei same svakheitene år etter år. Det har også bekymra Riksrevisjonen.

Det er også grunn til å vere uroleg over at det viser seg at det faktisk er etatsstyringa som gjer at Stortingets vedtak ikkje blir følgt opp. Komiteen forventar at Regjeringa tek tak i dette og ryddar opp, og at det blir stilt krav om ei betring. Komiteen forventar også at ein i neste års rapport ser ei klar betring både i høve til kven som har fått merknader, og kva dei har fått merknader for. Ordførarane for dei andre områda vil kome med sine merknader.

Lat meg likevel ta opp eit problem som gjeld fleire av verksemdene. Det gjeld brotet på reglementet om offentlege innkjøp. Dette går igjen i mange departement og i mange verksemder, også innafor det departementet som eg har ansvaret for, nemleg Fiskeri- og kystdepartementet.

Ein må kunne forvente at departement og offentlege verksemder klarer å halde seg til det regelverket som er vedteke, som faktisk er eit internasjonalt regelverk. Det kan så vere at private med liten administrasjon kanskje ikkje klarer å følgje dette opp, men vi må kunne forvente at offentlege verksemder med stor administrasjon klarer å følgje dette opp, og at dei same merknadene ikkje går igjen år etter år. Det var på denne bakgrunnen at komiteens medlem frå Høgre, Per-Kristian Foss, i vinter fremja ein interpellasjon om temaet offentlege innkjøp. Statsråd Heidi Grande Røys lova å ta tak i dette. Ho ville rydde opp og stille krav, ikkje berre i høve til sitt eige ansvarsområde, men hennar kollegaer ville òg stille krav til sine underetatar om at dette måtte følgjast opp. Vi forventar sjølv sagt at ein i neste års rapport ser ei klar betring her. Ein kan kanskje ikkje forvente at ein blir heilt feilfri – det er det vel ingen av oss som er – men vi forventar ei betring. Vi i komiteen forventar også at Riksrevisjonen vil følgje dette opp i seinare rapportar, at det blir ei ordning på dette, og at Stortinget sjølv sagt blir orientert om dette.

Som eit ledd i arbeidet med Dokument nr. 1 har komiteen hatt tre kontrollhøyingar. Vi har hatt høyring med Samferdselsdepartementet om restruktureringsfond i Mesta AS. Vi har hatt høyring med Arbeids- og inkluderingsdepartementet om IKT-tryggleiken i trygdeetaten.

Og vi har hatt høyring med Barne- og likestillingsdepartementet om forhold rundt styringa av barne-, ungdoms- og familieetaten. Eg reknar med at dei andre saksordførarane vil kome tilbake til dei ymse høyringane. Vi har også sendt brev til Helse- og omsorgsdepartementet om enkelte forhold vedrørende Kreftregisteret og registerets fond. Referat frå høyringane og brevet til Helse- og omsorgsdepartementet er lagt ved innstillinga.

Komiteen er også uroa over økonomistyringa i helseføretaka generelt, men spesielt kanskje i Helse Midt-Noreg. Vi i Framstegspartiet er så uroa at vi meiner at Regjeringa må ta tak i dette og følgje dette opp på ein særskild måte ved ein ny gjennomgang av dette, og så leggje saka fram for Stortinget. Det verkar som om enkelte, og særleg Helse Midt-Noreg, har mista kontrollen over økonomistyringa. Det er alvorleg, i og med at det gjeld så store summer. Eg vil på denne bakgrunnen fremje forslaget frå Framstegspartiet, som er teke inn på side 55 i innstillinga.

S o l v e i g H o r n e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Lodve Solholm har tatt opp det forslaget han refererte til.

Berit Brørby (A) [10:13:55] (ordfører for sakene under Barne- og likestillingsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet): Vi skal nå behandle Riksrevisjonens rapport om den årlige kontroll med bruk av statens midler, det som var bevilget på budsjettet for 2005. Med andre ord: Mye av det jeg skal si nå, handler altså om den forrige regjeringens budsjettoppfølging.

Riksrevisjonen har også i 2005 avdekket alvorlige feil og mangler i Barne- og likestillingsdepartementets økonomiforvaltning. Regnskapet viser betydelige inntekter på såkalte nullbudsjetterte inntektsposter. Hele 94 mill. kr fra disse postene ble i 2005 benyttet til å dekke andre merutgifter eller forklare underdekning på andre poster. Dette er et klart brudd med Stortingets forutsetninger. Jeg tar det for gitt at forholdet nå er brakt i orden for 2006, og imøtesser Riksrevisjonens tilbakerapportering om dette, som vi antageligvis får neste år.

Alle barn skal ha rett til gode oppvekstvilkår. Vi må aldri la barn bli en salderingspost i et budsjett. Ingen, uavhengig av hvor de bor i landet, skal måtte oppleve omsorgssvikt, vold eller mobbing uten at noen raskt griper inn. Barnevernsreformen som overførte ansvaret til staten, var, slik en enstemmig komite slår fast, et viktig skritt for å gi disse barna et bedre tilbud.

Riksrevisjonens undersøkelse avdekker betydelige overskridelser på flere budsjettposter under Bufetat – dette på tross av tilleggsbevilgninger i to omganger i løpet av året. En samlet komite stiller derfor spørsmål ved realiteten i departementets budsjettering for 2005. Uttalelsene, både fra tidligere og nåværende barneminister, i den høringen komiteen gjennomførte og de forhold Riksrevisjonen har pekt på i Dokument nr. 1, viser at reformen var underbudsjettert og for dårlig forberedt fra departementets side. Spørsmålet vi må stille oss i dag, er derfor om man

nå har skaffet seg tilstrekkelig oversikt over og kunnskap om behovene, slik at vi kan føle oss trygge på at barna får det tilbudet de trenger. Det tror jeg det er grunnlag for å si at vi er trygge på nå. Jeg vet at dette er et hovedfokus som statsråd Bekkemellem har.

Jeg har merket meg at statsråden også mener at departementet nå har tatt det styringsgrepet som hun mener det er forsvarlig å gjøre, og at hun har iverksatt en gjennomgang av det statlige barnevernet. Det er bra.

Jeg ser fram til å lese resultatet av den gjennomgangen av barnevernet som ECON har foretatt. Klare og reflekterte styringssignaler fra departementet og en god dialog mellom departementet og etaten er nødvendige forutsetninger for å lykkes. Det har jeg også tro på at de vil.

Et av Bufetats mål har vært å redusere andelen av akutt plasseringer i forhold til antall institusjonsplasseringer totalt. Dette er et riktig, men også et veldig krevende mål, fordi det er kommunene eller fylkesnemndene som har vedtakskompetansen, som da selvfølgelig også påfører ekstra, men nødvendige, utgifter. Riksrevisjonens gjennomgang har avdekket alvorlige brudd også på anskaffelsesreglementet. Jeg vil benytte denne anledningen til å understreke det ansvaret hver enkelt som disponerer midler på vegne av fellesskapet, har for at regelverket følges. Komiteen viser i sine merknader til at kravet om planer for å dekke aktuelle og framtidige behov for institusjonsplasser ikke er innfridd, men at departementet opplyser at slike er under utarbeidelse. Det er også bra.

De mange historiene om overgrep og svikt i omsorgen for barn som var i barnevernets varetekt i vår nære fortid, er en viktig påminnelse om samfunnets ansvar for å føre kontroll med alle de institusjonene barnevernet benytter. En samlet komitee forutsetter at det er etablert tilfredsstillende kontrollrutiner også for de institusjonene som drives av de ideelle organisasjonene, og at avtalene med disse reforhandles etter en felles mal i tråd med forutsetningene ved statens overtakelse av ansvaret for barnevernet.

Oppsummert viser Riksrevisjonens gjennomgang og vår høring at Bufetat står overfor store utfordringer, og at det er bedring fra forrige år, men at det fortsatt er en del å ta tak i. Jeg forutsetter at både departementet og Riksrevisjonen følger denne utviklingen nøye.

La meg til slutt understreke at barnevernet skal være til hjelp og støtte for barn som trenger det. Det skal aldri være en salderingspost. Det kan ikke være slik at vi velger dårlige eller ingen tilbud i det hele tatt fordi vi ikke kan bevilge de nødvendige midler. Dette er også en henstilling til finansministeren, som nå sitter i salen. Men skal Stortinget kunne bidra til å støtte opp om barnevernet, må vi være sikre på at departementet og Finansdepartementet har den fulle oversikt over finansieringsbehov koblet opp mot de faglige og administrative utfordringer etaten står overfor.

Inge Ryan (SV) [10:19:21] (ordfører for sakene under Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet): Vi i Stortinget mottar hvert år rapport fra Riksrevisjonen som peker på både feil og mangler. Det vil Stortinget antakelig få også i årene framover,

vil jeg tro. Det skal vel mye til for at vi får en rapport fra Riksrevisjonen som peker på at det er ingenting å rapportere av feil og mangler.

Det jeg syns er veldig positivt med rapportene fra Riksrevisjonen, er at man i tillegg til å peke på at man bruker pengene på feil måte, også går inn og måler effektiviteten i de virksomhetene vi er inne i. Jeg tror at det å gå nøye gjennom om vi gjør de rette tingene, og om vi gjør det på rett måte, er et veldig rett fokus som Riksrevisjonen har. Når man tenker på alle de virksomhetene som staten driver, er det klart at å ha et kontinuerlig fokus på om vi bruker pengene på en god måte, til beste for de 4,5 millioner innbyggerne, er et veldig rett fokus, som jeg syns Riksrevisjonen har.

Jeg vil kommentere to forhold. Det første gjelder Landbruksdepartementet, som jeg er saksordfører for, og det dreier seg om Mattilsynet. I forrige rapport fra Riksrevisjonen pekte man på alvorlige mangler hos Mattilsynet. Jeg syns det er naturlig at det var problemer i innkjøringsfasen til Mattilsynet. Den sterke kritikken som kom den gangen, gikk spesielt på mangel på god regnskapsføring og på det å få inn penger, følge opp purringer, osv.

Vi ser at en god del av de feilene nå er rettet opp, og Riksrevisjonen melder tilbake om at det har bedret seg. Men fortsatt er det ting å ta fatt i hos Mattilsynet. Nå har etter min mening Mattilsynet fått jobbe såpass lenge at man må forvente at innkjøringsproblemer må være over, og den kritikken som nå kommer i forhold til at man ikke følger reglene for offentlig anskaffelse osv., forventer vi ikke å se i rapporten neste år. Tålmodigheten begynner på en måte å ta slutt i forhold til at Mattilsynet begynner å følge de reglene som gjelder også på det området.

Så har vi et stort sluk i statskassen, og det er Helse-Norge. Det er naturlig. Vi har mange sykehus som skal ha midler fra det offentlige for å drive med behandling av ulike pasientgrupper. Vi ser at særlig er kritikken sterk fra Riksrevisjonen når det gjelder Helse Midt-Norge. Her har det også skjedd en omorganisering, ved at man gikk over fra at fylkeskommunene styrte med sykehusene, til helseforetak. Det er også naturlig at man i en overgangsfase, i innkjøringsfasen har problemer med å følge lover og regler som gjelder, og likedan å ha oversikt over den økonomiske situasjonen til enhver tid. Men jeg må si at den utviklingen som man har sett i Helse Midt-Norge, er såpass alvorlig at jeg håper at både Riksrevisjonen og ikke minst Helsedepartementet følger den veldig nøye. Her er det så store avvik i forhold til det vi kan akseptere, at vi må betrakte det som svært alvorlig. Jeg deler derfor Fremskrittspartiets kritikk på dette området, for her er det behov for en tettere oppfølging. Vi ønsker ikke fra SVs side å støtte deres forslag, men er med på kritikken. Det er et veldig stort behov for en tettere oppfølging av alle helseforetakene, og spesielt av Helse Midt-Norge.

Ola T. Lånke (KrF) [10:23:22] (ordfører for sakene under Justis- og politidepartementet og Utenriksdepartementet): Riksrevisjonens regnskapsrevisjon er et sentralt dokument for Stortingets kontroll med forvaltningen. De aller fleste revisjonsbrev avgis heldigvis uten merknader,

men for 2005 er det avgitt 23 avsluttende revisjonsbrev med merknader, omtrent samme antall som året før. Det mest alvorlige er vel egentlig at rundt halvparten av disse, tolv virksomheter, også fikk merknader i forhold til regnskapet for 2004.

I den forbindelse vil jeg understreke at det er veldig avgjørende at virksomhetene og departementene systematisk følger opp de merknadene Riksrevisjonen kommer med. Særlig i forhold til departementer som har store underliggende virksomheter, er det, for å få til en systematisk oppfølging av denne type kritikk og bemerkninger, viktig at det utarbeides rutiner som gjør en tett og god oppfølging mulig.

Som saksordfører for den del av dokumentet som omhandler Justisdepartementet og Utenriksdepartementet, vil jeg få knytte noen bemerkninger til disse områdene. Når det gjelder de øvrige områdene, viser jeg til at komiteen i stor grad står sammen om påpekninger på de aller fleste områdene. Jeg viser derfor også til de saksordførerinneleggene som er holdt, og som vil bli holdt, og til merknadene i innstillingen på disse områdene.

Hva angår Justisdepartementet, har Riksrevisjonen avgitt avsluttende revisjonsbrev med merknader på flere punkter til Politidirektoratet – det er jo Justisdepartementets største virksomhet. Det er bl.a. påpekt svakheter ved IKT-forvaltningen i politi- og lensmannsetaten. Særlig er det trukket fram at det mangler fullverdige reserveløsninger hvis en alvorlig hendelse skulle oppstå, manglende risiko- og vesentlighetsvurderinger vedrørende informasjonen i politiets systemer og manglende helhetlige risikovurderinger for alle IKT-systemer. Dette er alvorlig.

Departementet har anført at det arbeides med forbedringer for å sikre kvalitet på datatjenestene. La meg da understreke at det er viktig at dette følges opp, og jeg forventer at det ikke blir grunnlag for tilsvarende bemerkninger fra Riksrevisjonen neste gang.

Riksrevisjonen har generelt stilt spørsmål ved den interne kontrollen i Justisdepartementet og i virksomheter innen justissektoren og om departementet ivaretar sitt oppfølgingsansvar godt nok. Også dette er påpekninger jeg regner med at statsråden griper fatt i og gjør noe med.

Når det gjelder Utenriksdepartementet, har Riksrevisjonen bl.a. tatt opp forvaltning av tilskudd innen bistand, praktisering av overtid og korrupsjon i bistandssammenheng. Det er positivt at departementet har satt i verk tiltak for å få bedre rutiner på flere av de områdene Riksrevisjonen har påpekt. Det er viktig med gode rutiner for å avdekke korrupsjon og for å se om bistandsmidler brukes etter forutsetningene.

NORFUND har vært mye omtalt i pressen det siste året. Komiteen er tilfreds med at Riksrevisjonen nå gjennomfører en nærmere undersøkelse av NORFUNDS virksomhet, og vil avvente resultatet av denne.

La meg bare til slutt rette opp en feil i innstillingen på side 55, annen spalte. I avsnittet som begynner med «Komiteen har merket seg» skal det stå at «Riksrevisjonen har bemerkninger» – og ikke «Regjeringen», slik det står i innstillingen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:27:36] (ordfører for sakene under Helse- og omsorgsdepartementet og Samferdselsdepartementet): Eg skal fyrst seia noko om kjernen i komiteen sine merknader til Samferdselsdepartementet.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har merka seg at Riksrevisjonen har vesentlege merknader til rekneskapane for Statens vegvesen, Jernbaneverket og Luftfartstilsynet. Desse verksemdene utgjer meir enn brorparten av departementet sitt ansvarsområde, og difor er dette svært alvorleg, og komiteen legg til grunn at departementet følger opp Riksrevisjonen sine merknader.

Riksrevisjonen har ført til torgs omfattande omtale og kritikk av departementet sin manglande kontroll med løyving til restrukturering av Mesta AS i perioden 2003–2005. I korte trekk handlar det om nesten 1 milliard kr som skulle dekkja restruktureringskostnader for personalområdet, dvs. tidlegpensjonering, tenestepensjonering og vidareføring av særaldersgrense, og ulike flyttekostnader, slik det går fram av Budsjett-innst. S. nr. 13 for 2002–2003. Den 7. februar vart det halde opa kontrollhøyring om akkurat denne saka. Referat frå høyringa følgjer som vedlegg til denne innstillinga.

Høyringa var opplysende og meiningsfull, og komiteen er samstemt om følgjande: Det er kritikkverdigg at Riksrevisjonen ikkje har fått tilgang til dokumentasjon som gjer det mogleg i ettertid å kontrollera korleis restruktureringsmidlane har vorte nytta. Høyringa har elles sannsynleggjort at midlane vart nytta i tråd med Stortinget sine intensjonar og føresetnader. Men det er ikkje hovudpoenget for kontroll- og konstitusjonskomiteen. Stortinget si kontrolloppgåve her er å streka under at bruken av slike løyvingar lett skal kunne sporast. Det er avgjerande at departementet dokumenterer disponeringa av slike løyvingar på eit vis som er tilfredsstillande for Riksrevisjonen og Stortinget, og som i tillegg er i tråd med staten sitt økonomireglement.

Komiteen har dessutan lagt til grunn at den noverande eigaren av Mesta AS, Nærings- og handelsdepartementet, gir Stortinget ei samla utgreiing om korleis Mesta AS har disponert dei nemnde restruktureringsmidlane.

Så vil eg òg nemna at komiteen har merka seg at Riksrevisjonen på ny har merknader til Samferdselsdepartementet si styring av underliggjande verksemdar. Departementet har i brev av 18. oktober 2006 opplyst at det vart arbeidd med å gjera styringssignala meir målbare. Ein samla komite føreset at departementet følgjer opp denne lovnaden.

Så til komiteen sine merknader til Riksrevisjonen sin revisjon av korleis Helse- og omsorgsdepartementet gjennomførte budsjettet for 2005. Framstegspartiet har på dette punktet eit eige forslag, som eg reknar med at dei sjølve vil ta opp.

Riksrevisjonen har retta alvorleg kritikk mot Kreftregisteret, under Helse Sør. Kreftregisteret har eit eige fond. Riksrevisjonen er kritisk til at dette fondet har fått tilført midlar – rekna ut på grunnlag av dei indirekte kostnadene for Kreftregisteret – gjennom avtalar mellom Kreftregis-

teret og eksterne partar. Riksrevisjonen meiner at etableringa av eit slikt fond ved sida av hovudverksemda, men med samanfallande føremål, kan innebera fare for manipulering av budsjett og rekneskap.

Komiteen meiner at Riksrevisjonen har peika på kritikkverdige forhold. I brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen, dagsett den 19. februar, skriv statsråden m.a. at Kreftregisteret har sett i gang tiltak for å betre «styring, kontroll og habilitet», i ljøs av merknadene frå Riksrevisjonen.

Komiteen har elles merka seg at det i det same brevet vert lova at departementet vil gjennomføra ein revisjon i denne saka for å få stadfest at dei tiltaka som er skisserte i brevet, faktisk vert gjennomførte. Komiteen legg til grunn at departementet på eigna vis orienterer Stortinget om denne oppfølginga. I tillegg føreset komiteen at departementet både gjennomfører og orienterer Stortinget om ein samla gjennomgang av alle sider ved Kreftregisteret si verksemd.

Det er mange andre tema innanfor Helse- og omsorgsdepartementet sitt ansvarsområde som har vore gjenstand for ei spesiell merksemd. Tida tillèt ikkje at eg går i detalj når det gjeld det.

Det mest urovekkjande er kritikken som er vorte retta mot dei regionale helseføretaka, særleg mot Helse Midt-Noreg. Men når det gjeld alle desse merknadene, er ein – etter det eg forstår – i dialog med departementet, og frå komiteen si side føreset vi at dei vert følgde opp i tur og orden.

Svein Roald Hansen (A) [10:32:56] (ordfører for sakene under Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Forsvarsdepartementet): Denne debatten vekker åpenbart ikke så stor interesse blant våre kolleger, men det er gledelig å se at det er desto større oppmøte på regjeringsbenken og i diplomatlojen. Det er kanskje der de viktigste tilhørerne sitter – i en sak der man ser bakover, og der man skal lære av det for å unngå nye anmerkninger.

Jeg vil, i likhet med flere, peke på det bekymringsfulle ved at vel halvparten av de virksomhetene som fikk anmerkninger i sine avsluttende revisjonsbrev i 2005, også fikk det året før. Flere av de svakheterne som ble påpekt i 2004, er ikke rettet opp. Det er alvorlig, for det er avdekket at det er svakheter ved etatsstyringen som er årsaken til at Stortingets vedtak og forutsetninger ikke er fulgt opp i tilstrekkelig grad.

Det er også et gjennomgående og bekymringsfullt trekk at det i en rekke virksomheter er avdekket brudd på regelverket for offentlige anskaffelser. Det gjelder bl.a. reglene for konkurranse, likebehandling, åpenhet og etterprøvnbarhet. Selv ikke Fornyings- og administrasjonsdepartementet, som har det overordnede ansvaret for regelverket, har sitt på det tørre.

De tiltak som fornyings- og administrasjonsministeren presenterte i interpellasjonsdebatten om dette 18. januar i år, er skritt i riktig retning, og vi må forutsette at dette vil gi resultater. Kommende gjennomganger av de virksomheter som har fått anmerkninger, må vise at styringen på dette området er skjerpet.

Av de virksomheter som Arbeids- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for, har fire av 14 fått revisjonsbrev med merknader. Det er alvorlig at flere feil og mangler som det tidligere har vært rapportert om, ikke er fulgt opp på en tilfredsstillende måte.

Riksrevisjonen har avdekket manglende måloppnåelse når det gjelder yrkesrettet attføring og rehabilitering. En samlet komite forutsetter at dette området gis høy prioritet, slik Stortinget har forutsatt.

Det har i flere år vært kjent at det har vært svakheter når det gjelder formidling av høreapparater. Det er derfor uakseptabelt at det ikke er blitt gjort noe for å løse problemene. Det er varslet tiltak som skal få orden på dette fra nyttår av. Når en samlet komite likevel understreker viktigheten av at brukerne får et tilfredsstillende system fram til et permanent system er på plass, og ber om tilbakemelding om dette i Dokument nr. 1 for neste år, er det en understrekning av alvoret i at det ikke er tatt bedre tak i dette på et tidligere tidspunkt.

Riksrevisjonen kritiserer informasjonssikkerheten i trygdeetatens stormaskinmiljø. Det er flere mangler i rutinene. Flere av disse svakheterne ble påpekt allerede i 2001. Alvoret i dette var bakgrunnen for at komiteen gjennomførte en høring, hvor statsråden gjorde det klart at han tar anmerkningene alvorlig, og at han har iverksatt tiltak for å bringe forholdene i orden. Arbeids- og velferdsdirektoratet skal dokumentere tiltakene gjennom et eget rapporteringssystem.

En samlet komite forutsetter at opprettingen av de mangler som er avdekket, gis høy prioritet, og at dette også gjenspeiles i de kommende revisjonsgjennomganger.

Jeg vil også peke på at det er avdekket svakheter i Aetats interne rutiner for forvaltning av dagpenger. Det gjelder bl.a. manglende sporbarhet med hensyn til hvilke barn det søkes støtte for, mangelfull dokumentasjon på utbetaling til arbeidssøkere under utdanning og svakheter i klagebehandlingen. Det er viktig at slike svakheter rettes opp, slik statsråden varslet i sine merknader til revisjonsrapporten. Det er viktig å unngå at det oppstår tvil om hvorvidt utbetalingene gjennom våre felles velferdsordninger er slik de skal være.

Komiteen peker på innstillingen også på at Riksrevisjonen har vesentlige merknader til forvaltningen av tilskuddsordningen for avtalefestet pensjon, og vil understreke nødvendigheten av at det etableres gode kontrollordninger for de betydelige midlene som forvaltes gjennom denne ordningen.

Når det gjelder Forsvarsdepartementet, er det gledelig å kunne konstatere at det har skjedd en positiv utvikling i økonomistyringen i Forsvaret i 2005. Tre av fire virksomheter har fått revisjonsbrev uten merknader, men når det gjelder Forsvarets militære organisasjon, er det fortsatt forhold som må rettes opp. Det er imidlertid skuffende at man heller ikke i 2005 klarte å forhindre feilutbetalinger av lønn. Det er ikke akseptabelt med feilutbetalinger på vel 24 mill. kr, og det forutsettes at dette bringes i orden.

Ivar Skulstad (A) [10:37:39] (ordfører for sakene under Kommunal- og regionaldepartementet og Kunnskapsdepartementet): Kommunal- og regionaldepartementets regnskap for 2005 har et utgiftsbudsjett på 73,2 milliarder kr. De største overføringene er til kommuner og fylkeskommuner og utgjør 48,6 milliarder kr.

I den grad man skal lære noe av historien, kan andre departement se litt på Kommunal- og regionaldepartementets rutiner for budsjettbehandling. Vi kan med glede konstatere at Riksrevisjonen ikke har vesentlige merknader til noen av regnskapene. Det er bra at man tar arbeidet med risikovurdering og internkontroll i underliggende selskaper på alvor, og at det arbeidet fortsetter, slik at det blir etablert systemer og rutiner for innebygd internkontroll. Komiteen har forventninger til at dette arbeidet slutføres så raskt som mulig. Det er heller ikke merknader til statsrådens forvaltning av statens interesser i Kommunalbanken AS.

Når det gjelder Kunnskapsdepartementet, som hadde et budsjett i 2005 på 60,4 milliarder kr, kan det konstateres at det er færre institusjoner som får revisjonsbrev med merknad i 2005 enn i 2004. De ulike tiltakene departementet har satt i gang for å bedre regnskapskvaliteten og regeletterlevelsen, har gitt positive resultater. Men på ett område går det feil vei. Ubrukte statlige bevilgninger ved universitetene og høyskolene har nå kommet opp i den nette sum av 2,3 milliarder kr. Derfor må Regjeringen sørge for at det tas et større ansvar for å sikre at institusjonene gjennomfører sine budsjetter i samsvar med forutsetningene for bevilgningene.

Ved universitetene og høyskolene var det fra 2004 til 2005 en økning av avsatte midler med 285 mill. kr. Ingen kan være tilfreds med dette. Her må det til en sterkere oppfølging framover, og det er viktig med kontroll hvis man ikke skal risikere å få kritikk for at for mye penger hindrer en ønsket utvikling.

Komiteen har funnet disposisjonen som NTNU har inngått om salg av eiendom mot tilbakeleie i 30 år, for å være i strid med bevilgningsreglementet. Dette er alvorlig, fordi Riksrevisjonen allerede ved regnskapet i 2004 bad om en avklaring vedrørende eiendomsfullmakt. Denne saken handler også om å vise respekt for Riksrevisjonen, som opptrer som kontrollorgan på vegne av Stortinget.

Det er positivt at reglene for offentlige anskaffelser brytes mindre nå enn tidligere, og at institusjonene er bedt om å innføre elektroniske støttesystemer for slike anskaffelser, men det må være betimelig å spørre hvorfor de skal brytes i det hele tatt. Det kan ha noe med ledelse å gjøre, kanskje empati for hva anskaffelsesreglementet er ment å forhindre, og hvilke normer som skal gjelde der dette praktiseres.

Videre har Riksrevisjonen en merknad til statsrådets forvaltning av studentsamskipnadene. Det har vært en bedring i studentsamskipnadenes regnskaper fra tidligere år, men det gjenstår en rekke forhold som må tas på alvor. De andre saksordførerne har også nevnt dette, de feilene som gjentar seg år etter år.

Det er en samlet komite som står bak merknadene, og jeg anbefaler Stortinget å slutte seg til disse.

Statsråd Heidi Grande Røys [10:42:21]: Regjeringa vil ordne opp i det innkjøpsrotet som Riksrevisjonen har peika på, for Riksrevisjonen sin rapport var lite tilfredsstillende lesing både for Fornyings- og administrasjonsdepartementet og for ei rekkje andre departement og deira underliggjande etatar. I tillegg til å ta fatt i problema internt sende eg straks ut brev til alle departementa der eg bad dei om å sikre at regelverket vert etterlevt ved eigne innkjøp. Eg bad òg statsrådene i kvart departement syte for at deira underliggjande etatar gir desse reglane større merksemd enn det tyder på at dei har gjort.

Denne våren har vi teke ein ny runde med departementa. Eg har fått stadfesta at alle er i gang med endringar. Det er sett i gang eit breitt spekter av tiltak. Det vert gjort forbetringar i retningslinjer og rutinar, tilsette vert sende på kurs, det vert utvikla nye innkjøpsstrategiar, nye malar og interne kontrollmekanismer, og det vert fokusert på innkjøpsreglane i etatsstyringa.

Eg kan ikkje garantere at dette arbeidet er tilstrekkeleg til at det vert heilt slutt på at statlege verksemdar bryt innkjøpsregelverket, men, som representanten Lodve Solholm òg gav uttrykk for, reknar eg med ei klår forbetring. Å syte for at innkjøpsreglane vert etterfulgte, er ikkje nokon eingongsjobb. Det er eit kontinuerleg arbeid. Ettersom innkjøp er eit delegert ansvar, er det opp til kvar ein-skild leiari å gripe fatt i dette ansvaret og syte for å halde ei vedvarande fokusering på reglane. Vi skal likevel setje i verk ein del tiltak sentralt for å leggje til rette for god etterleving av reglane. Eg var inne på fleire av dei reglane i den interpellasjonsdebatten som det har vore vist til: Manglande vilje til å kunngjere kjøp vert no møtt med sanksjonar ettersom Klagenemnda for offentlege innkjøp, KOFA, har fått fullmakt til å påleggje gebyr på inntil 15 pst. av innkjøpsverdien om ein gjer ulovlege direkte innkjøp. Krinsen av personar som kan bringe denne typen saker inn for KOFA, er utvida.

KOFA har på mange måtar vore ein suksess og er ein viktig faktor i innsatsen for at ein skal følgje innkjøpsreglane. Men sakshandsamingstida i KOFA har vore eit problem, og fleire stortingsrepresentantar har peika på det i tidlegare debattar. Difor har vi gode nyheiter å kome med i dag. Innan utgangen av denne månaden vil KOFA ha avslutta alle dei 163 sakene som kom inn i løpet av 2006, i tillegg til at dei har handsama ein del av dei sakene som er komne inn i år. Dette har dei kunna gjere fordi Regjeringa auka løyvingane til KOFA både i fjor og i år.

For å halde fast ved denne gode trenden har eg i eit brev til nemnda bedt om at dei skal ha som mål at den gjennomsnittlege sakshandsamingstida ikkje skal overskride tre månader, dvs. at det i snitt ikkje skal gå meir enn tre månader frå éin leverandør sender sitt fyrste brev til KOFA til saka er ferdig opplyst av klagar og innkjøpar, sekretariatet har handsama saka og nemnda har kome til avgjerda si. Dette er eit måltal som nemnda sjølv finn det realistisk å nå allereie til hausten.

Vi har òg skjerpa protokollplikta, slik at denne gjeld frå kjøp over 100 000 kr. Dermed vil òg små innkjøp kunne etterprøvast, og gjennom protokollen vil ein kunne kontrollere om konkurransekrevet er følgt.

Som vi veit, har brot på innkjøpsregelverket fleire grunnar. Både manglande vilje og manglande kunnskap kan vere av årsakene. For å bøte på dei manglande kunnskapane om reglane har Fornyings- og administrasjonsdepartementet gitt ut ein omfattande rettleiar som gir ei brei dekning av det nye og forenkla regelverket, som tok til å gjelde frå 1. januar i år.

I samband med det praktiske innkjøpet knytt til eit kjøp vil det alltid oppstå konkrete problem og avveingar som likevel ikkje kan løysast gjennom ein generell rettleiar. Difor har eg sett i gang eit prosjekt for å sjå nærare på moglege tiltak som kan gi eit styrkt tilbod om rettleiing og informasjon om offentlege innkjøp og tilhøyrande regelverk.

Eit anna viktig og framtidsretta grep for å redusere talbrot er å få offentlege innkjøparar til å ta i bruk elektroniske forretningsprosessar og e-handel. Ved å ta det i bruk får vi enklare og tryggare innkjøpsprosessar. Det gir mindre administrasjon, redusert tidsbruk og betre kvalitet i innkjøpsprosessen, både for den einskilde verksemda, for leverandørane og ikkje minst for revisjonen. Eit anna viktig argument er at det gir færre feil og betre styring og kontroll gjennom å kunne spore elektronisk. Som eit ledd i arbeidet med å auke bruken av e-handel i statleg sektor har Fornyings- og administrasjonsdepartementet sitt e-handelssekretariat hjulpet departementa i arbeidet med å kome fram til målsetjingar, strategi og planar for sine innkjøp, som inkluderer elektroniske prosessar. Mange av departementa er no godt i gang med å etablere eller revidere sin innkjøpsstrategi.

Som Stortinget høyrer, har regjeringa Stoltenberg hatt stor merksemd på innkjøpsregelverket. Vi ventar at kvar einskild verksemd fokuserer på innkjøpsreglane framover, slik at vi i framtida unngår ei gjentakning av årets omfattande merknader frå Riksrevisjonen.

Hans Frode Kielland Asmyhr hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ola T. Lånke (KrF) [10:47:45]: Jeg vil starte med å takke statsråden for redegjørelsen i innlegget nå. Jeg er tilfreds med at det settes i verk tiltak på alle de departementsområdene hvor det er kommet anmerkninger.

Jeg registrerte imidlertid ikke at statsråden sa noe om de områdene hvor det har vært gjentakelser, hvor man også fikk anmerkninger året før, altså i 2004. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke tiltak vil man sette i verk? Vil man bruke spesielle virkemidler overfor de departementene som har syndet – for å si det slik – gjentatte ganger? Er det mulig å få et svar på om disse vil få en spesiell oppmerksomhet?

Statsråd Heidi Grande Røys [10:48:34]: Vi har ikke gitt dei departementa som no tilfeldigvis har hatt brot

to år på rad, spesiell merksemd. Fleire av desse kan ha hatt brot fleire gonger, utan at det er i år på rad. Det viktigaste er at alle som har fått merknader frå Riksrevisjonen, grip fatt i rutine sine og i måten dei gjer innkjøp på, og går gjennom heile systemet, både konkret i eige departement og ikkje minst òg i dei underliggjande etatane. Eg vil iallfall seie at for min del er eitt brot eit brot for mykje. Nokre av desse var jo òg til dels ganske omfattande og burde aldri ha skjedd.

Eg meiner at det systemet vi no får, og den gjennomgangen kvart departement no er i gang med, fangar opp anten det er eitt, to eller tre brot. Problemet skal løysast. Utfordringa er at det ikkje skal skje igjen. Om det er store eller små syndarar i denne saka, skal ikkje eg ha sagt. Det kan jo vere eitt brot som har vore veldig stort, og som i sum kanskje er større enn to små, slik at vi får prøve ikkje å skilje mellom store og små, men sørgje for at alle gjer jobben sin.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Karita Bekkemellem [10:49:55]: Komiteen har i sin innstilling kritisert flere punkter ved departementets styring av Barne-, ungdoms- og familieetaten, etter at Riksrevisjonen hadde vesentlige merknader til gjennomføringen av Bufetats budsjett for 2005. Jeg har lyst til å understreke at jeg ser svært alvorlig på disse merknadene og på kritikken fra komiteen.

Vi har derfor tatt tak i merknadene fra Riksrevisjonen og satt i verk tiltak for å bedre departementets interne styring og styringen og oppfølgingen av Bufetat. Jeg har også stilt krav overfor Bufetat om at nødvendige tiltak skal iverksettes for å utbedre forholdene påpekt av Riksrevisjonen. Flere av de påpekte manglene er nå rettet opp, og ytterligere tiltak er satt i gang for å sikre at alle forhold skal bli utbedret.

I ettertid kan vi se at det var vel optimistiske anslag for denne reformen, både med hensyn til hvor raskt omstillingen skulle skje, og til hvor fort en kunne få på plass store innsparinger.

Samtidig mener jeg at det er viktig at vi holder trykket oppe for å bedre ressursutnyttelsen i det statlige barnevernet. Det er derfor satt i gang en rekke tiltak i etaten, og nye tiltak vil bli satt i gang. Vi ser allerede resultater av dette arbeidet, ved at utgiftsveksten i etaten er redusert fra 10 pst. reelt siste året i fylkeskommunen til under 6 pst. i 2006, samtidig som det var en vekst i antallet barn i det statlige barnevernet på ca. 7 pst. I den samme perioden har man bl.a. innført nye evidensbaserte metoder for å bedre kvaliteten på tjenestene. Arbeidet for å redusere utgiftsveksten og for å bedre kvaliteten i barnevernet skal fortsette.

Departementet igangsatte i desember 2006 en ekstern gjennomgang av det statlige barnevernet. Gjennomgangen skulle legge vekt på ressursbruken og styringen i det statlige barnevernet, bl.a. på bakgrunn av merknader fra Riksrevisjonen til regnskapet for 2004 og 2005, samt vurdere særskilt departementets egen styring av etaten. ECON fikk oppdraget og har nå levert sin rapport til de-

partementet. Departementet vil informere om resultatene av gjennomgangen og departementets oppfølging i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2007.

Riksrevisjonen er nå i gang med en forvaltningsrevisjon av hele det statlige barnevernet som skal publiseres til høsten. Jeg ser fram til å motta resultatene fra revisjonen, som forhåpentligvis vil være svært nyttige i vårt videre arbeid. Etter at Riksrevisjonen har presentert sine funn, vil departementet igangsette en bred evaluering av hele reformen etter at staten overtok ansvaret for barnevernet fra fylkeskommunen. Denne evalueringen vil ta for seg både den faglige og den økonomiske utviklingen og måloppnåelsen.

Departementet ser at det fortsatt er utfordringer i styringen av og ressursutnyttelsen i det statlige barnevernet. Vi tar tak i disse utfordringene for å sikre oss at de barna som trenger det, får god og riktig hjelp. Jeg er glad for at komiteen understreker viktigheten av dette arbeidet.

Jeg har også lyst til å støtte det saksordfører Berit Brørby sa i sitt innlegg, nemlig at de barna som trenger fellesskapets omsorg og hjelp, skal få det. Jeg har lyst til å si at denne regjeringen har benyttet enhver anledning i hver budsjetttrunde vi har hatt gjennom det ene og halve året vi har sittet med makta, til å legge inn mer penger til det statlige barnevernet. Vi har tatt ansvar, og vi har fram til nå, på ett og et halvt år, lagt inn ca. 600 mill. kr til det statlige barnevernet. Det er fordi de mest sårbare og mest utsatte barna fortjener fellesskapets hjelp.

Statsråd Sylvia Brustad [10:54:19]: Helse- og omsorgsdepartementet har som kjent ansvaret for en rekke virksomheter med ulik organisatorisk tilknytning. I forhold til vårt overordnede mål om å sikre befolkninga gode og effektive helse- og omsorgstjenester, er sjølsagt god økonomi og regnskapskompetanse nødvendig i alle ledd i virksomhetene. I departementets oppfølging av de forhold som Riksrevisjonen har omtalt, og som kontroll- og konstitusjonskomiteen har behandlet i sin innstilling, vil jeg trekke fram følgende forhold:

Jeg har for det første merket meg de kommentarer som komiteen har kommet med i forbindelse med Riksrevisjonens merknader til Kreftregisteret. Den revisjonen som ble omtalt i brev til Stortinget av 12. februar 2007, punkt nr. 4, er gjennomført, og de forhold som er påpekt i Dokument nr. 1, skal nå være fulgt opp. Midlene som urettmessig ble tilført fondet, er nå tilbakeført til Kreftregisteret og registrert i regnskapet der. Fondet vil etter dette, og slik det fra etableringen av var forutsatt, bare bestå av gavemidler. De private avtalene for enkelte ansatte er avvirket. Saken er også særskilt fulgt opp i foretaksmøtene i de regionale helseforetakene i januar i år. Jeg mener det er nødvendig, på bakgrunn av de forhold som Riksrevisjonen har påpekt, også å vurdere om Kreftregisteret er hensiktsmessig organisert. I den sammenheng vil en måtte se på ulike løsninger, herunder også en eventuell organisering utenfor helseforetakssystemet. Stortinget vil sjølsagt bli orientert på egnet måte.

Helse- og omsorgsdepartementet har et tett samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet for å forbedre målbeskri-

velser og resultatrapportering. På bakgrunn av Riksrevisjonens kritikk av Sosial- og helsedirektoratets tilskuddsforvaltning og bruk av tilskuddssystemet Pandora har departementet og direktoratet foretatt en gjennomgang av saksfeltet. Svakheter i tilskuddssystemet er nå rettet opp. Det er presisert at hele organisasjonen skal ta i bruk systemet, samtidig som det må stilles krav til kompetanse og ledelsens ansvar for å kvalitetskontrollere prosessene.

Jeg har også merket meg at komiteen deler Riksrevisjonens innvendinger mot prosessen bak inngåelse av avtaler mellom to helseforetak og Eurosleep Øst AS. Alle-rede høsten 2006 instruerte jeg foretakene om å rydde opp i dette, og avtalene er avvirket. Jeg er svært opptatt av at det ikke skal oppstå uklårheter i forholdet mellom private og offentlige ytere av helsetjenester, og at reglene om offentlige anskaffelser skal følges av alle helseforetak.

Når det så gjelder balansekravene, viste det korrigerede årsresultatet i 2005 et underskudd på om lag 1,4 milliarder kr. Helse Midt-Norge og Helse Nord oppnådde vesentlig dårligere resultat enn eiers styringskrav. Jeg har både gjennom 2006 og så langt i 2007 skjerpet kravene til rapportering og oppfølging av den økonomiske situasjonen i de regionale helseforetakene. Rapporteringsopplegget er utvidet både når det gjelder økonomi, bemanning, kvalitet og aktivitet. Alle helseregioner må nå rapportere månedlig til Helse- og omsorgsdepartementet, og det skal også rapporteres resultatavvik for det enkelte helseforetak. Mitt departement har hyppige oppfølgingsmøter, og jeg har også bedt de regionale helseforetakene gå gjennom sine organisasjoner for å se til at de har rett og tilstrekkelig økonomisk kompetanse i alle ledd.

I forhold til Helse Midt-Norge har Riksrevisjonen påpekt manglende oppfølging av eiers styringskrav fra Helse Midt-Norges side gjennom 2005. Dette er et alvorlig forhold, som jeg allerede i januar 2006 grep fatt i. Da ble, som kjent, styreleder og resten av styret i det regionale helseforetaket byttet ut. Jeg har siden det fulgt utviklingen i dette regionale helseforetaket nøye. Det skjer nå, heldigvis, vesentlige endringer både i hvordan det regionale helseforetaket organiserer seg i forhold til sine underliggende helseforetak, og i de styringsrutiner som er og blir etablert.

Jeg har også merket meg at Riksrevisjonen har kritisert at sakkyndige i ledende stillinger har fått betalt overtid i strid med Hovedtariffavtalens bestemmelser. Dette har departementet tatt opp med Nasjonalt folkehelseinstitutt, og departementet har fått bekreftet at instituttet ikke under noen omstendighet skal pålegge sine ansatte overtid i strid med Hovedtariffavtalens bestemmelser.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 2857)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om brukerroetting av offentlige tjenester (Innst. S. nr. 156 (2006-2007), jf. Dokument nr. 3:3 (2006-2007))

Berit Brørby (A) [10:59:53] (ordfører for saken): Brukerretting og fornyelse av offentlig sektor har vært sentrale mål for skiftende regjeringer gjennom hele 1990-tallet og fram til i dag. Det er bred enighet om at brukerne skal settes i sentrum, og at offentlige tjenester skal tilpasses den enkeltes behov.

Riksrevisjonens undersøkelse har som formål å belyse om disse målene er fulgt opp i praksis, og om man faktisk har gjennomført tiltak i tråd med Stortingets intensjoner om å brukerrete de offentlige tjenester. Undersøkelsen ser på hvilke tiltak som er iverksatt, og om disse har ført til at tjenestene har blitt bedre: Hvorledes benyttes brukerundersøkelser, og i hvilken grad ivaretar Fornyings- og administrasjonsdepartementet sin rolle som pådriver og koordinator overfor sektordepartementene?

Undersøkelsen er bredt anlagt, bl.a. med spørreskjema til 165 statlige virksomheter, analyser basert på tildelingsbrev for i alt 131 virksomheter og årsrapporter for 103 virksomheter i årene 2003–2004. Det er videre sett spesielt på tjenestene i politi- og lensmannsetaten, trygdeetaten og skatteetaten. Undersøkelsen har også omfattet lokalkontorer.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet har sammen med Stortinget det overordnede ansvar for utformingen av forvaltningspolitikken – det skal være pådriver og koordinator overfor sektordepartementene i forvaltningspolitiske saker.

Departementet har også utarbeidet handlingsplaner for fornyelse av offentlig sektor, hvor brukermedvirkning har vært en sentral målsetting. Satsing på offentlige servicekontorer, serviceerklæringer og saksbehandlingsfrister er blant de tiltak departementet har initiert. Verken fagdepartementene eller de underliggende virksomhetene som er med i undersøkelsen, har opplevd departementet som en aktiv pådriver i arbeidet. Opplegg for erfaringsutveksling og initiativ på tvers av departementsgrensene er det faktisk lite av. Slik systemet er lagt opp, synes det langt på vei å være opp til den til enhver tid sittende statsråd i FAD å ta initiativ til å systematisere og videreformidle erfaringer fra vellykkede tiltak til de øvrige departementene. Satsingen på brukerrete av tjenestene vil følgelig i stor grad være avhengig av den enkelte statsråds engasjement for denne oppgaven. Slik jeg ser det, er det en viktig oppgave, som det er ønskelig at departementet tar fatt i.

Dybdeundersøkelsen av de tre prioriterte etatene viser at graden av styringssignaler fra overordnet departement har betydning for hvilken innsats virksomheten gjør for å sikre brukerrete av tjenestene. Manglende krav om brukerrete fra departementets side gir mangelfull rapportering tilbake. Departementets fokusering på brukerrete i styringsdialogen er følgelig avgjørende for virksomhetenes satsing.

Det er en overordnet målsetting at den offentlige forvaltning skal tilpasses brukernes behov. 78 pst. av de undersøkte statlige virksomhetene har gjennomført én eller flere brukerundersøkelser i løpet av de siste fem årene. Da er det ganske oppsiktsvekkende at det bare er 12 av de i alt 118 virksomhetene som oppgir at de i stor grad har

brukt brukerundersøkelsene til å utvikle virksomhetens tjenester.

Gjennomføring av slike undersøkelser krever betydelige ressurser, både menneskelige og økonomiske. Dersom man ikke har til hensikt å benytte seg av dem, er det grunn til å stille spørsmål ved om dette er en fornuftig måte å bruke ressursene på. I utgangspunktet mener jeg imidlertid at statlige virksomheter bør utnytte det potensialet som ligger i brukerundersøkelser, til å videreutvikle tjenestene til beste for brukerne, og også effektivisere sine tjenester.

De senere årene har stadig flere offentlige tjenester blitt tilgjengelige på data. Dette har lettet tilgangen for mange. Riksrevisjonens undersøkelse viser imidlertid at IKT-baserte tjenester ikke kan erstatte personlig kontakt, og at det kreves en rekke ulike tilbud og virkemidler for å tilfredsstille brukernes behov. Dette er erfaringer vi vel alle har gjort oss. Mange mennesker ønsker fortsatt personlig kontakt og har behov for å stille egne spørsmål, ikke bare bruke tasteknapper for valg som et alternativ. Det er derfor grunn til å understreke at satsing på IKT-tiltak alene ikke er tilstrekkelig for å gi brukerne de service-tilbud som er ønskelig, og at det er behov for varierte virkemidler.

Ved sin undersøkelse viser Riksrevisjonen at det faktisk er langt fram før Stortingets mål om å brukerrete tjenestene er innfridd. Jeg er glad for at departementet nå anser undersøkelsen som et veldig viktig bidrag i dette arbeidet, og vi i Stortinget imøteser resultatet av oppfølgingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2857)

S a k n r . 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av fastsettelse av særavgifter i toll- og avgiftsetaten (Innst. S. nr. 157 (2006-2007), jf. Dokument nr. 3:4 (2006-2007))

Carl I. Hagen (FrP) [11:06:18] (ordfører for saken): Det er en samlet komite som viser til Riksrevisjonens undersøkelse av fastsettelse av særavgifter i toll- og avgiftsetaten, og som i denne innstillingen understreker viktigheten av Regjeringens videre oppfølging av Riksrevisjonens anmerkninger.

Vi viser til at formålet med undersøkelsen har vært å vurdere om særavgifter blir fastsatt på en korrekt og effektiv måte. Foruten å analysere omfanget av og årsakene til endringer i de opprinnelige fastsettelser for utvalgte særavgifter ser komiteen også viktigheten av de konsekvenser dette medfører. Når det er viktig at det skal være korrekt fastsettelse av avgifter for alle, er det fordi det ikke skal være forskjellsbehandling og konkurransevridning mellom ulike aktører som konkurrerer med hverandre. De må være garantert samme behandling og samme avgiftsfastsettelser fra myndighetenes side på de samme produkter.

Komiteen registrerer Riksrevisjonens merknad om at selvdeklarerer uten effektiv kontroll gir betydelig risiko for at forpliktelsene som følger av avgiftsvedtakene, ikke etterlevs. Hvis det er bedrifter som selv deklarerer, og de vet at det er liten kontroll, er det klart at de kan bli fristet til «å gjøre feil» ved selvdeklarerer. Noen greier da å få redusert avgiften gjennom sin feilaktige selvdeklarerer, og da blir det konkurransevridning. Her er det altså viktig at det er en effektiv kontroll, og at man er klar over at hvis man forsøker seg, kan det bli oppdaget. Det er viktig med likebehandling av de bedriftene som konkurrerer. Komiteen mener at en effektiv kontroll er en forutsetning for at fastsettelse av særavgifter kan baseres på selvdeklarasjon.

Vi viser også til Riksrevisjonens merknad, hvor det fremgår at selv om økt kontroll ikke antas å gi tilsvarende økning i etterberegningene, stiller de spørsmål om kontrollomfanget er for lavt i forhold til omfanget av endringer og etterberegninger – altså at den forebyggende virkningen av kontroll i seg selv er viktig.

Komiteen har også merket seg at toll- og avgiftsetaten ikke i nødvendig grad har oversikt over tidligere avgjørelser i avgiftsspørsmål – en slik oversikt ville sikret en samordnet forvaltning av regelverket. Jeg vil be finansministeren redegjøre for om man kan komme med tiltak, slik at man i hvert fall på en eller annen måte samler tidligere prinsipielle vedtak for at saksbehandlere skal ha tilgang til vedtak fattet andre steder eller i overordnede organer – altså en oppslagsbok med tidligere avgjørelser i avgiftsspørsmål. Det burde jo være meget fornuftig.

Komiteen er også overrasket over undersøkelsens resultat, som viser at den totale gjennomsnittlige behandlingstiden for klagesaker var ni måneder – tollregionen brukte to måneder, og direktoratet trengte hele syv måneders behandlingstid. Komiteen synes forslaget fra Riksrevisjonen om at toll- og avgiftsetaten også bør vurdere å innføre de samme fastsatte resultatkrav for klagesaksbehandlingstider som benyttes i skatteetaten innenfor merverdiavgiftssystemet, er et godt forslag, som etter all sannsynlighet vil kunne bedre etatens service overfor næringslivet. Jeg vil be finansministeren vurdere også dette forslaget fra Riksrevisjonen og komme med noen synspunkter på hvordan hun vil behandle dette. Vi er jo alle enige om at det å vente i ni måneder på en klagesak om fastsettelse av en avgift er uakseptabelt lenge. Næringsdrivende er avhengige av å ha et korrekt kalkylegrunnlag for sine produkter ved videresalg. Ofte har de ikke beregnet at varene skal ligge på lager i ni måneder. Man må få vite dette tidligere, så en raskere saksbehandlingstid vil være fornuftig.

Til slutt: Medlemmene fra Fremskrittspartiet er av den oppfatning at klagesaksbehandlingstiden egentlig ikke burde være over én måned, verken i tollregionene eller i Toll- og avgiftsdirektoratet. Vi mener også at det kunne være hensiktsmessig å vurdere en ordning der avgiften reduseres ved lang saksbehandlingstid, både som en kompensasjon til avgiftspliktige for ulempen som er påført, og som et incentiv for det offentlige til å øke effektiviteten. Det kunne være interessant å få høre hva finansministeren

synes om det. Det burde være et godt rettferdighetsprinsipp, som jeg håper finansministeren vil være enig i.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:11:52]: For det første er vi veldig glad for den gjennomgangen som Riksrevisjonen har foretatt av tolletaten og de påpekningene av svakheter som det vises til. Det gir tolletaten en mulighet til å bli enda bedre enn det den er i dag.

Jeg er også glad for at komiteen er grundig i sin gjennomgang av det som har vært Riksrevisjonens anmerkninger.

Det gjøres en meget bra jobb over hele landet i tolletaten. Mange av de argumentene som kommer både fra Riksrevisjonen og fra Stortinget, er gode innlegg for finansministeren i kampen om neste års statsbudsjett, for det er klart at det er alltid et spørsmål om ressurser og hvordan man prioriterer ressursene. Det er ikke slik at finansministere som regel er først i køen når det gjelder å be om økninger til sine områder. Jeg tar derfor med meg denne støtten fra Stortinget til de rundene.

Men man kan jo aldri skylde bare på ressursproblemer. Det handler også om på hvilken måte man organiserer en tjeneste. Jeg har merket meg det som dreier seg om å samle og systematisere tidligere avgjørelser, slik at det blir klarere hva som er bakgrunnen, og slik at en kan sikre en større grad av likebehandling.

Så har jeg merket meg klagesaksbehandlingstiden. Jeg er helt enig med representanten Hagen i at sju måneders klagesaksbehandlingstid i direktoratet er for lang tid, og at det er et stort ønske om å få organisert arbeidet bedre og satt inn ressurser, slik at man kan sørge for at klagesaksbehandling skjer raskere.

Til slutt til det forslaget som Fremskrittspartiet for egen kjøp kommer med, nemlig at hvis klagesaksbehandlingstiden er for lang, skal man sørge for at avgiften settes ned, noe som skulle være et godt incentiv. Nå er det jo ikke slik at tolletaten eller andre offentlige etater som inndriver skatter og avgifter, har noen form for provisjon, så jeg er ikke helt sikker på om dette ville være et supert incentiv i så måte, bortsett fra at statskassen ville lide under det.

Jeg synes det er veldig gledelig at saksordfører Hagen er så opptatt av tolletaten, for så vidt jeg kan huske fra forrige års budsjett, var jo ikke tolletaten blant de etater som Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett foreslo å styrke. Det var tvert imot slik at med Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett ville vi hatt mye mindre mulighet til å drive denne kontrollen og likebehandlingen. Så jeg ser fram til ytterligere støtte fra Fremskrittspartiet i neste statsbudsjettsrunde.

Presidenten: Da er det ønsket uttrykt.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.
(Votering, se side 2857)

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Svein Flåtten til finansministeren:

«Det er nå stor knapphet på arbeidskraft i mange næringer, og mange steder er det flere ledige stillinger enn arbeidssøkere. Dette fører til produksjonsbegrensninger og lønnspress. Import av arbeidskraft har delvis hjulpet oss så langt. Nå strammes arbeidsmarkedene i Øst-Europa og i Sverige. Faren for norsk kostnadsøkning stiger. Det skaper press på både rente og valuta. Samtidig står altfor mange utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. For en del av disse vil det straffe seg økonomisk å gå fra trygd til arbeid. Moderniseringen av vårt økonomiske system, bl.a. gjennom skattereformen i 1992, innebar redusert bedrifts- og marginalsatt på arbeidsinntekter og stimulering til sparing. Skattereformen i 2003 videreførte dette. Regjeringen har fra høsten 2005 systematisk økt skattene og redusert insentivene til sparing.

«Hvordan vil statsråden bruke skattepolitikken for å stimulere til arbeid og sparing?»

Svein Flåtten (H) [11:16:46]: Norsk økonomi går godt. Næringslivet går på høygir. Alle piler peker oppover, og temperaturen i økonomien er høy, kanskje på vei til å bli for høy. Mangelen på arbeidskraft er nå det altoverskyggende problemet for svært mange bedrifter, og finansministeren har uttalt at hun sover dårlig om natten ved å tenke på dette. Denne interpellasjonen er derfor fremmet dels i håp om å bedre finansministerens nattesøvn, dels i håp om å bidra til Regjeringens dialog med Stortinget, som man i hvert fall tidligere har gitt uttrykk for at man ønsket.

Vi har sett en sterk forandring i norsk økonomi de siste fire–fem år. Vi skal ikke lenger tilbake enn til vinteren 2002, da sentralbanksjefen uttalte at «norsk økonomi var i ulage». Det var den, og det krevde grep på flere områder. Det krevde stimulanser for det konkurranseutsatte næringsliv som slet med sterk kronkurs, for høy rente og for høye kostnader i forhold til konkurrenter i andre land. Det var behov for tiltak som kunne skape vekst og flere arbeidsplasser. Det krevde en budsjettpolitikk som kunne bringe det særnorske rentenivået nedover og dermed også svekke den for sterke valutaen. Det krevde også skattelettelser for bedriftene, og det krevde et lavere rentenivå for å øke investeringsviljen i nye arbeidsplasser. Det måtte lønne seg for folk å jobbe fremfor å være passive mottakere av trygd eller andre stønader, og derfor var reduksjoner i marginalsatt på inntektsskatt nødvendig. Samtidig hadde vi en situasjon hvor lønnskostnadene drog opp det totale kostnadsbildet betydelig, trass i at vi hadde en regjering som burde ha hatt de beste mulighetene av alle til et moderat, godt lønnsutviklingssamarbeid med lønns-takersiden. Allikevel gikk det fra galt til verre vinteren etter regjeringsskiftet.

Gjennom budsjett- og skattepolitikken la den forrige regjeringen et grunnlag for å snu denne utviklingen. Og den ble snudd – fra en arbeidsledighet som bekymret da Stoltenberg gikk av første gang i 2001, via en etter hvert meget positiv utvikling under Bondevik II-regjeringen til en situasjon hvor det nå er et ualmennlig sterkt press i arbeidsmarkedet, og hvor bedriftene rett og slett ikke greier å rekruttere arbeidskraft.

Knappheten på arbeidskraft er skrikende i nær sagt alle bransjer. Det er flere ledige stillinger enn arbeidssøkere, noe som fører til produksjonsbegrensninger og lønnspress. Det krever andre tiltak for å øke arbeidskrafttilbudet. Import av arbeidskraft har vært og vil være av betydning. Det er et tema for seg å legge til rette for en mer effektiv arbeidsinnvandring, ikke minst gjennom endring av overgangsreglene fra nye EU-land. Fra Regjeringens side er mye gjort her. Altfor mange står utenfor arbeidslivet – også det er et eget tema som Regjeringen bør gjøre noe mer effektivt med enn det som så langt er gjort.

Det er mange tiltak som samlet virker på økonomiens vekst og på arbeidstilbudet. Men sammenhengen mellom skattenivåets betydning for etablering og økt virksomhet er påvist gjennom mange undersøkelser, senest i en skat-testudie over 15 år fra KPMG som viser at lavere selskapskatter påvirker veksten i økonomien positivt. Av et svar fra departementet for noen dager siden, på et spørsmål fra undertegnede, fremgår det at statsråden er mer opptatt av å vise til andre forklaringer på økonomisk vekst enn lavere skatter – for så vidt ikke helt uventet.

Selvsagt er ikke skattenivået den eneste faktor av betydning, men det er påfallende at man ikke tillegger en så viktig sak som skattenivået mer vekt. I tillegg har Norge sin spesielle særskatt på etableringer, formuesskatten, som også hemmer veksten.

På samme måte virker også for høye inntektsskatter, særlig høy marginalsatt, negativt på arbeidstilbudet.

Amerikaneren Edward Prescott, som vant nobelprisen i økonomi i 2004 sammen med nordmannen Finn E. Kydland, har i to store undersøkelser sett på sammenhengen mellom arbeidskrafttilbudet og marginalsatt på arbeid. Denne undersøkelsen viser at i land som har økt sin marginalbeskatning og sitt skattenivå over en periode, eksempelvis Frankrike, Tyskland og Italia, vil det oppstå et fall i arbeidskrafttilbudet parallelt med skatteøkningene. Det betyr igjen fall i den totale verdiskapingen, i veksten, i den totale skatteinngangen og til slutt i velferden. Undersøkelsen viser at sammenliknet med f.eks. amerikansk skattenivå kunne enkelte europeiske land økt sin velferd betydelig om skattenivået ble redusert. Spørsmålet er hvorfor europeere, som faktisk har høyere produktivitet enn amerikanerne, velger å jobbe så mye mindre, og svaret er langt på vei skattenivået, ifølge Prescotts undersøkelse. Det er faktisk mulig at man ikke behøver å ha nobelprisen i økonomi for å se dette. Det holder antakelig med litt erfaring fra sin personlige økonomi og fra sitt personlige forhold til arbeidslivet.

Mulighetene til økte inntekter stimulerer til innsats enten de kommer ved økt lønn eller ved at man kan beholde mer av det man tjener. Resultatene fra Prescotts undersøkelser er overveldende. Europeerne arbeidet mer enn amerikanerne på 1970-tallet, langt mindre på 1990-tallet, og beregningene viser at det aller meste av den lavere arbeidskraftinnsatsen skyldes økte skattenivåer. Det underbygges ved variasjonene mellom de to periodene som er undersøkt. I første periode hadde f.eks. Tyskland bare marginalt høyere arbeidskraftinnsats enn Amerika – marginalsatt var lik i Amerika i begge perioder. Da tysker-

ne økte denne, ble arbeidskraftinnsatsen redusert betydelig. De samme tall finner man for utviklingen i Frankrike og i Italia.

Det ble også gjennomført en undersøkelse av en skattereform i Spania i 1998 som flatet ut progresjonen noe mer. Dette medvirket til at arbeidskrafttilbudet økte med 12 pst., og at skatteinntektene totalt selvsagt også økte. Det samme så vi i Norge etter skattelettelspolitikken under Bondevik II-regjeringen.

Det er sluttresultatet som hver enkelt har igjen, som betyr noe. Folk er ikke bare opptatt av hva de betaler inn til fellesskapet, og hvilke universelle velferdsløsninger dette bidrar til. De fleste er opptatt av å ta ansvar for sin egen velferd gjennom enten å arbeide mer eller å beholde mer av den lønn de har for det de allerede har arbeidet. Tiltroen til egne disponeringsevner overstiger svært ofte tiltroen til statens omfordelingsansvar. Husholdningenes avhengighet av sine lønnsinntekter er helt sentral. Skattenivået er en betydelig del av den enkeltes lønnsinntekt. Det betyr at avhengigheten i forhold til endringer i skattenivået høyst sannsynlig er svært stor og påvirker adferden i forhold til arbeidskrafttilbudet. Det er derfor et svært lite egnet virkemiddel for å øke arbeidskrafttilbudet at skattnene på helt gjennomsnittlige arbeidsinntekter økes, slik det gjøres under denne regjeringen.

I en opphetet økonomi er det foruten å sørge for et nødvendig arbeidskrafttilbud også viktig at det blir mer lønnsomt å spare. Det tar presset vekk fra det private forbruket. Privat sparing bør derfor stimuleres, fordi det demper presset i økonomien og dermed demper press på rente og på boligutgifter. Men også her går Regjeringen den gale veien. Man har gått til frontalangrep på all oppsparing av privat formue. Det har vi sett ved reverseringen av IPA-ordningene og livrenteordningene. Selv om det riktignok er blitt stumper igjen av det, er en meget godt virkende spareordning for nær en million personer betydelig lemlestet og vil ha mistet svært mye av sin stabiliserende kraft for samfunnsøkonomien. Vi ser det ved en stadig økning av ligningstakster på boliger og ved økning i formuesskatten på sparing i næringslivet ved å fjerne aksjerabatten på unoterte aksjer og aksjefond. 1,5 millioner nordmenn sparer på den måten. Økt beskatning av slik sparing vil vri ressursbruken vekk fra samfunnsriktig sparing og investeringer i næringslivet og over på forbruk. Formuesskatten er en direkte skatt på sparing og på investeringer.

Nå forventer jeg ikke noen positive tilbakemeldinger i denne interpellasjonen på akkurat formuesskatten – de tilbakemeldingene fikk vi allerede i spørretimen her før påske fra statsråden, da hun vel uttalte at hun ikke så noen grunn til å smøre private eiere med skattelettelser for å få til investeringer i norsk næringsliv. For dem av oss som mener at investeringene i norsk næringsliv faktisk er det som skaper velferden i det norske samfunn, fremstår det som en mer enn betenkelig uttalelse.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:26:27]: La oss først glede oss over at vi har en historisk lav arbeidsløshet i Norge – jeg synes vel kanskje representanten Flåtten var i nærheten av å beklage at det nå er en så gunstig situasjon

på arbeidsmarkedet. Utgangspunktet for denne debatten tror jeg må være at lav arbeidsløshet er det viktigste man kan oppnå i den økonomiske politikken, fordi det betyr at vi bruker den ressursen som er av størst verdi for oss, nemlig arbeidskraft, best. Det betyr at mange av dem som tidligere var utenfor arbeidsmarkedet, får del i et sosialt fellesskap, men også økt inntekt etter å ha vært på lave trygder eller på sosialhjelp. Det er riktig at vi nå har hatt en veldig kraftig sysselsettingsvekst: 77 000 personer i Norge gjennom fjoråret. Det er den største veksten i sysselsettingen noensinne. Den er sterk for personer over 55 år, blant unge arbeidstakere og blant arbeidstakere med minoritetsbakgrunn. Det betyr altså at grupper som tidligere, kanskje bare for noen få år siden, nærmest var stempelt som litt uattraktiv arbeidskraft – f.eks. arbeidstakere over 55 år – nå blir sett på som en mye større ressurs enn før. Det er veldig viktig. Det er et veldig viktig mål for vår regjering at vi klarer å holde dette.

Så er spørsmålet: Hva skyldes denne gunstige situasjonen på arbeidsmarkedet først og fremst? Er det skattelettelsen fra den forrige regjering som gjør at vi har kommet dit vi er, eller er det andre forhold? Det er ingenting i våre bakgrunnstall som skulle tilsi at det er skattepolitikken fra den forrige regjering som først og fremst er drøyt til dette, dvs. vi finner ingen tegn på at det er det som er drivkraften. Vi er meget gunstig plassert midt i en internasjonal høykonjunktur, vi har gode priser på det vi eksporterer – enten det er olje og gass eller andre eksportvarer – og vi importerer stadig flere varer stadig billigere. Det gjør at vi som nasjon er midt i smørøyet og nyter godt av en internasjonal høykonjunktur. Alt det vi har av bakgrunnstall når det gjelder skatteinngang osv., er også i veldig stor grad først og fremst forklart ut fra konjunktursituasjonen.

Men samtidig er vi jo der at vi fremdeles har en betydelig gruppe utenfor arbeidsmarkedet. Vi vet at mange av dem ønsker å være aktive og i jobb. Det gir oss nå en unik mulighet til å fortsette arbeidet for å få flere grupper inn. Det er f.eks. slik at arbeidsløsheten blant funksjonshemmede som har mulighet til å delta i arbeidslivet hvis forholdene legges til rette, fremdeles er altfor høy, og at vi ikke er flinke nok til å se hvilke ressurser som ligger her.

For å få til den delen av jobben har vi nå et bredt spekter av virkemidler på gang. Det dreier seg først og fremst om å sørge for at vi har en aktiv velferdspolitikk. Det er det vi legger fram i forbindelse med NAV-reformen og andre typer endringer, men vi skal også se på om det er enkelte forbedringer vi kan gjøre i forbindelse med skattesystemet som vil bety at man vrir ressursbruken i riktig retning.

Det er viktig å si at de incentivene vi har i skattesystemet i Norge i forhold til arbeid, samlet sett virker bra, mens det er redusert skatt på lave og midlere arbeidsinntekter som vi vet kan ha betydning for arbeidstilbudet og for at flere ønsker å delta mer i lønnsarbeid. Det er ikke blant høytlønte, heltidsarbeidende menn det er så mye mer å mobilisere ved å redusere skattene. Det er blant lavtlønte, deltidsarbeidende kvinner at skatt og marginalskatt kan ha en mobiliserende faktor i forhold til å delta

mer i yrkeslivet. Det kan være en av grunnene til å ønske seg en høyere stillingsbrøk, og derfor må man se på inn-satsen overfor den gruppen.

Så er det ikke slik som representanten Flåtten gir inntrykk av, at dette er folk som ikke har fått skattelette av denne regjeringen. Det har de. Vi har satt ned minstefradraget, med en virkning på ca. 2 milliarder kr i 2006 og i 2007. Det er i tråd med våre fordelingspolitiske ønsker, men det har også en god virkning på arbeidstilbudet.

Så må man være klar over at det som dreier seg om diskusjon om skattepolitikken, bare er en av mange mulige faktorer i forhold til arbeidsmarkedet. Men hvis det er arbeidsincentiver man først og fremst er opptatt av, er det altså viktig å tenke motsatt av det Høyre vanligvis har gjort i skattepolitikken, hvor de største skattelettene kommer på toppen og på de inntektene som er størst. Der er det antakelig minst mulighet til å få utløst mer innsats på arbeidsmarkedet.

Så noen ord om sparing. Selv om det nå kan være fare-signaler i forhold til en del låneopptak blant de yngste, når vi ser på hvor mange det er som låner f.eks. 100 pst. for å investere i sin første bolig, og hvor mange det er som inn-går avtaler om avdragsfrihet over mange år, er det grunn til å gi veldig tydelige signaler overfor disse gruppene om at en må forvente at rentenivået framover vil ligge betydelig høyere enn det det historisk sett har gjort, fordi vi nå er i ferd med å nå et mer normalisert nivå, i tråd med den rentebanen som Norges Bank har forutsatt. Men vi har ikke holdepunkter for å si at det spares for lite generelt sett i Norge i dag. Den finansielle posisjonen til husholdningene samlet sett må sies å være rimelig god, og den gjeldsveksten vi har sett, har i stor grad hatt motvekt i tilsvarende økninger i fordringene.

Selv om en skulle anta at det spares for lite, er det lite sannsynlig at bruk av skattefaviserte ordninger er et egenet virkemiddel til å øke sparingen. Jeg forstod det slik på Flåtten at det var hans motiv for å foreslå dette. Det vi har av undersøkelser om skatteincentiver når det gjelder sparing, er at det bidrar til å flytte sparingen, at allerede eksisterende sparing flyttes til nye og skattefaviserte ordninger. Resultatet av den type ordninger blir da i veldig stor grad økt avkastning for folk som allerede sparer. I tillegg vil det være slik at fordelingsprofilen i forhold til disse skatteincentivene er dårlig, fordi det i stor grad er folk som fra før av har høy formue eller høy inntekt som bruker slike ordninger. Alt vi har, f.eks. når det gjelder fordelingsvirkninger av den IPA-ordningen som var, peker i den retning. Det eneste argumentet en da kan ha for enkelte skattefaviserte ordninger, er at en ønsker at folk skal spare akkurat i det produktet framfor i andre. Det er f.eks. diskusjonen rundt IPA-ordningen. Nå er det jo slik at vår regjering har flyttet skatteincentivene. Det var utgangspunktet før skatteforliket i Stortinget. Vi flyttet skatteincentivene fra den IPA-ordningen som var, og til en tjenestepensjonsordning som skulle nå alle. Vi åpnet også for at selvstendig næringsdrivende kunne spare i denne tjenestepensjonsordningen.

Det som er spørsmålet, er jo ikke en generell diskusjon om å avvikle skatteincentivene, men et ønske fra opposi-

sjonen i Stortinget om å gjenopprette IPA-ordningen eller en skattefavisert pensjonsspareordning på nytt. Nå er det en del av pensjonsforliket i Stortinget, og jeg mener at vår regjeringens utgangspunkt i denne saken var fullt ut både faglig og fordelingspolitisk begrunnet.

Så skal jeg ikke gå inn i alle påstandene fra representanten Flåtten og henvisninger til ulike forskningsoppdrag eller rapporter uten å ha gått nærmere gjennom dem, men jeg ville vært veldig forsiktig med å holde fram USA og USAs velferdsordninger og skattesystem som det store idealet for skattepolitikken. For det første er det slik at produktivitetsvekst og utvikling i Norge, med den nordiske velferdsmodellen, er fullt på høyde med det amerikanske systemet, som gir et mye større forskjellssamfunn enn det vi har. For det andre er det slik at mange med lave inntekter i USA ikke klarer å forsørge seg selv og sin egen familie over det vi regner som fattigdomsgrensen. Samlet sett er det slik at vi oppnår både høyere produktivitetsvekst, bedre lønnsomhet og en bedre fordelingspolitikk med den norske og nordiske modellen enn med den amerikanske modellen.

Svein Flåtten (H) [11:36:31]: Nei, jeg beklager overheadet ikke den positive utviklingen på arbeidsmarkedet. Det jeg beklager, er hvis Regjeringen ikke er i stand til å holde på den positive utviklingen, setter inn de nødvendige tiltakene og ikke minst ser hva det skyldes. Jeg oppfatter fortsatt finansministerens sterke motstand mot å se på skattelettelse som et element i dette.

Når det gjelder akkurat dette med skattelettelse, fremhever finansministeren reduksjonene i bunnfradraget osv., men det er jo et faktum at denne regjeringen har gitt betydelige skattelettelse til dem med høy inntekt – uten at jeg skal stå her og kritisere det.

Når det gjelder utviklingen på arbeidsmarkedet nå, fikk vi en SSB-undersøkelse for noen dager siden som sier at sysselsettingsveksten øker med uforminskert styrke. Men det som er interessant, er at denne økningen ikke kommer fra arbeidsledighetskøen – den er stabil. De som kommer i jobb, er de som allerede er i markedet. Sysselsettingsveksten skyldes derfor ikke at så mange flere kommer inn, men at færre går ut av arbeidsmarkedet i en høykonjunktur. Grunnen er for så vidt åpenbar, og det påpekes av Knut Røed ved Frischsenteret i en artikkel som kommer i neste utgave av Økonomisk Forum, hvor han peker på at folk står lenger i jobb, pensjonistene jobber lenger. Og hva skyldes det? Skyldes det deres ønske om å ta ansvar for fedrelandet i en oppgangskonjunktur? Nepe. Det skyldes at de ser at det er et marked hvor de kan jobbe og tjene penger. Når vi ser denne refleksjonen ute i arbeidsmarkedet, må det tilsi at vi f.eks. for denne gruppen setter inn skattestimulanser. Det viser jo kort og godt at innstramminger i førtidspensjoneringsordninger ville virke, og ikke minst det å gi pensjonister en mer fleksibel adgang. Når undersøkelsene viser at det er denne delen av arbeidskraftpotensialet som redder oss, bør det ringe noen klokker også når det gjelder dette med skattelettelse.

Jeg synes det er urovekkende at finansministeren og Regjeringen lar ideologiske synspunkter og fordelingsre-

torikk råde istedenfor pragmatiske, praktiske grep som kan bidra til det viktigste, nemlig å stabilisere og videreføre oppgangskonjunktoren i vårt land lengst mulig inn mot myk landing.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:39:39]: For det første legger jeg merke til at stadig flere representanter fra Høyre mener at de har noe å lære vår regjering når det gjelder fordelingspolitikk, og snakker om gjennomføring av skattereformen, som var noe av det første som vår regjering gjorde, og som lå der fra den forrige borgerlige regjeringen. Det vi gjorde, var at vi tok to grep. Det ene var at vi dro ned lettelsene i inntektsskatten betydelig, og det andre var at vi fortsatte å utvikle formuesskatten slik at den skulle bli mer rettferdig. Summen av det er at de som har høye inntekter, og som er rike i Norge, bidrar mer enn før over skatteseddelen, og at vi har gitt skattelettelse i bunnen, slik som jeg var inne på. Så jeg må bare beklage overfor representanten Flåtten: Han har ingenting å lære meg om fordelingspolitikk. Det ville vært en betydelig forskjellsomdreining hvis den forrige regjeringen hadde fått fortsette.

Når Høyre i tillegg vil avvikle formuesskatten med en fordelingspolitisk begrunnelse, kan jeg forstå at enkelte pensjonister og andre med vanlige inntekter kan bli irriterte hvis de skal betale en tusenlapp eller to i formuesskatt. Men det forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet, om å avvikle formuesskatten, ville bety at de hundre rikeste menneskene i Norge får 7 mill. kr i gjennomsnittlig skattelette pr. år hver seg. Det er elendig fordelingspolitikk.

Så er det litt vanskelig å forstå hva Flåtten mener om hvordan man skulle håndtere skatteendringer, eventuelle skattelettelse, for å få folk til å stå ytterligere lenger i jobb, hvis det er en av de viktigste forklaringsgrunnene til at arbeidsløsheten går ned. Nå er det slik at det kommer nye grupper inn i arbeidsmarkedet – det kan ikke avvises. Når det gjelder arbeidstakere over 55 år, er situasjonen helt annerledes. Det kan selvfølgelig hende at det er fordi de ikke skyves ut i første omgang. Men det er veldig vanskelig å se at det skulle være mye å hente på skatteendringer for å mobilisere den gruppen.

Så er det mange av dem som har lave stillingsbrøker, som har økt sin stillingsbrøk. Der kan skatteendringer og skattelettelse i bunnen ha en betydelig funksjon, og det har denne regjeringen gjennomført som et virkemiddel.

Vi har mange tiltak for å få den situasjonen vi har nå, til å stabilisere seg framover. Vi mangler arbeidskraft på mange områder – det er jeg helt enig med representanten Flåtten i. Samtidig ser vi at både bedrifter og offentlig sektor har en helt annen håndtering av et mer internasjonalt arbeidsmarked enn man hadde bare for få år siden. Det er den tilgangen på arbeidskraft fra andre EØS-land som i veldig stor grad har sørget for at vi ikke har nådd kapasitetsskranken for lenge siden.

Reidar Sandal (A) [11:43:10]: Representanten Flåtten har teke opp to tema i interpellasjonen sin. For det første

arbeidsmarknadspolitikken og korleis den verkar i samfunnet vårt, og for det andre skattepolitikken og følgjene av han.

Dei siste åra har vi opplevd sterk auke i arbeidsinnvandringa i landet vårt. Utanlandsk arbeidskraft gjer ein viktig innsats med å løyse oppgåver i samfunnet. Arbeidsinnvandringa utvidar kapasiteten i økonomien. Det er positivt. Men det fører også med seg nokre utfordringar. Den viktigaste er faren for sosial dumping. Det er ikkje akseptabelt at auka arbeidsinnvandring skal føre til lønsdumping og avvik frå arbeidsmiljølova og andre bestemmingar i arbeidslivet. Utanlandske arbeidrarar som ønskjer å tilby arbeidskrafta si i Noreg, må vi gi same løns- og arbeidsvilkår som dei norske kollegaene deira. Ein slik politikk dreier seg om å vere reieleg og om å vere solidarisk. Det handlar ikkje om effektivitet og marknadstilpassing.

Kommunanes Sentralforbund og statsråd Bjørn Håkon Hanssen signerte for nokre få dagar sidan ei samarbeidsavtale som skal sikre eit godt samarbeid mellom arbeidsmarknadssektoren og utdanningssektoren. Mange av dei 700 000 personane i yrkesaktiv alder som står utanfor arbeidslivet, manglar dessverre nødvendig kompetanse. Dei fell utanfor noverande ordningar og får ikkje nødvendig utdanning. Avtala som eg viste til, skal styrkje samarbeidet mellom Arbeids- og velferdsetaten og utdanningsstyresmaktene i fylkeskommunar og kommunar for å nå arbeidsmarknads- og utdanningspolitiske mål. Avtala skal begynne å gjelde straks og vare ut 2009.

I Arbeidarpartiet og i dei andre regjeringspartia er vi stolte av at arbeidsløysa er redusert frå 3,7 pst. i august 2005 til 2 pst. i april i år. Dette viser at politikken vår verkar.

Arbeidsløysa er ineffektivt. Når ho får bite seg fast, brukar vi ikkje den viktigaste ressursen i landet vårt, nemleg arbeidskrafta, på ein god nok måte. I det første året til den sitjande regjeringa steig sysselsetjinga med 81 000 personar, mens arbeidsløysa gjekk ned med 37 000. Sterkast fall i arbeidsløysa var det blant personar under 24 år. Det er også svært gledeleg at det mot slutten av 2006 blei registrert den lågaste arbeidsløysa blant innvandrarakar på åtte år.

Yrkesaktiviteten i aldersgruppa 55–74 år steig også vesentleg. Dette er ei svært gledeleg utvikling, og vi må heilt tilbake til 1970-talet for å finne tilsvarende høg yrkesaktivitet i denne aldersgruppa. Arbeidsløysa held seg på eit lågt nivå i 2007, og sysselsetjinga fortset å auke. Det er svært positivt.

Talet på undersysselsette er dessverre framleis høgt – 116 000 i første kvartal i år. Dette er nesten ein femdel av alle deltidsstilsette, og her ligg det eit stort uforløyst potensial. Det er stor overvekt av kvinner i denne gruppa – faktisk 90 000 av 116 000 er kvinner.

Regjeringa vil foreslå endringar i arbeidsmiljølova, slik at arbeidstakarar over 62 år får rett til redusert arbeidstid. Det skal vere mogleg å kombinere arbeid med pensjon *utan* at pensjonen blir avkorta. Dette vil bidra til at fleire seniorar står lenger i arbeidslivet enn dei elles ville ha gjort, men dette føreset likevel at seniorane får ei reell moglegheit til å redusere arbeidstida si. Derfor vil arbeidsmiljølova bli endra for å oppnå den tilsikta effekten.

Regjeringa vil òg no innføre ei smidigare ordning, slik at utanlandske faglærte og spesialistar får raskare arbeidsløyve i landet vårt. På grunnlag av det som her er sagt, kan vi slå fast at det ikkje er grunnlag for den generelt pessimistiske vurderinga av arbeidsmarknaden som representanten Flåtten nettopp har gitt uttrykk for. Mykje positivt arbeid blir gjort for å auke arbeidsstyrken, utan at eg undervurderer det arbeidet som ligg framfor oss.

Når det gjeld dei skattepolitiske synspunkta som Arbeidarpartiet vil framføre, viser eg til innlegget som kollega Marianne Aasen Agdestein skal ha seinare i debatten.

Presidenten: Da ser vi frem til det.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:48:45]: Først vil eg seie at eg synest det er positivt at representanten Flåtten tek opp denne viktige problemstillinga her i dag. Problemstillinga som blir teken opp, er delt i to. Det eine er å gi skattelette og bruke skattepolitikken til å auke arbeidstilbodet, og det andre er å gi skatteincentiv til å auke sparinga i samfunnet – noko som igjen vil redusere etterspørselen.

For å ta det første først – auken i arbeidstilbodet. Det er heilt klare og tydelege berekningar bl.a. frå SSB som viser at dersom ein reduserer skattetrykket, spesielt for dei med lågare inntekter, vil det auke arbeidstilbodet. Der er Framstegspartiet heilt på linje med finansministeren, som tydelegvis også har fått impulsar frå SSB, og det er tydeleg at finansministeren i alle fall stolar på nokre av berekningane som SSB legg fram.

Derfor er det viktig at ein får betydelege skattelettar for desse gruppene. Grunnen til at det er lettare å få til auka arbeidstilbod i desse gruppene, er at det er mange som tener lite, som ikkje nyttar heile sin arbeidskapasitet. Ved at dei får lågare skatt, vil det bli meir lønsamt å jobbe meir.

Den andre gruppa som vi kan gjere noko med, og som også representanten Sandal var inne på, er pensjonistar mellom 67 og 70 år. Desse må i dag betale ein skatteprosent opp mot 88 pst. når ein tek omsyn til trekket i pensjonen på 40 pst. For eksempel ein pensjonist som har 275 000 kr i pensjon, og som tener over 2 G, må betale 85 pst. skatt av kvar krone vedkommande tener over 2 G. Det seier seg sjølv at med eit slikt skattetrykk lønner det seg ikkje og er ikkje så interessant for den enkelte å jobbe meir enn det. Det betyr at ein pensjonist på 67 år, som tener over 2 G og har 200 kr i timen, vil sitje igjen med 30 kr etter at skatt og trekk i pensjonen er trekt frå. 30 kr timen er ikkje mykje, og eg synest det er litt underleg at dei partia som er så opptekne av såkalla sosial dumping, ikkje er opptekne av å fjerne denne regelen. Denne skatteflåinga av pensjonistar kan vi ikkje vedkjenne oss.

Det neste som er blitt teke opp, er at mange uføretrykda, også funksjonshemma, openbert kan få komme inn i arbeidslivet. Da er det viktig å leggje til rette for det også når det gjeld skatt, og at ein gir skatteincentiv for det. Ved å redusere skatten på lågare inntekter vil ein komme eit godt stykke.

Det neste er at når ein er i ein situasjon der ein beveger seg inn i sterk høgkonjunktur, er det viktig at ein stimulerer til sparing. Det er klart at det som finansministeren og Regjeringa gjorde da dei fjerna IPA-ordninga, var å gå fullstendig feil veg. Når presset i økonomien aukar, er det viktig at ein stimulerer til auka sparing og ikkje fjernar incentiva til slik sparing. Derfor er det vår konklusjon at finansministeren ikkje bruker skattepolitikken på ein riktig måte. Derimot går finansministeren feil veg på fleire områder. I tillegg er det sjølv sagt slik at når ein aukar skattane, vil det ein sprøyter inn i offentleg sektor, også auke presset. Det kjem sjølv sagt av at vi privat bruker ein langt større del av den disponible inntekta vår til å spørje etter varer og tenester i utlandet, mens det offentlege i hovudsak rettar etterspurnaden sin etter varer og tenester innlands. Det betyr altså at når ein aukar skattane med éi krone og overfører pengane til offentleg sektor, vil det i seg sjølv auke presset i økonomien og etterspørje fleire utførte arbeidstimar enn om desse pengane hadde blitt verande i privat sektor. Så Framstegspartiet er ikkje einig i den utviklinga og den politikken som blir førd på dette området.

Per-Kristian Foss (H) [11:54:04]: La meg for ordens skyld bare minne finansministeren om at hun i budsjettet for 2006 la frem uendrede skattesatser innenfor toppskattnivået i forhold til den tidligere regjeringen – altså for dem som har mest fra før. Den skjerpelsen som skjedde, var en endring av innslagspunktet for toppskatt, som rammet inntektsgrupper mellom 390 000 og 400 000 kr.

Når det gjelder denne debatten, må jeg si at jeg er litt overrasket over en finansminister som på ideologisk grunnlag avviser så mange av de virkemidler man kan bruke innenfor finanspolitikken for å påvirke en noe overopphetet økonomi, og derfor, som en konsekvens av det, overlater så mye av styringen til pengepolitikken. Sagt på en annen måte: Faren for at vi får en særnorsk renteutvikling, er til stede når man innenfor finanspolitikken nekter å bruke virkemidler som skattepolitikk og mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk for å øke tilbudet og ikke minst inndragning av kjøpekraft gjennom aktive sparetiltak, gjerne skattestimulerte.

Statsråden avviser skattestimulerte spareordninger bl.a. med den begrunnelse at erfaringen viser at det stort sett er flytting fra en konto til en annen. Vi har ingen undersøkelse som viser det. De tiltak vi viser til, er skattestimulerte ordninger som tar sikte på å sikre fremtidig pensjon. Der oppfører folk seg annerledes enn i forhold til andre spareordninger. En av årsakene er bl.a. at dette er binding over lang tid. Så sier statsråden at det å stimulere til pensjonssparing har gal fordelingsvirkning. Det må da være å lukke øynene fullstendig i forhold til virkeligheten. Selvfølgelig er det slik at de som får minst igjen i forhold til egen inntekt når de pensjoneres, har den største stimulansen til å spare ekstra. Det skulle bare mangle. Nå har vi fått et forlik som innebærer en viss gjeninnføring, men basert på Regjeringens tankegang ville Norge ha vært det eneste EØS-landet som ikke hadde slike private skattestimulerte spareordninger innenfor pensjonsområdet. Statsråden sa at hun ikke har holdepunkter for å si at

(Foss)

det spares for lite i Norge. Det er en oppsiktsvekkende uttalelse fra en norsk finansminister. Man skal langt tilbake i historien for å finne slikt, jeg er fristet til å si tøv, men skal begrense meg til å si slike faktiske ukorrektheter. Det har vitterlig vært påpekt en rekke ganger at Norge har en særnorsk lav privat sparing. Jeg finner det oppsiktsvekkende at statsråden nå slår fast at hun er veldig fornøyd med det.

Jeg tror derimot at det å bruke aktive sparetiltak nå hadde vært fornuftig og sunt for økonomien, både på kort sikt og når det gjelder inndragningseffekt, fordi man har inndragningsmuligheter der hvor folk har råd til å sette noe til side og ikke bruke. Men jeg registrerer at finansministeren fra SV er kjempefornøyd med at folk bygger hytter og kjøper dyre båter i mangemillionersklassen, mens man ikke sparer. Jeg synes det hadde vært mer fornuftig å stimulere en gruppe som har råd til å spare mer til sin fremtidige pensjon.

Så bare kort til spørsmålet om skattestimulanser. Det er utallige internasjonale rapporter og vitenskapelig arbeid som klart dokumenterer – uten at man behøver å ta innover seg en amerikansk sosial modell – at skattestimulering virker på arbeidstilbudet, både skattestimulanser for de laveste inntektene og for de høyeste inntektene, på ulik måte, ja, men begge deler er i dag viktig å gjennomføre. Det kan tas ut mer overtid, og vi kan få flere over fra deltid til heltid. Men da er det viktig at skattestimulansene innrettes på en måte som gjør at ikke marginalskatten for lavere inntekter også øker. Det vil jo ikke stimulere en som går i halvdags jobb, til å gå over til heltids jobb hvis man får med seg en høyere progresjon.

Den regjeringen jeg tilhørte, Bondevik II-regjeringen, gjennomførte etterkrigstidens mest omfattende stimulans på dette området. Vi økte bunnfradragene mer enn tidligere regjeringer har gjort i løpet av fire år. De beskjedne tiltak denne regjeringen har gjort, virker lite på dette området, i kombinasjon med at det heller ikke er gjennomført effektive tiltak for å stimulere arbeidstilbudet. Det er fremlagt en rekke planer, intensjoner, ja, men det er ikke gjennomført tiltak som øker arbeidstilbudet. Det overlater veldig mye av innstramningen i økonomien til rentepolitikken, med de negative konsekvenser det kan få.

Presidenten: Presidenten finner det uparlamentarisk å betegne finansministerens innlegg som «tøv».

Hans Olav Syversen (KrF) [11:59:24]: Vi har et brennnett arbeidsmarked. Det hørte vi sist på nyhetene i dag, der sykepleiermangelen ble beskrevet. For noen dager siden var det mangel på førskolelærere i flere kommuner, noe som igjen selvfølgelig fører til økte krav om mer lønn hos en attraktiv arbeidsgiver.

Spørsmålet som representanten Flåtten i dag tar opp, er om skattepolitikken kan bidra til å øke arbeidstilbudet. Jeg synes at også finansministeren bør være enig i at det er et åpenbart svar på det. Det er selvsagt en sammenheng mellom hvordan skattesystemet utformes, og hvordan ar-

beidskrafttilbudet er. Det er vel få sammenhenger i økonomien som er mer studert enn akkurat det. Selv sittende regjering har anerkjent prinsippet om at det finnes grenser for hvor høy marginalskatten kan være – selv på høye inntekter – rett og slett fordi de potensielle skadeeffektene av et redusert arbeidstilbud overstiger de politiske gevinstene som kunne høstes på å skatte etter evne. Det mener jeg må ha ligget noe til grunn da finansministeren la fram sitt statsbudsjett høsten 2005, med forslag om – som hun selv sa – at de som hadde høyest inntekt, også fikk mest skattelette.

For å svare på interpellantens utfordring fra Kristelig Folkepartis side er vårt svar ja; vi tror det absolutt er mulig å endre sammensetningen av skatter og avgifter slik at det bidrar til å trygge sysselsettingen og stimulere enda sterkere til arbeid. Vi ønsker å forsterke bruken av miljøavgifter og kompensere det gjennom reduksjon i skatter og avgifter både på arbeid og sparing. La meg nevne som eksempel: Nedskrivning av arveavgiften ved generasjonsskifte i familieeide bedrifter, reduksjon og på sikt fjerning av formuesskatt på næringsformue eller såkalt arbeidende kapital og økte muligheter for privat pensjonssparing er de mest aktuelle reformbehovene, sett fra vår side. Vi har lagt merke til at i hvert fall noen av de partiene som sitter i posisjon, mente noe av det samme da de var i opposisjon.

Samtidig er det kanskje ikke skatte- og avgiftsnivået samlet som nå er vår største utfordring når det gjelder å stimulere til å få flere i arbeid. Som interpellanten for så vidt er inne på i interpellasjonsteksten, ligger nok hovedutfordringen først og fremst i å få utnyttet bedre de menneskelige ressursene som ikke benyttes godt nok i samfunnet i dag. Det er mange i arbeidsfør alder som faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet, og jeg vil si at Regjeringen fortsatt har et betydelig forbedringspotensial når det gjelder å hindre utstøting fra arbeidslivet og å hjelpe personer fra trygd og tilbake til arbeid. Derfor er vi ikke imponert når arbeidsmarkedsbedriftene kan melde at de som trenger mest bistand for å komme tilbake til arbeidet, opplever at myndighetene faktisk krever at de skal ha et løp der de får mindre tid til å kunne komme tilbake til normalt arbeid, fordi presset på økonomien i de nevnte offentlige etater er så hardt.

En annen viktig utfordring i årene framover vil være utformingen av pensjonssystemet, og da særlig hvordan AFP-ordningen skal tilpasses målsettingen for pensjonsreformen. Det skal være mulig å gå av som 62-åring på en verdig måte – med tidligpensjon. Men det kan heller ikke være slik at det ikke spiller noen som helst rolle for framtidig pensjon om en deltar i arbeidslivet eller ikke etter fylte 62 år. Akkurat det er sikkert et av de områdene der regjeringsansvaret har påvirket f.eks. finansministerens parti.

En sterkere vektlegging av skatter og avgifter på miljøskadelige og helseskadelige varer og tjenester og kompensasjon for dette gjennom reduserte skatter og avgifter andre steder er en riktig strategi framover. Nå kan ikke en interpellasjonsdebatt ta dette i detalj, så vi vil selvfølgelig følge opp dette i de alternative budsjetter som skal framlegges etter hvert – med start denne høsten.

Lars Sponheim (V) [12:04:29]: Det er grunn til å takke interpellanten for at han gir oss muligheten til noen oppvarmingsrunder før revidert legges fram og det er rett før de store slagene om den økonomiske politikken denne våren. Vi kommer tilbake til det.

Jeg har lyst til å starte med å si at det er jobbetid i landet. Det er gode tider. Det er grunn til å glede seg over at det er gode tider. Det synes jeg finansministeren skal ha rett i. Samtidig er det slik at det er så jobbetid i landet at det er mangel på arbeidskraft mange plasser. Det fører til noe som kanskje ikke synes så veldig godt, men som allikevel kan være litt skummelt, nemlig at en del bedrifter som ser framover, som ser i glasskula si og lurer på hva de skal gjøre nå, velger å vokse ute og ikke hjemme av frykt for arbeidssituasjonen i årene framover. De velger å flytte ut, og de velger kanskje å ikke etablere ny virksomhet i Norge av frykt for at det ikke vil være tilgang på nødvendig arbeidskraft. Det er litt farlig på lang sikt.

Denne debatten har så langt handlet mye om om vi skal være blide, eller om vi skal være det motsatte i tider da det går godt. Jeg har lyst til å si at de aller fleste av oss, nesten alle – jeg hadde nær sagt alle minus én – bør glede seg over gode tider. Men én er betalt for å være bekymret og har det som oppdrag i det norske samfunnet, og det er finansministeren. En finansminister skal alltid si at etter sol kommer regn – når alle gleder seg over sola. En finansminister skal alltid si at etter sommer kommer høst – når alle gleder seg over sommeren og tror den kommer til å vare evig. Det er finansministerens plikt. Jeg synes ikke finansministeren så langt i denne interpellasjonsdebatten har gjort den delen av jobben sin. Det er nemlig i gode tider vi må ta høyde for at det kommer andre tider. Det er det finansministerens tenkning omkring økonomisk politikk, innretning av budsjettpolitikken og finanspolitikken må handle om. Jeg må si at jeg er forbauset over – for å uttrykke meg innenfor parlamentarisk språkbruk og ikke gjøre som representanten Foss og gå over streken – at finansministeren ikke setter mer ord på de vanskelige avveininger som jeg vet nå må gjøres både i finansministerens hode og i Finansdepartementet, om hvordan man innretter den økonomiske politikken og finanspolitikken med tanke på at det vil komme tøffere tider og det er fare for at man gir for mye gass i denne situasjonen. Når finansministeren her gir uttrykk for at det ikke er noen grunn til å bekymre seg over mangel på sparing, må jeg si at jeg synes også det er oppsiktsvekkende. Det er veldig avgjørende at en finansminister sier at det er viktig å legge til side i gode tider, for det kommer dårligere tider. Det er en finansministers jobb, og jeg mener at finansministeren må bidra til det. Det er usedvanlig viktig hva slags signaler en finansminister sender.

Så til den evige debatten jeg synes vi stadig har i Stortinget, og det er historieskriving om den forrige regjering. Jeg har vært med på mange regjeringsskifter i denne sal opp gjennom årene, men jeg har aldri opplevd en situasjon hvor den sittende regjering nær sagt to år inn i sin regjeringstid fortsatt bruker mesteparten av tiden til å snakke om den forrige regjering. Jeg skulle gjerne bare snakke om framtiden og ikke om fortiden – ikke fordi jeg har noe

å skamme meg over når det gjelder fortid, men jeg vil gjerne være med på at historien blir rett skrevet. Derfor vil jeg kort minne om at den forrige regjering overtok en situasjon i 2001 som sentralbanksjefen kalte for norsk økonomi i ulage – renten steg, arbeidsledigheten steg.

Det var en tøff jobb å rette opp i norsk økonomi. Da den sittende regjering overtok, hadde vi rekordlav rente og sterkt fallende arbeidsledighet. Det er en kjensgjerning ingen kan springe fra. Så kan man si: Var det bare den forrige regjering som gjennom skattepolitikk og annet bidro til dette? Nei, selvfølgelig ikke. Det var gode tider. Vi fikk veldig mye utenfra – en fantastisk pris på råvarer, billig import og alt dette – men det er ikke noen tvil om at den økonomiske politikken kunne ha ødelagt de gode tider, i alle fall redusert effekten av de gode tider inn i norsk økonomi. Det var nettopp de gode tider som vi fikk gratis utenfra, kombinert med en helhetlig økonomisk politikk, hvor også skattelette var en viktig del, som gjorde at vi kunne skape de gode tider som finansministeren og regjeringspartiene nå tar en del av æren for.

La meg avslutte med å si at Regjeringen har en fordel. Vi er forsikret mot skikkelig rød-grønn bananas ved at 2004-skattenivået skal ligge fast. Derfor kan det ikke gå så galt. Hvis det kombineres med at også skattereformen ligger fast – noe jeg har grunn til å tro – har Regjeringen en enestående mulighet til et skatteskitte, gjerne mot bunnfradrag og mer skatt på miljøskadelig atferd.

Presidenten: Uttrykket «rød-grønn bananas» er vel litt på kanten for hva som er akseptabel språkbruk fra denne talerstol.

Marianne Aasen Agdestein (A) [12:10:09]: Nå kommer det også presidenten åpenbart har ventet på – det skattepolitiske synet Arbeiderpartiet har på interpellasjonen fra representanten Flåtten, hvor han beskriver høykonjunktoren vi er midt inne i, og hvordan den påvirker etterspørselen etter arbeidskraft og presset det kan medføre på lønninger, rente og valuta. I denne makroøkonomiske beskrivelsen trekkes Regjeringens skattepolitikk inn som en faktor som etter sigende hindrer tilgang på arbeidskraft og sparing hos befolkningen. Resonnementet føyer seg inn i rekken av påstander framsatt av de tidligere regjeringspartiene Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti om at det går så bra i norsk økonomi nå fordi den forrige regjeringen førte en såkalt dynamisk skattepolitikk. Representanten Sponheim modererte dette synet litt i forrige innlegg, noe jeg noterte meg med interesse. Ellers bruker Høyres representanter ofte denne talerstolen til å påpeke sammenhengen.

Resonnementet er feil etter min oppfatning. At det går så bra med norsk økonomi, skyldes en kombinasjon av ansvarlig oljepengebruk og at verden er inne i en høykonjunktur som passer norsk økonomi godt. Oljeprisen er høy, investeringene på sokkelen og i oljerelaterte næringer er meget gode, våre eksportbedrifter opplever rekordhøy etterspørsel, samtidig som importvarer som vi etterspør, ikke øker i pris – snarere tvert imot.

En differanse på 13 milliarder kr mellom skatteopplegget til Bondevik-regjeringen og dagens regjering kan ikke forklare den solide økonomiske oppgangen vi har hatt de siste årene. Hvis det var slik at lavere skatter i seg selv førte til en så ekstra sterk økonomisk vekst, som igjen medførte økt skatteinngang, nok til at staten ikke tapte inntekter, ja, da måtte følgende betingelser ha vært på plass: Enten måtte skatte- og avgiftssystemet ha vært utformet på en så ineffektiv måte for samfunnet at det å produsere tjenesten eller varen ikke var gjenspeilet i de samfunnsøkonomiske kostnadene, eller så måtte det ha vært slik at bedrifter og personer var svært følsomme overfor små endringer i skattesystemet, f.eks. ved at en liten reduksjon i skattesatsene på lønn økte arbeidstilbudet relativt mye.

Det er svært lite som tyder på at noe av dette er tilfellet i Norge i dag. Det norske skattesystemet har et bredt skattegrunnlag og relativt lave skattesatser, noe som i seg selv begrenser effektivitetstapet ved skatte- og avgiftssystemet. Særlig skattereformen av 1992 bedret dette. Dessuten viser erfaring at de økonomiske aktørene ikke er veldig følsomme overfor selv generelle endringer i skattesatsen. De mest følsomme gruppene er folk med lavere inntekter. Derfor har denne regjeringen gitt skattelettelse til dem som tjener under 400 000 kr, mens vi har gitt skatte-skjerpelse til grupper som er mindre følsomme for skatteinivået i forhold til å tilby arbeidskraft, nemlig de som tjener mer enn 400 000 kr.

Man skal svært langt tilbake i tid for å finne så lav arbeidsledighet i Norge som i dag. Aldri har så mange vært i jobb som nå. Ledigheten har stupt siden de rød-grønne inntok regjeringkontorene, og det til tross for at vi har lagt oss på et skatteinivå fra 2004, som tross alt ikke kan være så altfor galt, selv for Høyre-folk, all den stund de selv laget skatteopplegget for 2004.

Jeg har stor sans for det politiske målet representanten Flåtten gir uttrykk for i sin interpellasjon, nemlig økt tilgang på arbeidskraft, men jeg har langt større tro på andre virkemidler enn å gi økt skattelettelse til dem som er minst følsomme for skatteincentiver, nemlig de høytlønte. En ny pensjonsreform, tiltak mot sykefravær, aktive og målrettede tiltak gjennom NAV-systemet og satsing på utdanning og omskolering, for å nevne noe, vil etter min mening ha større effekt på arbeidstilbudet.

Representanten Flåtten pekte på at vi var for ideologiske, og at de selv stod for pragmatisme. Jeg mener bildet er omvendt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:14:04]: Jeg ønsker å snakke om to begreper som brukes mye i denne debatten og andre debatter.

Det første er formuesskatten. Statsråden snakker som om disse pengene er formuer som folk har stjålet fra noen, men det er faktisk sparepengene til folk. Det er penger som er beskattet en rekke ganger. Det eneste disse menneskene som har formue, har gjort feil, er at de ikke har brukt dem opp. Hadde de brukt dem opp, hadde de heller ikke fått noe skattekrav. Men det er altså de pengene statsråd Halvorsen mener at folk skal betale inn.

Så sier statsråden som så i mange debatter at formuer er ujevnt fordelt i befolkningen. Ja, selvfølgelig er de ujevnt fordelt i befolkningen. Hva ellers skulle de være? Dette er jo penger som folk har investert og arbeidet og bygd seg opp enten gjennom generasjoner eller som enkeltpersoner. Selvfølgelig er de ujevnt fordelt i befolkningen. Vi må da ikke få et samfunn hvor formuer er likt fordelt i befolkningen.

Så er det begrep nr. 2: arbeidsinnvandring. Det går til representanten Reidar Sandal. Det er interessant når han sier: Vi har også arbeidsinnvandring. Det er et stigmatiserende begrep i seg selv, for det sier noe om de 18 000 menneskene som kommer til Norge på vanlig, regulær innvandring. Hva skal de drive med, da? Skal ikke de arbeide? Skal de leve på trygd? Dette er mennesker som vi får hvert eneste år – 18 000. Hadde vi snakket om faglært arbeidskraft med høy kompetanse, hadde jeg forstått det. Men de som kommer hit på arbeidsinnvandring, er ikke primært de menneskene som kommer hit. Det er folk som gjør arbeid, som å bygge hus osv. Den typen mennesker kommer til Norge fra Polen og Litauen og andre steder i Øst-Europa. Hvorfor er det helt umulig å få de 18 000 som kommer fra de andre landene rundt omkring i verden, til å ta denne typen jobber? Eller hva skal de 18 000 gjøre som kommer hit hvert eneste år? Det er spørsmålet til statsråden. Det må jo være målet å få disse 18 000 over i de jobbene som nå er ledige. Men det klarer man altså ikke. Disse menneskene går enten på trygd, eller så går de ikke inn i den regulære arbeidsstyrken. Dette må være målet for denne regjeringen og for alle fremtidige regjeringer.

A n d e r s A n u n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Heikki Holmås (SV) [12:16:42]: Når Svein Flåtten reiser en interpellasjon der han snakker om knapphet på folk til å gjøre alle de jobbene som folk her i landet faktisk vil ha gjort, utfordrer han finansministeren i forhold til ikke å bruke skattelette som et virkemiddel. Da snakker han om skattelette for sparing, og han snakker om skattelette for å få flere folk i jobb. Da mener jeg veldig enkelt at Svein Flåtten har feil fokus. Det er ikke sånn at det er skattelette som er utgangspunktet og det viktigste virkemidlet for å sørge for at flere folk kommer i jobb her i landet.

Vi har rimelig høy skatt her i landet, rimelig høy. Det kommer av at vi bruker mye penger på velferd, som vi sørger for at skal være offentlig finansiert. Vi bruker mye penger på utdanning, som skal være offentlig finansiert. Vi bruker penger på en aktiv arbeidsmarkedspolitikk, som er offentlig finansiert. Men i tillegg til det har vi store pengeoverføringer til velferd og til trygder – til barnetrygd og til andre ting som er viktige for folk. Hvis vi hadde trukket fra dette, hadde vi ikke hatt så veldig høyt skatteinivå her i landet. Men vi har det med, og det er for å finansiere gode velferdsordninger for folk. Det mener vi er viktig, og vi mener at en del av de tingene – og det kommer jeg tilbake til – er mye mer effektivt for å sørge for å få folk i

jobb enn å satse ensidig på skattelette, som det er lett å få inntrykk av at Svein Flåtten mener er det viktige.

Så sier Lars Sponheim at vi er opptatt av fortiden. Men med all respekt å melde er det interpellanten som er mest opptatt av fortiden, for opposisjonen i Stortinget har redusert seg selv til først og fremst å være opptatt av at den forrige regjeringen er den som førte en politikk som sørget for at vi er der vi er i dag: Det er ingenting den rød-grønne regjeringen har gjort som har sørget for at vi nå er i en situasjon med historisk lav arbeidsløshet og historisk høy sysselsetting. Alt dette skyldes den forrige regjeringens politikk. Det er med all respekt å melde ikke riktig.

Vi er hakket mer ydmyk. Det er ikke sånn at konjunktorene akkurat er styrt fra Kristin Halvorsens kontor i regjeringskvartalet. Det er ikke sånn at hun sitter sammen med statsministeren og kukelurer og sier at nå skal verdenskonjunktorene gå sånn og sånn. Vi ser at en god del av grunnen til at vi er der vi er i dag, rett og slett er at verdensøkonomien går veldig bra.

Det handler først og fremst om ett spørsmål, nemlig: Hvordan håndterer vi den høykonjunktoren vi er inne i nå? Hvordan sørger vi for å få den til å bli mest mulig varig? Da synes jeg det er interessant når Knut Røed i forbindelse med framleggingen av arbeidskraftundersøkelsen sier – og det underbygges av representanter fra Statistisk sentralbyrå også – at hvis vi nå klarer å holde høy aktivitet i norsk økonomi, kan vi klare a) å sysselsette lenger en del av de eldre arbeidstakerne og gjøre dem mer attraktive i Norge, og b) å trekke flere folk inn i arbeidslivet, inn i sysselsettingen, som har vært holdt ute lenge.

Det vi vet, er at hver gang det er en dump i konjunktorene, og det er høy arbeidsløshet, er det en del folk som blir varig satt utenfor arbeidslivet, fordi det er ungdom som aldri kom inn. De folkene er det vi nå har muligheten for å trekke inn i arbeidslivet, og det vil være vesentlig for norsk økonomi i årene som kommer. Hvis vi skulle være opptatt av hva det er som er viktig for å ha høy sysselsetting i Norge, er det å sørge for at flere av de folkene som jobber deltid nå, kommer inn i heltidsstillinger rundt omkring i Kommune-Norge. Det er faktisk kjempeviktig. Det bidrar vi nå til gjennom å sørge for å bedre kommunenes økonomi rundt omkring. Vi sørger for at folk går fra deltid til heltid.

I forhold til arbeidsinnvandring er det én ting som er fryktelig viktig, og som jeg legger merke til at høyresiden alltid hopper bukk over, og det er at alle som jobber i Norge, skal ha norske lønns- og arbeidsvilkår. Det har vi stilt krav om hele tiden. Hvorfor er det viktig? Det er to grunner til at det er viktig. Den ene biten er at det gjør Norge til et mer attraktivt land å reise til. Det er en av grunnene til at Norge har den største andelen av arbeidsinnvandrere fra de nye EU-landene per capita. De drar ikke til Sverige, de drar til Norge istedenfor, for her får de skikkelige lønns- og arbeidsvilkår. Den andre biten er at det sørger for at alle folk som nå står utenfor arbeidslivet, og som kan rekrutteres til de samme stillingene som vi også rekrutterer polakker til, får skikkelige lønninger, istedenfor dårlige lønninger, som er det de ville fått hvis polske ar-

beidstakere jobbet til vesentlig lavere lønninger enn det vi har gjengs i Norge.

Jan Tore Sanner (H) [12:22:08]: Det er ganske fascinerende å høre en sosialist som avskriver den nasjonale økonomiens betydning for den økonomiske utviklingen i landet. Når representanten Heikki Holmås skal forklare hvorfor det går bra i Norge, viser han til utviklingen i verdensøkonomien. Men hvis det var slik at det bare var verdensøkonomien som påvirket utviklingen i den norske økonomien på arbeidsmarkedet og den økonomiske veksten, ja, så ville det da ha vært likt i stort sett alle land. Men det vi har sett, er at man har hatt en mye mer positiv utvikling i Norge enn det man f.eks. har hatt i Tyskland og Frankrike. Hvorfor har det vært en mer positiv utvikling i norsk økonomi enn i tysk og fransk økonomi? Jo, fordi vi har en mye mer liberalisert økonomi i Norge enn det man har i Tyskland og Frankrike. Man ser at til og med tyske sosialdemokrater nå er med den kristelig-demokratiske regjeringen og forsøker å liberalisere økonomien, forsøker å senke skattene, for både å stimulere den økonomiske veksten og stimulere folk til å arbeide mer. Tilsvarende er det i Frankrike, hvor til og med norske sosialdemokrater må kunne se at noe av det franske hovedproblem er at man har en for statisk økonomi, for mye planøkonomi og for lite markedsøkonomi. Også der er det behov for et mer liberalisert arbeidsmarked og ikke minst for tiltak som stimulerer folk til å arbeide mer.

Men jeg konstaterer at her er det litt ulikt syn. Det hørte vi jo under hele forrige valgkamp, da Stoltenberg og Halvorsen fortsatte med den gamle plata om at den borgerlige regjeringen gav mest til dem som hadde mest fra før, og at det gikk ut over fellesskapet. Vi som har et mer dynamisk syn på den økonomiske utviklingen, ser at skattereduksjoner har vært med på å stimulere den økonomiske utviklingen, slik at man gjennom lavere beskatning har bidratt til mer penger til fellesskapet. Da er jeg faktisk enig med finansministeren på ett punkt, og det er at i forhold til å stimulere til arbeid er det viktigere å senke skattene på lave- og midlere inntekter. Men da er det jo et kjempeparadoks at Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet er de partiene som har senket skattene til dem som tjener aller mest, aller mest. Det er jo ingen som har fått så store skattelettelser som det høyinntektsgruppene fikk av SV og Arbeiderpartiet etter regjeringsskiftet. Faktisk betaler en som tjener 1 mill. kr eller 2 mill. kr – som lønnstaker – langt mindre i skatt med Kristin Halvorsen som finansminister enn med Per-Kristian Foss som finansminister. Jeg er enig med hr. Flåtten i at vi skal ikke beklage det, men man må slutte med den hule retorikken når man ser at faktum er helt annerledes.

La meg også understreke at når det gjelder sparing, er Norge et annerledesland. Det er riktig at vi har stor offentlig sparing, men vi har en veldig begrenset privat sparing. Hvis man ser på andre europeiske land, har de lite statlig sparing. Faktisk har de fleste landene gjeld, men man har en betydelig privat sparing. Så det som gjør Norge til et annerledesland, er at vi har for lite privat sparing, og da

bør man se på ulike tiltak, også skattereduksjoner, for å få folk til å spare mer.

Til slutt: Jeg vet ikke hvor mye tid finansministeren har i sitt avslutningsinnlegg, men hvis hun har tid, vil jeg gjerne at hun svarer på to spørsmål. Det ene knytter seg til å fjerne ekstrabeskatningen av pensjonister mellom 67 og 70 år. Når vil Regjeringen fjerne straffeskatten for 67- til 70-åringene? Nå er man jo enige om at målet er at den skal forsvinne. Når vil man ta den vekk? Hvis man er enig i at det vil stimulere eldre arbeidstakere til å jobbe mer ved å fjerne den skatten, når vil man da gjøre det? Og det andre: Når finansministeren i sitt innlegg sier at redusert skatt på lavere og midlere inntekter mobiliserer til større arbeidsinnsats, betyr det at Regjeringen vil føre en politikk hvor man gradvis reduserer skattenivået på lavere og midlere inntekter, slik at vi kan stimulere til mer av den arbeidskapasiteten som vi faktisk har behov for?

Svein Flåtten (H) [12:27:12]: Bare noen korte kommentarer til noe av det som har vært oppe her. Komiteens leder, Reidar Sandal, sier at jeg er pessimistisk i en optimistisk tid. Nei, jeg reflekterer bare næringslivets pessimisme, ikke for dagens bunnlinje, men for fremtidens, den som regjeringspartiene og heller ikke finansministeren synes å bry seg noe om. Både representanten Sandal, representanten Aasen Agdestein, finansministeren og representanten Holmås fra Sosialistisk Venstreparti danser i det konjunkturpolitiske solskinn uten særlig tanke på fremtiden, og i hvert fall vil man ikke akseptere skatt som noen som helst stimulans.

I tillegg må jeg få lov til å påpeke representanten Holmås' påvisning av at jeg i mitt innlegg har «feil fokus». Hans begrunnelse er at jeg snakker ikke om alle de gode saker som vi skal fordele penger til, jeg snakker ikke om kommuneoverføringer, jeg snakker ikke om rekken av gode tiltak som man bruker statsbudsjettet til. Nei, det er riktig det. Jeg brukte mye av innlegget mitt til å snakke om hvordan vi skal skape de verdiene som vi skal bruke til dette.

Nå etterlyste finansministeren mine tiltak for de eldre arbeidstakere eller for dem som skal stå lenger i arbeidslivet – hun forstod ikke egentlig hva jeg mente. Fraksjonslederen, Jan Tore Sanner, var litt klarere på dette. Han forklarte at å fjerne kuttet i pensjonene til dem mellom 67 og 70 år er viktig. Det er tiltak som koster 160 mill. kr i året – det står i Høyres alternative budsjett for 2007, jeg anbefaler det, det er god lesning. I tillegg er det snakk om innstramminger i pensjonsordningene, i AFP-ordningene. Når representanten Holmås snakker om at de siste undersøkelser fra SSB viser at vi kan få flere til å jobbe lenger, så sier han ingenting om hvilke tiltak vi skal bruke.

La meg avslutningsvis få lov til å si følgende i forbindelse med dette, som jeg synes har vært en interessant debatt: I mitt hovedinnlegg snakket jeg om en nobelpristakers store arbeid, faktisk to store arbeider, som påviste at skattelettelser har en betydning. Jeg håper at finansministeren og regjeringspartiene ikke avviser dette bare fordi det kommer fra USA.

Statsråd Kristin Halvorsen[12:30:31]: Jeg har lagt merke til at Høyres leder, Erna Solberg, kritiserer alle andre for å drive en skitten valgkamp og for ikke å være redelige i den politiske debatten. Jeg synes Høyre stryker på første prøve. De påstandene som representanten Jan Tore Sanner kommer med, gir ikke en redelig framstilling av denne regjeringens skattepolitikk i forhold til den forrige regjeringens skattepolitikk.

Da skattereformen skulle innfris og gjennomføres, overtok vi et budsjett fra den forrige regjering med en nesten dobbelt så stor skattelette for de høyeste inntektene som det faktisk var gjennomført. I tillegg videreførte vi formuesskatten og gjorde den mer rettfærdig. Den forrige regjering skulle gi dem som hadde mest, både i pose og sekk. Vi tok tilbake posen og reduserte sekken til det halve. Det er sannheten om dette, så hvis Høyre ønsker å ha en redelig debatt, foreslår jeg at vi begynner å snakke om det.

Så vil jeg bare gjøre oppmerksom på hva interpellanten egentlig har bedt meg om å svare på. Jeg tror representanten Lars Sponheim kanskje forventet at dette skulle være en slags samtalerapi for en finansminister i krevende tider. Det er ikke det jeg er blitt spurt om av interpellanten. Interpellantens utgangspunkt er at skattelette er svaret på alle utfordringene vi står overfor. Det er Regjeringen og jeg uenig i. At vi for øvrig står overfor krevende tider i norsk økonomi, er helt riktig. Det viktigste spørsmålet vi kan stille, er jo: Hvor går egentlig grensen for hvor mye folk vi kan klare å mobilisere til å gjøre alle de jobbene vi gjerne skulle hatt gjort? Det er det som kommer til å avgjøre tidspunktet for når det vil koke over. Og da mener ikke vi at skattelette er det mest egnede. Det kan ha en virkning i forhold til lavinntektsgruppene, men det mest egnede er jo å jobbe for å få de gruppene som i dag står utenfor, inn på arbeidsmarkedet, og for å holde på dem som ellers støtes ut, så lenge som mulig.

Vi er opptatt av aldersgruppen mellom 67 år og 70 år. Det er et budsjettsspørsmål når vi kommer tilbake til den saken. Men jeg synes jo det engasjementet som nå legges for dagen fra de tidligere regjeringspartnere overfor akkurat denne gruppen, er interessant, når man hadde så mange muligheter til å gjennomføre det de nå etterlyser fra nåværende regjering. De prioriteringene har altså ikke nådd opp tidligere.

Så skal jeg selvfølgelig ikke driste meg til å si at noen representanter snakker tøv, men jeg synes jo det er en spesiell innfallsvinkel til diskusjonen om sparing å mene at hyttekjøp ikke er sparing, men forbruk. Det vi ser, er at når det gjelder sparing i finansielle instrumenter og i realinstrumenter, så er det realinvesteringene i Norge som er størst – de som har med hus og hytter å gjøre. Det er på den måten folk flest i Norge sparer, altså gjennom huset sitt, eller eventuelt gjennom ei hytte.

Presidenten: Presidenten er glad for at statsråden ikke dristet seg til å bruke ordet «tøv».

Sak nr. 4 er dermed ferdigbehandlet.

S a k n r . 5

Interpellasjon fra representanten Hans Olav Syversen til finansministeren:

«Det er bred enighet om at skatte- og avgiftsinsentiver er viktige virkemidler for å nå miljøpolitiske mål. En tilsvarende argumentasjon kan føres også når det gjelder folkehelsepolitikken. Nasjonalt råd for ernæring har nylig sterkt anbefalt en sterkere avgiftsdifferensiering ut fra effekter for folkehelsen, bl.a. gjennom bortfall av merverdiavgift på frukt og grønnsaker. Slike virkemidler skal vurderes ifølge den fremlagte planen for bedre kosthold i befolkningen (2007-2011), uten at det er konkretisert nærmere hvordan og når vurderingene skal presenteres.

Er statsråden enig i at folkehelsegevinster også er et relevant moment å ta hensyn til ved utformingen av skatte- og avgiftssystemet, og vil statsråden bidra til at den lovede utredningen blir prioritert slik at Stortinget kan få seg forelagt et godt beslutningsgrunnlag, f.eks. i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for 2008?»

Hans Olav Syversen (KrF) [12:35:05]: Jeg ble litt fascinert av finansministerens avslutning på sitt innlegg i den forrige interpellasjonen, hvor hun snakket om samtalerapi, så jeg vet ikke om vi kan fortsette i denne interpellasjonen med noe av det samme. Jeg innbiller meg at det kanskje kan være behov for litt samtale innad i Regjeringen når det kommer til akkurat dette temaet i hvert fall.

Regjeringen og finansministeren markedsfører en høy politisk profil når det gjelder å bruke skatte- og avgiftspolitikken til å stimulere miljøvennlig adferd og utvikling av miljøvennlig teknologi. Det er fornuftig å bruke skatte- og avgiftspolitikken som virkemiddel til å påvirke forbrukernes valg, slik at de tar hensyn til samfunnskostnadene, f.eks. ved miljøutslipp, når de kjøper varer og tjenester som har ulike miljøegenskaper.

Som følge av dette har vi en bred politisk enighet om disse prinsippene. Vi har fått et sinnrikt system for miljøavgifter med kriterier for hvordan miljøegenskapene skal prises inn i avgiftene. Jeg – og sikkert også de fleste av mine medrepresentanter i denne salen – ønsker finansministeren lykke til med videreutviklingen av dette arbeidet, og ser fram til at også skatte- og avgiftspolitikken skal gjenspeile våre høye ambisjoner når det gjelder innenlandske tiltak for å redusere miljøutslipp.

Men mange av de samme prinsipielle argumentene vi bruker for å differensiere avgifter etter miljøegenskaper, er gyldige også for i større grad å kunne differensiere avgiften på matvarer etter helseegenskaper.

Det er hevet over enhver tvil at det er en sammenheng mellom ernæring og helse. For flere år siden uttalte f.eks. det som da het Statens ernæringsråd, at dersom befolkningen i snitt økte forbruket av frukt og grønnsaker med 65 pst., ville antallet krefttilfeller de påfølgende 15 år synke med 20 000. I fjor rapporterte Sosial- og helsedirektoratet at Norge, i likhet med andre vestlige land, ville bli rammet av en fedmeepidemi – altså en sykdom. Ifølge Sosial- og helsedirektoratet ville det da være en sammenheng mellom sosiale kriterier som inntekt og utdanning

og sannsynligheten for å bli rammet av denne epidemien – et aspekt som jeg er overbevist om at finansministerens parti synes er interessant.

Jeg går ut fra at finansministeren i sitt svarinnlegg vil vise til Regjeringens relativt ferske nasjonale kostholdsplan med 73 konkrete tiltak som skal gjennomføres i perioden 2007–2011 – ikke et vondt ord om den, selv om vi nok i edruelighetens navn bør si at den nok presenterer mange aktiviteter som har pågått og vil pågå helt uavhengig av en slik plan. Men at en slik plan i det hele tatt er utarbeidet, viser jo at vi i hvert fall er enige om utgangspunktet: Ernæring og kosthold er vesentlige faktorer for god folkehelse, og kosthold er ikke utelukkende et rent privat anliggende. Hver enkelt bestemmer selvsagt over sitt eget kosthold, men det er både etisk og økonomisk riktig for det offentlige å oppmuntre til gode kostholdsvaner.

Det er vel ingen stor hemmelighet at det nok kan være spenninger internt i Regjeringen om i hvilken grad man skal øke ambisjonene når det gjelder å bruke skatte- og avgiftssystemet sterkere til å stimulere til fornuftige kostholdsvaner. Derfor er også formuleringene i kostholdsplanen på dette punktet blitt ganske ulne, for å si det forsiktig. Regjeringen skal «utrede muligheter for bruk av økonomiske virkemidler for å fremme et sunt kosthold». Da kan man jo spørre hvilken effekt utredningsarbeidet i departementene har på helsen til de ansatte der. Det skal ikke jeg uttale meg om, men denne målsettingen syder vel ikke akkurat av høye ambisjoner når det gjelder folkehelse i et videre perspektiv. Derfor vil jeg gjerne oppfordre finansministeren til å øke ambisjonsnivået. Det har hun gode grunner til å gjøre.

For det første foreligger det klare faglige råd fra nasjonalt råd for ernæring om at det faktisk vil gi positive effekter for folkehelsen om man f.eks. fjerner merverdiavgiften på frukt og grønnsaker, eller satte den ned til lav sats og dekket inn provenytapet – for det vet jeg jo at finansministeren er opptatt av – ved å øke merverdiavgiftssatsen på enkelte andre mat- eller drikkevarer med høyt kaloriinnhold, eventuelt justere andre særavgifter. I dagens Dagbladet kan vi alle lese om det «sukkersjokk» som våre barn og unge nå er utsatt for.

Dette bekreftes også av finansministerens kollega i Helse- og omsorgsdepartementet, som i svar på spørsmål fra Kristelig Folkeparti refererer til studier som sier at både prisreduksjon på frukt og grønnsaker og en prisøkning på sukkerrike mat- og drikkevarer klart vil påvirke etterspørselen etter disse varene. Dersom det skjer, vil det altså gi positive effekter for folkehelsen, redusere det offentlige behandlingsutgifter på lang sikt og i tillegg bidra til å redusere sosiale ulikheter i befolkningen.

Jeg vil ikke bli forbauset om finansministeren internt i sitt departement har støtt på motforestillinger av typen «mer komplisert og administrativt tungvint avgiftsregelverk». Vel, både Finansdepartementet, øvrige offentlige skattemyndigheter, næringsdrivende og forbrukere er vant til at merverdiavgiftssystemet har flere satser – 0, 8, 14 og 25 pst. Å differensiere mellom enkelte matvarer innenfor et slikt system vil sikkert kreve noen tilpasninger, men det kan umulig være umulig.

Det er gode muligheter for at finansministeren i sitt svar til meg vil sitere følgende:

«Finansdepartementet har nedsatt et utvalg som skal vurdere dagens særavgifter. Dette utvalget skal ha en bred tilnærming til spørsmålet om hvordan særavgiftene best mulig kan utformes. I denne sammenhengen vil også de helse- og kostholdsrelaterte særavgiftene diskuteres. Utvalget skal levere sin rapport innen 23. juni 2007. Finansdepartementet vil i etterkant av dette ta stilling til hvordan rapporten skal følges opp.»

Så hvis jeg da allerede har gitt et svar som det som finansministeren muligens kommer med, skal jeg i stedet utfordre finansministeren på to spørsmål. For det første: Hvis det er slik at skatte- og avgiftssystemet faktisk kan bidra positivt i forhold til målsettinger i Regjeringens egen kostholdsplan, vil da finansministeren *prinsipielt* åpne for at økonomiske virkemidler bør kunne brukes sterkere enn hva som er tilfellet i dag – altså ta et prinsipielt standpunkt? Og for det andre: Vil finansministeren sørge for at det ikke bare er særavgifter, men også differensiering innenfor merverdiavgiftssystemet som vil bli vurdert av den nevnte arbeidsgruppen og deretter fulgt opp politisk av statsråden?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:43:06]: Det er intet som gleder meg mer enn at vi kan holde på en time i Stortinget i dag med frukt og grønt. Det anbefales alle – og bikinisesongen nærmer seg.

Jeg er veldig glad for det engasjementet som representanten Syversen viser i dette spørsmålet. Det er selvfølgelig fordi vi vet hvor mye kosthold betyr. Vi vet hvor utrolig viktig det er, særlig for barn og unge, og særlig at man får sunne kostholdsvaner tidlig. Det følger en gjennom hele livet. Og handlingsplanen, som Syversen også var innom, presenterte jo et opplegg for det tidlige i år.

Vi vet mye mer enn før om sammenhengen mellom ernæring og helse, og vi vet mye mer enn før om sammenhengen mellom sosiale forskjeller og ernæring og helse. Vi vet også at det er veldig tydelige forskjeller når det gjelder levealder, kosthold, trim osv. som er knyttet til høy inntekt og gode levekår på den ene siden, og motsatt på den andre siden – at de som har dårlig råd, ofte har dårligere kosthold, rører mindre på seg og lever kortere. Vi ser det jo, satt på spissen, i Oslo at levealderen, hvis vi sammenligner vest og øst, er mer enn ti år lenger på vestkanten. Derfor er det jo en veldig stor utfordring når vi snakker om dette, at vi nettopp henvender oss til dem som har de største utfordringene i forhold til å legge om sin livsstil. Mange av dem som hører mest etter når det gjelder hva som er sunt, og som bruker litt ekstra kroner for å kjøpe det, er de som fra før av er veldig opptatt av dette. Vi har altså mye mer å hente på at de gruppene som i dag gjør mange mer usunne valg, velger litt sunnere, enn at de som er supersunne fra før, blir enda mer supersunne. Og det oppfatter jeg er noe av utgangspunktet for interpellanten også.

Vi er fra Regjeringens side opptatt av å bidra til et bedre kosthold, og det skal vi gjøre med et bredt spekter av virkemidler. Det er riktig, som representanten Syversen var inne på, at det er nedsatt et utvalg som skal se på det

som dreier seg om særavgiftene. De vil også se på hvordan de virker inn på helse og kosthold. Det er riktig at denne gruppen kommer med sin rapport i juni i år, og vi kommer selvfølgelig til å se veldig nøye på de forslagene som kommer.

Jeg lurte på om jeg skulle invitere Syversen til å være med på noen av de diskusjonene som vi må ha når det gjelder virkemidler, og så heller tillate at vi konkluderer på et litt senere tidspunkt, fordi jeg oppfatter at hovedfokus for Syversen egentlig er skatte- og avgiftssystemet som virkemiddel for å stimulere til et sunnere kosthold. Og det kan skatte- og avgiftssystemet være, men først og fremst er jo skatte- og avgiftssystemet en måte å invitere folk til en «dugnad» på, så de kan være med og finansiere velferdsgodene. La den diskusjonen ligge.

Så kan jo særavgiftene ha andre begrunnelser. Noen varer avgiftsbelegger vi fordi de koster fellesskapet noe, og andre avgiftsbelegger vi fordi vi ønsker å påvirke folks adferd. Det er bl.a. begrunnelsen for bensinavgifter, alkoholavgifter, tobakksavgifter osv. Vi er i gang med en gjennomgang for å få til et grønnere skattesystem, altså legge om sånn at man oppfordrer folk til å forbruke mer miljøvennlig. Det er jo derfor vi har lagt om avgiftssystemet – engangsgiftssystemet for biler, f.eks. En skikkelig bensinluker er nå betydelig dyrere enn før, mens en drivstoffgjerrig bil er billigere. Derfor er det selvfølgelig helt naturlig at det kommer opp forslag om å bruke dette mer systematisk, med helse som overskrift, for å få til et sunnere kosthold.

Vi har fått flere forslag både når det gjelder å endre særavgiftene og når det gjelder å endre merverdiavgiften. Det er også riktig, ut fra det vi har av kunnskap om dette, at det er de som i utgangspunktet er minst opptatt av sunt kosthold, som er mest påvirkbare når det gjelder prisen, sånn at vi har antagelig mye å hente hvis vi klarer å få til en lavere pris på de sunne matvarene.

Men det er også noen motforestillinger som det er viktig å ta med seg i denne diskusjonen. Det gjelder ikke nødvendigvis særavgiftssystemet, det er enkelt og greit å håndtere. Det er de ulike satsene i merverdiavgiftssystemet som er en utfordring. For det første kommer vi til å ha en evig debatt om hva som er sunt og hva som er mindre sunt. Frukt og grønt er sunt, og ifølge den tankegangen gir det seg selv – det er lett å finne ut av hva som er frukt og grønt. Men det kan være vanskelig å begrunne hvorfor det er mye sunnere enn fisk, eller hvorfor fisk er mye sunnere enn hvitt kjøtt. Hvor den diskusjonen begynner, og hvor den stopper, gjør det til en utfordring å finne ut av hva slags sunhetsgradert merverdiavgiftssystem vi skulle ha hvis dette skulle være de viktigste virkemidlene. Hvis dette utvikler seg langt framover, vil det undergrave hele merverdiavgiftssystemets måte å fungere på, og det er en viktig motforestilling. Merverdiavgiftssystemet er også mer sårbart i forhold til forskjellige administrative byrder enn særavgiftssystemet. Særavgiftssystemet oppkreves bare i ett ledd, som regel hos innenlands produsent og importør, mens merverdiavgiftssystemet berører alle ledd i omsetningssystemet. Så det er altså ca. 300 000 næringsdrivende som påvirkes av at en lager endringer i merver-

diavgiftssystemet, og det vil også medføre betydelige endringer når det gjelder administrasjonskostnader. Det er ikke en uoverkommelig utfordring, men det er en motforestilling til å bruke merverdiavgiftssystemet som det viktigste virkemiddelet.

Selv om vi skulle konsentrere oss om særavgiftssystemet på dette området, kan det by på diverse avgrensingsproblemer. Det regner jeg med kommer med full tyngde når dette utvalget kommer med sine forslag.

Dette er de motforestillingene som er i forhold til ønsket om å gjøre sunne matvarer rimeligere og usunne matvarer dyrere. Representanten Syversen har rett i at det går an å endre dagens momssatssystem innad, uten å sende noe mer penger inn i systemet, ved å endre satsene for ulike grupper. Og representanten Syversen har rett i at når vi gjennomgående har en systematisk lavere sats for mat, på 14 pst., mens det generelle momssatssystemet på 25 pst. ligger fast, er vi også der med på å sponse matvarer som ikke er sunne, i hvert fall ikke et overforbruk av dem. Det betyr at jeg avviser ikke denne diskusjonen i utgangspunktet, men jeg mener at man ikke skal se bort fra at momssystemet er en administrativt tungvint måte å gjennomføre helsepolitiske mål på. Det er det min plikt å ta fram i diskusjonen. Det er et element som vi må holde opp mot hverandre, for et momssystem der vi stadig har en diskusjon om hvilke varer som har hvilke satser, der vi har gråsoner når det gjelder satsene, gir veldig store muligheter for omgørelser og kan i neste omgang undergrave det som er inntektssiden for staten.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:52:05]: Da finansministeren sa at hun så fram til en times diskusjon i denne sal om frukt og grønt, tenkte jeg at det kanskje var for å slippe å snakke om det varme skolemåltidet som vi kjenner fra før av, men så var det det at bikinisesongen nærmet seg som var årsaken. Da var jeg ikke sikker på om jeg skulle være skuffet over det eller ikke, men – holdt jeg på å si – vi får kanskje vente til sesongen kommer.

Når det gjelder det som var essensen i finansministerens svar, må jeg si at jeg er grunnleggende glad for det som kom fram i svaret. Så vidt jeg kan bedømme, med de forbeholdene som er lagt inn, som jeg ikke er helt overrasket over, vil hun prinsipielt ikke avvise at f.eks. merverdiavgiftssystemet kan bli brukt for å fremme et bedre kosthold. Finansministeren sa, så vidt jeg kunne høre, at det er motforestillinger, men ikke uoverkommelige. Så forstod jeg også at finansministeren kanskje var mer positiv til å se på særavgiftssystemet i denne sammenheng. Hvis hun kan bekrefte det, skal jeg være fornøyd, for da er vi i hvert fall i et politisk leie der det kan være mulig å videreutvikle denne debatten og se på hvorvidt skatte- og avgiftspolitikken vår faktisk også kan brukes positivt når det gjelder kosthold.

Finansministeren var selv inne på at dette har utjevningmessige sider ved seg, og hun nevnte den byen vi begge representerer, som kanskje det fremste eksempel på disse utfordringene.

Jeg vil i grunnen bare få bekreftet at statsråden prinsipielt ikke vil avvise at også merverdiavgiftssystemet kan

brukes i denne sammenheng, og at hun er åpen for i sterkere grad å se på særavgiftene generelt for å fremme et bedre kosthold.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:54:46]: La meg innledningsvis si at både jeg og Regjeringen er opptatt av ernæring. Jeg beklager at diskusjonen om skolemat i forrige valgkamp nærmest ble et eksempel på hvor gjerne vi i SV var, og hvor lite opptatt vi var av kvalitet i skolen, for her skulle det bare være kos og mat. Jeg er helt sikker på at om ti år er den diskusjonen gått ut på dato, at alle da vil være opptatt av at sunn og god ernæring er et viktig utgangspunkt for læring, og at vi har en heldagsskole der også mat er tema. Men foreløpig sier Regjeringen i Soria Moria-erklæringen at vi vil innføre en ordening med frukt og grønt i skolen. Dette er jo en del av denne debatten, selv om denne debatten i første rekke er en avgiftsdebatt.

Jeg har mange praktiske motforestillinger mot å bruke momssystemet til å sortere hva som er sunt og ikke sunt. Jeg tror at vi kommer til å ha mange diskusjoner, ikke bare rundt frukt og grønt, men også videre i forhold til andre typer matvarer, og at det kan bli et ganske uoversiktlig landskap. Men la oss ikke på prinsipielt grunnlag avvise det, for vi har et momssystem i flere satser, slik som det er i dag. Det er en utfordring. Det er ikke det mest effektive, det er ikke det mest enkle å håndtere heller, og det er helt sikkert slik at det er muligheter for omgørelser, men jeg vil i utgangspunktet ikke avvise at det kan være et tema.

Nå er det slik at innstillingen fra utvalget først og fremst kommer til å dreie seg om særavgiftssystemet. Den kommer ikke til å inneholde noen form for utredning om differensiert merverdiavgift i et helse- og kostholdsperspektiv. I utgangspunktet vil jeg mene at det er gode argumenter for å starte med å se på hvor langt vi kommer med særavgiftssystemet. Da vil problemstillingen kanskje i første rekke være hvordan vi kan sørge for at mye av det mest usunne – i en samlet pakke der vi holder oss på et proveny innenfor 2004-nivå – blir dyrere, slik at barn ikke går rundt som rene sukkerbomber hele sin oppvekst, eller ellers stimuleres til mer usunt kosthold. Så får vi ta diskusjonen derfra. Jeg inviterer gjerne representanten Syversen og resten av Stortinget til å være med på den diskusjonen. Så kan vi se på om det også finnes andre måter enn skatte- og avgiftssystemet å tilnærme oss den diskusjonen på, f.eks. ved ikke å prioritere skattelette, men heller prioritere å ruste opp den offentlige skolen slik at frukt og grønt, og etter hvert skolemat, blir en del av det vi ser for oss som et grunnleggende tilbud til barn og unge.

Torgeir Micaelsen (A) [12:57:59]: Jeg vil også takke interpellanten for å ta opp et viktig tema.

Dette handler om folkehelse, og vi er alle enige om at spesielt fedme er et økende problem. Det er ofte slik at vi flirer litt når vi ser tv-show fra USA og andre steder, med folk som har alvorlige problemer med dette. Det er mange flere, heldigvis – eller uheldigvis – i USA og andre land som har dette problemet enn det det er her. Men problemet er at hvis vi ikke gjør noe på kort, mellomlang og lang

sikt i Norge, er vi i ferd med å ende opp der man er f.eks. i USA, innen ikke altfor mange år.

Vi må gjøre mange grep for å korrigere kursen. Interpellanten har selv vært innom noen av de tingene som Regjeringen har varslet. Blant annet i denne handlingsplanen presenteres det en rekke tiltak for å fremme helse og forebygge sykdom gjennom et sunnere kosthold. Den er kanskje ikke det mest spenstige som har blitt presentert, ifølge interpellanten i alle fall, men den er den første i sitt slag i Norge. Det er en god start, mener i alle fall jeg. Det som jeg mener ligger i bunnen, som kanskje er det mest viktige, er det som statsråd Halvorsen er innom, at her ser vi dessverre, som på andre områder, at helse korrelerer med ulikhet knyttet til andre faktorer.

Spørsmålet fra Syversen er om vi kan bruke avgiftspolitikken for å redde folkehelsen i Norge. Når det gjelder avgifter, har det to formål. Vi må skaffe inntekter til staten, det er vi alle enige om. Spørsmålet er i hvor stor grad det skal skaffe inntekter til staten. Og så snakker fagøkonomene om å korrigere for det man kaller eksterne effekter, som vi f.eks. ser i miljøpolitikken, der en legger opp til at bedrifter som f.eks. slipper ut skitt og møkk, må betale for det gjennom en eller annen kroneordning til staten til ulike formål.

Så er spørsmålet, som flere har vært inne på, om vi også kan bruke avgiftspolitikken til å hindre livsstilssykdommer forårsaket av usunt kosthold, og om det på en måte er en ekstern kostnad. Et lite, interessant tankeeksperiment i et land som har tilnærmet gratis helsetilbud: Når jeg som privatperson drikker altfor mye sukkerholdig brus, eter feite boller, trykker i meg sjokolade, men omtrent ikke betaler for helsestellet mitt – er det da slik å forstå at de tingene jeg har puttet i meg, forårsaker en del lidelser som samfunnet må betale? Ja, det er det jo. Er det da en type ekstern kostnad? Ja, kanskje. Jeg vet ikke. Problemet er likevel det som statsråden også var inne på – og jeg har ikke lyst til å være noen gledesdreper, og jeg er ikke prinsipiell motstander av å bruke avgiftssystemet, verken merverdiavgiftssystemet eller særavgiftssystemet for å rette opp i disse tingene – at det er krevende å finne kostnadene, hva det betyr for samfunnet at jeg heller i meg halvannen liter brus og jeg på en eller annen måte blir skadet av det. For det er det vi ideelt sett burde få til hvis vi skal lage et avgiftssystem som dekker utgiftene samfunnet har fordi jeg putter i meg usunn mat og drikke.

En ting er jo at vi klarer å prise den kostnaden, men det er ikke det vi er ute etter. Vi er ute etter at jeg som privatperson skal slutte med dette, drikke Farris og drive med andre ting som er sunnere, så jeg ikke pådrar meg disse sykdommene. Da må gjerne en slik avgift være høy, og da er vi inne i et annet grenseland, med grensehandel. Jeg er sikker på at representantene fra Fremskrittspartiet kommer til å dra opp hele diskusjonen om at jeg reiser til Sverige og kjøper Pepsi og godis på de lokale kjøpemarkedene på grensen i stedet for å kjøpe det i Norge. Da er den balletten i gang.

Jeg vil ikke bli oppfattet som noen prinsipiell motstander av dette – tvert imot. Jeg mener at både utvalget som skal gå gjennom særavgiftene – det er også det første i sitt

slag på veldig mange år – og denne handlingsplanen er en god start. Jeg skjønner at representanten Syversen ikke hopper av begeistring over at vi skal utrede hvordan det skal gjøres, men jeg vil vel påstå at det er en grunn til at denne diskusjonen igjen har kommet opp, etter at den borgerlige regjeringen har vært fire år i systemet. De har nok møtt en del av de samme motforestillingene, av den praktiske, økonomiske typen, som slår inn når man begynner å se inn i dette fantastisk kompliserte systemet, som skaffer store inntekter til fellesskapet. Det skal vi være forsiktige med å tukle med. Det er det som har gjort Norge til et godt land å bo i. Det er disse inntektene vi skaffer spesielt fra momssystemet. Men jeg mener at dette er det verdt å se på, for disse tingene er så viktige, knyttet til folk som har det dårlig i landet. Det er ofte de med lav inntekt, lav utdanning, som også scorer veldig dårlig på helse. Derfor er det spesielt viktig å se nøye på dette.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [13:03:03]: Aller først ønsker jeg å takke interpellanten for at han har tatt opp denne saken, men skal samfunnet som sådant bruke virkemidler gjennom avgifts- og skattesystemet, må det bli for å kutte i de avgiftene som i dag slår sosialt skjevt ut.

Norge er i dag et gjennomregulert samfunn, og har allerede mer enn nok av avgifter som slår sosialt skjevt ut i et folkehelseperspektiv. Om vi kaller det for avgifter eller egenandeler, er det til syvende og sist brukerne som må betale for det. Det er litt artig å se det Regjeringen lovet i Soria Moria-erklæringen om ikke å øke egenandelene, for de økte altså med 160 mill. kr på legemidler, bruk av psykologer og bruk av fysioterapeuter, og vi vet at fastlegeordningen stiger med 5 pst. den 1. juli. Fremskrittspartiet fremmet forslag om null økning på egenandelene, uten å få nevneverdig støtte i denne salen. Hvis det var vilje til aktivt å ta i bruk virkemidler gjennom kutt i avgiftssystemet, burde vel forslaget vårt fått støtte og ikke blitt stemt ned. Lønns-, skatte- og avgiftssystemet i det sosialistiske samfunn har ført til – og bidrar til – sosiale helseforskjeller, særlig når det gjelder minstepensjonister, kronikere og sosialklienter, som ikke har anledning til å prioritere helsehjelp, medisiner og andre helsebringende tilbud. Eller er det kanskje slik at ønsket om å få en ekstra inntekt for staten er så stort at Stortinget mener at skatt på sykdom er fornuftig?

Å styre et slikt system som her er foreslått av interpellanten, på detaljnivå gjennom avgifter og skatter på ulike matvarer, er veldig byråkratisk. Det er konkurransevridende, og det er komplisert. Mange såkalt sunne varer er mindre sunne enn såkalt usunne varer. Et viktig poeng er også det at det som er sunt for noen, er usunt for andre. I dag opplever vi at enkelte sukkerfrie produkter blir avgiftsbelagt på lik linje med produkter som har sukker. Hvis man skulle ta avgiftssystemet i bruk på denne måten, måtte det være for å sikre alle samfunnets grupper god, riktig medisin, ernæring, behandling og rimelig tilgang på sunn mat, uten stadig økende rød-grønne egenandeler.

Helse- og omsorgskomiteen arbeider for tiden med St.meld. nr. 20, som nettopp går ut på helsepolitisk utjamning, der bruk av skatte- og avgiftssystemet er én del av mange.

Hvis vi snakker om egenandelen for psykologene, kan det nevnes at det i dag er 15 000 barn som lever med en eller to foreldre som er under psykisk helsevern. Er det folkehelsemessig tjenlig å ha en egenandel på denne typen tjenester? Er det folkehelsemessig tjenlig når vi har veldig mange mennesker som er sykmeldt, å ha en egenandel på fysioterapitjeneste? Er det folkehelsemessig tjenlig å ha en ekstra utgift for 7 000 mennesker med diabetes, som er på ca. 5 kr dagen på grunn av et lovverk som ikke fungerer? Nå er ikke 5 kr dagen noen veldig stor sum, men det er altså 1 800 kr på et år.

Gruppen aleneboende i Norge har en mye dårligere både fysisk og psykisk helse enn gifte og samboende. Den manglende tilrettelegging og styrking av familiepolitikken er én årsak til dette. Denne gruppen er økende og vil bli et stort folkehelseproblem.

Det er for dumt at en familie må betale 300 000 kr mer for å kjøpe den samme bilen som en enslig må gjøre.

Vi trenger informasjon og holdningsskapende arbeid innen kosthold, ernæring og fysisk fostring. Vi trenger det på et tidlig nivå, og vi må bli mye flinkere til å bruke skolen i dette arbeidet.

Peter Skovholt Gitmark (H) [13:08:13]: Det synes å være en viss forvirring innen regjeringspartiene når det gjelder årstid – det synes som om bikinisesongen har vært i gang en lang stund, i hvert fall for en rekke statsråder, hvor statsråd Djupedal åpenbart har vært i en avkledd utgave over lang tid både når det gjelder varmt skolemåltid og kvalitet i skolen.

La meg så si at jeg deler intensjonen til interpellanten. Høyre i regjering var jo sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti med på å styrke folkehelsepolitikken betydelig. Daværende minister Dagfinn Høybråten kan med rette kalles en folkehelseminister. Selv om røykeforbudet på restauranter var kontroversielt, er det ingen tvil om at dette tiltaket hadde enorm betydning for å redusere skader som følge av røyking. Ordninger med subsidiert abonnement på frukt og grønt i skolen ble også styrket, og det ble igangsatt mange informasjonskampanjer om både tobakk, kosthold og fysisk aktivitet. Hovedstrategien ligger fast også i opposisjonen, at det må legges bedre til rette for at den enkelte kan ta gode valg for sin helse uten å bruke reguleringer i stor grad.

I den forrige regjeringen tok vi aldri i bruk avgifter og andre virkemidler der det ble vurdert til å komme i konflikt med andre hensyn i avgiftspolitikken.

Sukkeravgiften gjør sjokolade og sukkervarer, både sukkerholdige og sukkerfrie, mellom 20 og 35 pst. dyrere enn konkurrerende produkter som kaker, kjeks, snacks og is, og gir en årlig merkostnad på om lag 400 000 kr pr. arbeidsplass. Regner man kun produksjonsmedarbeidere, er beløpet så høyt som 750 000 kr. Avgiften gir en betydelig ulempe og press på hele sjokoladeindustrien.

Det var bra at statsråd Kristin Halvorsen i sitt innlegg problematiserte både i forhold til frukt og grønt, i forhold til fisk og hvitt kjøtt og andre ting som fra et politisk ståsted lett kan bli sett på som åpenbart sunt eller åpenbart helseskadelig.

La meg ta et par av de andre punktene som kanskje gjør det enda vanskeligere: Om cola eller visse former for juice har mest sukker, så er det ofte juicen som vinner fram. Det er slettes ikke vanskelig å se på ost som et meget fettholdig produkt, og ost hadde sikkert havnet i kategorien for matvarer som burde få økt avgift.

Jeg kan heller ikke stå på denne talerstolen uten å trekke fram Kristiansand, hvor den beste iskremen produseres, nemlig Hennig Olsen-is. Der sliter man med følgende problemstilling: Har sjokoladen en framtrædende plass i produktet, skal det være avgift på hele produktet. Dersom det kun er kuler inne i produktet, så slipper man avgift på hele produktet. Er det kjeks-sjokolade eller kjeks i sjokolade, så er dette en vesensforskjell i forhold til utforming av dagens sjokoladeavgift. Sjokoladeavgiften har ikke forhindret at gjennomsnittsvekten i befolkningen gradvis har økt. Det er derfor heller ingen sannsynlighet for at en videreføring av avgiften vil løse samfunnsutfordringer knyttet til helse.

Særvavgiftsutvalget ser heldigvis på denne avgiften, og utvalget vil legge fram sin innstilling i slutten av juni. Jeg håper at dette arbeidet vil være faktabasert. Fedmeproblematikken i Norge er sammensatt. Jeg frykter at noen kan fristes til å velge enkle løsninger i disfavør av norsk industri, og ikke minst i disfavør av norsk sjokoladeindustri.

Høyre har hatt et langvarig engasjement i denne saken og vist handlekraft ved sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre å foreslå avgiften fjernet i statsbudsjettet for 2006.

Avgiften er nasjonal, men konsekvensene er lokale. Det handler om konkurransedyktig sjokolade- og sukkervareproduksjon både ved Nidar i Trondheim, ved Freia i Oslo, ved Minde i Bergen, ved Brynildsen Fabrikker i Fredrikstad og også ved Hval Sjokoladefabrikk i Sandefjord. Tidsfaktoren er viktig. I løpet av de siste fire årene har det forsvunnet 400 produksjonsarbeidsplasser fra de norske sjokoladefabrikkene. Å få en rask avklaring er viktig for hvordan Nidar og alle de andre sjokoladefabrikkerne kan planlegge videre.

Jeg håper at statsråden i sitt avslutningsinnlegg kan komme inn på når vi kan forvente å se en sjokoladeavgift som forsvinner – og hvordan hun ønsker å ta interpellantens intensjon på alvor.

Heikki Holmås (SV) [13:13:17]: Det var jo kjekt å høre på de drepene kommentarene til Peter Skovholt Gitmark angående påkledningen til forskjellige statsråder. Jeg gleder meg for øvrig aller mest til å se Hans Olav Syversen i bikini, men lover å ikke legge bildet ut på «facebook» etterpå.

Jeg tenkte å spørre, litt ordentlig, interpellanten om en helt konkret ting. Jeg tror at det er sånn at hvis folk fikk det enkle spørsmålet: Er du for at det skal være billig med sunn mat og dyrt med usunn mat – da ville alle si at det høres ut som en skikkelig god idé. Det er jo egentlig det interpellanten har spurt finansministeren om også, om hun er enig i at det er en god idé at det ikke bør være sånn at det er billig med usunn mat og dyrt med sunn mat, sånn som det ofte er i dag. Til det sier finansministeren selvfølgelig.

gelig at det synes hun er en skikkelig god idé, men hun stiller et spørsmål til Hans Olav Syversen, og det vil jeg gjøre også: Hvordan har representanten Syversen tenkt å få til dette? For å komme videre i debatten fra at det hadde vært bra at det hadde vært billig med sunn mat, må man si hvordan vi faktisk skal klare å gjøre dette. Da hadde man kommet et godt stykke nærmere. Nå kan vi si sånn som vi alltid gjør, ja, men vi har skjovet dette over til en komite som skal se på det, bortsett fra merverdiavgiften, og de skal komme tilbake med forslag. Da får vi antakeligvis futt og fart i debatten. Vi kommer ikke til å få futt og fart i debatten før folk kommer opp med konkrete forslag til hvordan vi kan klare å gjøre dette på en skikkelig måte.

Dette er noe vi skal være bekymret over, for det er en klar klassemessig sammenheng mellom hva slags mat folk spiser, og helseeffekten. Helsen en har, henger sammen med hvilken inntekt en har. Det er ingen tvil om at hvis en har dårlig råd og skal ut og kjøpe middag, og lurer på hvor en skal kjøpe den, vel, da går en på McDonald's eller på Burger King, for der finnes det såkalte «Happy Meals». Nå er slike «Happy Meals» lite granne dyre, men det finnes mange «Meals» der som er ganske mye billigere – som imidlertid ikke er sunne i det hele tatt. Dette er forbilledlig vist i filmen «Super Size Me», der det sies noe om hvordan det går med folk hvis kostholdet deres består av burgere og de blir oppfordret til å kjøpe mest mulig, fordi det er så billig.

Kristelig Folkeparti og Syversen har vært strålende i forbindelse med budsjettene når det gjelder å fremme konkrete forslag om å gjøre det usunne, som f.eks. alkohol, tobakk og snus, dyrere. Men Kristelig Folkeparti har jo ikke fremmet konkrete forslag om at f.eks. fett, sukker eller brus skal bli dyrere. Jeg har ikke sett det i deres budsjetter fram til nå, men hvis det er *det* de mener burde ha vært dyrere, synes jeg det er helt «straight» å fremme forslag om det.

Til diskusjonen om merverdiavgift: Det er ikke noen tvil om at vi fort kan komme opp i diskusjoner, noe også finansministeren var inne på. Jeg ser for meg en side 3 i VG, der den lille fyren i Heia Norge – heter det vel – liksom sier: Hallo i luken, for et idiotisk forslag! Kom og se her: Dette er sunn mat, det er usunn mat. I virkeligheten vil det være helt omvendt, hvis vi får et ulikt momssystem for de forskjellige tingene.

Hvis Syversen kan komme med konkrete og gode forslag til hvordan dette bør gjøres, er jeg interessert i å være med på diskusjonen om absolutt alle de konkrete og gode forslagene.

Så én ting til slutt, som gjelder forslaget om frukt og grønt. Det er jo strålende! Det er ingen tvil om at hvis de unge får gode vaner, vil det være avgjørende for hvordan de oppfører seg som voksne. I de undersøkelsene som er foretatt, og i det utvalget som har jobbet med hensyn til frukt og grønt – sett på skolemat og på alt mulig annet – sies det jo nettopp det. Hvis vi får på plass en frukt og grønt-ordning for alle unge elever – for hele folket – ville det være supert i forhold til alle matvaner. Da ville de unge begynne å spise frukt og grønt, noe som ville ha betydning for kostholdet deres.

Noe annet som ville være bra, er mer fysisk aktivitet i skolen. Vi har sagt i Soria Moria-erklæringen at vi skal få det på plass. Det er helt nødvendig for å få gode vaner hos ungdom. Å få opp aktiviteten hos folk vil gi et bedre kunnskapsutbytte. Mens Kristin Halvorsen, SVs leder, de siste par årene har blitt latterliggjort på grunn av en del av de initiativene SV tok, de forsøkene SV gjorde, og den valgkampen SV førte, og der vi sa at (presidenten klubber) sunn mat, sunne matvaner og frukt og grønt – alt dette – er en viktig del av skolen, både når det gjelder kunnskap og når det gjelder helse, ser vi nå at veldig mange flere kommer på banen. (Presidenten klubber.) Det er vi glade for.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:18:46]: Jeg vil takke interpellanten. Det er helt opplagt at spørsmålene om ernæring, kosthold og folkehelse henger nøye sammen. Vi har lang tradisjon i Norge for å bruke skatte- og avgiftssystemet for å kunne medvirke til en sunn og positiv utvikling. Det er ikke noe nytt. Vi har hele tida hatt avgrensingsproblemer. Det er vår store utfordring.

Sunn og rein mat er helt essensielt. Med hensyn til rein mat: Hvis det er forurensning i jord, i luft eller i vann, akkumuleres forurensning oppover i næringskjeden. Mennesket er på toppen av den, så det blir størst problem for oss. Med hensyn til sunn mat: Tilsetningsstoffer, f.eks. sukker, vil etter hvert føre til betydelige problemer for mange.

Vi har god kunnskap – både fra legevitenenskapen og fra veterinærmedisinen – om at det er små kvanta som skal til for å få uante og store negative konsekvenser. Det er derfor viktig at folk flest får opplysning om disse sammenhengene. Det er viktig at folk flest får nærmere inn over seg at en god del av kroppens renseanlegg er svært viktige. For eksempel kan lymfekjertlene ikke skiftes ut, i motsetning til annet. Dem må en leve med resten av livet dersom de er overbelastet.

Tematikken folkehelse, som er tatt opp i dag, kan eksemplifiseres gjennom drikkevarer. Det er mange måter å drikke seg utørst på – det får mange konsekvenser. Etter Senterpartiets syn er det ganske opplagt at jo naturligere en drikkevare er, dess større er sannsynligheten for at den er sunn og god over tid. Derfor er det opplagt at vann har en naturlig plass som nr. 1. Melk burde ha plass nr. 2, naturlig saft plass nr. 3 og coladrikker den siste plassen i den tradisjonen.

Differensiert moms på matvarer eller på drikkevarer er internasjonalt anerkjent, samtidig som Finansdepartementet hele tida har hatt sterke motforestillinger mot det. Men vi vet jo at dagens regjering har fulgt opp tidligere regjeringer, som innførte en differensiert moms, som innebar lavere matskatt. Når det gjelder det vide området som interpellanten her tar opp, må en være villig til å se både på særavgifter og på moms. Det er ikke unaturlig at vi også ser på momssystemet når det gjelder de ulike drikkene. Sett fra mitt ståsted er det ikke unaturlig å ha full moms på coladrikker – for å bruke det uttrykket – samtidig som en har en redusert momssats på drikkevarer som er helt reine, eksempelvis vann.

Jeg vil si at det er en svært positiv interpellasjon. Senterpartiet er enig i at folkehelse er et absolutt relevant moment. Vi vil arbeide sammen med interpellanten om konkrete forslag for å redusere sukkerinnholdet i f.eks. drikkevarer, noe som er en av de største og viktigste utfordringene på kort sikt.

Lars Sponheim (V) [13:22:12]: Denne interpellasjonen gir anledning til noen refleksjoner om et tema som vi sjelden får anledning til å diskutere såpass presist i denne sal.

Jeg vil først knytte noen kommentarer til selve prinsippet om skatte- og avgiftsincitiver – som det heter på politikerspråk eller økonomspråk – som i realiteten handler om å gjøre noen varer dyrere og andre varer billigere gjennom avgifter, for på den måten å oppnå en gunstig utvikling i samfunnet. Det er et virkemiddel som jeg generelt har stor tro på, ikke minst hadde jeg det i mitt mangeårige engasjement for grønn beskatning, som handler om å styre adferd i rett retning. Jeg er ikke av den oppfatning at dette er et 100 pst. presist virkemiddel, for det er ikke slik, som det er i økonomenes teorier, at mennesket er 100 pst. rasjonelt i sin tilpasning. Men det er grunn til å tro at f.eks. for bedrifter virker dette veldig presist, for bedrifter er gjennom sine kalkulasjoner ganske presise. Derfor er grønn beskatning, som først og fremst går til næringslivet, et veldig effektivt virkemiddel.

Jeg tror at også vi mennesker som forbrukere er rimelig rasjonelle når det gjelder å kunne tilpasse oss, enten vi tilpasser oss det faktiske avgiftsnivået eller tilpasser oss det som måtte komme av avgiftsendringer. Et godt eksempel på det siste er den bilavgiftsomleggingen som skjedde ved det siste årsskiftet, som fikk et direkte utslag ved at folk i mye større grad kjøpte dieselbiler. Selv om dieselbiler fortsatt er svært dyre, har selve avgiftsendringen og all oppmerksomheten den skapte, gitt en veldig effekt. Det er litt psykologi rundt disse avgiftsendringene som også bidrar til å dra dette i rett retning.

Jeg vil få lov til å komme med et annet eksempel: Som landbruksøkonom kjenner jeg mye til bønders adferd rundt disse tingene, og jeg vet at det er få som reagerer såpass rasjonelt på den typen virkemidler som aktørene i landbruket. Plantevernavgifter er f.eks. et godt eksempel på en veldig rasjonell tilpasning av en grønn avgift som har fungert.

Det er grunn til å tro at disse virkemidlene i hvert fall i noen grad kan fungere også når det gjelder kosthold og helseeffekt. Jeg synes det er viktig å understreke at finansministeren bør være veldig opptatt av spørsmål omkring kosthold og helse i sitt sterke engasjement mot Forskjells-Norge, for dette er et område hvor det kanskje skapes større forskjeller i Norge enn i skattepolitikken og på andre områder. Dette handler om folks levealder. Livet er det viktigste vi har – det ene vi har – og her skapes det forskjeller. Derfor bør dette være noe som vekker et stort engasjement.

Jeg er også en av dem som har hørt på den gamle og trauste professoren Kaare Norum. Han har sagt mange ganger at det finnes ikke usunn mat, det finnes bare dårlig

eller usunt kosthold, og at all mat kan ha en plass i et sunt kosthold hvis det settes sammen på en fornuftig måte. Det bidrar til å komplisere hele dette bildet ganske mye. Det er vel egentlig det som gjør det så vanskelig å gå inn i det.

Så må jeg bare bekrefte at som medlem av den forrige regjeringen kjenner jeg veldig godt motforestillingene, også på dette området, som kommer fra fagfolk – Finansdepartementets folk, avgiftsteknikere og andre. Like fullt husker jeg at det var de samme motforestillingene den gang vi innførte differensiert moms i Norge. Da hadde vi den store debatten om vi burde ha differensiert merverdiavgift i Norge, og jeg var med på de forhandlingene som bl.a. førte til den halverte matmomsen. Den gangen ble de helsemessige sidene ved dette lite diskutert. Det ble diskutert andre samfunnsmessige effekter. Landbrukets interesser lå tungt bak, og også hensynet til barnefamilienes økonomi og mange slike ting. Grensesnittene i den halverte matmomsen med hensyn til helse ble ikke diskutert i noen særlig grad, som jeg kan huske. Det kan godt være at det er en debatt som må tas nå.

Så til spørsmålet om frukt og grønt, og om avgiftene styrer adferden. Det er noen av oss som har arbeidet med priselastisitet – hvilken effekt prisen har på etterspørselen. Jeg har også et sivil liv, og jeg har vært lektor på gartnerskoler og undervist om priselastisitet på ulike grønnsaker og ulike fruktsorter, som vi også vet en del om. Det vi grovt sett kan si, er at det har relativt liten effekt. Særlig når det gjelder grønnsaker, kjøper folk de produktene de vil ha – en er lite påvirket av pris. Man er atskillig mer påvirket av pris når det gjelder frukt og bær, særlig jordbær og litt finere fruktsorter. Like fullt er det verdt å gå inn i dette, slik finansministeren har varslet. Kanskje en kunne gjøre det så enkelt som at en ikke kjørte slalåm i merverdisystemet i matvarebutikkene, men at man kunne kaste brusen – som representanten Lundteigen sa – colaen og alt det der opp på 25 pst. og sette frukt og grønt ned på null. Det hadde vært et enkelt grensesnitt å gjøre, som ikke burde være veldig kontroversielt.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:27:32]: Her var det mye moralisme!

I Soria Moria-erklæringen slår Regjeringen fast at den vil ha økt fokusering på fysisk aktivitet og stimulere til tiltak som gir bedre helse og livskvalitet for den enkelte. Det er litt i tråd med den interpellasjonen som fremmes i dag. I dag ser vi at sykefraværet er økende, sykehuskøene vokser, og utgiftene til dette vokser som en konsekvens av det. Jeg vil komme inn på en litt annen side av samme problemstilling.

I budsjettet for 2007 foreslo Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett et skattefritak for personlig treningskort betalt av arbeidsgiver på inntil 3 000 kr. Det totale provenyet for dette tiltaket var 160 mill. kr. Det beløpet fikk vi fra Finansdepartementet. Dette var et tiltak som ingen av de andre partiene syntes var noe særlig, og de stemte imot. Jeg kan informere om at i Sverige er det en tilsvarende ordning, og der er beløpet 6 000 kr.

Ifølge skatteregelverket er det i dag slik at en arbeidsgivers dekning av helsestudio/treningsstudio beskattes

som velferdstiltak i arbeidsforhold, og er da skattepliktig for den ansatte. Unntak fra dette gjelder dersom tiltaket består i naturalytelse og anses som et rimelig velferdstiltak. «Rimelig velferdstiltak» i skattelovens forstand er tiltak som henvender seg innad til de personer som er knyttet til foretaket, og har til hensikt å øke trivselen og samhörigheten på arbeidsplassen, oftest i form av et felles arrangement. Et eksempel på det er dersom arbeidsgiver selv innreder et trimrom eller leier et eget trimrom for de ansatte, men et personlig treningskort er altså ikke et slikt velferdstiltak. Dette er svært rigide bestemmelser, som rammer både enkeltpersoner og samfunnsøkonomien.

Treningsbransjens svar er – kanskje ikke overraskende – at dagens regler hindrer fysisk aktivitet. Treningsskatten innebærer også en forskjellsbehandling av store og små bedrifter. Store bedrifter, som f.eks. Stortinget og departementene, har selvfølgelig gratis treningsrom – og vi er fornøyde med det – mens mindre bedrifter ikke har mulighet for det. De kan heller ikke subsidiere sine arbeidstakere, slik at de kan trene gratis og holde seg i form, og dermed være mindre borte fra jobben som en konsekvens av det – forhåpentligvis. Dessuten er det typisk at denne regjeringen sier den er så opptatt av likestilling. Dagens regelverk er jo slik at det er spesielt gunstig for mannlige arbeidstakere, fordi disse bedriftsidrettstiltakene domineres av menn, f.eks. bedriftsfotball, som selvfølgelig er et rimelig velferdstiltak og derfor kan subsidieres fra bedriftens side, mens fysisk aktivitet som trening i treningsentre, som domineres av kvinner – det er faktisk 70 pst. kvinner som besøker disse treningsentrene – er skattepliktig.

Så dagens skattlegging er et brudd på Regjeringens intensjoner, slik de selv har formulert det i Soria Moria-erklæringen – ikke minst viser jeg til de mange utspillene som både helse- og omsorgsminister Brustad og likestillingsminister Karita Bekkemellem har hatt i mediene. Man har stadig sett dem stå frem. Det er mange store ord og veldig mange flotte bilder, men det er altså ingen handling.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil Regjeringen i neste års budsjett innføre en ordning, i likhet med den i Sverige, med skattefritak for personlig treningskort betalt av arbeidsgiver? Det er vel aktiv velferdspolitikkk?

Hans Olav Syversen (KrF) [13:31:10]: Det er alltid interessant å se hvordan interpellasjonsdebatter også kan bli – hva skal vi si – en mulighet til å presentere ulike standpunkter for helt andre områder av partiprogram, men slik er det vel.

Jeg må si at jeg i sum er veldig fornøyd med den debatten vi har hatt, og med de signalene som er gitt av de ulike partiene, om at man faktisk er villig til å se på muligheten for å bruke skatte- og avgiftspolitikken i et folkehelseaspekt. Det oppfatter jeg at de fleste har vært villige til – kanskje Høyre og Fremskrittspartiet i minst grad, men derfra og mot venstre har det vært en positiv grunnholdning.

Til representanten Holmås må jeg si at jeg er glad for at man har så stor tro på at denne representanten nærmest

skulle presentere et ferdig avgiftssystem for hvilke matvarer som burde ha hvilke satser. Det kan jeg nok ikke tilby, men jeg var i mitt innlegg innom følgende: å fjerne merverdiavgiften på frukt og grønnsaker mot å øke satsen på andre matvarer. Jeg vil da nevne de sukkerholdige drikkene, som også andre har tatt med i debatten, og som dagens Dagbladet i så måte er et godt eksempel på med hensyn til hvilke utfordringer vi helsemessig står overfor.

Vi i Kristelig Folkeparti er klar over at det er motforestillinger. Det er administrative motforestillinger, og det er avgrensningsmotforestillinger. Men vi har løftet denne debatten fordi vi ønsker å se på mulighetene, og ikke avvise mulighetene til å påvirke folkehelsen positivt gjennom vårt skatte- og avgiftssystem. Jeg oppfatter det slik, som også Lundteigen var inne på, at ja, vi har jo brukt avgiftssystemet før, det er ikke noe nytt. Det er i grunnen det også vi peker på; her har vi en mulighet til å videreutvikle dette. Vi har faktisk også et eget utvalg som ser på deler av dette.

Avslutningsvis: Hvis finansministeren er enig med meg i at dersom helseeffekten overgår de administrative utfordringene, er vi faktisk politisk interessert i å se på hva som kan gjøres for å fremme folkehelsen også i et skatte- og avgiftspolitisk aspekt. Vi ønsker å se på mulighetene, ikke på vanskelighetene.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:34:17]: Jeg er i stor grad enig i det som er interpellantens oppsummering. Jeg synes dette har vært et forsøk på en resultatorientert debatt, hvor de fleste debattanter har bidratt. Fra Fremskrittspartiets side tror jeg knapt man tok begrepet «frukt og grønt» i sin munn, men det finnes jo også andre innfallsvinkler til debatten om dette. Jeg har også i mitt svar prøvd å invitere til en videre, fordomsfri debatt om dette, der vi finner de mest effektive virkemidlene for å nå de målene som interpellanten er opptatt av.

Momssystemet er jo en veldig viktig finansierer av vår velferdsstat, og det er slik at det daglig kommer nye grupper til finansministeren og til Finansdepartementet som ønsker seg en lavere sats eller et unntak for sin sektor, eller som prøver å begrunne hvorfor nettopp også de burde ha en sats på 14 eller 8 eller 0. Så det er klart at det i en politisk sammenheng også er slik at hvis man har på følelsen at nå er det liksom fritt fram å komme med alle mulige begrunnelser, kommer dermed stortingsopposisjonen og kanskje flertallet til å ha betydelig sans for det ene argumentet etter det andre. En slik sklie har ikke jeg noe ønske om å være med på. Men jeg oppfatter at det er et unisont ønske blant et flertall i Stortinget om å se spesielt på dette, og ikke et ønske om å starte noe som vil ha betydelig smitteeffekt, eller som kan brukes som et argument som generelt undergraver momssystemet. Og hvis *det* er et utgangspunkt for debatten, synes jeg også det er mye lettere å gå inn og diskutere om det er enkelte brytninger som kan gjøres.

Så vil jeg i tillegg invitere til å se på andre virkemidler. Jeg mener veldig bestemt at hvis vi kunne klare å få til gode kostholdsvaner for de yngste og oppover, vil man ha det som en investering resten av livet, og man vil ha det

som et godt bidrag til god læring i løpet av en skoledag. Det står ikke i Soria Moria-erklæringen at vi skal innføre skolemat, det står at vi skal ha en ordening med frukt og grønt. Men det er klart at det vil ha en enorm effekt å få til mye på dette området.

Jeg tror jeg vil avslutte med å si at kanskje den største utfordringen er at det er klasseskiller, kombinert med hvor opptatt man er av disse tingene. Veldig mye av den informasjonen og de virkemidlene vi har, retter seg mot dem som i utgangspunktet har råd til å kjøpe dyrere matvarer, og som er mottakelige for informasjon. Den store utfordringen er i forhold til dem som ikke er like lydhøre.

Jeg må si at jeg er veldig godt fornøyd med en slik debatt, og jeg vil gjerne invitere til videre konstruktivt samarbeid om dette.

Presidenten: Sak nr. 5 er dermed ferdigbehandlet.

S a k n r . 6

Interpellasjon fra representanten Dagfinn Høybråten til finansministeren:

«Mye av samfunnsdebatten i Norge dreier seg om hvordan privat og offentlig forbruk kan økes ytterligere. Samtidig som det er klart at økonomisk velferd og fordelingen av denne er sentralt for opplevelsen av et godt samfunn, viser mange andre indikatorer at opplevelsen av livskvalitet avhenger også av mange andre viktige verdier som ikke kan måles gjennom tradisjonelle verdiskapingsmål. En økt forståelse i samfunnet av at livskvalitet dreier seg om langt mer enn forbruk, er også nødvendig for å sikre forståelse for de tiltak som må gjennomføres i Norge som vårt bidrag i kampen for en global, bærekraftig utvikling.

Hvilke tiltak mener statsråden kan være hensiktsmessige for å flytte fokus i samfunnsdebatten fra velstandsutvikling til utvikling av livskvalitet, for eksempel utvikling av nye indikatorer for en god samfunnsutvikling?»

Dagfinn Høybråten (KrF) [13:38:37]: Hva er kjennetegnet på et godt samfunn? Ifølge FNs Human Development Index må kortversjonen av svaret være: et samfunn som Norge. Det er etter hvert blitt en vane at Norge har topplassen på denne indeksen. Indeksen måler menneskelig utvikling etter tre dimensjoner: forventet levealder, utdanningsnivå og levestandard. Folkevalgte, særlig fra regjeringspartiene – de som til enhver tid sitter i regjering – er flinke til å påpeke: De aller fleste i Norge har det svært godt, rent materielt, selv om det kanskje ikke er det inntrykket man får i denne sal når budsjettdiskusjonene pågår.

FNs Human Development Index lyver ikke. Norge er et ualminnelig bra land å leve i – for de aller fleste. Men økonomisk rikdom og lykke er ikke sammenfallende indikatorer. Mennesket lever av brød, men ikke bare av brød. I overført betydning: et godt sosialt sikkerhetsnett og økonomisk trygghet er absolutt sentralt for opplevelsen av det gode liv – men ikke tilstrekkelig alene. Den private kjøpefesten blir en svøpe for samfunnet når biproduktet er sta-

dig større mengder avfall og voksende klimautslipp. Den private kjøpefesten kan bli en svøpe for den enkelte når det å eie det nyeste og «hotteste» til enhver tid er nødvendig for å bli respektert som menneske. Den private kjøpefesten blir også en svøpe for oss politikere hvis vi tror at den sikreste vei til økt oppslutning er å snakke om, fokusere på og stimulere til et enda høyere forbruk.

Vi har mange faretegn i samfunnet som tyder på at det materialistiske fokus har fått overtaket i Norge. UNICEFs rapport om barns levekår viser at norske barn får mest, men de har det ikke best. Våre barn troner nest øverst på lista over materiell rikdom, men havner på sjuende plass etter alle de andre skandinaviske landene ut fra en samlet vurdering av hvordan barn har det. Norske barn er i gjennomsnitt blant de minst tilfredse blant OECD-landenes barn. Mens velstanden har skutt i været de siste 20 årene har «lykkenivået», slik det måles i enkelte opinionsmålinger vært mer eller mindre konstant.

Enda mer tankevekkende er det at i dette verdens beste land å leve i mottar Kirkens SOS årlig nesten 180 000 oppringninger fra mennesker som har behov for å snakke med noen om livsverdier, livskriser eller personlige problemer. Spør man den jevne innbygger, er det slett ikke bare materiell standard man legger vekt på når man skal beskrive et godt og meningsfullt liv. Da handler det vel så mye om venner, familie, helse og sosial trygghet.

Hvis vi skulle beskrive et livskvalitetssamfunn, tror jeg veldig mange ville si at det er et samfunn der det er rom for fellesskap i nære relasjoner, med familie og venner – et samfunn der folk opplever en god balanse mellom arbeid og fritid, et samfunn der mennesket lever i balanse med natur og miljø.

Mange vil si at livskvalitetssamfunnet bygges nedefra, at det er et samfunn hvor enkeltmennesker og familier kan velge hvordan de vil skape det gode liv – og der lokalsamfunn, foreninger og bedrifter får blomstre. Et slikt samfunn har plass til alle, uansett egenskaper. De vil kanskje si at livskvalitetssamfunnet er et samfunn som er bærekraftig i forhold til felles miljø og livsgrunnlag, og at det er et samfunn som plasserer den internasjonale fattigdommen på museum.

Mitt spørsmål i dag – og bakgrunnen for at denne interpellasjonen er reist – er følgende: Forsterker vi fokuset på materiell levestandard som det eneste saliggjørende for et godt liv ved at vi så ensidig bruker målestokker som har med økonomisk vekst og framgang å gjøre når vi skal måle utviklingen i det norske samfunnet? Når finansministeren i sitt årlige budsjett skal illustrere virkningene av regjeringens foreslåtte politikk, gjøres det gjennom variabler som realvekst i privat og offentlig konsum, vekst i bruttoinvesteringer i fast kapital, vekst i brutto nasjonalprodukt og i driftsbalansen overfor utlandet. Det gjøres, med all respekt, enten finansministeren heter Kristin Halvorsen eller Per-Kristian Foss.

Det skal og bør selvsagt Kristin Halvorsen også gjøre når hun legger fram revidert nasjonalbudsjett om få uker og når hun legger fram Nasjonalbudsjettet for 2008 til høsten. Men spørsmålet mitt er: Er dette tilstrekkelige indikatorer for å måle hvordan samfunnsutviklingen opple-

ves? Kan vi gjennom en ensidig vektlegging av veksten i disse variablene komme i skade for å forsterke den oppfatningen at vekst i privat og offentlig rikdom er det eneste som bringer lykke til befolkningen? Og ikke minst: Hvordan skal vi få til de omlegginger i vårt energiforbruk og i vårt generelle forbruksmønster som de fleste begynner å bli enige om at klimaproblemene krever, hvis vi ikke klarer å flytte fokus? Hvordan skal vi få til en bærekraftig utvikling hvis vi fortsetter å måle så ensidig med tradisjonelle målestokker?

Etter min og Kristelig Folkepartis oppfatning er det på høy tid at samfunnsdebatten kan dreie noe av sitt fokus over fra levestandard til livskvalitet og fra ensidig vekst til bærekraftig utvikling. Vi skal på ingen måte glemme at også i vårt land har vi utfordringer for enkeltmennesker og -grupper når det gjelder å få til en nødvendig forbedring av levestandarden. Men for de fleste er ikke det hovedutfordringen i dag.

Skal vi komme nærmere livskvalitetssamfunnet, trenger vi etter min oppfatning en bred, offentlig samtale om hvordan vi kan nå dit. Livskvalitet og bærekraftig utvikling må settes på den politiske dagsordenen. Jeg har merket meg at finansministeren gjennom sitt ansvar for bærekraftig utvikling ved flere anledninger har markert at hun også er minister for bærekraftig utvikling. Det synes jeg er løfterikt, og det er en viktig markering fra landets finansminister. En vei kan være at Regjeringen setter ned et bredt sammensatt utvalg som kan komme med forslag til hvordan myndighetene kan endre fokus fra levestandard til livskvalitet i samfunnsplanleggingen. Arbeidet burde da legges opp slik at det inkluderer flest mulig – enkeltpersoner, lokalsamfunn, organisasjoner og bedrifter. Gjennom en slik bred kontaktflate vil mange flere kunne trekkes med, både som bidragsytere og partnere i en dugnad for mindre forbrukspress og mer livskvalitet, og en mer bærekraftig utvikling. Utvalget bør også foreslå tiltak for å begrense de uheldige konsekvensene av forbrukskulturen, kommersialiseringen og den overdrevne markeds-tenkningen.

Det finnes sikkert flere andre gode virkemidler for å stimulere en slik samfunnsdebatt og dreining av fokus i samfunnsplanleggingen. Hovedhensikten med denne interpellasjonen er å etablere en bredest mulig enighet om at det faktisk er behov for å skifte fokus, og at Regjeringen kan jobbe videre med konkrete forslag om tiltak, som den jo også er i gang med på mange viktige områder. Det er også viktig at det faktisk legges inn rapportering på og evaluering av indikatorer som måler livskvalitet i bred forstand, også i de faste budsjetttrundene i Stortinget, som jo legger så viktige premisser og føringer for samfunnsutviklingen. Da kan vi få et annerledes nasjonalbudsjett, og vi kan få en annerledes finanstale enn det som tradisjonelt blir presentert for oss. Det hadde vært spennende om finansministeren kunne trekke opp noen linjer i forhold til det.

Det er uenkelig en viktig og sentral aktør i samfunnsdebatten som sitter foran meg i salen nå, nemlig landets finansminister. Jeg håper og tror at hun vil engasjere seg sterkt i å bringe inn en bredere og mer dekkende dimen-

sjon i samfunnsplanleggingen gjennom å utvikle og rapportere måleindikatorer som forteller mer enn hva veksten i brutto nasjonalinntekt forteller.

Derfor vil jeg utfordre finansministeren til å si noe om hvilke tiltak hun mener kan være hensiktsmessige for å bidra til et slikt skifte av fokus – fra velstandsutvikling til utvikling av livskvalitet, f.eks. utvikling av nye indikatorer for en god samfunnsutvikling. Jeg ønsker at hun kan redegjøre for noe av det arbeidet jeg vet hun er i gang med når det gjelder indikatorer for en bærekraftig utvikling, og for hvordan dette kan ses i sammenheng med anliggendet i min interpellasjon. Jeg ber henne også vurdere om det kan være aktuelt å ta initiativ til et bredt sammensatt livskvalitetsutvalg, som skissert i denne interpellasjonen.

Hans Frode Kielland Asmyhr hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kristin Halvorsen [13:48:37]: Jeg skal starte denne debatten med å si veldig klart og tydelig at økonomisk velferd er et utgangspunkt for å delta i et samfunn. Jeg tror kanskje resten av debatten kan være litt fremmed for dem som sitter og følger med og har dårlig råd. De legger merke til at folk som har god råd, sier at penger ikke er alt her i livet. Jo, hvis du har så dårlig råd at du gruer deg til neste regning, reduserer det livskvaliteten betydelig. La oss bare ta det som et utgangspunkt, slik at det ikke er til å misforstå når jeg nå går inn i de problemstillingene som representanten Høybråten tar opp.

Det er samtidig klart at det er mange aspekter ved velferd som ikke fanges opp av økonomiske indikatorer pr. i dag. Det har Høybråten helt rett i. En utfordring ved det kan være at de er vanskelige å måle, men de vil like fullt være viktige i forhold til å diskutere hva velferd egentlig er, og hvordan vi forholder oss til det.

Det er alltid slik at det er en stor fare for at man, når man skal finne indikatorer på forskjellige områder, velger det som er lett å telle. Og så blir summen av den kunnskapen man får, basert på hva som er lett å måle, istedenfor hva som er hensiktsmessig å måle – når man skal finne ut mer om hvordan samfunnet egentlig ser ut. Det vi vet om trivsel, lykke og inntektsvekst, er at når man har kommet til et visst inntektsnivå, har penger mye mindre betydning. Man trenger antakelig ikke mye forskning for å finne ut av det. Jeg synes det høres rimelig ut. Det gjelder på både individnivå og nasjonnivå.

Samtidig er det viktig å være helt klar over at det forbruksmønsteret og inntektsmønsteret som vi har i Norge i dag, ikke er bærekraftig på sikt. Det er en annen viktig innfallsvinkel til denne diskusjonen, nemlig at den produktivets- og velstandsøkningen som vi kan se for oss framover, må brukes til noe annet enn å forbruke stadig mer av ulike typer varer som tærer på miljøet når de produseres – da tenker jeg i retning av mer fritid, mer tjenester, mer grønt sammensatt forbruk.

Jeg er grunnleggende opptatt av at vi har et samfunn som i utgangspunktet inkluderer de fleste i meningsfylt arbeid. Vi gjennomfører mange reformer. Representanten Høybråten var også opptatt av det samme da han selv var

minister i den forrige regjeringen, nemlig hvordan man kan inkludere folk og gi dem en trygg inntekt slik at de kan komme seg ut av en situasjon med trygder eller sosialhjelp – altså hvilken verdi det er at alle i utgangspunktet har en økonomi der de kan sikre seg selv.

La meg konsentrere meg om arbeidet med indikatorer for hvordan vi måler, og det som er det konkrete. Det ligger jo en verdiutfordring i interpellasjonen fra Høybråten, men det ligger også en utfordring i forhold til de konkrete målestokkene. Det finnes i dag en rekke indikatorer som tar hensyn til mer enn kun økonomiske forhold. Et kjent forsøk på å måle velferd er FNs Human Development Index, HDI, som publiseres årlig. Dette målet tar, i tillegg til realinntekten, bl.a. utgangspunkt i levetid og utdanning. HDI er derfor bedre egnet til å sammenligne velferdsnivå mellom land enn BNP per capita. Likevel er HDI også et rent mekanisk mål. Det måler f.eks. ikke individers egen opplevelse av lykke. Vi har jo en del kunnskap om dette, og studier av sammenheng mellom lykke og inntekt tyder på at det for det enkelte individ er en positiv sammenheng mellom inntekt og lykke, men at veldig mange andre ting har vel så stor betydning. For eksempel er det undersøkelser som indikerer at en fordobling av inntekten har langt mindre å si enn f.eks. det å gifte seg. Det er kanskje litt vanskelig å måle. Da må man forutsette at man gifter seg lykkelig, og at lykken varer ekteskapet ut. Undersøkelser av hva folk er villige til å betale for å ha tilgang på uberørt natur og rent vann, viser også at mange av de tingene som betyr mest for vår samlede velferd, ikke er varer eller tjenester som omsettes i markeder.

Et annet eksempel på undersøkelser som tar hensyn til andre faktorer enn de rent økonomiske, er International Social Survey Programme, som produserer data for internasjonale nivåer på velferd. De ulike målene for velferd er lykke, hvor tilfreds man er med familiesituasjonen og arbeidssituasjonen, stress i forbindelse med arbeid og det å ikke være sliten. Slike internasjonale sammenligninger gir ikke den samme rangering som når man bruker f.eks. FNs indikator, HDI. Men det illustrerer det som kan være en utfordring når det gjelder selve målingen, nemlig at dette er veldig sammensatt, og at det er vanskelig å måle og sammenligne over tid og mellom land.

Statistisk sentralbyrå publiserer en rekke indikatorer for velferd som viser utviklingen for ikke-økonomiske forhold. Indikatorene tar for seg demografiske og helsemessige forhold. Videre er det indikatorer for omsorgsarbeid, utdanning, arbeid, sosial trygghet, boforhold, fritid og kultur, kriminalitet og sosial deltaking. SSB foretar også jevnlig levekårsundersøkelser på en rekke områder som gir gode indikasjoner på livskvalitet på andre områder enn det økonomiske. I Norge er en betydelig del av de tjenestene som den enkelte innbygger står overfor, produsert og levert av kommunesektoren. Utviklingen av disse tjenestene er derfor av stor betydning for den enkeltes velferd. Sosial- og helsedirektoratet og SSB utgir sammen Styrings- og informasjonshjulet, som gir en statistisk beskrivelse av helse- og sosialsektorens utvikling for å gi kommunene grunnlag for å sammenligne sin situasjon med andre kommuners situasjon.

La meg gå litt over til det som er Regjeringens nåværende indikatorsett for bærekraftig utvikling, for nasjonalbudsjettet inneholder mye mer enn utviklingen i BNP eller BNI. Det inneholder også 18 ulike indikatorer for bærekraftig utvikling. Det er min meget klare ambisjon å få mye større oppmerksomhet og mye mer politisk debatt rundt dette, slik at vi kan utvikle disse indikatorene til å bli et mye viktigere styringsdokument for den økonomiske politikken.

Regjeringen arbeider nå med det som skal være en høringsuttalelse om bærekraftig utvikling. Vi legger altså vårt arbeid med disse indikatorene ut på en offentlig høring. Det gjør vi i løpet av denne stortingsssesjonen. Dette skal da være på høring i ulike miljøer, og høringsuttalelsene blir en del av vårt arbeid med nasjonalbudsjettet for 2008.

Hvis jeg så skal ta noen eksempler på hva disse indikatorene inneholder, er de i veldig stor grad konsentrert om velferdsmål og om bærekraftsmål. Den første indikatoren er norsk bistand som andel av BNP. Den femte er bestandsutviklingen for hekkende fugl. Den andre er import fra afrikanske land. Den tredje er norske utslipp av klimagasser. Den fjerde er andel av Norges areal, hvor tålegrensen for forsuring er overskredet. Så var jeg innom bestandsutviklingen for hekkende fugl – den telles altså og presenteres som en del av bærekraften i forbindelse med nasjonalbudsjettet. Den sjette er vannsystemer. Den åttende er tilstandsgraden i fredede bygg. Den niende er samlet energiforbruk pr. enhet brutto nasjonalprodukt. Den tiende er gytebestandens størrelse i forhold til gytebestandens føre var- og grenseverdier. Den ellefte er avgang av produktivt areal. Den tolvte er bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier i husholdningene. Den trettende er netto nasjonalinntekt osv. De siste er mer typiske velstandsindikatorer.

Men vi mangler indikatorer på verdier og opplevelser. Jeg er veldig på jakt etter å finne indikatorer som gjør at vi kan få et bedre, helhetlig grunnlag som passer sammen med vårt perspektiv når det gjelder bærekraftig utvikling, fordi vi trenger å utfylle dette bildet og komme oss til det som er interpellantens utgangspunkt, nemlig å flytte fokus fra velstandsutvikling til utvikling av livskvalitet.

Jeg håper derfor, når dette kommer på høring, at de miljøene som er opptatt av den type innfallsvinkel til den politiske debatten, kjenner sin besøkelsestid, er med i diskusjonen og foreslår indikatorer. Jeg inviterer selvfølgelig også Stortinget – og representanten Høybråten i særlig grad – til å være med på den diskusjonen framover. Dette er virkemidler og indikatorer som vi jobber med for å forbedre hele tiden.

Dagfinn Høybråten (KrF) [13:59:16]: La meg takke finansministeren for det jeg oppfatter som et imøtekomende svar, som tar på alvor intensjonen med min interpellasjon. Hun gir en del opplysninger og tar utfordringer som jeg gav i interpellasjonen.

Jeg vil si at det å måle vellykketheten på utviklingen i dette samfunnet med andre indikatorer enn dem vi tradisjonelt har brukt i Norge, er ganske viktig av hensyn til hva

(Høybråten)

slags debatt vi får, hva slags fokus vi får i samfunnsdebatten. Men det er også viktig at vi som folkevalgte gir svar som står i forhold til hva folk synes er viktig, og da må vi i større grad evne å måle hva folk synes er viktig.

Derfor er jeg glad for det arbeidet som gjøres, og er gjort, når det gjelder indikatorer for bærekraftig utvikling. Men jeg er spesielt glad for at finansministeren er opptatt av å utvide perspektivet på disse indikatorene. Det er en begynnelse, og det er bra at vi får en høring på det grunnlaget. Samtidig er det vel åpenbart at også disse indikatorene er for snevre i forhold til den verdiutfordring som ligger i et ensidig fokus på materiell standard. Derfor tar jeg gjerne utfordringen om å bidra. Det tror jeg også mange organisasjoner i det norske samfunnet – miljøorganisasjoner, bistands- og solidaritetsorganisasjoner, livssynsamfunn osv. – vil gjøre, og det er viktig at de bruker den muligheten som denne høringen gir.

Samtidig må jeg, med atskillig kjennskap til hvilken kraft som ligger i Finansdepartementets apparat, si at jeg tror ikke det blir noe av dette hvis det bare skal komme innspill fra det frivillige Norge. Det må gjøres et utredningsarbeid, en kartlegging, av hvilke indikatorer som brukes ellers i verden, og det er flere internasjonale organisasjoner, institusjoner osv. som har et bredere perspektiv på sine indikatorer enn det vi har i Norge. Det utredningsarbeidet ønsker jeg at Finansdepartementet tar en lederrolle i. Jeg tror det kan være klokt å oppnevne et utvalg, en arbeidsgruppe, men arbeidsformen er ikke det viktigste. Det viktigste er at finansministeren åpner for at dette skal skje, at hun tar et lederskap der, og at hun setter en faglig kraft bak det, slik at det blir noe av. Da tror jeg at vi kan få indikatorer som er vel så spennende som – med all respekt – gytende fisk og hekkende fugl, og som det kanskje smaker enda mer fugl av.

Statsråd Kristin Halvorsen [14:02:42]: Jeg tror ikke vi skal kimse av hekkende fugl og gytende bestander når vi måler bærekraft.

Jeg oppfatter at temaet her i dag er å prøve å finne ut hva slags indikatorer vi eventuelt kan utvide med/erstatte, og få inn for å få et bedre målesystem knyttet til livskvalitet og oppfatning av verdier som i utgangspunktet ikke oppnås ved hjelp av penger eller økt forbruk.

Jeg kan ikke love at vi i denne utgaven av høringsutkastet om bærekraftig utvikling kommer til å ha en systematisk gjennomgang av de indikatorene som fins, men problemstillingen kommer opp. Det er et tema som det må jobbes videre med. Min erfaring med Finansdepartementet er at der er ønsket og viljen enormt stor når det gjelder å bidra med faglig gode råd om hvordan man kan få dette til. Jeg oppfatter at det kan være bred enighet om intensjonen. Det man egentlig trenger, er avveininger og diskusjoner på ekspertnivå om hva som er hensiktsmessig å ta inn i et sett indikatorer, som uansett må være begrenset. Med det utgangspunktet kan man gå videre i denne diskusjonen.

Så er det selvfølgelig slik at summen av disse indikatorene ikke må bli et kapittel for seg i nasjonalbudsjettet. Det må være et styringsinstrument. Bakgrunnen for at jeg

heiser mitt ansvar med hensyn til bærekraftig utvikling så høyt, er nettopp at det ikke er før vi får det som en integrert del av måten å tenke på i den økonomiske politikken, at det virkelig får betydning for hva slags prioriteringer vi gjør framover. Hvis vi f.eks. har litt livslykke som vi klasker på toppen ett sted, og litt miljø og bærekraft som vi klasker på toppen et annet sted, men for øvrig holder på som før, klarer vi ikke å få til de endringene og de perspektivforskyvningene vi trenger for samfunnsdebatten.

Nå kan det være mye av livskvalitet det er vanskelig å vedta over budsjetter. La oss ta eksemplet med ekteskap, som kan bety mye mer for livslykke enn en fordblasing av inntekt. Det er begrenset hva staten kan ha av oppdrag her. Men jeg tror bare perspektivet i debatten og verdiinnfallsvinkelen i debatten treffer noe som mange ønsker å ha mer oppmerksomhet på.

Representanten Høybråten foreslår at vi skal sette ned et utvalg om dette, men han legger ikke mye prestisje i at det akkurat er slik det skal gjøres. Jeg vil foreslå at vi nå starter med å ta diskusjonen rundt høringen om bærekraftig utvikling, og se hvor langt vi kommer i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2008. Jeg tror ikke det nødvendigvis er et bredt utvalg med representanter fra ulike NGO-er som er de som på dette feltet kan spisse mest ved utvelgelse av enkeltindikatorer, men de kan komme med premisser for hva vi kan lete etter for å få et riktig bilde.

Reidar Sandal (A) [14:06:24]: I interpellasjonen sin set representanten Dagfinn Høybråten fokus på livskvalitet. Han seier at vi må fokusere meir på utviklinga av livskvalitet, og foreslår at ein kan utvikle nye indikatorar for ei god samfunnsutvikling.

I Arbeidarpartiet er vi heilt einige i at livskvalitet og ei god samfunnsutvikling er viktig. Derfor støttar vi òg gjerne at det blir lagt meir vekt på dette i samfunnsdebatten. Eg vil innleiingsvis likevel presisere at eg sluttar meg sterkt til det hovudsynspunktet som finansministeren starta innlegget sitt med, nemleg å understreke kor viktig det er at dei som har minst ressursar å hjelpe seg med i samfunnet, må ha eit trygt økonomisk fundament å stå på.

I regjeringserklæringa vår blir det m.a. slått fast at vi skal føre ein politikk som er forankra i eit levande folkestyre, ei bærekraftig utvikling og eit sosialt og samfunnskritisk engasjement. Regjeringa vil bygge arbeidet sitt på fridom, fellesskap og bærekraft. Dette er etter vårt syn nokre av grunnelementa i ei god samfunnsutvikling og for å betre livskvaliteten hos enkeltmenneske. Regjeringa byggjer arbeidet sitt på ideen om at alle menneske er fødte frie, unike og ukrenkjelege, og vi vil gjennom vår politikk bidra til fridom for den enkelte.

Regjeringspartia vil løyse dei store oppgåvene gjennom å satse på fellesskapsløysingane. Vi vil styrkje det offentlege sitt ansvar og det offentlege si rolle innanfor dei sentrale velferdsoppgåvene, som helse, omsorg og utdanning. Vi vil bygge miljøpolitikken vår på prinsippet om bærekraftig utvikling, føre var-prinsippet og solidaritet med etterkommarane våre. Vårt mål om rettferdig fordeling gjeld dei som lever i dag, og det gjeld dei kommande generasjonane.

Representanten Høybråten stiller spørsmålet om ein kan flytte fokus frå velstandsutvikling til utvikling av livskvalitet. Eg er samd i at livskvalitet er det viktigaste, men det eine utelukkar ikkje det andre. Tvert imot er Regjeringa si satsing på auka velferdsgode sett i verk nettopp for å betre livskvaliteten for mange. Sjølv om pengar åleine ikkje er ei årsak til god livskvalitet, gir auka velferdsgode og betring av offentlege tenester så avgjort eit betre liv for mange. Det er ein forskjell for ein eldre person å få auka heimehjelpa frå ein time kvar månad til nokre timar kvar veke. Det er betring i livskvaliteten for småbarnsforeldre å kunne sende barnet sitt, det mest dyrebare ein har, til ein trygg barnehage, framfor å finne eit lappverk av ordningar med besteforeldre, naboar eller venner til å passe veslejentane, eller å ta sjansen på ei uregistrert dagmamma som ein har fått kontakt med gjennom ei annonse i avisa. Det er betring i livskvaliteten for barn og ungdom som slit med psykiske problem som angst og depresjon, å få behandling.

Nettopp for å auke livskvaliteten for mange har Regjeringa auka satsinga på velferdsgode gjennom ei sterk betring av økonomien i kommunane, med nær 25 milliardar kr, sidan vi tok over i 2005. Vi har auka talet på hender i omsorgsyirket, og nærmar oss snart målet om 10 000 nye omsorgsarbeidarar innan 2009. Målet om full barnehagedekning er vi òg på god veg til å nå. Vi har lagt fram ein plan for å betre tilbodet for psykisk sjuke barn og unge og innføre ein ventetidsgaranti for desse. I tillegg har vi betra mange små og store velferdstenester, som vil bidra til at mange får auka livskvalitet. Mens regjeringa Bondevik II prioriterte skattelette, har vi valt å auke skattane til dei som har mykje frå før, for å få til ei betring av livskvaliteten for dei som stiller svakast i samfunnet.

Vi er ikkje komne langt nok i arbeidet med å ta omsyn til andre faktorar i samfunnsutviklinga enn dei reint økonomiske. Det er derfor god grunn til å fokusere sterkt på livskvalitet og ikkje berre vere avhengig av økonomien til personar og nasjonar. Eg vil i den samanhengen spesielt nemne International Social Survey Programme, som driv eit viktig arbeid på dette feltet som kan vise retning for noko av den vegen vi bør gå i tida som kjem, som òg interpellanten på ein konstruktiv måte har peika på.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [14:12:01]: Dette er en viktig debatt, men den kan angripes på mange måter. En kan gjøre det til en debatt om målinger av tekniske indikatorer på om folk som svarer på meningsmålinger, har det godt, eller en kan diskutere at folk er forskjellige, og at det er vanskelig for politikere å vedta at en form for livskvalitet er god og en annen er mindre god.

Jeg vil slå fast at økonomisk velstand er bra. Jeg tror, som forrige taler, at det ikke nødvendigvis er noen motsetning mellom økonomisk velstand og livskvalitet. For folk flest har den økonomiske og materielle velstanden vi i dag opplever, vært stort sett positiv. For eksempel tror jeg at folk flest har et mer komfortabelt liv i dag enn de hadde før. De fleste føler nok mer trygghet enn det de gjorde før, ikke bare sosialt, men også med hensyn til overgrep fra andre. Folk har mer fritid generelt, og de bruker den gjerne på en måte som tar pusten fra dem. Muligheten til å be-

stemme over sin egen hverdag er større nå enn før. Folk lever lenger til tross for livsstilssykdommer, som ble debattert i forrige interpellasjon. Jeg tror mangfoldet som folk har å velge i når det gjelder både arbeid, yrkesmuligheter og fritidstilbud, er større enn det har vært før. Dette er positivt. Og det ville ikke vært tilgjengelig i samme grad hadde vi ikke hatt den økonomiske velstanden.

Samtidig har jeg veldig stor forståelse for at en vil problematisere sider ved jaget etter penger – for en del folk kan det også være et resultat. Jeg har stor forståelse for at man vil problematisere det og si at velstand ikke automatisk innebærer et lykkelig liv eller god livskvalitet. Men denne problematiseringen er ikke ny, verken for politikere eller for folk flest. Jeg tror alle forsøker å optimere sin egen livskvalitet, men en har ulik dømmekraft, en har ulik risikovurdering, og en har ulik tidshorison for sine valg.

Det som jeg vurderer å være viktige valg i mitt liv, for min livskvalitet, tror jeg for mange andre ville synes å være ganske pyton. Jeg vet f.eks. at mens jeg syntes jeg hadde det kjempebra med å spille i korps, ville mange av mine venner gått en lang omvei for å slippe å treffe meg i akkurat den anledning. Jeg tror at når jeg får mitt åndelige påfyll, er det mange om synes at det er fullstendig bortkastet tid, men det er viktig for min livskvalitet. Folk er ulike, men jeg tror alle har til felles at familie og venner, natur, miljø og opplevelser betyr noe for livskvaliteten, men i en ulik vurdering. Politikere kan bidra til rammer for livskvalitet i samfunnet.

Jeg var inne på dette med et trygt samfunn. Det at en føler at rettssikkerheten fungerer, at politiet fungerer, at en kan gå trygt rundt uten fare for å bli voldtatt, som er en problemstilling i Oslo i dag, det at en har et godt helsevesen uavhengig av inntekt eller hvor man bor, det at man har en god eldreomsorg som er der når en trenger det, det at en får en god utdanning, og at dette er tilgjengelig for alle uavhengig av om man sitter øverst eller nederst ved bordet, tror jeg er viktig for folks opplevelse av livskvalitet. I tillegg er det økonomiske systemet, det at en har arbeid som sikrer materiell velstand, ikke minst bolig, mat og varme, vesentlig.

Vi kan avlegge Kina en liten visitt når vi snakker om en bærekraftig utvikling, som ofte er en naturlig del av diskusjonen om livskvalitet. Det er vanskelig å dømme Kina når vi vet at de på den ene siden har fått 400 millioner mennesker ut av ekstrem fattigdom, mens de på den andre siden har enorme miljøproblemer, og luftforurensning er en av de hyppigste dødsårsakene i Kina i dag. Det er ikke lett å fortelle Kina at de ikke skulle ha gått den veien de har gått, når 400 millioner mennesker utvilsomt har fått et langt bedre liv, samtidig som hundrevis av millioner mennesker fortsatt har et stykke igjen før de kan oppleve den samme gleden. Det vi kan bidra med, er å sørge for at de får tilgang til den samme teknologien, at de får tilgang til de samme erfaringene, spesielt der vi har gjort feil, slik at de ikke må gjøre alle de samme feilene som vi har gjort, og slik at de kan gripe fatt i miljøutfordringene på et tidligere tidspunkt.

Men vi ser jo at befolkningsstrømmen i verden går fra land der det er utrygt, til land der det er trygt, fra land der

det er fattigdom, til land der det er rikdom. Folk søker en velstandsutvikling, og de tror også at økt velstand vil gi bedre livskvalitet. Det er ikke alle som opplever det slik. Men det er det folk streber etter, og jeg tror ikke vi engang ønsker å ignorere det. Faren er jo at når en ikke opplever livskvalitet i velferdssamfunnet Norge, er det fordi en gjerne blir et nummer i rekken av dem som mottar tjenester når tjenester skal fordeles. En må sette familien i sentrum, men en må også gi folk valgfrihet når en skal få kommunale, eller offentlige, tjenester, slik at de faktisk føler at de har noe å si i dette. Det offentlige skal finansiere det, ja. Men folk har ulike preferanser, og da må systemet kunne legge til rette for at en får ta de valgene en vil ha. Det å respektere folks valg er et bidrag til økt livskvalitet – i tillegg til den materielle velstanden.

Svein Flåtten (H) [14:17:32]: Jeg oppfatter ikke representanten Høybråtens interpellasjon slik at han ønsker å sette velferd, velstand og økonomisk utvikling opp mot livskvalitet og lykkenivå, som kanskje noen kan ha vært inne på. Det han ber oss om i denne interpellasjonen, er kanskje å løfte blikket litt og se på hvilket samfunn vi har her i Norge, og om vi kanskje må se på om det finnes viktigere ting enn det oljekorrigerede budsjettunderskuddet, handlingsregelen eller hvor mye oljepenger vi har tenkt å bruke. Det tror jeg det er svært viktig at vi gjør.

For å finne denne livskvaliteten, for å finne dette høyere lykkenivået, tror jeg et viktig sted i samfunnet å begynne er nedenfra. Dette skapes i lokalsamfunnet, det skapes kanskje i de enda mindre organisasjoner. Jeg tror det var finansministeren som i sitt nyanserte svar snakket om lykkelige ekteskap og satte det opp mot halvering eller fordobling av formue – jeg er ikke helt sikker på hva det var. Men det ligger på mikroplanet. Det ligger på arbeidsplassene, det ligger i familien, det ligger i skolen.

Men da må vi som politikere sørge for å fremelske det personlige ansvaret som menneskene har, også for sitt eget liv. Det kan høres ut som en talemåte, men jeg tror faktisk det er mulig for politikere å anrette politikken og samfunnsdebatten på en slik måte at befolkningen oppfatter at det er viktig at man vil det gode, men at det også kreves noe. Og nå snakker jeg ikke om skattelettelser og formuesbeskatning.

Dette går også ned i de frivillige organisasjoner, de som organiserer så mange mennesker i dette landet. Vi hørte Ketil Solvik-Olsen snakke om musikkorps. Ja, det skaper lykke for noen, ikke det å blåse på horn, men det å være i frivillige organisasjoner, det å være sammen med noen andre. I det ligger også kulturutviklingen.

Jeg må si at representanten Høybråtens forslag om et utvalg er spennende. Jeg tror ikke at Høyre vil sette seg imot det. Jeg ser at det er vanskelig å finne indikatorer på hvordan vårt lykkenivå er, og hvordan livskvaliteten er. Men det er viktig å styrke politikken på sentrale områder, som familie, personlig ansvar, frivillige organisasjoner og ikke minst i kampen mot fattigdom.

Så til kanskje det viktigste. Denne debatten blir jo veldig aktualisert ved den klimadebatten som vi har hatt i den senere tid, hvor tanken på at denne klodens fremtid kan-

skje har en begrensning, at den kanskje har en begrensning som gjør at generasjonene ikke er uendelige. I det ligger også generasjonsperspektivet. Jeg tror at i denne målingen av livskvalitet ligger det noe veldig viktig i dette: Hva kan vi overlate til den neste generasjon? Og nei, finansminister, jeg tenker ikke på arveavgiften. Jeg tenker på at vi kan overlevere et samfunn som bygger på en type verdier og en type holdninger som gjør at den neste generasjon kanskje får den arven med seg at de har et annet perspektiv på livskvalitet kontra de økonomiske verdiene.

Heikki Holmås (SV) [14:22:46]: Det er ikke ofte vi blir invitert til å ta disse store debattene som handler om de overordnede verdiene. Jeg synes det er flott. Det er flott at Dagfinn Høybråten har reist denne interpellasjonen. Men jeg vil gi to konkrete utfordringer tilbake som går på sammenhengen mellom liv og lære.

Når det gjelder verdidebatter, blir det ofte slik at man driver politikk i det virkelige liv, og etterpå setter man seg ned i et lite kaffe- eller teslabberas og tar en diskusjon om hva det er som er de virkelige verdiene her i livet. Det er en form for avlatsvirksomhet som man ikke må drive med. Verdidiskusjoner har kun relevans hvis de faktisk har effekt for hvordan vi styrer resten av samfunnet. Derfor synes jeg at invitasjonen til å diskutere indikatorer, eller diskutere hvordan vi skal klare å sette noen mål over andre, over målet om mest mulig økonomiske vekst, som er det som ellers styrer veldig mye av den økonomiske politikken, er et viktig initiativ. Det er flott at det er finansministeren som utfordres, nettopp fordi det tross alt er hun som har ansvaret for den økonomiske politikken og utviklingen der.

Men la meg komme med de to utfordringene som ligger her. Den ene går på forholdet mellom offentlig forbruk og mest mulig privat vekst og personlig forbruk, og den andre biten går på rettferdighet og fordeling.

Først offentlig forbruk: I den forrige regjeringen, som Dagfinn Høybråten satt i som regjeringsmedlem, var det ett mål for den økonomiske politikken som var overordnet alle andre, og det var følgende – en litt vanskelig, knotete og lite tilgjengelig formulering: Veksten i statsbudsjettets utgiftsside skal være lavere enn veksten i bruttonasjonalproduktet for Fastlands-Norge. Det betydde, for å si det helt enkelt, at økningen i det private forbruket minst skulle være like stor som økningen i alle oljepengene vi puttet inn i økonomien hvert enkelt år. Det er altså det samme som å si: Mest mulig penger, altså en stor andel av pengene som veksten i økonomien skaper, skal kanaliseres rett inn i skattelette, skal kanaliseres rett inn i penger som skal kunne gå til privat forbruk. Det var det som stod i Semerkleringen. Da sier jeg: Opp mot dette har vår regjering en annen politikk. Vår regjering har en politikk som sier at hele veksten i oljeøkonomien pluss en del av de skattelettene som ble gitt under den forrige regjering, skal gå til offentlig forbruk. Hvorfor mener jeg at dette er viktig for nettopp det Dagfinn Høybråten tar opp i interpellasjonen sin? Jo, for hvis vi ser på hva det er som nettopp skaper trygghet, kjærlighet osv. – som på en måte er verdier som jeg opplever at Dagfinn Høybråten i hvert fall argumente-

rer for at vi bør ta med i dette regnskapet – altså makt til å mestre hverdagen, muligheten for sikring osv., handler det nettopp om at hjemmehjelpen har mer tid til hver enkelt, at det enkelte mennesket får de pensjonene og en inntektssikring gjennom trygdesystemet som er helt nødvendig, at hver enkelt får en opplæring og en oppfølging og en spesialpedagogisk opptrapping, opplæring i fengslene, alle de tingene som går på brede velferdstjenester. Det vi vet når det gjelder økonomien, er at hver krone brukt i offentlig sektor skaper flere arbeidsplasser, skaper flere folk som faktisk yter velferd overfor den enkelte, enn det penger gitt i skattelette gjør, for de går nettopp til økt privat forbruk. Det er det ene.

Da er spørsmålet mitt til Dagfinn Høybråten – som jeg synes han bør svare på på slutten av debatten – rett og slett: Vil det være sånn at dersom Dagfinn Høybråten igjen skal lage styringer for den økonomiske politikken, som er det vi snakker om her, og som er grunnen til at det er finansministeren som utfordres, er han da villig til å si: Vet du hva, det skal ikke være sånn at mesteparten av veksten i økonomien skal gå til privat forbruk. Mesteparten av veksten bør gå til å øke velferden til den enkelte, eller gå til økte offentlige utgifter i form av f.eks. overføringer i bistand til den tredje verden.

Så til det andre punktet – helt til slutt – og det handler om rettferdig fordeling og rettferdighet. Jeg mener at hvis du ser på samfunn, ser du at samfunn der økonomiske forskjeller mellom mennesker er store, også er de samfunnene der du finner flest ulykkelige mennesker. Er Dagfinn Høybråten enig i at det bør være et mål ikke bare å redusere fattigdom, men også skape økt økonomisk likestilling og økt økonomisk rettferdighet mellom mennesker, og at dette kan være en god indikator f.eks. for det som finansministeren trakk opp i forrige runde?

Hans Olav Syversen (KrF) [14:28:17]: Fra Kristelig Folkepartis side må vi si det har vært en veldig konstruktiv debatt. Kanskje var jeg litt overrasket nå over den vinklingen som Heikki Holmås tok, for da fikk vi denne gamle skismadebatten om hvem som vil fellesskapet vel, og hvem som bare vil sørge for enkeltmennesket, så jeg må kanskje tillate meg å rekapitulere noe i forhold til akkurat det innlegget.

For det første er det klart at med finansminister Halvorsen har vi det høyeste forbruksnivået vi noen gang har hatt i dette landet, vil jeg tro. Det unngikk representanten Holmås å nevne. I tillegg er det vel også slik at verdiskaping som skjer utenfor det offentlige, også kan være positivt i menneskers liv. Det er ikke slik at enhver krone må kanaliseres gjennom de offentlige budsjetter for at de skal være virksomme til fellesskapets beste.

Jeg er veldig klar over at SV ønsker å dele godene, men det forutsetter også at noen skaper godene. En politikk som ikke har det hensynet i seg, kan heller ikke bli – i det ytterste – en solidarisk politikk, etter vår mening.

Det jeg er interessert i å diskutere videre, er hvordan man kan operasjonalisere indikatorer som ikke er så enkle å markere, slik som finansministeren faktisk var inne på i sitt innlegg.

Hvis man spør seg selv eller sine nærmeste om hva det er som betyr noe i deres liv, hva som er viktigst, tror jeg mange er opptatt av – som flere har vært inne på – at først og fremst skal man ha sine basale behov dekket. Men når det er gjort, tror jeg svært mange vil svare: Det er egen helse, det er hvordan jeg har det med min familie, hvordan mine venner har det, og hvordan lokalsamfunnet der jeg bor, fungerer. Så kan man stille spørsmålet: Hva er det i vårt økonomiske tenkesett som fremmer akkurat de verdiene, utover akkurat de økonomiske indikatorene? Det er bl.a. det interpellanten har tatt opp i sin interpellasjon, og som jeg synes finansministeren har svart svært positivt på.

Jeg må på en måte ta avstand fra det representanten Holmås sier, at dette er først og fremst et ledd i en venstre–høyre-politikk, som jeg fikk inntrykk av at Holmås ville ha det til i sitt innlegg. For oss er dette et spørsmål, uavhengig av politisk ståsted, om hvordan vi kan måle et samfunn som har kvaliteter i seg også utover det materielle.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:31:54]: Senterpartiet er svært glad for interpellasjonen og det klart uttrykte poenget at vi må skifte fokus fra velstandsutvikling til livskvalitet.

Vi er jo inne i et situasjon hvor få land har bedre mulighet til å gjennomføre dette enn dagens regjering. Regjeringas langtidspåbud burde da kunne hete framover: Annerledeslandet som ikke er seg sjøl nok – altså annerledeslandet som vektlegger livskvalitet, men som også har det internasjonale perspektivet i seg på den kurs vi anlegger.

Jeg tror det er rimelig enighet om den bunnplanken som må til for den endrede fokuseringen, nemlig at fordeling av materielle goder og velferdstjenester må være på plass. I så henseende tror jeg interpellanten er ganske godt tilfreds med den prioritering som nåværende regjering foretar.

Når det blir nevnt at det kanskje kunne være et virkemiddel å sette ned et livskvalitetsutvalg, er vi i Senterpartiet skeptisk til det. Vi fikk ikke den nødvendige debatt og endring i tilknytning til nedsettelsen av og resultatet fra Verdikommisjonen, så jeg tror at behovet er et skarpere offentlig ordskifte med klarere meninger.

Vi må være klar over at det er sterke motkrefter mot å skifte fokus. Dagens organisasjonssamfunn representerer i stor grad de økonomiske vekstkraftene, slik at det er veldig sterke krefter som ønsker å videreføre det vi er inne i. Vi veit at med den økonomiske veksten som indikator innebærer det stadig flere penger pr. innbygger, det innebærer at det stadig skapes nye behov, altså flere økonomiske markeder og et totalt økt materielt forbruk, hele tida vektlagt at det private forbruket skal øke sterkere enn det offentlige forbruket.

Når det gjelder indikatorer for livskvalitet, synes jeg det er et krevende punkt å skissere det. Vi vet imidlertid at et annet fokus innebærer nye forbilder. Det innebærer et nytt lederskap. Spørsmålet er hva og hvorledes vi skal få dette til. Imidlertid er det vel klart at dess mer langsiktighet en har over perspektivet, dess større vekt legges på

kvalitet i forhold til velstandsutvikling. Så premisset langsiktighet er en god inngang.

Vi er nå inne i en gryende miljødebatt, som etter hvert vil innebære at vi vil fokusere på et redusert forbruk av lagerenergi, og vi vil få en økt satsing på fornybar energi, enten det er vann, vind eller bio. Det minner meg om tilsvarende debatt på 1970-tallet. Da var det et slagord om at ressursøkonomien skulle avløse markedsøkonomien. Vi fikk den djupøkologiske bevegelse med bl.a. Sigmund Kvaløy Setereng, og for mitt vedkommende fikk jeg kjennskap til professor Sigmund Borgan, som var svært fokusert på ressursøkonomi.

Den gang var det en sterkt uttalt målsetting at Miljøverndepartementet skulle ha en overordnet rolle i forhold til Finansdepartementet. Jeg tror ikke det er noen dårlig tenkning å gå videre langs den forståelsen at Miljøverndepartementet, som i mye større grad ivaretar de langsiktige biologiske ressurser, har en større rolle, og at det kan være en del av det skarpere politiske ordsiftet som trengs.

Så til forbilder fra dagliglivet. Ganske sentralt er eksempelvis reiseavstanden til jobben, og at vi kunne fått inn i den politisk debatten at en skulle korte ned reiseavstanden til jobben. Det er mange som i dag har kort nominell arbeidstid, for å bruke det uttrykket, men fraværet fra hjemmet i dag er langt større enn det det var på 1950-tallet, fordi avstanden til jobben er så stor.

Det politiske lederskapet er helt sentralt i dette skiftet av fokus. For Senterpartiet er det kanskje grunn til å ta fram vårt gamle slagord om at vekst er ikke å forbruke mer, men å forvalte bedre. Jeg tror det er et godt slagord når det gjelder skiftet av fokus. Dette bør også være det sentrale fokus i Regjeringens langtidsprogram, hvor en også tar miljøutfordringa alvorlig, for miljøutfordringa og livskvaliteten er i stor grad to sider av samme sak når vi ser det i et langsiktig perspektiv.

Lars Sponheim (V) [14:37:02]: Det er dagen for de store refleksjoner i Stortinget, og slike dager trenger vi definitivt. Om det er en dag for å filosofere eller for å si at dette er realøkonomi, bærer de ulike innleggene preg av at en har ulike oppfatninger om.

Jeg har lyst til å bidra til debatten ved å henlede oppmerksomheten på et arbeid som ble gjort det siste året av en gruppe forskere på BI som fikk et oppdrag – av alle fra NHO – om å se litt på et framtidsskildre av 2030 basert på globalisert økonomi. Realiteten er at de havnet der interpellanten Høybråten er, og kanskje ikke der hvor NHO ønsket eller trodde de skulle havne. Jeg skal komme med noen korte sitater.

De beskriver f.eks. først lykke og livskvalitet i dagens samfunn, i 2007. De stiller spørsmålet: «Kan vi kjøpe oss lykke?» – eller livskvalitet, da. De sier:

«Det korte svaret er ja. Rike mennesker er gjennomsnittlig lykkeligere enn fattige. Og rike land har gjennomsnittlig klart mer lykkelige innbyggere enn fattige land. Men sammenhengen er ikke enkel og lineær. Penger kjøper deg ikke stadig mer lykke. Undersøkelser av menneskers lykke bekrefter antagelsen om at så

snart du har nok til klær, hus og mat, så begynner hver ekstra krone du skaffer deg å bety mindre og mindre.» Så sier de i tillegg, og det er interessant:

«Kan vi da kjøpe oss lykke? Tallene forteller: Ja, pengene skaper mer psykisk velvære inntil det nivå som rike land nådde i 1950-60 årene. Men også nei. *Ytterligere inntektsøkning over dette nivå, skaper ikke mer lykke eller tilfredshet.*»

Dette er ut fra empiri og undersøkelser blant mennesker slik forskerne gjør det.

Så gjør de et hopp fram til 2030 og prøver å tegne et bilde av det samfunn vi da vil ha, og det er ganske interessant i denne debatten. De sier:

«Vel ankommet i 2030 har det skjedd en vesentlig dreining i politikken innhold. De typiske 1900-talls temaene som trygghet, inntektsutjevning og fordeling er forlatt til fordel for temaet menneskelig utvikling og objektiv lykke – som nå er blant de markante fanesakene. En av innsiktene som bidro til overgang fra BNP (Brutto nasjonalprodukt) til BNL (Brutto Nasjonal Lykke) som viktigste samfunnsindikator var tallenes tale fra 25-årsperioden 1985-2010.»

Det interessante til slutt går på politikken – det er fremdeles i 2030:

«I konkurransen mellom partiene ble det åpenbart at løfter om lavere skatt» – jf. debatten før i dag – «eller inntektslikhet» – jf. også Høyre og SV, hadde jeg nær sagt, i debatten så langt – «var lite egnet til å møte dette nye temaet i politikken. Lykke-nivåer har i hele perioden 1985-2030 vært jevnere fordelt enn inntekt.»

Dette utfordrer høyre-venstre-aksen og den tradisjonelle høyre-venstre-konflikten i politikken. I så måte synes jeg at det er viktig å bringe inn i debatten at det temaet som representanten Høybråten, leder av Kristelig Folkeparti, har tatt opp i dag, etter mitt skjønn er litt av sentrumsverdiens sprengstoff i møte med en debatt som utelukkende følger høyre-venstre-aksen i politikken. Jeg synes det er en viktig debatt. Det er en spennende debatt. Jeg tror vi kommer til å se en utvikling som først og fremst vil være drevet nedenfra. Jeg tror finansministeren har rett i at folk kommer til å bli opptatt av at dagens velstand ikke er bærekraftig, og at folk også opplever at de økte verdier de skaffer seg på ulike måter, ikke brukes til miljøskadelig forbruk, men til noe som er viktigere når man kommer på et visst forbruksnivå. Det handler om tjenester, opplevelser og tid til å være sammen. Bare en slik ting som å bruke penger på gode restaurantbesøk finnes det ikke noe miljøskadelig ved. Hvis man holder seg unna for mye alkoholrikke – via presidenten til representanten Høybråten – kan alle si at det må være bra om velstanden vår går i retning av at vi opplever mer, og med også en matminister til stede som bør ha glede av at folk er villig til å betale mer for maten hvis det er en opplevelsesramme rundt den, kan det stå som et eksempel på den veien som velstandsutviklingen kan gå. Jeg tror at dette på mange måter kommer til å bli tilfellet. Da håper jeg at debatten i framtiden ikke blir slik som jeg hadde litt inntrykk av ved representanter for regjeringspartiene, både Holmås, Sandal og Lundteigen: Lykken er jo litt rød-grønn, nå har vi

et rød-grønt samfunn, og da er vi jo lykkelige. Denne debatten krever et høyere nivå enn det.

Helt til slutt har jeg lyst til å nevne at Lavutslippsutvalget, som ble oppnevnt av den forrige regjeringen og nå er overtatt av den nye regjeringen, og som er fellesgods, på mange måter pekte i en annen retning å tenke samfunnsutvikling på: hvordan få et fornybart samfunn som kommer til å ha helt andre rammer for og krav til den materielle utvikling enn det vårt veldig fossilbaserte samfunn er bygd på. Jeg tror veien om det sterke miljøengasjementet også er veien som går i den retningen interpellanten prisverdig ønsker.

Eirin Kristin Sund (A) [14:42:20]: Jeg er veldig glad for at representanten Høybråten har reist denne interpellasjonen, for det er et utrolig viktig tema. Det er ingen enkle svar eller enkle løsninger på spørsmålet.

Jeg tror at for veldig mange fortoner den politiske debatten seg som et kappløp om å gi mest i kroner og øre. Det er for så vidt rett. Det er ulikheter i hvordan de forskjellige partiene vil bruke kronene og ørene. Men det som alle partier har til felles, er at de har som mål og ønske at folk skal få det bedre.

Livskvalitet og lykke får man ikke bare av gods og gull. Det viser både forskning og spørreundersøkelser. Derfor er det slik at vi i Arbeiderpartiet er enige med representanten Høybråten i at vektlegging av livskvalitet og en god samfunnsutvikling er viktig i samfunnsdebatten. I vår politiske plattform sier vi at det skal føres en politikk som er forankret i et levende folkestyre, en bærekraftig utvikling og et sosialt og samfunnskritisk engasjement. Vi sier at frihet, fellesskap og bærekraft skal være grunnelementer i en god samfunnsutvikling og gi bedre livskvalitet hos enkeltmennesker. Som representanten Sandal sa, er vi – hvert enkelt menneske – født frie, unike og ukrenkelige. Vi er ulike, og det skal vi være.

For meg personlig er det av betydning at familien min, ungene mine og søsteren min har det bra. At jeg har venner som setter pris på meg, at jeg kan sette pris på noen, at jeg kan gå barføtt i gresset, og at fuglene kvitrer, gjør at jeg har det bra. Men likevel er utviklingen av fellesskapet viktig, ikke bare for meg, men for flere, slik at hvert enkelt menneske skal få trygghet i hverdagen, og vite at man har trygghet for at man har samme mulighet som alle andre, uavhengig av størrelsen på lommeboka, uavhengig av hvem som er moren eller faren din.

Trygghet for at man har et arbeid å gå til er kanskje det viktigste av alt, fordi man gjør noe som er meningsfylt, noe som gir innhold i livet. Man føler seg nyttig og blir på en måte brukt, man føler at man trengs, rett og slett. Man får penger på konto, som gir mat på bordet. Det gir frihet og uavhengighet.

Det å vite at man får en barnehageplass til en pris man har råd til å betale, der man kan levere fra seg det kjæreste og det beste man har, og vite at ungene blir ivaretatt, og det å vite at ungene kan gå på SFO og slippe å ha nøkkel rundt halsen og gå alene hjem til tomt hus, gir også livskvalitet for noen.

Det er viktig å vite at når klassen skal på tur, kan du være med, for det er gratis å reise på skoletur. Du er ikke

den som står igjen og ikke kan være med fordi du ikke har råd.

Det å vite at mor, far, bestemor og bestefar får den hjelpen de trenger når de behøver den, er viktig for å ha god livskvalitet.

Det å fokusere på sosial utjevning og å jevne ut forskjellene blir da viktig. Vi må gi alle muligheten – det er trygghet i hverdagen. Det er påvist gjennom forskning at graden av økonomisk ulikhet i et samfunn har innvirkning på helsen i alle samfunnslag. Større skjevheter vil gi dårligere folkehelse enn i samfunn med samme gjennomsnittlige velstandsnivå, men med jevnere inntektsfordeling. Denne hypotesen ble formulert i begynnelsen av 1990-årene da briten Richard Wilkinson påviste positiv sammenheng mellom inntektsfordeling og forventet levealder i ni industrialiserte land. Disse funnene om den sosiale likhetens helsebringende effekt har gitt gjenklang i politikken i mange land rundt om i verden og gjennom rapporter, utredninger o.l. Også i Sosial- og helsedirektoratets ferske handlingsplan mot sosiale ulikheter i helse drøftes disse funnene.

Men det viktigste og det som jeg er mest glad for at representanten Høybråten fokuserer på i interpellasjonen sin, er nødvendigheten av økt forståelse i befolkningen for de tiltak man vil måtte gjøre her til lands for å bidra til at vi får den globale bærekraftige utvikling som vi ønsker å ha. Vi kan ikke sitte her på berget og grave til oss mer gods og gull på bekostning av verdens fattige. Det å vite at hvis vi vil, kan vi legge om vår livsstil og iverksette tiltak slik at det blir en mer rettferdig fordeling i verden, gir god livskvalitet i seg selv. At Regjeringen nå skal oppdatere Norges strategi for bærekraftig utvikling og oppdatere indikatorene, at dette skal ut på en bred høring, og at alle skal få være med, synes jeg er utrolig bra.

Vi kan ikke her i salen vedta at folk skal være lykkelige, men vi kan her i salen vedta tiltak og bestemmelser som gir folk trygghet. Jeg tror at når folk har trygghet i hverdagen, gir det lykke og livskvalitet.

Inge Lønning (H) [14:47:41]: Det er tankevekkende – kanskje er det til og med noe som ligner på et paradoks – at når Stortinget inviterer Regjeringen til å diskutere hvordan man kan dempe interessen for de materielle verdier, så er det finansministeren, av alle, som svarer på vegne av Regjeringen. Men det er vel, hvis det er et paradoks, ganske treffende for det som er utfordringen i dagens Norge, og som interpellanten har ønsket å reise en debatt om.

Norge er et av verdens rikeste land, sier vi mange ganger om dagen, både i denne sal og i de fleste andre rom i dette land. Alternativt sier vi at Norge er verdens rikeste land. Det er statistisk sett riktig. Hva enten man regner nasjonal formue pr. hode, eller man regner nasjonal inntekt pr. hode, så kommer Norge på toppen av enhver tenkelig statistikk.

Men det vi nesten aldri kommenterer eller diskuterer, er det langt mer interessante faktum at blant alle rike land i dagens verden, er Norge uten sammenligning det mest nyrike – det vil si det land som har brukt kortest tid på å tilbakelegge distansen fra et samfunn preget av knapphet

på materielle goder til et samfunn preget av overflod på materielle goder.

Nå er det en gammel erfaring at nyrike mennesker sjelden er til å være i hus med, simpelthen fordi suksess har en eventyrlig trang til å gå til hodet på folk, og i hodet tar det vekk gangsynet: evnen til å se forskjell på stort og smått, viktig og uviktig. Det som vel egentlig er overflodens forbannelse – om man skal bruke et så sterkt ord – er at den har en merkelig dragsugseffekt i retning av å gjøre våre begreper endimensjonale. Vi har gjort den erfaring, kanskje som de første generasjoner i norgeshistorien, at det er utrolig fascinerende hvor mye man kan kjøpe for penger når man bare har nok av dem. Så faller vi for fristelsen til å tro at da må alt i denne verden kunne kjøpes for penger. Da må alle verdier kunne kvantifiseres i kroner og øre. Problemet med det er at mennesket selv ikke er endimensjonalt, og aldri kommer til å bli endimensjonalt – heldigvis. Alle mennesker høster før eller siden den erfaring at det finnes fundamentale verdier i denne verden som ikke kan kjøpes, verken via offentlige budsjetter eller via den enkeltes lommebok, om den er aldri så full – simpelthen fordi de basale menneskelige erfaringsverdiene ikke kan kjøpes.

Allerede Garborg visste ganske mye om det og skrev et særdeles inntrykksfullt dikt, hvor han bl.a. minner om at man kan saktens kjøpe seg en praktfull ny seng med tilhørende nytt sengetøy, men ingen kan kjøpe seg nattevovn.

Problemstillingen er at de ikke målbare verdiene, de ikke kvantifiserbare verdiene, de som ikke kan kjøpes for penger, innbiller vi oss ofte vedlikeholder seg selv. Ingen i dagens Norge tenker den tanke at husene våre eller bilene våre vedlikeholder seg selv. Vi er villige til å gjøre hva som helst for å ta vare på de materielle verdiene og hindre at de forringes. Men vi tror pussig nok at de immaterielle verdiene vedlikeholder seg selv. Det gjør de ikke.

Det var et ganske tankevekkende innslag på Dagsrevyen i går kveld fra Israel, hvor man viste bilder av en motorsyklist som ble klemt mellom to store kjøretøyer midt i et veikryss og ble liggende død. Bilene fortsatte i et kvarter etterpå å kjøre forbi uten at noen stanset, og uten at noen i det hele tatt kom på den tanken at her er det kanskje behov for en innsats fra noen. Det er en påminnelse om en klassisk gammel historie, bare at den gangen dreide det seg om fotgjengere og ikke om kjøretøy – om mannen som kom ut for røvere og ble liggende forslått og blodig i veikanten, og så gikk man forbi. Det er vel egentlig livskvalitetsproblemet utfordring.

S o l v e i g H o r n e hadde her overtatt presidentplassen.

Rolf Terje Klunghand (A) [14:52:57]: La meg innledningsvis si at jeg er lykkelig gift, og at jeg har vært det i 25 år – kanskje med unntak av når jeg er hjemme i helgen!

Når jeg har hørt opposisjonen her i dag, gleder jeg meg virkelig til valgkampen. Høyre hyller Regjeringens skattepolitikk. Hva skal vi da med et Høyre? Fremskrittspar-

tiet er bekymret for økningen i egenandelene. Da må de jo også være kjempeglade for at vi nå har en regjering som ikke er avhengig av Fremskrittspartiets støtte sånn at vi får økningen som vi fikk i forrige stortingsperiode. Representanten Ketil Solvik-Olsen hadde et innlegg som han kunne holdt fire og et halvt minutt av på Arbeiderpartiets landsmøte. Han kunne blitt omfavnet av AUF. Og så brukte han det siste halve minuttet i innlegget sitt til å rive ned alt han hadde sagt. Det er jo som å bygge velferdssamfunnet på samme måte som når man bygger et tårn ved å legge dominobrikker oppå hverandre: Det tar lang tid, men det er veltet i en håndvending.

Hadde noen målt livskvaliteten min nå, hadde kontoen inneholdt mer enn velstandskontoen min. Men så er det jo også lønning i morgen.

Dette er en prisverdig interpellasjon, for livskvalitet er det viktigste for ethvert menneske. En god livskvalitet er noe så enkelt som at en har det godt med seg selv og med andre. En minstepensjonist kan ha langt bedre livskvalitet enn en mangemillionær, og en kommuneansatt kan ha langt bedre livskvalitet enn en stortingsrepresentant. Så er det også sagt.

Men én ting som er avgjørende for en god livskvalitet, er sikkerhet – sikkerhet for helsetilbud, for egen økonomi og for hus og mat. Velferdsstatens rammer er etter Arbeiderpartiets syn det beste verktøyet vi har for en god livskvalitet. Da er det politiske resultater av politiske vedtak vi som stortingsrepresentanter kan gjøre noe med. Jeg tror f.eks. at forverringen av livskvaliteten for dem som hadde behov for sikkerhet, ble større ved den forrige regjeringens kutt enn den forbedringen av livskvalitet de rikeste fikk ved skattelettene. De rikeste har, som finansministeren helt riktig påpekte, en økonomi så de klarer seg, og vel så det.

Når det er sagt, mener jeg at fokus i samfunnsdebatten faktisk er et annet nå enn under den forrige regjeringen. I dag ser vi ikke noe ordføreroprør, for kommunene har fått økt sine rammer. Det betyr at flere får omsorg, flere får hjelp til det behovet de har. I dag er det ikke noe allment krav om en mer aktiv næringspolitikk, for vi har en regjering som fører en aktiv næringspolitikk. I dag er det fokus på miljøpolitikk, fordi vi har en regjering som det er satt høye krav til, og som er villig til å følge opp. I dag trenger ikke folk frykte for å bli kastet ut av arbeidslivet uten grunn, for de har en arbeidsmiljølov som sikrer dem rettigheter. Snart trenger ikke småbarnsforeldre lenger være redde for ikke å få barna inn i barnehage, for det er full barnehagedekning. De som trenger omsorg, har mye større mulighet for å få det i dag enn med den forrige regjeringen. De som ønsker arbeid, skal få det. Mange, mange flere eksempler finnes, men til siste slutt er det sikkerhet, selvtilit og selvanerkjennelse som avgjør om du har en god livskvalitet.

Til det representanten Syversen fra Kristelig Folkeparti sa, vil jeg si at de som opplevde å få fjernet småbarnstilletget, de som opplevde å måtte betale mer på SFO, og de som opplevde gjeninnføring av egenandeler på medisiner på blå resept for eldre og uføre, faktisk fikk en forringet livskvalitet under den forrige regjeringen.

Dagfinn Høybråten (KrF) [14:58:27]: Jeg kunne ha lagt opp min interpellasjon og innlegget her i dag polemisk. Jeg kunne gjort meg lystig på Regjeringens og finansministerens vegne, på veksten i det private forbruk. Jeg kunne snakket om den kommuneveksten som kommer fra økte skatteinntekter som ingen har verken planlagt eller regnet med, men som selvfølgelig er en del av den situasjonen kommunene står i.

Men jeg har ikke valgt en slik polemisk innfallsvinkel, fordi jeg ønsket en debatt om noe mye mer grunnleggende enn det vanlige politiske pingpongspillet som vi dessverre har sett en del til i debatten her. Jeg synes det gjennomgående har vært veldig gode tilbakemeldinger fra regjeringssiden. Jeg tror det er enighet om at vi måler det som er lettest å måle. Vi måler ikke det folk synes er viktigst. Men vi har en finansminister som ønsker å gjøre noe med det, og som vil bringe den problemstillingen som er reist i denne interpellasjonen, inn i høringen om indikatorer for en bærekraftig utvikling og i det arbeidet som skal følge videre etter det, fram mot framtidige nasjonalbudsjetter. Det ser jeg fram til med forventning, for vi har i dag en utvikling som ikke er bærekraftig i forhold til miljø, som ikke er bærekraftig i forhold til fordeling internasjonalt, og heller ikke bærekraftig i forhold til det folk legger vekt på som viktigst når den sosiale tryggheten ligger i bunnen – som jeg har sagt i mitt innlegg, og som jeg derfor ikke gjentar.

Representanten Lønning var inne på et poeng fra min samfylking Arne Garborg, og jeg skal avslutte debatten med hele diktet:

«For pengar kan ein få alt, heiter det.
– Nei, ein kan ikkje det.
Ein kan kjøpa seg
mat, men ikkje mathug,
dropar, men ikkje helse,
mjuke senger, men ikkje svevn,
lærdom, men ikkje vit,
stas, men ikkje venleik,
glans, men ikkje hygge,
moro, men ikkje glede,
kameratar, men ikkje venskap,
tenarar, men ikkje truskap,
gråe hår, men ikkje ære,
rolege dagar, men ikkje fred.
Skalet av alle ting kan ein få for pengar.
Men ikkje kjernen;
den er ikkje for pengar fal.»

Jeg synes vi har hatt en debatt som har vært innoom kjernen i politikken, kjernen i det menneskelige. Den har hatt sine politiske og ideologiske overtoner. Det er helt greit, for poenget mitt var ikke å skape en slags idyllisk enighet på tvers av ideologiske forskjeller, men å skaffe oss verktøy i den politiske debatten som kan si oss noe om hvordan samfunnet vårt utvikler seg – andre indikatorer enn de tradisjonelle. Det er Regjeringen godt i gang med. Jeg gir honnør til finansministeren for å ta tak i dette på en så offensiv måte som hun har gjort, og jeg ser fram til å få forelagt forslag til indikatorer også når det gjelder livskvalitet.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:02:01]: Jeg synes dette har vært en debatt som har verdi i seg selv, for jeg tror at en diskusjon rundt verdispørsmål også er en viktig del av oppmerksomheten vi har rundt det. Det er riktig som flere har vært inne på i diskusjonen: Vi har en forbruksvekst og et privat forbruk – og for så vidt et offentlig forbruk – som ligger skyhøyt over det det gjorde bare for noen få år siden.

Så er spørsmålet: Hva gjør det med oss? Er det noe man måler i lykke? Hvis jeg tar utgangspunkt i min egen selvopplevde post, Finansdepartementet, som er et sted hvor vi til tider bare får grader av kjeft, så er det veldig merkelig å se at nesten alle henvendelsene kommer fra folk som det ikke er noe spesielt synd på ut fra et materielt synspunkt, eller som det er begått noen stor urett mot. Noen få henvendelser kommer fra folk som er i en fortvilet situasjon. I veldig stor grad tror jeg at en diskusjon om verdier og hva slags samfunn vi lever i, også kan bevisstgjøre oss mer på at vi er blant de aller heldigste i hele verden, og at det viktigste vi kan fylle livene våre med, må være noe konstruktivt, og ikke det å sitte og irritere seg over de små tingene som likevel ikke fungerer. Det tror jeg faktisk også er en del av den diskusjonen.

Så er det mange tankekors i debatten. Hvis man f.eks. spør en unge ved slutten av sommerferien: Hva er det morsomste du har opplevd? – Si at det er en unge som har vært i Disneyland – likevel kan man få som svar: Det var den dagen pappa og jeg fant en padde. Det er noe med alle opplevelsene som vi ikke på noe vis måler eller fanger opp, men som vi bør prøve å finne ut av hvordan vi kan klare å fokusere på. Men det må ikke føre til at det blir en avpolitisert debatt. Det er klart at vi må gjøre noen viktige veivalg her. Tar vi miljø og bærekraftig utvikling på alvor, vel, så må vi gjøre noen viktige veivalg. Tar vi noen av disse spørsmålene på alvor, så må vi også gjøre noen veivalg. Men jeg oppfatter at målsettingen med å sette dette på dagsordenen, er at vi ikke bare skal dure fram som noen forbruksmonstre og tro at det er lykken i livet. Da vil vi selvfølgelig ha en høyreakse og en venstrereakse, men vi vil også ha en akse med mer materialisme og mindre materialisme.

Jeg synes dette er veldig spennende. Jeg tror ikke vi kommer helt i mål til nasjonalbudsjettet for 2008 i forhold til hvordan vi skal gjøre det, men jeg tror at vi kan ta dette med oss til en videre diskusjon om hvordan vi kan ha flere innfallsvinkler når vi diskuterer økonomisk politikk enn det som lettest lar seg måle og telle.

Presidenten: Debatten i sak nr. 6 er avsluttet.

S a k n r . 7

Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon (2007-2013) (Innst. S. nr. 181 (2006-2007), jf. St.prp. nr. 50 (2006-2007))

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [15:05:56] (ordfører for saka): Som saksordfører er det ei glede for meg å kunne leggje fram ei innstilling som heile komiteen står samla om.

Næringskomiteen stiller seg bak Regjeringa sitt framlegg om at Noreg skal delta i EU sitt rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon, det såkalla CIP-programmet. Deltaking i CIP inneber store økonomiske forpliktingar for Noreg over fleire år. Den samla kontingenten er på om lag 625 mill. kr, eller eit snitt på 89 mill. kr pr. år i programperioden som går fram til år 2013, dvs. i sju år.

Men sjølv om det forpliktar oss økonomisk i mange år, er komiteen samd med Regjeringa i at dette er ei satsing me vil prioritere. Ei innlemming i CIP-programmet vil vere eit viktig ledd i Regjeringa si satsing på ein offensiv innovasjonspolitik, noko som står heilt sentralt for at me framleis skal ha vekst og verdiskaping i næringslivet og i landet, og ikkje minst for at me skal kunne leggje til rette for morgondagens næringsliv og arbeidsplassar.

CIP-programmet har særleg fokus på små og mellomstore bedrifter, også i europeisk målestokk. Det betyr at det er relevant for store delar av norsk næringsliv, også dei som er relativt store etter norske forhold. Programmet vil òg vere eit ledd i Regjeringa si satsing på fornying av offtentleg sektor.

CIP har som målsetjing å styrkje innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, skape eit innovativt og inkluderande informasjonssamfunn og fremme effektiv energibruk og auka bruk av fornybar energi i heile Europa. Programmet er blant EU sitt viktigaste verktøy for å oppnå auka sysselsetjing og økonomisk vekst.

Målsetjingane skal nåast gjennom innsats i tre delprogram – eit program for IKT-politikk, eit energiprogram og eit innovasjons- og entreprenørskapsprogram. Miljøvenleg innovasjon og miljøteknologi er eit gjennomgåande tema i programmet, noko som gjer det ekstra interessant og viktig.

Regjeringa har sett seg høge ambisjonar når det gjeld miljø. Noreg skal vere eit føregangslan på miljø. Og me har gode føresetnader for at Noreg òg skal kunne bli eit føregangslan innanfor miljøvenleg teknologi. Enkelte meiner at Regjeringa sitt høge ambisjonsnivå, Noreg som miljønasjon, er eit problem og ein negativ faktor for næringslivet. Det er altfor defensivt. Me må heller sjå på det som ei utfordring som me kan gripe fatt i, og som i neste omgang kan gje verksemdene våre eit konkurransefortrinn. Me har eit høgt kunnskapsnivå her i landet, og me har eit omstillingsdyktig og konkurransedyktig næringsliv. Det – kombinert med ei regjering som vil satse på næringsutvikling – er gode føresetnader for å lykkast. Gjennom ei aktiv næringsutvikling skal me satse på å utvikle norsk miljøteknologi. I framtida kan det bli ei viktig eksportvare.

Gjennom CIP-programmet vil norske bedrifter få betre tilgang til marknader og samarbeidsprosjekt i Europa. Gjennom å knyte Noreg til dette programmet legg Regjeringa òg til rette for at norske aktørar får tilgang til både finansielle verkemiddel i EU og viktige møteplassar.

Norske og europeiske bedrifter kan slik sett samarbeide på tvers av landegrensene.

Eg ser store moglegheiter knytte til norsk deltaking i CIP, og Regjeringa har i Soria Moria-erklæringa streka under viktigheita av internasjonalt samarbeid. Det er også viktig at me er med på programmet allereie no i oppstartsfasen, for å påverke sjølve innretninga på programmet.

Eg er glad for å kunne leggje fram ei samla innstilling og rår Stortinget til å vedta at Noreg skal delta i dette viktige programmet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 2857)

S a k n r . 8

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og Bent Høie om å fjerne boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom (Innst. S. nr. 182 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:40 (2006-2007))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringa innenfor den fordelte taletiden.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:12:21]: Saken gjelder Dokument nr. 8-forslaget fra Høyre om å fjerne boplikt og prisregulering av landbrukseiendom. Konkret lyder forslaget:

«Stortinget ber Regjeringen om å fremme lovendringsforslag om å fjerne boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom.»

Forslaget vil innebære at boplikten fjernes både i odels- og konsesjonsloven. Fjerning av prisregulering av landbrukseiendom vil også måtte få konsekvenser for både odels- og konsesjonsloven, siden forslag og merknader ikke skiller mellom de ulike prisreguleringer i disse lovene.

Fremskrittspartiet foreslår i innstillinga:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å oppheve lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven).»

I komitemerknadene går Fremskrittspartiet også inn for å oppheve hele odelsloven.

Komiteens medlemmer fra Venstre har ikke prinsipielle merknader til forslaget fra Høyre. Det henvises til en rekke oppmjukninger angående boplikt og prisregulering under forrige regjering. Samtidig sies det at «de avgjørelsene EU-domstolen har fattet», viser at den norske boplikten ikke kan være personlig lenger.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti slår fast at lovbestemt boplikt er et sentralt virkemiddel i distrikts- og landbrukspolitikken, men kommenterer ikke konsesjonslovens bestemmelser om samfunnsmessig forsvarelig prisnivå. Partiet har en særmerknad hvor en sier at en vil vurdere nærmere forslag fra Regjeringa om praktisering av boplikten og dispensasjoner fra denne dersom Regjeringa faktisk kommer med slike forslag.

Regjeringspartiene – Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet – avviser forslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet, og står fast på prinsippet om bo- og driveplikt, som kom inn i konsesjonsloven i 1974, samt målet om å beholde et samfunnsmessig forsvarelig prisnivå ved omsetning av landbrukseiendom. For regjeringspartiene er det viktig å sikre rekruttering av aktive yrkesutøvere til næringa og legge til rette for eierskap til landbrukseiendommene, som gir grunnlag for langsiktig, god ressursforvaltning. Skal dette kunne realiseres, mener regjeringspartiene at det er nødvendig at prisnivået på landbrukseiendom ikke er høyere enn det som reflekterer verdien av eiendommens driftsgrunnlag og den verdi eiendommen har som bosted, samtidig som det ikke stilles krav til urimelig høy egenkapital.

Komiteinnstillinga viser sjeldent store prinsipielle, ideologiske skillelinjer. Fremskrittspartiet viser sitt sanne liberalistiske ansikt, og vil oppheve hele konsesjonsloven. Dette er et historisk velkjent standpunkt fra tidlig på 1900-tallet, hvor vi gjennom flertallsvedtak fikk innført konsesjonslover av det norske storting. Da som nå kjempet de som representerte den ansiktsløse kapitalen, mot enhver lov som knyttet samfunnsplikter til eiendomsretten.

Høyre går i inneværende storting stadig lenger i liberalistisk retning og foreslår nå å ta vekk prinsippet om boplikt og prisregulering. I 1974, da vi fikk bopliktbestemmelsen i konsesjonsloven, var Høyre for upersonlig boplikt, dvs. at eierne av gårdsbruk skulle påse at gården ble bebodd.

For Senterpartiet er spørsmålet om lovmessige plikter knyttet til eiendomsretten en viktig del av partiets grunnsyn. Landbruksarealer krever jamt stell og langsiktig forvaltning for at de skal produsere fornybare ressurser og gi rike natur- og kulturopplevelser for folk. Internasjonal og nasjonal erfaring i generasjoner viser hvor viktig eiendomsrettspolitikken er for å gjennomføre dette. Norsk eiendomsrettspolitikk har både gitt bedre maktfordeling, mer levende bygder og mer langsiktig ressursforvaltning enn det som har vært tilfellet i land det er naturlig å sammenligne oss med.

Senterpartiet er en varm forsvarer av den sjøleieende bondestand som aktivt driver landbrukseiendommen. Dette er et prinsipp som uavhengig av partipolitisk medlemskap har grunnleggende trygg opplutning på bygdene. Bygdefolk veit at kombinasjonen av lovverk med tilhørende plikter og gode inntektsmuligheter av arbeid på hel- eller deltid fra landbrukseiendommen er nødvendig for å realisere dette samfunnssynet.

Det store problemet for den personlige boplikten i dag er at myndighetene over tid bevisst har tatt vekk eller ikke

prioritert inntektsmuligheter for ungdommen enten på eller utenfor gården når de bor på en gård. Derved smuldrer bygdeopplutningen om den personlige boplikten opp, samtidig som den personlige boplikten systematisk angripes og undergraves fra høyrekrefter i norsk politikk, enten de er representert ved Fremskrittspartiet, Høyre eller dagens Venstre.

Med dagens kommunikasjonsteknologi, eksempelvis breibåndsfiber til hver husstand, er mange avstandsulemper for folk som bor på og arbeider ut fra gårdsbruk, helt borte. Ikke minst gjelder dette i forbindelse med arbeid i service-næringene. Kombinert med dette faktum er det samtidig svært mange unge familier som ser bosted på en gård som et godt og trygt liv. Disse menneskers håp og lengsel må ivaretas, og Senterpartiet har her deres bevilgning.

Det trengs derfor en helt annen kraftig satsing fra Regjeringa på tilrettelegging av godt innteksbringende arbeid i eller utenfor landbruket for interessert gårdsungdom. Dermed blir denne boplikten et utvelgelseskriterium til fordel for de ungdommer som både vil eie, bebo og forvalte landbrukseiendommer. Vi har mange ungdommer som ønsker det.

Sigrun Eng (A) [15:17:57]: Stortinget har i dag til behandling innstillinga til eit privat forslag frå Høgre om å fjerne buplikta og prisreguleringa av landbrukseigedomar, og vi i Arbeidarpartiet meiner at forslagsstillarane legg opp til ei altfor lettvinnt behandling av ei viktig sak. Med eit pennestrøk vil Høgre fjerne både prisreguleringa og buplikta på landbrukseigedomar. Dette er ikkje Arbeidarpartiet sin arbeidsmåte.

Som fleirtalet slår fast i innstillinga, er lovbestemt buplikt eit sentralt virkemiddel i distrikts- og landbrukspolitikken. Arbeidarpartiet vil aktivt vere med på å leggje føringar for eit landbruk inn i ei utfordrande framtid. Men å lausrive eit så vesentleg element som buplikta er, utan å sjå ting i samanheng, ynskjer ikkje Arbeidarpartiet å vere med på.

Forslaget til Høgre tek nok meir omsyn til overtakarar av eigedom med buplikt og deira moglegheit til å kunne ha eigedomen som fritidshusvere eller selje på den opne marknaden enn til Bygde-Noreg.

Omsynet til at ein ynskjer å ha lys i husa, må setjast opp mot at eigedomar i dagens marknad kan gi store summer ved sal, der det er aktuelt. I mange høve der buplikta ikkje blir praktisert, ser ein kva som skjer. Utviklinga av fritidshusvere bit seg fast på nye område. Hytter er det ikkje lenger berre på fjellet eller ved fjorden. Nei, hytter blir det overalt, og folk ynskjer seg større og større tomter, noko nedlagde bruk kan gi. Men bidreg det til levande bygder? Både Regjeringa og fleirtalet i denne salen ynskjer å utnytte gardsbruka i næringsssamanheng og til bustader, slik at vi framleis kan ha levande bygder.

I samband med St.meld. nr. 19 for 1999-2000, som låg til grunn sist Stortinget hadde ei heilskapleg behandling av landbrukspolitikken, blei òg spørsmålet omkring eigarskap og drift av landbrukseigedomar diskutert. Stortinget la da til grunn eit ynske om å halde oppe hovudtrekka i busetjingsmønsteret.

Sist konsesjonsloven var til behandling, var under Bondevik II-regjeringa, i 2004, altså med aktiv deltaking frå Høgre. Den gongen meinte ein at eit frislepp av prisreguleringa på landbrukseiendomar ville bidra til at færre yrkesutøvarar ville sjå seg i stand til å overta. Innteninga vil ofte ikkje forrente investeringane. Resultatet vil naturlegvis bli færre bruk i drift.

Det er i dag store skilnader rundt om i Kommune-Noreg når det gjeld praktiseringa av regelverket, og undersøkingar viser at moglegheitene for å få fritak frå buplikta avheng av kor du bur. Det er uheldig. Men etter mitt syn er dette ikkje god nok grunn til å fjerne buplikta. Det er viktig at vi har lovgiving som byggjer opp under dei landbrukspolitiske måla vi har sett oss.

Frå regjeringa si side er det no sett i gang eit arbeid for å tilpasse lovgivinga til Regjeringa sin politikk. Landbruks- og matdepartementet har m.a. til vurdering om reglane om buplikt er målretta nok. Det blir i den samanhengen gjort ei vurdering av korleis ulike verkemiddel i eigedomspolitikken kan nyttast for å styrkje og halde ved lag busetjinga.

Som vi har vist til i merknadene i innstillinga, vil Arbeidarpartiet no avvente den grundige prosessen som departementet gjennomfører, der ein skal sjå på både dei juridiske, dei praktiske og dei politiske vurderingane av dei reglane vi no har. Arbeidarpartiet støttar derfor at forslaget blir lagt ved protokollen.

Kåre Fostervold (FrP) [15:22:17]: Representantforslaget vi nå behandlar, gir Stortinget muligheten til å drøfte en del prinsipielle spørsmål rundt Regjeringens næringspolitikk.

I denne saken er kanskje det viktigste spørsmålet: Betyr eiendomsretten noe som helst for de rød-grønne partiene? Ser man på argumentasjonsutviklingen siden bo- og driveplikten kom inn i konsesjonsloven i 1974, har man gått bort fra intensjonen om en aktiv og selveiende bondestand til å bruke begrunnelser som bosetting og kulturlandskap. Altså er individets interesser av mindre betydning for regjeringspartiene enn hensynet til storsamfunnet og enkelte politiske partier.

Sammen med alle de andre reguleringer som ligger til grunn for de rød-grønnes landbrukspolitikk og distriktspolitikk, ønsker man en politisk styrt bosetting i landet, ikke en bosetting styrt av innbyggerne.

Innbyggerne er blitt brikker i et politisk spill, der tvangsreguleringer blir brukt for at innbyggerne skal innfri politiske visjoner, noe de samme politikerne ikke makter å oppnå ved bruk av andre politiske incitamenter. At dette er metoder som brukes i 2007, er skuffende. Ikke blir det noe bedre når man vet at i løpet av de siste femten årene har antall norske gårdsbruk blitt halvert. Det vil si at regjeringspartiene vil fortsette med en politikk som ikke fungerer, og som kan være i strid med internasjonalt regelverk som Norge er forpliktet til å følge.

Det er på grensen til det naive når de rød-grønne tror at man under et slikt regime skal få nye innbyggere til distriktene. Folk flytter ikke til distriktene bare fordi enkelte politiske partier ønsker det, og i hvert fall ikke hvis det å flytte dit, gjør det nærmest umulig å ombestemme seg.

Det kan se ut som lokalpolitikkerne har en mer jordnær tilnærming til denne utfordringen, da undersøkelser viser at 9 av 10 som søker om det, får innfridd fritak fra boplikten.

Men boplikten er bare ett av de elementene de rød-grønne ser seg blinde på. Prisreguleringen på landbrukseiendommer er et av de andre. Hvorfor politikere og byråkrater skal bestemme prisen på din egen eiendom, er uforståelig for de fleste. Investeringer og arbeid gjennom generasjoner skal altså prissettes av noen som ikke har gjort et eneste arbeidsslag på eiendommen, og som ikke har noen målsetting om å beskytte grunneiernes rettigheter og interesser.

Regjeringspartiene har en iboende tro på at grunneiere selv ikke er de som best kan oppnå en rasjonell disponering av egen eiendom.

Den prisreguleringen som frem til nå har blitt praktisert, har dessverre ført til at mange eiendommer forfaller. Vi ser et økende forfall på driftsbygninger samt forfall på produksjonsarealer. Mange har rett og slett gitt opp og driver ikke lenger produksjon på sin egen eiendom.

Fremskrittspartiet ønsker en drastisk kursendring av reguleringspolitikken, der det er grunneierne selv som skal bestemme over eierskapet, driften og formålet med eiendommen. Å bruke begrunnelser som at landbruket har en spesiell finansieringsordning, øker jo bare inntrykket av at den statlige landbruksstøtten i realiteten er blodpenge. I alle andre sektorer og eierskapsformer er det jo det private initiativ og innovasjonsevne som blir fremelsket. Det er derfor skuffende at de rød-grønne ikke tillegger grunneiere innenfor landbruksnæringen de samme evner og potensial.

I nyere tid har man i tillegg gått til nye angrep på landbruksnæringen. Kommunenes mulighet til å ilegge eiendomsskatt, samt statens mulighet til å kreve gevinstbeskatning ved salg, er bare noen av flere tiltak de rød-grønne bruker for å binde fast grunneiere til gården.

Grunneiere omfattet av dagens konsesjonslov, går glipp av millioner av kroner i mulige inntekter som er bygd opp gjennom generasjoners harde arbeid. Samtidig fører dagens lov- og reguleringsstruktur til at næringen aldri vil kunne utvikle det effektiviseringspotensialet som ligger der.

Sammen med de øvrige reguleringer er konsesjonsloven et sterkt hinder for å oppnå en utvikling av et robust landbruk som kan møte framtidige utfordringer. Fremskrittspartiet ønsker en næring preget av fleksibilitet og innovasjon, der grunneiere blir respektert som individer, og ikke brukt som politiske brikker.

Til slutt vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Kåre Fostervold har tatt opp det forslag han refererte til.

Gunnar Gundersen (H) [15:27:38]: En sterk eiendomsrett er en forutsetning for vekst og utvikling. Høyre er en sterk forsvarer av den private eiendomsretten. Boplikt og prisregulering er sterke inngrep i den eiendoms-

retten Høyre er opptatt av å styrke. Under forrige regjering ble regelverket knyttet til boplikt og prisregulering av landbrukseiendom myket opp og forbedret. I 2003 ble eiendommer under 100 mål totalt, derav maks 20 mål dyrket mark, gjort konsesjonsfrie. 25 000 eiendommer ble dermed konsesjonsfrie. Eiendommer på denne størrelsen er vanskelig om ikke umulig å skaffe seg en årsinntekt fra.

Daværende landbruksminister Lars Sponheim innførte 16. juni 2004 også et fribeløp på 750 000 kr før bebygde landbrukseiendommer blir ilagt priskontroll, og kapitaliseringsrentefoten ved beregning av prisen på jordbruksarealer ble satt til 4 pst. Den enkelte bonde fikk større handlefrihet og ansvar for hvilken pris jordbruksareal og jordbrukseiendom bør ha. Det er bra.

Boplikt fører til redusert verdi på eiendom, og den kan medføre at en eier mot sin vilje blir tvunget til å selge. Prisregulering på landbrukseiendom medfører at gårdbrukeren taper differansen mellom regulert pris og en eventuelt høyere markedspris. Slike tunge inngrep mot enkeltpersoner forutsetter en sterk samfunnsmessig begrunnelse, høy grad av forutsigbarhet, likebehandling og rettssikkerhet. Ingen av disse betingelsene er oppfylt når det gjelder boplikt og prisregulering for landbrukseiendom.

Begrunnelsen for boplikt oppgis å være at det er et sentralt virkemiddel i distrikts- og landbrukspolitikken, men uten at det foreligger noe faglig grunnlag for å hevde at boplikt har en positiv funksjon i forhold til å sikre spredt bosetting eller aktivitet i landbruket. Forskning indikerer at boplikten ikke har noen positiv effekt i forhold til de målsettinger den er ment å ivareta. Derimot dokumenterer forskningen erfaringer fra mange enkeltsaker og til dels kommunenes praktisering av regelverket at dette har store svakheter og negative virkninger.

Undersøkelser utført i 2002 ved Norges landbrukshøgskole, nå UMB, viser at kommunal boplikt ikke ser ut til å ha hatt noen positiv virkning på folketall. Derimot viser analysene – og det er jo et paradoks i forhold til representanten Engs innlegg – at boplikt fører til at andelen helårsboliger som blir overført til fritidsboliger, øker, omsetningen av eiendom faller, nivået på investeringer og vedlikehold faller, og risikoen ved boligkjøp øker. Det virker lammende på aktivitet.

Kontrollen med boplikt varierer sterkt fra kommune til kommune, og mye tyder på at regelverket blir brutt i stort omfang. Tidsbegrenset eller varig fritak blir gitt i stort omfang. Nationen skriver 16. mars 2007 at kun 9 pst. av de som søkte fritak fra boplikten på landbrukseiendommer i 2006, fikk avslag, og at hvilken kommune eier bor i, kan være helt avgjørende for om vedkommende får nei eller ja.

Det er også verdt å merke seg at prisregulering på landbrukseiendom heller ikke har noen dokumentert positiv virkning i forhold til bosetting eller utvikling av landbruket. Det eneste sikre er at grunneier taper økonomisk når prisen reguleres lavere enn markedsverdi. Lavere verdier reduserer motivasjonen for investeringer og vedlikehold på gården.

Reguleringer som innebærer sterke inngrep og store negative konsekvenser for enkeltmennesker, må ha en so-

lid faglig begrunnelse. Jeg merker meg at Regjeringen vil foreta en gjennomgang av hvordan bestemmelsene om boplikt håndheves. Det tror jeg er fornuftig.

Uansett ville det være av større interesse å evaluere reguleringene opp mot det uttalte formålet. Boplikten og prisreguleringen er alvorlige inngrep i den private eiendomsretten, og det er et uttrykk for manglende respekt for de verdier som grunneier kanskje har bygget opp gjennom generasjoner. Samfunnet taper når det setter seg til doms over grunneiers disposisjon over egen eiendom. Den som er best skikket til å ta vare på, utvikle og skape merverdier av egen eiendom, er grunneier selv – og det tjener samfunnet på.

Jeg vil på vegne av Høyre ta opp de forslagene som er fremmet i innstillingen.

Presidenten: Representanten Gunnar Gundersen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Aud Herbjørg Kvalvik (SV) [15:32:48]: SV mener at boplikten er vesentlig for å opprettholde bosetting og sysselsetting på landbrukseiendommer i hele landet. Vi har gjennom mange år og av forskjellige årsaker hatt en betydelig nedgang i antall driftsenheter i landbruket. Det er blitt færre aktive gårdbrukere, men vi har heldigvis tilnærmet samme areal og dyretall i produksjon nå som for 20 år siden. Vi ser at landbrukseiendommene blir drevet og også bebodd etter at selvstendig drift opphører, på grunn av et fornuftig lovverk. Det er jeg glad for.

Så lenge husene på gårdene blir tatt vare på og kan fungere som en god boplass, er det en styrke at lovverket legger føringer for at husene, også på eiendommer uten selvstendig drift, blir ivaretatt og bebodd. Og da har jeg ikke nevnt reiselivssatsing og opplevelsesnæring med ett eneste ord.

Særlig i små bygdesamfunn er hver eneste innbygger viktig. Folk er avhengig av hverandre. Jeg, og SV, mener at det er viktig å styrke, ikke svekke, tilbudet av omsorgstjenester, barnehager, skoler, kommunikasjon, varehandel og servicenæring. Men både det offentlige og det private næringslivet må ha en viss kritisk masse for å kunne tilby sine tjenester til alle.

Når vi i tillegg vet at det er store muligheter for å oppnå tidsbegrenset eller varig fritak fra boplikten der det klart er urimelig å kreve boplikten oppfylt, mener jeg det er klokt å la Regjeringen gjennomføre den varslede gjennomgangen av hvordan bestemmelsene om boplikt håndheves, før vi eventuelt starter et arbeid med lovendringer.

Når det gjelder prisen på landbrukseiendommer, er den regulert. Og det er jeg godt fornøyd med. Jeg må si at det undrer meg litt at Høyre, som ellers er så flink med kalkulatorer, ikke har klart å regne ut at det må være sammenheng mellom nivået på grunnlagsinvesteringene i et produksjonsapparat og forventede inntekter fra markedet på de produktene som skal produseres, for at det skal være klokt å investere.

Det kan da ikke være sånn at det er nettopp *det* Høyre og Fremskrittspartiet har gjort – regnet og kalkulert og kanskje funnet ut at det vil være mye rimeligere å hente

maten fra andre land med andre dyringsbetingelser og andre lønninger? Er det sånn at de nå bare skal fortsette å fremme det ene forslaget etter det andre, som kun har til formål å svekke norsk landbruk og åpne for større import? Er dette høyresidens bidrag til å takle f.eks. miljøutfordringene?

For det er slik at dersom forslaget fra Høyre hadde fått tilslutning, ville prisene på landbrukseiendommer økt dramatisk. Konsekvensene ville blitt en akselerering i avgangen av dyrket jord til andre formål. Det ville blitt hyttebygging, boligbygging, kjøpesenter, golfbaner og mye annet enn landbruksdrift. Bedriftsøkonomisk ville den enkelte jordeier kanskje komme godt ut av det, men samfunnsøkonomisk ville dette blitt et betydelig tapsprosjekt.

SV ønsker et aktivt landbruk i hele landet. Vi vil at landbruksarealene skal brukes til landbruksformål, og at dyrket jord skal brukes til matproduksjon. Alt annet vil være en dårlig løsning for landet, en dårlig løsning for miljøet og en dårlig løsning for framtida.

Jeg mener at vi også har et moralsk ansvar for å sørge for at jordbruksareal i størst mulig grad brukes til å produsere mat. Verdens befolkning vokser. Det håper jeg også at høyresiden har fått med seg. Vi må dyrke mat, fordi det er maten vi lever av. Om det er noe land i verden som har en befolkning som har økonomi til å avstå fra kortsiktig økonomisk tenkning, og som har økonomi til å legge til rette for en langsiktig utvikling av landbruket og en selvstendig matproduksjon, ja, så er det Norge.

Til slutt: Jeg må si at etter innspillet fra Høyre og Fremskrittspartiet har jeg igjen fått slått fast at det er lysår mellom landbrukspolitikken til høyresiden og landbrukspolitikken til SV. Og det kjennes veldig godt og riktig.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [15:37:18]: Buplikta er eit viktig verkemiddel for å halda oppe busetnad, liv, trivsel og aktivitet rundt om i heile landet. Eg understrekar at buplikta skal bidra til dette. Men ho er ikkje det einaste verkemiddelet.

Landbruksoppgeret, som vert gjennomført i desse dagane, er eit anna sentralt tiltak som skal bidra til ei slik måloppnåing. Gjennom ei inntektsutvikling på linje med andre yrkesgrupper og gjennom å sikra bøndene gode velferdsordningar osv. kan staten medverka til optimisme og rekruttering i denne viktige næringa.

Utforminga av reformer og reguleringar er eit tredje verkemiddel. Den mykje omdiskuterte saka om kva konsekvensar nye brannføresegner for sauefjøs kan få for distriktjordbruk og kulturlandskap er eit døme på det. Så me treng positive verkemiddel, og buplikta skal dra i denne retninga: medverka til å halda oppe busetnad, liv, trivsel og aktivitet rundt om i heile landet.

No registrerer eg at det er ulike syn i komiteen på om dette er tilfellet eller ikkje. Prinsipiell motstand mot reguleringar og inngrep i retten til fritt kjøp og sal av eigedom er vel kanskje det overordna utgangspunktet i forslaget frå Høyre. Enkelte bønder som ønskjer å kvitta seg med gardsdrifta og selja landbrukseiendomen, ser nok helst at buplikta var avskaffa. Utan buplikt på eigedomar over 100 mål opnar det seg ein marknad for at landbrukseiendomar

vert store fritidseiendomar for kapitalsterke investorar. For Kristeleg Folkeparti er ikkje dette ei ønskt utvikling.

Landbrukseiendomar som er drivverdige, bør prissettast nettopp ut frå at dei er drivverdige, og dei bør vera i aktiv drift. Det er ikkje tvil om at buplikt faktisk verkar prisdempande. Hadde det ikkje vore tilfellet, hadde det vel ikkje vore politisk støy om denne saka.

Kristeleg Folkeparti er einig i prinsippet om buplikt for landbrukseiendomar. Me vil difor ikkje støtta forslaget frå Høyre. Samtidig vil eg understreka at me ikkje har endra standpunkt i høve til dei endringane som Bondevik II-regjeringa gjennomførte med den konsekvensen at mindre eigedomar kjem under bupliktgrensa. Grensa for buplikt er i dag på 100 mål. Denne grensa er sjølv sagt ikkje hogg inn i stein for all framtid. Ho må vurderast ut frå kva type eigedomar det er viktig å ha ein prisdempande effekt på gjennom krav om aktiv drift. Både samfunnsutvikling og næringsutvikling gjer at det kan vera grunn til å sjå på dette frå tid til annan. Men ei avvikling av heile bupliktordninga, eller av konsesjonsordninga, som Framstegspartiet gjer seg til talsmenn for, er det ikkje aktuelt for Kristeleg Folkeparti å gå inn for.

Kristeleg Folkeparti meiner at intensjonen med bupliktordninga er god. Det uheldige er at praksis varierer sterkt frå kommune til kommune. Skal bupliktordninga ha ei framtid – og det bør ho – må ho praktiserast rimeleg likt, og ho må praktiserast med vit og skjønsemd. Her har landbruksministeren ei utfordring, slik at òg buplikta kan medverka til at det som var føremålet, vert oppfylt, nemleg å halda oppe busetnaden og skapa liv, trivsel og aktivitet rundt om i heile landet.

Leif Helge Kongshaug (V) [15:41:07]: En debatt om boplikt og prisregulering av landbrukseiendommer er på ingen måte en ny debatt. Den vil helt sikkert dukke opp igjen senere også, og det er bra. Fordi tidene endrer seg, må også lovverk endres eller iallfall fortløpende vurderes i tråd med den utvikling lovverket er satt til å regulere.

Venstre mener på generelt grunnlag at det må bli mer mangfold i landbruket. Vi mener at lokale myndigheter må få større anledning til lokal tilpasning og til å se landbrukspolitikken i sammenheng med øvrig næringsliv. Det kompliserte regelverket og mange av landbrukets lover er et hinder for utvikling av et mer fleksibelt landbruk der de som har lyst til å satse på næringen, får mulighet til det. Derfor ønsker Venstre en full gjennomgang av alt lov- og regelverk med sikte på en modernisering.

Venstre har i innstillingen vi i dag behandler, inntatt en slags mellomposisjon – eller sentrumsposisjon, kan vi gjerne kalle det. Vi støtter ikke forslaget om å oppheve boplikten på og prisreguleringen av landbrukseiendommer på det nåværende tidspunkt, men varsler samtidig at det ikke er aktuelt for Venstre å gå inn for ytterligere innstramminger i dagens lovverk, slik statsråden har varslet. Snarere ser vi for oss en gradvis oppmyking og en fleksibel praktisering av regelverket tilpasset lokale forhold og behov.

Vår begrunnelse for ikke å støtte forslaget har først og fremst bakgrunn i at det ble gjort en rekke oppmykninger

av regelverket for boplikt og prisregulering under den forrige regjeringen, som vi fortsatt ikke fullt ut har sett effektene av. Eiendommer under 100 mål ble gjort konsesjonsfrie, forutsatt at ikke mer enn 20 mål var dyrket mark. Det ble innført et fribeløp på kr 750 000 før bebygde landbrukseiendommer blir ilagt priskontroll, og kapitaliseringsrentefoten ved beregning av prisen på jordbruksarealer ble satt til 4 pst. Samlet har denne politikken gitt den enkelte bonde større handlefrihet og ansvar for hvilken pris som bør betales for jordbruksareal og jordbrukseiendom. I de aller fleste tilfeller medførte disse endringene at det ikke vil være en reell prisregulering, men fri omsetning av svært mange landbrukseiendommer, ikke minst mange av de minste eller mellomstore eiendommene, som mange etterspør i dag.

La meg understreke at Venstre støtter at kommunene, som en viktig del av utførelsen av lokaldemokratiet, fortsatt skal ha en rett til å fastsette kommunal forskrift om nedsatt konsesjonsgrense, eller boplikt. Venstre mener imidlertid at de avgjørelsene EU-domstolen har fattet de siste årene knyttet til boplikt i Danmark og Østerrike, viser at den norske boplikten ikke kan baseres på at boplikten er personlig, men på at det bor mennesker på de ulike eiendommene, uavhengig av om det er de samme som driver og vedlikeholder eventuelle jordbruksareal tilknyttet eiendommen. For Venstre er tross alt bolyst viktigere enn boplikt.

Etter min mening gir denne regjeringen feil medisin – kanskje ut fra at feil diagnose er stilt – med tanke på å øke bosettingen i distriktene. Det kan synes som om Regjeringen legger til grunn at hvis det finnes et jorde med tilhørende driftsbygning, er grunnlaget lagt for fortsatt jordbruksdrift. Dette er feil. Ingen kan tvinges til å bo på en gård og drive et gårdsbruk med entusiasme, styrt av et rigid regelverk og tvang.

Framtidens landbruk er avhengig av menneskene som får lov å bo på gården, og initiativet til disse. Derfor er det så viktig å være åpen og fleksibel for å finne løsninger som gjør at de tiltaksomme, kreative og initiativrike får anledning til å bosette seg og utvikle gårdsbruket ut fra de mulighetene de ser. Dette gjøres ikke gjennom innstramninger i regelverk, ved å nekte folk å bygge kårhus, f.eks. på bruk der det ikke er husdyrhold, det vil si der mannen eller kjerringa ikke går i fjøset. Dette er gammeldags landbruks- og bygdepolitikk som snarere fører til avfolkning enn befolkning. Dessverre ser en gjennom ulike skriv fra departementet at den bolysten, den kreativiteten og de moderne og framtidsrettede menneskene som den forrige regjeringens politikk lot slippe til, nå ikke bare blir stoppet, men også reversert. Dette skaper frustrasjon både blant utøvere og lokalpolitikere som blir overkjørt av byråkratene på fylkesplan med forskrifter og retningslinjer fra departementet som grunnlag.

Det det norske landbruket trenger, er armslag og bolyst, ikke detaljreguleringer og overstyringer. Da finner de beste folkene seg andre ting å gjøre.

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:46:34]: Jeg tror representanten Kongshaug og jeg har noe ulik oppfatning av

hva som ligger i ordet «moderne». Jeg er selvsagt veldig enig i at det er viktig å legge til rette for at de som ønsker å bosette seg ute på bygda, skal gjøre det. Nettopp derfor er denne debatten om boplikt som vi nå har, viktig for å kunne legge til rette for at det skal bli mulig for de kreative, entusiastiske unge menneskene som vi trenger for å få til utvikling ute.

Jeg er glad for at flertallet på Stortinget i dag konkluderer med at verken boplikta eller priskontrollen skal oppheves, som representanter for Høyre foreslår i sitt forslag, og som Fremskrittspartiet foreslår i innstillingen. Jeg mener at både boplikt og priskontroll er virkemidler som er viktige for å sikre de verdiene som flertallet i denne salen ønsker å ivareta, både innenfor landbrukspolitikken og i en distriktpolitisk sammenheng.

Så konstaterer jeg, når jeg hører debatten her i dag, at Høyre primært ser verdien av en eiendom som noe som er en konsekvens av prisen i markedet. Jeg mener at det er et spørsmål som krever en noe mer overordnet inngang i forhold til hva som egentlig er verdi på en eiendom. Jeg mener at det ikke kun er prisen som man på et gitt tidspunkt kan ta ut i et marked. Jeg konstaterer også, etter å ha hørt representanten Gundersens innlegg om boplikt her, at engasjementet i dag er størst for de som er på vei ut av næringa. Jeg mener at et engasjement som er avviklingsorientert, som det som representanten Gundersen framfører i dag, og som fokuserer på de som avviker og er på vei ut, er en meget krevende linje i forhold til utvikling ute på bygda. Det som norske bygder trenger, er utviklingsorientert tenking i forhold til de mange gårdsbrukene vi har, og ikke en avviklingsorientert tenking i form av bekymring for ikke å kunne få en gitt pris på en eiendom idet man er på vei ut av næringa.

Jeg konstaterer også at representanten Fostervold fra Fremskrittspartiet i sitt innlegg legger opp til et resonnement om at vi snakker om å tvangsflytte folk, om en tvungen politisk bosetting. Det er så fjernt fra det som er tenkinga bak boplikt som det er mulig å komme. Hele poenget er å knytte forutsetninger til det å overta en landbrukseiendom som gjør at man med det får utvikling på de gårdene det er snakk om.

Når det gjelder pris, har jeg lyst til å dra noen resonnementer om det. Det er ikke tvil om at vi har behov for å sikre en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling, særlig i de tettstedsnære områdene. I de områdene vil prisnivået uten noen form for regulering kunne gjenspeile langt andre interesser enn de landbruksmessige. Det er i disse tettstedsnære områdene at vi har mye av den beste jorda, og hvor en sterk prisutvikling vil være en negativ faktor i forhold til muligheten til å opprettholde et aktivt landbruk i de områdene.

Så er det også slik at en priskontroll bidrar til at de som eier en landbrukseiendom, og som har interesse av langsiktig og god ressursforvaltning, favoriseres framfor de eierne som har andre interesser i eiendommen, f.eks. å bruke den som en ren pengeplassering. Så har vi gjennomført en undersøkelse av praktiseringen av priskontrollen, og undersøkelsen viser at det i mange områder er utviklet en praksis som ikke er ønskelig. Den viser også at

priskontrollen praktiseres svært forskjellig i ulike deler av landet. Dette mener jeg det må gjøres noe med. Jeg har nå til vurdering ulike grep for å sikre at kommunene ivaretar samfunnets interesser ved forsvarlig prisutvikling på landbrukseiendommer. Jeg oppfatter også at det var bekymring om dette i Stortinget her i dag.

Så noen ord om boplikt. Bestemmelsen om boplikt har sammenheng med både landbruks- og distriktpolitikken. Den kan ikke ses isolert. Vi har hatt en situasjon i vår der vi har diskutert mye hva som er den nye situasjonen knyttet til boplikt som følge av den såkalte Festersen-dommen i Danmark, og hvilke konsekvenser den vil kunne få for både danske og norske regler. Jeg vil benytte anledningen til å informere Stortinget om at danskene nå har hatt et endringsforslag til høring. Høringsfristen var på en uke, fram til 1. mai. Forslaget går ut på at boplikta opprettholdes for alle landbrukseiendommer. For eiendommer under 30 hektar kan boplikta oppfylles av andre, og for eiendommer med et bedre ressursgrunnlag enn dette er boplikta personlig. Det tas sikte på at forslaget skal vedtas raskt og tre i kraft fra juli i år. Etter de undersøkelser som er gjort omkring de rettslige sidene i saken, er det klart at også etter avgjørelsen av Festersen-saken er det mulig å ha bestemmelser om boplikt i Norge, i motsetning til hva enkelte i denne salen har hevdet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kåre Fostervold (FrP) [15:51:58]: Statsråden har jo varslet, gjennom media i hvert fall, en innstramming av boplikten siden ni av ti slipper boplikt. Jeg vil da bare henvise til et oppslag i Telemarksavisa 21. april i år, der statsråden blir gjort kjent med et vedtak som er foretatt i Grønt utvalg i Vinje kommune:

«Vinje kommune tek opp med styresmaktene:

Å få utgreidd spørsmålet om å innføre varig buplikt og få utgreidd spørsmålet om ein sterkare lovheimel til å gripa inn når bruk står tomme over lang tid (til dømes eit «heimfall» etter fem år).»

Statsrådens kommentar til vedtaket er at dette er relativt spenstig. Jeg lurer derfor på om statsråden vil stille seg positiv til å gå inn for hjemfall av tomme gårdsbruk, slik at stat eller kommune kan kreve eiendommene overdratt hvis disse har stått tomme over tid.

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:53:00]: Mitt svar på det er som representanten Fostervold akkurat refererte, at jeg syns det var et spenstig forslag som kom fra Vinje kommune. Det er et forslag som ikke har vært til vurdering i den norske debatten om boplikt. Jeg syns det er svært gledelig at det er et engasjement ute i norske bygdekommuner i forhold til hvilke endringer det er mulig, tenkelig, ønskelig å gjøre for å kunne sikre bosetting ute på bygdene. Jeg syns ikke det er noe poeng å avvise forslag som kommer, før de har blitt grundig vurdert for å se på konsekvensene av dem. Til det er spørsmålet om boplikt og det å få folk til å bo og utvikle næring ute på bygdene for viktig. Så de som har gode innspill knyttet til dette, som har sitt daglige virke ute på bygdene, som ser hva

som er utfordringene, og eventuelt hva som er mulighetene, ønsker jeg mer enn velkommen til å komme med innspill i den debatten og den prosessen vi nå har om å forbedre boplikta.

Gunnar Gundersen (H) [15:54:11]: Jeg syns det høres ut som om landbruksministeren tror at det er lekepenger som investeres rundt omkring i Distrikts-Norge. Det dreier seg faktisk om det meste av oppspart kapital og mye av livet til mange av de berørte. Det kunne jo vært hyggelig om folk som investerer i småbruk, og som driver dem hele livet, kunne realisere det å kjøpe seg en leilighet sentralt når man blir gammel og har lyst på et annet liv.

Jeg kan gi den overordnede en inngang: Det er et lokalt bruk rett ved siden av der jeg bor, som er et av de minste som drives aktivt. De har investert i mye alternativ produksjon, bl.a. gårdsysteri. Nå vil han selge – han hadde vel lyst til å få et annet liv. De finner en pris som ligger forholdsvis høyt i forhold til hva som ville kunne godkjennes. Ser ikke landbruksministeren at når man da går inn og regulerer ned prisen på den typen investeringer, er det å skremme folk bort fra å ville gjøre det samme? Man øker risikoen, og man minsker investeringsviljen i landbruket. Det er det man først og fremst sliter med i dag.

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:55:19]: Som jeg har kommentert og omtalt i denne salen relativt mange ganger i løpet av vinteren, så er mitt hovedpoeng i denne sammenheng at en er nødt til å se virkemiddelbruken i landbruket og landbrukspolitikken i sammenheng. De som overtar en gård og som ønsker å drive næring, landbruk, beveger seg inn i et politisk regime hvor vi har tilskuddsordninger over statsbudsjettet, vi har et importvern, og vi har målpriser i Norge som er politisk bestemt. Det vil være en meget spesiell situasjon hvis en da i det øyeblikket en velger å tre ut av et politisk regime, plutselig skal kunne ta del i en fri prisfastsetting og et ønske om eventuelt å nyttiggjøre seg markedspriser utover det som er mulig, for å kunne høste en forrentning av den investeringen som ligger i det å overta et gårdsbruk. Så jeg syns rett og slett det er en brist i det å ønske å ha – i den grad en ønsker det – et politisk regime knyttet til landbrukseiendommer og så fristille seg fra det samme regimet idet en trer ut av næringa.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF) [15:56:37]: Eit av problema med boplikta er at folk opplever at praksis varierer sterkt frå kommune til kommune.

No har landbruksministeren varsla ein ny gjennomgang av bestemmingane for buplikt. Blant anna skal kommunane få større ansvar for praksis. Mitt spørsmål vert då: Vil landbruksministeren her ta eit krafttak for å få til denne vanskelege, men nødvendige balansegangen mellom ein einsarta praksis og ein rikeleg bruk av skjønn og fornuft, slik at det då vert logikk, og at det som skjer, vert oppfatta logisk?

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:57:22]: Nå hørte jeg, og helt sikkert også representanten Sørfohn, akkurat

representanten Kongshaugs hyllest til variasjonen mellom kommunene i utforminga av landbrukspolitikken basert på at situasjonen er ulik i de enkelte kommunene.

Jeg mener at det er en avveining mellom disse hensynene. I Norge skal vi ha én nasjonal landbrukspolitikk, og vi skal ha mulighet for å utøve lokalt skjønn innenfor nasjonal landbrukspolitikk der hvor det er fornuftig. Det å ha mulighet for kommunene til å være involvert i spørsmålet om boplikt er på den ene sida fornuftig, fordi en har lokal kjennskap til sakene. Samtidig er det også viktig å se på dette ut fra om en får en konkret utforming av politikken som står i forhold til de nasjonale målsettingene. Det er nettopp det vi nå ser på i forhold til de forslagene som vi kommer til Stortinget med om forbedring av boplikta.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet er snart omme. Presidenten vil foreslå at vi gjør oss ferdig med replikkordskiftet. – Det anses vedtatt.

Leif Helge Kongshaug (V) [15:58:37]: I norsk landbruk har det vært tradisjon at en har fått ført opp kårboliger på landbrukseiendommer med tanke på at nye generasjoner skal delta i driften og etter en tid overta driften. Nå har landbruksministeren innskjerpet dette ved å sende skriv om at

«Samtykke til å oppføre kårbolig bør bare gis når det ikke er tvil om at kårbolig er nødvendig av hensyn til driften av eiendommen».

Dette gjelder selv om eiendommen er av en størrelse som tilsier at den skal behandles etter konsesjonsloven.

Ser statsråden motsetningsforholdet her – på den ene siden at det er en landbrukseiendom som skal behandles etter konsesjonsloven ved salg, og på den andre siden at en ikke får lov til å føre opp kårbolig på eiendommen? Mener landbruksministeren at det å ikke få bygge kårbolig på landbrukseiendommer bidrar til økt bosetting i Bygde-Norge?

Statsråd Terje Riis-Johansen [15:59:38]: Som representanten Kongshaug helt korrekt refererte, har utgangspunktet og tradisjonen i Norge knyttet til kårbolig vært, som det ble sagt, å gi nye generasjoner mulighet til å delta i drifta. Det er også min intensjon. I den sammenheng har jeg sendt ut et rundskriv der det nettopp presiseres at kårboligens plass på gårdsbrukene i Norge er en mulighet til å gi neste generasjon inngang til å delta i driften.

Så ser vi at på mange gårdsbruk er driften av et omfang som enten ikke gir grunnlag for flere familier i den daglige driften eller har et nivå som gjør at sannsynligheten er relativt liten for at den neste generasjonen kommer til å ha

noen vesentlig inntekt fra den driften. Da mener jeg det er fornuftig at en har en restriktiv politikk når det gjelder oppsetting av nye boliger, en politikk som i praksis bare er boligorientert, og ikke driftsorientert, på den enkelte gården.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [16:00:43]: Jeg forstår at landbruksministeren vil fortsette sin feilslåtte landbrukspolitikk. Flertallet skriver i en merknad i innstillingen:

«Flertallet viser til at bo- og driveplikt kom inn i konsesjonsloven i 1974, og den gang primært hadde som mål at eier- og bruksforhold til landbrukseiendommer i størst mulig grad skulle baseres på en selveiende bondestand som aktivt driver sine eiendommer. I de senere år, særlig etter lovendringen i 2001, har hensynet til bosetting og kulturlandskap vært mer fremtredende som begrunnelse for boplikt.»

Det kunne være interessant å høre hva statsråden mener er hovedformålet med boplikten, om det er at eieren skal drive eiendommen, eller om det er at eiendommen skal bebos slik at det er lys i vinduene og eiendommen blir holdt ved like.

Statsråd Terje Riis-Johansen [16:01:40]: Målsettinga med boplikten er å få aktivitet ute på bygda. Det er å få næringsutvikling. Det er å få mennesker til å bosette seg på gårdene som har som ambisjon: Vi skal drive næring på den gården.

Det som er feilen i Fremskrittspartiets og Høyres argumentasjon og retorikk her i salen i dag, er jo at de gir inntrykk av at bare en slipper ting løs, slipper ting fritt, så får vi de rette menneskene til å overta gårdene for å drive næring.

Det er faktisk veldig ofte slik at de unge menneskene som har lyst til virkelig å ha et langsiktig utviklingsperspektiv for den enkelte gården, ikke er de menneskene som har mest kapital, ikke er de menneskene som har mulighet til å stille med den egenkapitalen som er nødvendig for å være attraktiv nok i en åpen budrunde. Skal vi få de menneskene som faktisk kommer til å bidra til at det blir aktivitet ute på bygda, til å kjøpe en gård, må inntjeninga på den enkelte gården, på det bruket som er til salgs, ligge til grunn for eiendomsoverdragelsen og for prisen. Hvis ikke kommer de menneskene aldri til å havne der de bør havne: på en gård med mulighet for å drive næring.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet er omme. Nytt møte settes kl. 18, og Stortinget fortsetter da behandlingen av sak nr. 8.

Møtet hevet kl. 16.03.

Møte tirsdag den 8. mai 2007 kl. 18

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 75)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 8

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og Bent Høie om å fjerne boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom (Innst. S. nr. 182 (2006-2007), jf. Dokument nr. 8:40 (2006-2007))

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Peter Skovholt Gitmark (H) [18:01:50]: Gamle dogmer står ikke for fall. Dagens regjeringspartier nekter dessverre å innrømme at boplikten ikke fungerer etter hensikten. Vel, så langt er intet nytt under solen.

Boplikten bidrar ikke til det som var formålet bak boplikten. Et forskningsprosjekt ved Institutt for økonomi og samfunnsfag ved Norges landbrukshøgskole, i dag Universitetet for miljø- og biovitenskap, viste i 2002 flere interessante funn. Det ble i undersøkelsen sett på 39 kommuner over hele landet med boplikt. Disse ble sammenlignet med tilsvarende kommuner uten boplikt. Undersøkelsen viste at boplikten ikke hadde noen positiv virkning for en økning i innbyggertallet, og at den heller ikke hindret nedgang i folketallet i kommuner med boplikt i forhold til kommuner uten.

Undersøkelsen viste videre:

- De utilsiktede virkningene ved boplikt er av betydelig omfang.
- Gjennomsnittstall viser at i kommuner med boplikt er boligene like mye bebodd i løpet av året som i kommuner uten boplikt.
- Den prosentvise andelen av boliger som blir overført fra å ha status som helårsboliger og våningshus til fritidsboliger, er større i kommuner med boplikt enn i kommuner uten.
- Boplikten hindrer omsetning av eiendommer.
- Boplikten fører til et lavere nivå på investeringer og vedlikehold.
- Boplikten har ingen positiv virkning for å øke innbyggertallet.
- Boplikten øker den økonomiske risikoen for personer som kjøper seg eiendom i en kommune med svak vekst, nedgang i folketallet og boplikt.
- Kontrollen med overholdelse av boplikten er vanskelig å gjennomføre og skaper konflikter i lokalmiljøet.
- Boplikten er lett å omgå gjennom den såkalte slektsparagrafen.

Undersøkelsen bekrefter derimot at boplikt fører til kraftig verdireduksjon for eier.

Boplikten oppgis å være det sentrale virkemidlet i distrikts- og landbrukspolitikken. Dette er oppsiktsvekkende, sett i lys av at det ikke foreligger noe faglig grunnlag for å hevde at boplikten har en positiv funksjon i forhold til å sikre spredt bosetting eller aktivitet i landbruket. Det må være et paradoks at det blir gitt tidsbegrenset eller varig fritak for boplikt i stort omfang. Nationen skriver den 16. mars 2007 at kun 9 pst. av dem som søkte fritak fra boplikten på landbrukseiendommer i 2006, fikk avslag.

Reguleringer som innebærer sterke inngrep og store potensielle negative konsekvenser for enkeltmennesket, bør ha en solid faglig begrunnelse.

Derfor er konklusjonen her entydig: Boplikten må fjernes!

Steinar Gullvåg (A) [18:05:03]: Vi er etter hvert blitt vant med at høyrepartiene angriper reguleringsordningene i landbruket. Denne gangen er det altså boplikten og prisreguleringen de går løs på. Som alltid er det markedsmechanismene som skal løse alle problemer, som om markedet noen gang har gitt svar på de utfordringene som vi møter i Bygde-Norge.

Boplikten er faktisk et meget viktig virkemiddel i landbrukspolitikken. Uten et aktivt landbruk med bofaste bønder avfolkes bygdene. For de fleste av oss er det ganske innlysende.

Jeg er imidlertid ikke spesielt overrasket over at Fremskrittspartiet og Høyre mener at pengene og markedet alene skal avgjøre eierskapet til norske landbrukseiendommer. Når eiendomsretten veies mot liv og virksomhet i landbruket, er det den hellige og ukrenkelige retten til å eie som alltid veier tyngst for disse partiene.

Det er liten tvil om at bo- og driveplikten er en hovedårsak til at vi til denne dag har greid å opprettholde et levende landbruk med selveiende bønder. Uten bo- og driveplikt ville det ikke vært mulig å opprettholde bosetting og kulturlandskap.

En stor del av søknadene om fritak fra bo- og driveplikten blir innvilget på varig eller tidsbegrenset basis. Det er naturlig og i seg selv betryggende. Bestemmelsene håndheves, og det søkes ikke fritak uten god grunn. Jeg synes det viser at ordningen fungerer. Da er det greit at Regjeringen nå gjennomgår dagens bestemmelser og håndhevingen av dem, også for å få bekreftet at boplikten virker.

Jeg har for øvrig merket meg at boplikten etter hvert også er blitt et viktig tema i kystområdene langs Oslofjorden og sørlandskysten. Men her er det ikke landbrukseiendommene som må vernes mot oppkjøp. Her er det lokalsamfunnene og lokalbefolkningen som trues av pengesterke kjøpere fra byområdene som i økende grad kjøper boligeiendommer i strandsonen og gjør dem om til fritidsboliger. Slik fortreges lokalbefolkningen fra kystområdene. Eiendomsprisene i kystområdene er nå skyhøye. Bare de aller færreste, de med de mest velfylte lommebøkene, kan i dag gjøre seg håp om å kjøpe en bolig med strandlinje i denne delen av landet. Prisnivået fører også

til at slike boliger gjerne bys ut for salg ved familieopp-løsning eller arveoppgjør fordi ingen av partene ser seg i stand til å løse ut de andre.

I kommuner som Tjøme, som har innført boplikt, har det til en viss grad lyktes å holde prisene nede. Men nå står det lokale Fremskrittspartiet og Høyre i ferd med å avvikle boplikten. Vinner de to partiene høstens kommunevalg, har lokalbefolkningen på Tjøme sitt å frykte – der også, selvfølgelig. Det er liten trøst i at de får som fortjent.

Det beste man kan si om Høyre og Fremskrittspartiet, er at de aldri fornekte seg. De står alltid på kapitalens og markedskreftenes side.

Hans Frode Kielland Asmyhr (FrP) [18:08:29]:

Først vil jeg gjøre foregående taler oppmerksom på at den høye prisen på kysteiendommer nettopp kommer av at det er begrensninger med hensyn til hvor mange av den type eiendommer som myndighetene i dag tillater at det bygges. Styling fører til høyere priser. Det burde en representant fra Vestfold ha fått med seg.

Så til denne debatten. Jeg synes det har vært forstemmende å høre på en debatt hvor en statsråd fra Senterpartiet har fått SV som sin sterkeste allierte i spørsmål som gjelder eiendomsrett. Det synes jeg er trist. Jeg hadde trodd at Senterpartiet i denne type saker ville avveie dette til eiendomsrettens fordel og støtte opp om de synspunkter som Høyre og Fremskrittspartiet har i denne saken.

På min replikk til statsråden svarte han at hovedformålet med boplikten er å få næringsutvikling og aktivitet på bygdene. Det er ikke det at den som eier eiendommen og som er tvunget til å bo på den, også skal drive den. Hovedformålet er altså at det skal være næringsutvikling og aktivitet på bygdene. Så kan man stille spørsmål om hva som bidrar til det. Bidrar det til aktivitet ute på bygdene hvis en advokat fra Oslo som tjener bra, får lov til å kjøpe seg et småbruk i Telemark, hvor statsråden kommer fra, og kanalisere store deler av den inntekten han har fra annen virksomhet, inn i småbruket? Det må være åpenlyst at det ville være positivt for disse bygdene. Det er bare å vise til hva som skjer i vårt naboland Sverige. Der har grenseområdene til Norge vært fraflyttingsområder, mens nordmenn har funnet det formålstjenlig å kjøpe seg et torp, altså et småbruk, der. Det har blitt populært, og det har ført til at disse avfolkningstruede bygdene i Sverige har fått en ny vår og en vekst fordi nordmenn ønsker å investere av sine midler i disse eiendommene.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det er 34 000 bolighus på landbrukseieendommer som i dag står ubebodd. Spørsmålet er da hvordan statsråden, gjennom å praktisere en streng boplikt, har tenkt å få lys i disse husene.

Presidenten: Presidenten har motstått fristelsen til å tegne seg til innlegg.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

(Votering, se side 2857)

S a k n r . 9

Interpellasjon fra representanten Børge Brende til olje- og energiministeren:

«En mer sårbar kraftforsyning der forbruket av elektrisk kraft har økt betydelig mer enn kraftproduksjonen den senere tid, har ført til betydelig underbalanse i kraftforsyningen i enkelte landsdeler. Dette burde først og fremst resultert i at Regjeringen hadde initiert økt lokal energiproduksjon. Når lokal utbygging ikke iverksettes, planlegger energimyndighetene i stedet fremføring av store og nye kraftlinjer. Det er planlagt kraftlinjer gjennom verdifulle naturlandskap i hele landet.

Hva vil Regjeringen gjøre for å sikre tilstrekkelig lokal kraftproduksjon slik at en kan unngå linjene, og hvis ikke dette gjennomføres, hvordan vil statsråden følge opp vedtaket fra Senterpartiets landsmøte hvor det fremgår at en vil ta initiativ for at kraftlinjer, 420 kV, skal legges i kabel der miljøkostnadene med luftspenn er store?»

Børge Brende (H) [18:13:15]: Det var nesten ikke behov for å ta ordet etter presidentens utmerkede fremføring av interpellasjonsteksten, men jeg vil gjerne supplere det som også fremgår av den interpellasjonen som er innlevert for en tid siden.

En mer sårbar kraftforsyning der forbruket av elektrisk kraft har økt mer enn kraftproduksjonen den senere tid, har ført til betydelig underbalanse i kraftforsyningen i enkelte landsdeler. Dette burde først og fremst selvsagt resultert i at Regjeringen hadde initiert økt lokal energiproduksjon. Når Regjeringen skrapet de grønne sertifikatene og lovet en bedre ordning, men isteden innførte et alternativ med et støttebeløp som kun er halvparten av hva sertifikatene ville ha gitt, blir veldig, veldig mange fornybare prosjekter droppet ute i Distrikts-Norge.

Når lokal utbygging ikke iverksettes, planlegger selvsagt Statnett – det er jobben deres – isteden fremføring av store og nye kraftlinjer. Det er planlagt kraftlinjer gjennom verdifulle naturlandskap i hele landet. Utbygging av sentralnettet for elektrisitet kommer i konflikt med mange interesser langs Hardangerfjorden, på Sunnmøre, i Agder og i Sogn og Fjordane – bl.a. i nærheten av Nærøfjorden og Geirangerfjorden som begge to nylig ble innlemmet i FN's eksklusive verdensarvliste. Norges fjordlandskap har dermed både nasjonal og internasjonal interesse, noe som skulle tilsi ekstra vern av disse områdene. Turistnæringen, lokalbefolkningen, friluftsutøvere, hytteeiere og naturvernere er imot.

Hvorfor er reaksjonene så sterke? Fordi det er mange store master gjennom naturskjønne områder, som er populære for både tilreisende og lokalbefolkningen. Mastene vil være 25–45 meter høye, og gå i ca. 40 meter brede kraftgater hvor vegetasjonen er ryddet vekk. Bare i Sogn og Fjordane og i sørlige deler av Sunnmøre vil dette til sammen dreie seg om noe slikt som 300 km høyspentmast.

Førsteamanuensis Ståle Navrud ved avdeling for økonomi og ressursforvaltning ved Universitetet for miljø- og biovitenskap, med samfunnsøkonomi som spesialfelt, har

gjort beregninger som viser at hver husstand i Norge ville måtte betale mellom 25 og 40 kr pr. år i økt nettleie for å legge kabel og dermed bevare det verdifulle landskapet i Hardanger. Alternativt kunne det jo selvsagt vært en mulighet for Regjeringen, som nå har ca. 20 milliarder kr ekstra til disposisjon hvert år på grunn av avkastningen på petroleumsfondet, å ha brukt disse pengene til fornuftige investeringer for å hindre unødvendige naturinngrep, hvis det hadde vært å foretrekke. I praksis vil nok også den økte nettleien eller bevilgningene fra Regjeringen bli mindre, da ekstrakostnadene ved kabel vil bli et spleiselag med industrien.

Så langt har fokuset fra myndighetenes side vært knyttet til kostnadene ved å kable, enten legge sjøkabel eller annen kabling. Men man burde også fokusere på nytten av å unngå landskapsinngrep ved å legge kablene i sjøen og i bakken, og ikke bare på kostnadene. Vi må heller ikke glemme at klimaendringer taler til fordel for å legge jord- og sjøkabel. Navrud trekker frem Steigen som et aktuelt eksempel på hvor sårbar en kraftforsyning i luftlinje kan være.

Navrud er kritisk til måten energisektoren utfører analyser av planlagte prosjekter på. Det er her jeg ønsker at statsråden nå skal involvere seg. Alle samfunnssektorer er pålagt å utrede samfunnsøkonomisk nytte og samfunnsøkonomiske kostnader ved sine prosjekter. Energisektoren skiller seg ut ved at de samfunnsøkonomiske analysene ikke tar med miljøkostnadene ved planlagte utbygginger av kraftledninger. Er statsråden interessert i at det heretter skal foretas, og vil statsråden pålegge Statnett å foreta, den typen samfunnsøkonomiske kost-nytte-analyser, hvor også naturen blir satt pris på i den sammenheng i energisektoren? I andre sektorer, som innen samferdsel og miljø, har man kommet mye lenger i å innarbeide miljøkostnadene i samfunnsøkonomiske analyser, som er i samsvar med Finansdepartementets veileder for slike analyser.

Så til et eksempel: Ved Østensjøvannet i Oslo går det en kraftlinje både langs vannet og i naturreservatet like ved. Man planla opprustning av kraftlinjen, og to alternativer var aktuelle. Det rimeligste alternativet var å feste nye armer og nye kabler på de mastene som allerede var der. Det andre alternativet, som ville bety et mindre naturinngrep, var å legge kabel i bakken. Et tilfeldig utvalg av 600 husstander på Bøler, Lambertseter og Østensjø ble spurt om hva de var villige til å betale i økt strømgjeld for å ta vekk mastene, som de opplevde som skjæmmende.

Når folk blir spurt direkte, viser det seg at de ser stor nytteverdi i å bevare naturlandskapet mot inngrep. I den planlagte utbyggingen av sentralnettet bør også befolkningen bli hørt, og det bør være en konkret vurdering av det konkrete prosjektet, også slik at man ser det i forhold til naturinngrepet. Det aller beste ville jo selvsagt være at man hadde fått en ordning med et støttebeløp som ville vært i tråd med det som grønne sertifikater ville ha gitt, slik at man hadde fått utløst en lokal kraftproduksjon. Det er gryteferdige prosjekter på 15 TWh i Norge som kunne ha vært iverksatt, men som ikke iverksettes på grunn av statsrådets sendrektighet og på grunn av at Regjeringen har skrapet de grønne sertifikatene og kommet med en

støtteordning som bare er halvparten av de støttesatsene som de grønne sertifikatene ville gitt.

Hvis man i Midt-Norge eller på Vestlandet kunne fått i gang den lokale energiproduksjonen, ny fornybar energi, hadde man selvsagt ikke hatt det samme presserende behovet for disse overføringsledningene. Men det virker jo ikke som det skjer noe på det området. Nå skal vi forhåpentligvis inngå et klimaforlik her i Stortinget, og et ufravikelig krav fra Høyres side vil være at vi må presse frem støtteordninger for ny fornybar energi som gjør at det blir utløst. Det vil, hvis vi lykkes med å presse Regjeringen til å innføre noe som er tilsvarende bra som det grønne sertifikatet ville vært, gi støtte til utløsning av ny fornybar energi, slik at det kan ta litt av presset bort fra disse ledningene. Dette er jo ikke ledninger som oppstår på én dag. Her er det snakk om en planleggingsprosess med en horisont i alle fall frem til 2012–2013 mange av disse stedene, noen vil komme før.

Slik sett var det veldig oppløftende at man på Senterpartiets landsmøte fikk et klart vedtak, hvor man slo fast at Regjeringen ble pålagt å ta initiativ til at kraftlinjer skal legges i kabel der miljøkostnadene med luftspenn er stort. Og så kom SV også etter på sitt landsmøte. Da er Senterpartiet og SV på plass, og vi har sett at det virker, i hvert fall i klimapolitikken. Da kom også statsministeren og Arbeiderpartiet på plass etter hvert – om enn nølende, men da de kom, kom de som et skudd. Det gjorde virkelig vei i vellinga.

Det jeg er opptatt av nå, er å få en konstruktiv debatt her i salen. Hvordan kan vi øke den lokale energiproduksjonen? Der vi ikke ser for oss at det er fullt ut realistisk, må vi se på det regelverket og de retningslinjene som Statnett har å forholde seg til i dag, slik at de i større grad også kan vurdere kabling som alternativ. En sjøkabel inn gjennom Hardangerfjorden vil være mer kostbar, men hva er prisen naturmessig, turismessig og for dem som bor der ved et slikt inngrep? Den typen avveininger mener jeg må foretas ved konkrete utbygginger.

Jeg er spent på om statsråden nå har gjort seg tanker rundt hvordan han skal følge opp Senterpartiets landsmøtevedtak om at man konkret bør vurdere kabling ved store naturinngrep. Vi er alle sammen spente på det.

Presidenten: Da vil spenningen bli utløst. Interpellasjonen vil bli besvart av statsråd Odd Roger Enoksen.

Statsråd Odd Roger Enoksen [18:22:31]: Representanten Brende har muligens gitt svar på hvorfor ikke den forrige regjeringen bygde kraftlinjer inn til de områdene som har et stort underskudd på kraft. Men jeg vet ikke om representanten i like stor grad har gitt svar på hvorfor ikke regjeringen innførte grønne sertifikater eller sørget for tilstrekkelig lokal produksjon i områder hvor man visste at man ville få et stort kraftunderskudd i årene framover. – Men la det ligge.

Jeg har vært opptatt av spørsmålet helt siden jeg tiltrådte, og i løpet av det siste året har det blitt igangsatt omfattende tiltak for å øke produksjonskapasiteten i det norske kraftsystemet. Særlig har Regjeringen vært opptatt av ut-

viklingen i nettopp Midt-Norge, som representanten Børge Brende påpeker er ett av de vanskelige områdene, pluss Hordaland, som også er et krevende område forsyningsmessig. Før jul ble en del av handlingsplanen for Midt-Norge lagt fram. Tilrettelegging for ny kraftproduksjon lokalt er et sentralt element i denne handlingsplanen.

Regjeringen har også lagt fram og fått flertall i Stortinget for en ambisiøs strategi for å realisere betydelig mer fornybar produksjon i Norge. Regjeringen har fastsatt et samlet mål på 30 TWh økt fornybar energiproduksjon og energieffektivisering innen 2016 i forhold til 2001. Det er også opprettet et grunnfond på 10 milliarder kr, som vil bli økt med ytterligere 10 milliarder kr i 2009. Det er en tilførsel av midler til fornybar energi som ingen tidligere regjering har gjort. Samlet vil dette gi en økning i de økonomiske rammene til fornybar energiproduksjon på om lag 900 mill. kr hvert år. I tillegg har Regjeringen gjennom St.meld. nr. 11 for 2006-2007 foreslått en støtteordning for fornybar elektrisitet. Satsing på gasskraft med CO₂-håndtering er også et sentralt element i Regjeringens politikk og også nødvendig å nevne som et element med hensyn til hvordan vi skal kunne øke den lokale kraftproduksjonen i de områdene som har en stor underdekning, spesielt i de to områdene som jeg snakker om. Regjeringen har inngått en historisk avtale knyttet til realisering av gasskraftverket på Mongstad, hvor opplegget for CO₂-håndtering sikrer utvikling og utprøving av ny teknologi, samtidig som det kommer på plass ny produksjonskapasitet lokalt i Hordaland – et område hvor det er helt nødvendig.

Satsingen på ny produksjonskapasitet og energiomlegging vil bidra til å styrke kraftbalansen både nasjonalt og regionalt i årene som kommer. Når det er sagt, vil jeg si at det er ikke slik at vi kan eller bør velge mellom ny produksjon og utbygging av nett. Dessverre er det ikke så enkelt. Både satsing på ny produksjonskapasitet lokalt og satsing på forsterking av kraftnettet er nødvendige elementer i en strategi for en sikker energiforsyning. Et velutbygd kraftnett både innenlands og mellom de nordiske landene er avgjørende for at det nordiske kraftmarkedet skal fungere på en effektiv måte og dermed gi en best mulig bruk av ressursene og en sikker energiforsyning. Særlig er Norge, med en vannkraftbasert kraftforsyning, sårbart og avhengig av et velfungerende nordisk system, med bl.a. gode overføringsforbindelser.

Så er det helt riktig, som Børge Brende påpeker, at bygging av overføringslinjer er kostbart og ofte har negativ innvirkning på både natur og miljø. Derfor blir utredningen av konsekvenser, alternative traseer og ulike avbøtende tiltak en vesentlig del av det arbeidet som må gjøres. I tillegg til å vurdere kabling vurderes avbøtende tiltak som tilpasning av traseer, sanering av gamle anlegg, parallellføring med eksisterende ledninger, mastetyper og farging av master og liner. Hvilke tiltak som er aktuelle, varierer selvfølgelig fra prosjekt til prosjekt, men i de fleste kraftledningssaker foretas konkrete vurderinger av kabel som alternativ til luftledning.

Både nytten og kostnadene ved å kable eller å gjøre andre avbøtende tiltak varierer fra sted til sted og er ikke minst avhengig av spenningsnivået. Valg av kabling eller

andre avbøtende tiltak baseres på de samme prinsipper som ved konsesjonsbehandling av produksjonsanlegg, dvs. etter en nøye avveining av miljøkonsekvenser opp mot kostnader.

Dessverre innebærer også kabling naturinngrep. Derfor vil nytten av kabling avhenge av hvilke konsekvenser en luftledning vil ha for naturmangfold og landskap, sett i forhold til de naturinngrep kabling vil innebære. Kabling i snaufeltet vil f.eks. medføre langt større naturinngrep enn i områder med rikelig jordsmonn og rask revegetering.

Også på kostnadssiden er bildet sammensatt. Kostnadene ved kabling vil bl.a. avhenge av om kabelen kan graves ned, eller om kabeltrasé må sprenges. I tillegg vil behovet for tilknytningspunkter for regionalnettet ofte sette klare rammer for hvilke trasévalg som er mulige, og der ved for hvordan en eventuell kabel må legges.

Energiforvaltningen har i samarbeid med miljøforvaltningen utarbeidet gjeldende forvaltningsstrategi for miljø og estetikk i kraftledningssaker. Olje- og energidepartementet la fram spørsmålet om kabel som alternativ til luftledning i St.prp. nr. 19 for 2000-2001, og denne sluttet Stortinget seg til. Strategien innebærer at bruken av kabling på høyere spenninger skal være restriktiv, men kabling utelukkes ikke på delstrekninger hvis sterke miljøhensyn taler for det.

Regjeringen er oppmerksom på regioner der forbruksveksten er eller ligger an til å bli særlig høy i årene framover, og arbeider aktivt med å tilrettelegge for ny kraftproduksjon i disse områdene. Et velfungerende kraftsystem lokalt og nasjonalt forutsetter imidlertid i tillegg ofte betydelige forsterkninger av kraftnettet.

Gjeldende forvaltningsstrategi for kabling innebærer allerede at en avveining mellom fordeler og ulemper ved kabling og andre avbøtende tiltak skal ligge til grunn i konsesjonsbehandlingen. Det vil selvfølgelig også ligge til grunn framover. Som representanten sier, vil hensynet til miljø, naturinngrep o.l. få stadig større oppmerksomhet. Jeg ser ingen grunn til å endre regelverket for hvordan dette praktiseres. Men det jeg ser grunn til, er å bruke enda mer tid og enda mer ressurser på å utrede og vurdere ulike alternativer opp mot hverandre. Fra prosjekt til prosjekt vil vi, slik representanten spør om, vurdere nøye hvorvidt kabling kan være et bedre alternativ enn luftspenn, både i forhold til naturinngrep, i forhold til miljø, og vi vil også vurdere kostnadene i denne sammenheng. På denne måten vil jeg imøtekomme det som Senterpartiets landsmøte har bedt om, og som også er Regjeringens politikk: ta miljøhensyn, legge grundige vurderinger til grunn før man tar stilling til hvert enkelt prosjekt.

Børge Brende (H) [18:30:34]: Først et velment råd til statsråden: Når Regjeringen nå har sittet i snart to år, holder det ikke på samme måte i enhver sammenheng å henvise til at alt som er vondt og vanskelig, er forgjengerens skyld, mens nå når f.eks. arbeidsledigheten går ned, er det sjelden at slike henvisninger blir brukt. Jeg tror det er på tide at man nå faktisk tar ansvar for at man snart har styrt landet i to år.

Jeg synes ikke at den forrige regjeringen har noe å skjemmes over når det gjelder den innsatsen man gjorde for å få mer energi på plass, bl.a. bygde man ut mer vannkraft i løpet av fire år enn hva man gjorde på hele 1990-tallet. Når det gjelder de grønne sertifikatene, var lovutkastet sendt ut på høring. Det var selvsagt vanskelig å gjennomføre det før det var på plass i Sverige, ettersom det skulle være et felles marked mellom Sverige og Norge. Det var faktisk ikke mulig, hvis det da ikke skulle være et rent norsk marked. Selv den forrige regjeringen var faktisk ikke i stand til dette.

Forhandlingene med Sverige gikk ikke så bra, slik at man måtte skrape de grønne sertifikatene. Vi har sagt at nå har vi hatt denne debatten. Det statsråden har sagt, er at man burde hatt minst det samme støttenivået – et bedre støttenivå – når man skulle gjennomføre det i Norge. Nå er altså støtten til minikraftverk på 4 øre, til vindkraft på 8 øre og for bioenergi på 10 øre. Med de grønne sertifikatene ville man vært oppe i 15–20 øre. Da er det bare halvparten så bra. Det er nå i og for seg ikke hovedpoenget. Hovedpoenget er at når dette er halvparten så bra, utløser det også mye mindre fornybar energi som er gryteklar, og som kunne vært produsert i disse områdene, slik at man istedenfor disse svære kraftledningene faktisk kunne fått økt lokal energiproduksjon.

Når det er slik at Regjeringen, foreløpig, ikke har innsett dette, og ikke er villig til å inngå noe kompromiss som innebærer at det blir minst like bra, må man også se på dette med kabling. Da melder dette problemet seg. Jeg er selvsagt skuffet over at statsråden slår fast at han ser ingen behov for å endre forskriften. Det indikerer også at han ikke nødvendigvis sender nye signaler når det gjelder å tillegge natur ekstra tyngde. Er det slik at statsråden også vil kreve, og det vil jeg gjerne ha konkret svar på, at naturinngrepet får en pris i de økonomiske beregningene? Og er det slik at statsråden i dag, i alle fall til Stortinget, kan sende signal om at han overfor Statnett, f.eks. i Hardangerfjorden, i Sogn og Fjordane og på Sunnmøre, seriøst vil vurdere sjøkabling? I går ble det åpnet en sjøkabel fra Norge til Nederland. Det er greit, men når det gjelder våre egne vestlandsfjorder, er det altså en tilbakeholdenhet som jeg synes er ganske forbausende. Det vi er ute etter, er å få noen kraftige signaler om at man også er villig til å tenke nytt.

Statsråd Odd Roger Enoksen [18:33:52]: Jeg er litt overrasket, for jeg mener faktisk at jeg besvarte representantens forespørsel ganske imøtekommende i forhold til å legge sterk vekt på nettopp miljøsyn i tiden framover.

Så tror jeg også vi alle sammen må ha respekt for at det ikke er noen prosjekter som er like. Sjøkabel er én ting, det å bygge kabeltraseer på land er noe helt annet, og kan ofte medføre vel så store naturinngrep som f.eks. en luftlinje kan. Problemet med en luftlinje er at den er skjemmende fordi man ser den, men det å kable f.eks. 420 kV innebærer i enkelte områder betydelige naturinngrep der de skal legges på land. Det er en vesentlig forskjell på sjøkabel og det som må gå over land. Men allikevel: Det vil

altså i hvert enkelt prosjekt bli foretatt grundige vurderinger, både på delstrekninger og på hele strekninger.

Det kan problematiseres mye rundt dette. Det er jo slik at kabling over lengre strekninger medfører at det ikke er mulig med regionalt uttak, eller at det vil være svært kostbart og vanskelig med regionalt uttak underveis på en slik strekning. Det teller i negativ retning.

Så er det faktisk feil, slik representanten hevder, at lokal produksjon kunne forhindre bygging av kraftlinjer. For det første ville det være slik at en produksjon i Midt-Norge basert på f.eks. vindkraft, som skulle forsyne hele det underskuddet man har i det området uten å forsterke overføringsforbindelsene inn til dette området, nærmest er utenkelig. Man snakker nemlig om en betydelig produksjon som må til i dette området. Derne er det slik at behovet for en sikker energiforsyning også tilsier at en må ha en kombinasjon av kraftproduksjon og overføringsforbindelser, slik Regjeringen legger opp til. Ved et gasskraftverk f.eks., som står for en svært stor punktproduksjon i et område hvor vi har petroleumsanlegg og industri – ta Midt-Norge – vil et avbrudd, en feil, på dette gasskraftverket, hvor det kan stå i to måneder på vinteren, for å ta et eksempel, kunne få dramatiske konsekvenser for det området hvis man ikke har overføringsforbindelser inn til området som er i stand til å tilføre det området den energimengden som man trenger ved en slik eventuell stopp. Det jeg prøver å si med dette, er at det er mange kompliserte og komplekse forhold som må vurderes når man skal ta stilling til hva man skal gjøre. Det er ikke et enten-eller. Her er det dessverre et både-og. Det koster, det betyr naturinngrep, og det betyr lokal produksjon. Regjeringen legger til grunn at vi skal ta sterkest mulig miljøsyn og foreta disse vurderingene i hvert enkelt tilfelle.

Asmund Kristoffersen (A) [18:37:12]: Den ordvekslingen vi har hatt hittil, viser jo at temaet som interpellanten har tatt opp er viktig, men ytterst komplisert. Slik sett kan en ikke gjennom en interpellasjon løse de problemstillingene som tas opp. Det reises i grunnen to hovedutfordringer: Det ene er økt lokal produksjon av kraft, og det andre er en eventuell ny politikk for bygging av linjer.

Produksjon av kraft basert på vann er den aller mest miljøvennlige måten å produsere store mengder kraft på. I Norge er det slik at vårt forbruk av elektrisitet er basert på vannkraft. Svakheten med å ha et ensidig system er at en er veldig sårbar for svingningene i nedbør fra år til år. Det betyr at en må ha utveksling av kraft mellom landsdeler og mellom land. Dette er en situasjon som bare har forsterket seg. Situasjonen med ubalanse er, som nevnt, knyttet til Midt-Norge og Møre og Romsdal spesielt, men også andre områder vil komme i en lignende situasjon i overskuelig framtid.

Nå er det ikke så veldig trivelig å tygge opp grøten fra i fjor, men når interpellanten så ensidig legger belastningen på – og beskylder – den regjeringen som nå har sittet i 19 måneder for ikke å ha gjort jobben, blir det en avsporing.

Statsråd Enoksen viste i sitt innlegg til hva den rød-grønne regjeringen har tatt av grep for å bedre balansen mellom forbruk og produksjonen. For eksempel er jo målet 30 TWh, dvs. 25 pst. økning i fornybar energi og energieffektivisering, med på over tid å kunne få til en akseptabel balanse, som ett tiltak.

Så vidt jeg husker, stemte Høyre og representanten Børge Brende imot nettopp dette fondet på 20 milliarder kr som skulle legges opp til en slik ordning, under henvisning til et ønske om et grønt sertifikatmarked. Den forrige regjeringen fikk i alle fall ikke dette på plass, og da den rød-grønne regjeringen overtok, viste det seg at det ikke var gjennomførbart.

Men vi har fått på plass støtteordninger til bio-, vind- og mindre kraftverk. Vi har satsset beinhardt på å få bygge gasskraftverk med CO₂-håndtering. Stortinget kjenner godt til hva som ligger der av bevilgninger. Det betyr at en over tid vil få en nasjonal virkning.

Så er det slik at når det gjelder overføring av kraft mellom landsdelene, går noen av linjene gjennom verdifulle naturlandskap og sårbar natur. Derfor er det viktig å ha et sterkt fokus på dette ved ny linjebygging, men jeg synes nesten det er litt trist å høre hvor mange det er som bidrar til å forenkle disse problemene. Det er slett ikke slik at man kan sammenligne en sjøkabel over Nordsjøen med en kabel over en norsk fjord. Det er helt andre problemstillinger vi står overfor, uten at jeg kan gå inn på det tekniske her, selvfølgelig, men jeg vil si med en gang at når miljøkostnadene med luftspenn er åpenbare, må det i enkelttilfeller, slik som også statsråden var inne på, kunne vurderes jord- eller sjøkabel der det måtte være aktuelt.

Jeg vil også minne om følgende: Ifølge opplysninger fra Statnett vil bitene i kabel i en 420kW-linje være 500–700 meter lange, og det betyr gjentatte skjøter på en strekning, noe som blir både komplisert og kostbart. Spenningsnivået i kablene vil også være slik at en må ha en bred trasé, som eventuelt gjennom fjellgrunn og snau fjell vil føre til formidable naturinngrep. Dette viser at det ikke finnes noen enkle svar. Vi vet også at godt anerkjente beregninger for kostnadene viser at de kanskje er ti ganger høyere med en kabel enn med et luftspenn. Dette er kostnader som blir veltet over på næringsliv og hushold. Jeg mener at dette må det tas hensyn til når en skal vurdere løsninger.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [18:42:39]: Interpellasjonen i dag omhandler i realiteten to saker. Den ene er økt kraftproduksjon. Den andre går på kabel. Spesielt er det første temaet en kjent problemstilling i denne sal, og gjør jo at de fleste av oss bare kan ta fram gamle taler, oppdatere datoen og så er talen like tidsaktuell fortsatt.

Men av to grunner er det jo en litt rar debatt. For det første skyldes mange av de nettkonfliktene som vi nå opplever, at det har vært manglende handlekraft i denne sal under tidligere regjeringer, ikke bare den siste, men regjeringer før det også. Hadde en bygd ut det kraftpotensialet som var, hadde en gjerne unngått behovet for å føre kraft inn fra andre områder.

For det andre hadde vi i forrige periode en sak om Årum i Fredrikstad, der det av helsemessige grunner – og ikke av rent estetiske grunner – var en frykt i lokalbefolkningen fordi en kraftlinje skulle gå gjennom et boligfelt. Det var en bred opposisjon som tok opp temaet – sikkert i tide og utide ville den forrige regjeringen føle – men den forrige regjeringen gjorde ingenting, og dagens regjering gjør ingenting. Allikevel sitter vi her og er veldig opptatt av problemstillingen. Det er alltid sympatisk med angrenede syndere, i hvert fall som regel. Jeg håper at det kan bety at vi i dag får et lite gjennombrudd, for en del av de nettinvesteringene som gjøres i dag, er dårlig energipolitikk og det er dårlig miljøpolitikk.

La meg ta kraftproduksjonen først. Behovet for kraft er fortsatt stort i mange deler av landet. En skulle tro at problemet var løst nå når klimadebatten pågår, og det er vel egentlig lenge siden noen har snakket om kraftsituasjonen i Midt-Norge og vært skikkelig bekymret. Men 10. januar i fjor sa statsråden at vi må få på plass et betydelig volum med ny kraft for å sikre situasjonen. 1. mai i fjor var statsministeren på Skogn og sa at nå var det bare å sette spaden i jorda. Så har det ikke skjedd noe særlig mer i den regionen. Det har ikke kommet noe betydelig nytt volum. Ja, statsråden bruker sikkert mye tid på å følge situasjonen. Det tviler jeg ikke på, men resultatene mangler. Det er greit å ha mål, men jeg tror folk i Midt-Norge først puster ut når de ser at ny kraft er i systemet. Da kan jeg f.eks. etterlyse – og jeg får sikkert kjeft av statsråden for å ha påpekt dette – utslippstillatelsen f.eks. for Tjeldbergodden, eller både konsesjon og utslippstillatelse for Industrikraft Møre. Det hjelper ikke bare å skylde på Bondevik II-regjeringen og si at situasjonen skulle vært løst for fire år siden, når en selv ikke klarer å få gjort noe på to år. Det er mange kompliserte spørsmål rundt dette – det er helt riktig slik som statsråden sier – og jeg tror at det ikke minst gjelder internt i Regjeringen. Der blir nok gasskraftproblemene enda mer kompliserte enn de ellers hadde trengt å være.

Som energinasjon er potensialet vårt for kraftutbygging stort, men det er ikke utløst. Dette skyldes bl.a. vernevedtak. Det første denne regjeringen gjorde, var jo å verne Vefsna som kunne gitt 1,5 TWh med ny fornybar strøm uten CO₂-utslipp og til lave kostnader. Men vi vet også at opprustningsprosjekt for eksisterende kraftverk automatisk har blitt avslått av NVE, fordi Stortinget etter kraftverket ble bygd har vernet området.

Når det gjelder småkraft, bio- og vindkraft, skrytes det mye av at det har kommet på plass et godt støttesystem. Det en glemmer, er at alle som skulle forholde seg til systemet, har sagt at det er feil system. Vi vet at en ikke ønsker at kommunene skal kunne ta lokale beslutninger. En skal ikke kunne si ja til småkraftverk, men en skal heller ikke kunne si nei til vindkraft.

Det er et paradoks at Stortinget nå krangler om strømmnett som skjemmende for naturen, men kommer noen og vil bygge en vindmølle, anses det som veldig positivt. Et kompromiss i denne saken kunne jo være at strømmnett rundt i landet ble formet som vindmøller, og at kablene ble som vingespennet, for denne kabeldebatten er viktig, slik den nå tar av.

Det er sjelden en ser lokale folkeaksjoner mot vann- og biokraftprosjekt, men det er veldig ofte at en ser folkeaksjoner mot nettinvesteringer. Da må en jo se hvor samfunnet kan få mest nytte av de pengene en skal investere. Er det i nett, eller er det i betydelig økt kraftproduksjon? Jeg sier ikke at vi ikke trenger begge deler, men av og til kan en prioritere det ene for å redusere behovet for det andre.

Debattene rundt nett er ofte følelsespreget, og det er mange planlagte investeringer framover som gjør at vi vil få en del debatter. Hensynet til miljøet og estetiske verdier settes opp mot kostnader. Det synes jeg er naturlig, men det blir litt skjevt når de estetiske miljøverdiene ofte prisettes til null, og en kun ser på kostnaden mellom bakke og luftspenn. Når en vet at mange traseer vil gå gjennom vernede områder, enten allerede eller snart vernede områder, i randsonen av verdensarvområder eller i turistområder, bør en absolutt sette naturverdiene til en høyere verdi enn null.

Med utgangspunkt i de rød-grønne partienes holdning før de kom i regjering, og det som har blitt uttrykt på enkelte partiers landsmøter, samt denne nye følelsen fra Høyre, håper jeg at vi får en gjennomgang av nettreglene, slik at vi kan unngå slike konflikter i framtiden.

Øyvind Halleraker (H) [18:48:13]: Først har jeg lyst til å minne Asmund Kristoffersen på at Høyre stemte imot energifondet til Enoksen, men for innføring av grønne sertifikater, som beviselig ville gitt mye større uttelling, bare så det er sagt nok en gang.

Jeg syns interpellanten reiser en viktig debatt, som utfordrer oss på tilvante løsninger i energisektoren som stammer fra en tid strømføringen generelt sett var et særdeles framtidrettet gode, og kraftlinjer var en selvsagt del av dette bildet, som symboliserte vekst og velstand og ikke minst arbeidsplasser. Ute i Distrikts-Norge hvor kraften ble skapt, var kraftlinjer akseptert av befolkningen, fordi det førte til synlig velstandsutvikling. I dag er situasjonen en annen. Kraftlinjene er planlagt gjennom sårbare områder for å gi økonomisk vekst langt borte. Som alt annen i vår tid endres også oppfatningen av verdifulle landskapsrom, som kan bety vekst i en voksende næring som gir mer positiv lokal virkning, nemlig turisme og reiseliv, men også økende bevissthet om at vi har et ansvar for å forvalte verdifulle landskapsrom på en måte som også våre etterkommere, som helt sikkert vil ha enda større krav til estetikk i landskapsrommet, kan være bekjent av. Det vi snakker om her i dag, er rett og slett utvikling av en ny politikk på et område hvor våre tilvante forestillinger utfordres, og hvor våre standarder endres. Derfor er det prisverdig av Børge Brende å reise denne debatten.

I Høyre har vi nettopp lagt bak oss et landsmøte som viste at Høyre er på linje med sin offensive tidligere miljøvernminister. Det handler rett og slett om en ny verdsettning av landskapsverdier og samfunnsøkonomi i et langt bredere perspektiv. Undersøkelser viser at folk er villige til å være med på å dekke noe av merkostnaden over sentralnettavgiften. Men ny samfunnsøkonomisk vurdering tilsier at dette må være et spleiselag hvor også de som har

større interesser i å få energien ført fram, og de som har salgsinteresser, er med og bidrar til mer skånsomme landskapsinngrep, som kabling. I dag er det nettopp stort kraftbehov på kysten og sågar til havs, med politiske målsettinger om å elektrifisere større del av sokkelen, det er snakk om. Da kan vi ikke la transittområdene sitte igjen med regningen i form av ødelagte landskapsrom.

Personlig syns jeg det er inspirerende å være med i denne type modningsprosesser, som helt sikkert kommer til å resultere i ny politikk på området. Det var derfor skuffende at statsråden var så lite imøtekommende, jeg vil si såpass lite visjonær, når etablerte sannheter settes på prøve og nye krav og standarder vokser fram i opinionens bevissthet. Statsråden sa: «Jeg ser ingen grunn til å endre regelverket», men han ville ta miljøhensyn. Det er det regelverket som NVE og andre saksbehandlere i Statnett forholder seg til, og som de har lagt fram sine anbefalinger ut fra. Så sier også statsråden at sjøkabel er noe ganske annet enn landkabling, her er det en vesentlig forskjell. Da vil jeg gjerne ha et svar fra statsråden på om ikke sjøkabel bør foretrekkes der dette er mulig, uansett.

Arbeiderpartiet reagerte med å avvise spørsmålet på sitt landsmøte. For så vidt ikke overraskende, de er aldri først på ballen i slike saker. Klimabremsen Jens versus Bjørnøy tidligere i vinter har vi friskt i minne. Derfor går min oppfordring til statsråden, som har senterpartilandsmøtets mandat, om at han må kvitte seg med gårdsdagens regelverk. Ta Børge Brende og Høyres oppfordring om å utvikle et nytt regime, som i større grad ser samfunnsøkonomi og nytte-kost for aktørene i et bredt perspektiv. Det er på høy tid med en fornying, og Stortinget bør få anledning til å bidra til dette gjennom en stortingsmelding om temaet så snart som mulig.

Heidi Sørensen (SV) [18:53:20]: Representanten Asmund Kristoffersen redegjorde for den spesielle energisituasjonen vi har i Norge med så overveldende stort innslag av vannkraft. Det betyr at vi har store svingninger i produksjonen, som igjen betyr at vi er avhengige av god utveksling ikke bare internt i landet, men også over til våre naboland, som igjen betyr at vi er avhengige av å ha et godt og sikkert ledningsnett.

Vi er også på det rene med at i de siste ti årene har det vært investert for lite i et godt og sikkert overføringsnett i Norge. Vi så hva som skjedde i Sverige som opplevde at under en av de store vinterstormene var mange husholdninger over lengre tid uten strøm. Vi er interessert i å få opp investeringsnivået i nettet i Norge for å unngå liknende situasjoner. Vi ser at de utfordringene vi står overfor når det gjelder klimaet med mer ekstremt vær, gjør det enda viktigere enn tidligere å fokusere på at vi skal ha trygg overføring av strøm.

Det som nå planlegges fra Statnetts side, er store naturinngrep over hele landet, fra lengst i nord til lengst i sør. Det er store naturverdier som berøres av inngrep som man ikke skal bagatellisere. Vi ser et engasjement i den saken i folkeaksjon etter folkeaksjon, som jeg vil si til representanten Ketil Solvik-Olsen, bare kan sammenlignes med

den folkelige mobilisering som var mot vannkraftutbygging da den var på sitt største.

Vi har sett en økt mobilisering i det siste. Det virker som om folk er glad i naturen, er i glad i den urørte naturen og setter pris på landskapet de lever og bor i. Det er et engasjement vi selvfølgelig setter stor pris på.

Vi ser også at en del av prosjektene kan berøre internasjonale viktige verdier i Norge. En del av prosjektene har problematikk knyttet opp mot villrein, en ansvarsart i Norge, som vi er forpliktet til å ta vare på.

I noen situasjoner, men slett ikke i alle, kan lokal energiproduksjon og energisparing, redusere behovet for nye kraftledninger. Det er slett ikke sikkert at det gjelder alltid. Det er faktisk slik at enkle fysiske lover sier at jo større den totale kraftproduksjonen i Norge vil være, jo større behov vil det også være for et godt og sikkert overføringsnett. Det er ikke slik at jo mer kraftproduksjon vi har, jo færre kraftlinjer. Den generelle sammenhengen er at jo større kraftproduksjon, jo mer behov er det for et godt og sikkert nett som den kraften skal flyte igjennom.

Det er også slik at kostnader har blitt brukt som et argument mot kabling. Vi vet også at det er ca. 3,5 pst. av den gjennomsnittlige strømreregningen til folk som går til sentralnettet. Vi har også sett at de økonomiske modellene for kost–nytte–vurderinger alltid har hatt problemer med å ta opp i seg hva som er verdien av urørt natur, og hva som er verdien av et landskap?

Det er riktig som interpellanten sier, at på samferdselssektoren har man kommet lenger. Jeg tror at energisektoren i disse sakene har noe å lære av samferdselssektoren i møtet med arealkonflikter. Mange arealkonflikter på samferdselssektoren på begynnelsen av 1990-tallet gjorde at man tenkte nytt rundt å prøve i større grad å integrere miljøhensyn. Jeg tror det er viktig at vi noen ganger tør å si at det går ikke an å finne et tall for hva Hardangervidda eller villreinen er verdt. Noen ganger er det viktig å bare si at her er det hensyn som skal tas.

Vi har også vært opptatt av en annen problemstilling knyttet til kablingen, og det er kablingen i tett befolkede områder. Det er få folk som vil bo rett under en kabel. Det er mange som er opptatt av om det er en økt kreftfare eller ikke ved å bo nær høyspentledninger. Det er også hensyn vi skal ta, som gjør at vi ikke bare kan ha én politikk for framføring av strøm. Vi må ha flere.

Til slutt vil jeg si at vårt utgangspunkt er at vi ønsker en sak til sak-tilnærming. Vi ønsker at kultur- og miljøhensyn skal veie tungt, og at vi skal bli bedre til å integrere miljøkostnadene. Men vi skal også ha med oss at det er ikke alltid at kabling vil være det mest miljøvennlige alternativet. Kabling kan også ha miljøkonsekvenser, men der kabling er det mest miljøvennlige alternativet etter en god kost–nytte-betraktning, er det vår oppfatning at det må skje. Det er min spådom at det vil skje i større grad enn det har skjedd hittil i Norge.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [18:58:32]: Etter å ha hørt på interpellanten er eg litt usikker på kva som eigentleg er hovudtemaet i interpellasjonen. Eg høyrer to bodskap: ein kritikk av ei passiv regjering for ikkje å gjera

noko med kraftkrisa i Midt-Noreg, og eg høyrer eit spørsmål om Senterpartiet sitt løfte om å leggja nye kraftliner i kabel der miljøkostnadene med luftledning er store. Det kan seiast mykje om begge desse tema.

Kraftkrisa i Midt-Noreg er ein situasjon som det ikkje finst enkle eller raske svar på. Men det finst ganske mykje lærdom. Den viktigaste lærdomen er nok knytt til handsaminga av Ormen Lange og utbygginga på Sunndalsøra.

I ettertid bør me læra at me treng ei endring i plan- og bygningslova, der me set eit krav om ein plan for energiforsyning ved store næringsprosjekt. På denne måten sikrar me at utbyggingane også har sikra seg nok kraft utan å setja kraftforsyninga i ein heil landsdel på spel.

Så gjer eg nokre interessante observasjonar når eg lyttar til det som representantar for Regjeringa og regjeringspartia seier: Det er utruleg kor mykje vanskelegare det er å få ting til no enn det var då dei same representantane sat i opposisjon.

Utfordringa framover er å få fram ny produksjon av fornybar energi, og her meiner Kristeleg Folkeparti at Regjeringa er altfor passiv. Det nye støttesystemet for ny fornybar energi er for dårleg til å utløysa vesentleg ny produksjon. Me forventar at Regjeringa vil utvide Energifondet utover dei 20 milliardar kr dei har lova. Kristeleg Folkeparti har tidlegare foreslege ein auke, og eg konstaterer at fleire no meiner det same, og det er bra.

Det andre temaet går på framføring av nye kraftliner til Midt-Noreg, og det er viktig. Allereie under Bondevik II-regjeringa starta ein arbeidet med betre kraftliner til Jemtland i Sverige. Men vi treng òg nye kraftliner frå Vestlandet – og på Vestlandet.

Ei rekkje nye planlagde kraftliner vil gå gjennom sårbar natur, m.a. i Hordaland, i Sogn og Fjordane og i Møre og Romsdal. Ei kabling vil vera kostbar, men dette må haldast opp mot kostnadene ved naturinngrep.

Kristeleg Folkeparti meiner at kabling er eit heilt nødvendig tiltak i dei mest verdifulle og sårbare naturområda. Eg skjønner difor godt at dette spørsmålet kjem opp i Hardanger og i Sogn og Fjordane, på Sunnmøre og øvst i Setesdal. Det er seriøse og gode grunnar for å greia ut kabling i desse områda.

Kabling av kraftliner er i mange tilfelle eit viktig og godt tiltak for å ta vare på viktige naturområde. I framtida må me rekna med meir bruk av kabling. Me har no god teknologi tilgjengeleg for slike løysingar. Det viser seg at forbrukarane forstår ein slik meirkostnad.

Ei anna problemstilling knytt til kraftliner gjeld stråling frå kraftige linenett og konsekvensane for helsa til folk som bur ved kraftfelt. Dette er det gjort forskning på, men svaret så langt har ikkje gjeve ro til folk som bur i nærleiken av kraftliner. Det er det mange eksempel på.

Me treng difor ein meir grundig debatt om bruk av kabel i straumforsyninga, og Kristeleg Folkeparti meiner dette temaet bør vera gjenstand for ei brei drøfting i ei ny energimelding til Stortinget.

I dag er det mange tema innan energiforsyninga som er oppe til debatt. Interpellasjonen viser at desse tiltaka heng saman. Det krev nye løysingar og nye tiltak. Difor er det både fornuftig og nødvendig med ei ny og brei melding

for å meisla ut nye løysingar som er tilpassa dei utfordringane som me står overfor i dag, og dei utfordringane som me ser konturane av i framtida.

A n d e r s A n u n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Ola Borten Moe (Sp) [19:03:08]: Representanten Brende avsluttet sin interpellasjon med å si at han inviterer til en konstruktiv debatt rundt det som de fleste opplever som en alvorlig problemstilling. Dette gjorde han etter å ha levert en av de vanlige harangene sine mot den politikken som Regjeringen fører. Han la fram denne interpellasjonen på en måte som vanskelig kan beskrives som konstruktiv, og som vanskelig kan beskrives som noen inntitt til samarbeid og samtaler.

Man har vridd debatten inn på produksjon av fornybar el, og man har pekt på at med mer produksjon unngår vi å bygge overføringsnett. Jeg skal være den første til å innrømme at hadde det vært så enkelt, hadde det vært all right, men når man bruker Midt-Norge som eksempel, er jeg overbevist om at Brende her snakker mot bedre vitende – av to årsaker. For det første er det sånn at med eller uten grønne sertifikat og med eller uten et energifond ville det tatt mye tid å få tilstrekkelig kraftproduksjon til å unngå å få på plass nytt overføringsnett – mye lengre tid enn fram til høsten når Ormen Lange åpner, og vi får en situasjon som er alvorlig på forsynings siden i Midt-Norge.

For det andre henger strømforsyningen i Møre og Romsdal – til Elnesvågen, til Aukra – på én kraftlinje. Og forsyningsikkerheten bedrer man ikke ved å bygge ut vindkraft på Fosen, som så transporteres sørover i én kraftledning til Møre og Romsdal. Man vil fremdeles ha behov for å sikre kraftforsyningen gjennom en ny kabel. Dette hopper Brende elegant over.

Så snakker han så mye stygt om kraftledninger at man skulle tro det nesten ikke har vært reist kraftledninger før i dette landet. Det er ikke lenge siden det ble bygd en ledning på 420 kV fra Klæbu til Vikalandet i forbindelse med utvidelse på Sunndalsøra. Hvis jeg ikke tar helt feil – jeg må ta et forbehold om dette – var Brende i regjering da det skjedde. Det var atskillige protester i Trøndelag – Brendes eget hjemfylke – mot de miljøbelastningene denne ledningen brakte med seg, med en 40 meter bred kraftgate over verdifullt kulturlandskap og verdifulle naturområder og verdifulle boområder. Jeg registrerte ikke noe vesentlig engasjement fra representanten Brende den gangen for å ta tak i de problemstillingene.

Når denne interpellasjonen tas opp, henvises det til landsmøtevedtaket i Senterpartiet. Det er ingen tvil om at det vedtaket som ble fattet på Senterpartiets landsmøte, tok utgangspunkt i en del av de veldig kontroversielle kraftoverføringsprosjektene som nå lanseres, og da spesielt på Vestlandet. Det ligger selvsagt en klar forventning fra vårt landsmøte til både egen stortingsgruppe og til egen statsråd om resultat, og om at man vurderer på en annen måte enn tidligere at man kabler og tar vare på naturverdiene der det er nødvendig.

Det er nødvendigvis ikke et spørsmål om å endre regelverket. Regelverket som det ligger i dag, hjemler jo faktisk at man kan legge i kabel der sterke miljøhensyn tar til orde for det. Det er jo praksis man er nødt til å endre, og da trenger man ikke nødvendigvis å endre et regelverk som allerede hjemler en mulig endring av praksis.

Så har jeg lyst til å si, og det er litt knyttet til nytte-kost-betraktninger, at vi vet at strekningen Fardal–Ørskog koster mellom 1,5 og 2 milliarder kr. Statnett sier man må gange det med åtte eller ti hvis man skal trekke kabler. Hvis dette er korrekte tall, snakker man altså om at vi skal bruke et sted mellom 10 og 15 milliarder kr – kanskje enda mer – på å legge én kabel på Vestlandet. Det er ingen som kan mene at det er en spesielt fornuftig ressursbruk, og det representerer mye mer en 40 kr pr. person.

Så skal jeg avslutte med å si at når det gjelder kraftsituasjonen i Midt-Norge, er det, som representanten rett for meg var inne på, utbyggingen av Ormen Lange uten at nødvendig ny kraftproduksjon kom inn, som er årsaken til den situasjonen vi har havnet i. Den var det som kjent den forrige regjeringen som stod for.

Gunnar Kvassheim (V) [19:08:25]: Jeg har hatt store forventninger til dagens debatt, for landsmøtene i Senterpartiet, SV, Høyre og Venstre har pekt ut en ny kurs, en ny politikk, på dette området. Jeg hadde håpet at det hadde blitt kvittert ut av statsråden, som har gitt tydelig beskjed om at det skulle bli en ny kurs, en ny politikk, på dette området. Det er det som er bestilt.

Det som i stedet kom fra statsråden, er i realiteten et varmt forsvar for dagens forskrift og langt på vei for dagens praksis. Han kom ikke med noen nye styringssignaler som vil endre den praksis som i dag følger av forskriften, nemlig at det i tilnærmet alle prosjekt velges luftspenn.

Statsråden sa at man skulle bruke mer tid og flere ressurser på å foreta utredninger. Vi trenger ikke flere ressurskrevende utredninger. Vi trenger en ny politikk på et område der miljøomkostningene må med i regnskapet på en helt annen måte enn det man har sett tidligere.

Flere av de omdiskuterte og omstridte linjene er et resultat av et ønske om å elektrifisere offshore-installasjoner. Å få redusert utslippene som er offshore, er igjen en del av klimautfordringene. Det er snakk om linjeframføringer i forbindelse med forsyninger til industri- og petroleumsanlegg, som er store pengemaskiner for fellesskapet. Det er også snakk om nye kabler som skal være med og optimalisere handel med kraft med utlandet, for å få økt profit ut av vannkraftressursene våre. Det skapes altså store verdier, mens man kan risikere at det man står igjen med, er at lokalsamfunnene må ta bekostningene gjennom store inngrep i naturen.

Jeg mener det er viktig at det nå slås tydelig fast at det skal bli en annen vektlegging av miljøet enn før, og at det er storsamfunnet som må ta regningen som følger av denne nyorienteringen.

Det er viktig å øke kraftproduksjonen. Det demper selvfølgelig behovet for overføringslinjer. Det er jo svært beklagelig at Norge nå har et av de dårligste støttesyste-

mene i Europa, f.eks. knyttet til vindkraft. Det er helt meningsløst å sammenligne Regjeringens nye støttesystem med det som har vært gjeldende fram til i dag. Det det må sammenlignes med, er de grønne sertifikatene som skulle ha vært gjeldende fra nå og framover. De ville ha representert en dobbelt så stor stimulans i forhold til fornybar energi som det Regjeringens opplegg representerer.

Jeg har lyst til å peke på at i noen av de prosjektene som har ført til debatten i dag, er konfliktene så åpenbare at det må være mulig å konkludere slik partiene har gjort, f.eks. i Hordaland. Der har det blitt slått fast at ledningen som skal føres fra Eidfjord til Samnanger, bør gå i sjøen i Hardangerfjorden. Det må være mulig å komme til en tilsvarende konklusjon når det gjelder deler av strekningen fra Fardal i Sogn til Ørskog på Sunnmøre, at man må velge alternativ til luftspenn. Det samme framstår som naturlig i Setesdal, der inngrep i naturen er betydelige.

Jeg har lyst til å gi ros til de mange grupperinger som er aktive når det gjelder å utfordre etablert politikk på dette området. Vi former miljøpolitikken vår ved stadig å fornye den i lys av nye utfordringer. En slik fornyelse er påkrevd på det området vi her står overfor. Det som er opplyftende, er at det på områder der Regjeringen sier et bestemt nei til gode miljøløsninger, er det likevel mulig å nå fram.

Statsministeren stod på talerstolen i Hordaland Arbeiderparti og sa at ubåten på Fedje skulle bli liggende tildekt – nå har Regjeringen endret oppfatning og vurderer heving. Statsministeren hadde ikke sans for at man skulle ha klare mål for klimareduksjoner – nå framstod han med noe som til forveksling lignet entusiasme på Arbeiderpartiets landsmøte og talte for det. Jeg tror at det kommer til å skje også på dette området. Det er ikke mulig å forsvare framføring av luftspenn i de områdene som vi snakker om her, for miljøkostnadene er for store. Luftspenn vil i framtiden også være det mest brukte alternativet, men vi må gi tydelig beskjed om at det i større grad skal brukes alternativer når konfliktene er betydelige.

Børge Brende (H) [19:13:53]: Først må jeg innrømme at jeg trodde at min henvisning til Senterpartiets landsmøtevedtak ville ha blitt godt mottatt og sett på som et konstruktivt innspill, ikke minst av statsrådets eget parti. Man kan nesten få en viss mistanke om at verken representanten Borten Moe eller statsråd Enoksen var spesielt begeistret over sitt eget partis vedtak. Dessuten må jeg minne om at når man har styrt landet i snart to år, kan man ikke bare ta ansvar for det som går i riktig retning, f.eks. at arbeidsledigheten går ned. Jeg har sjelden hørt henvisning til at de som styrte tidligere, har hatt en finger med i spillet i forhold til det. Men når det gjelder en eventuelt manglende energiproduksjon, er det bare de som har styrt tidligere, som har ansvaret. Det er selvsagt ikke riktig. De grønne sertifikatene ville ha medført dobbelt så høy støtte til utløsning av fornybar energi i Norge, og ansvaret for skrapingen av dem, noe som har ført til at 90 pst. av en god del fornybare prosjekter ble droppet, må Regjeringen ta. Jeg tror at det i løpet av kort tid gjennom et klimapolitisk forlik i Stortinget vil bli presset frem bedre ordninger

for fornybar energi. Det vil også avhjelpe og ta bort presset fra noen av disse linjene. Det er ikke riktig som Borten Moe sier, at fornybar energi ikke kan komme som noen erstatning for overføringslinjer. De overføringslinjene vi snakker om her, skal gjennom store prosesser. Mange av dem vil ikke stå ferdig før i 2012 og 2013. Det er veldig mye vann som renner ut i havet, det er mye bioenergi – trær som står og råtner – og mye annen fornybar kraft som kan tas i bruk før den tid. Det må gå an å ha to tanker i hodet på én gang. Vi må bygge ut mer fornybar energi, og vi må oppfylle statsministerens løfte fra Skogn i fjor, 1. mai, da han sa at vi må få gasskraftverket på Skogn på plass snarest mulig. Det har vi hørt lite om etterpå.

Jeg hadde håpt, som jeg også sa, at vi kunne få en konstruktiv dialog om hvordan vi kan tenke annerledes og hvordan vi også i større grad kan ta vare på viktige naturverdier når vi skal gjennomføre den typen utbygginger som vi står overfor. Der må jeg si at representanten Heidi Sørensen var forbilledlig i sitt innlegg. Representanten understreket at ved store naturinngrep må man tenke alternativt, og hun slo fast at i dag er det bare 3,4 pst. av strømregningen som går til å betale for overføringsnettet. Det vi nå snakker om, er sjøkabeling og eventuelt kabeling i de mest utsatte områdene.

Jeg har to konkrete spørsmål til statsråden. Er det slik at også naturinngrep vil være en del av kost-nytte-beregningene til Statnett fremover? Vil statsråden pålegge dem det?

Og vil statsråden, selv om han ikke vil endre forskriften her i dag, klargjøre om det er en annen holdning fra Regjeringen nå, at man også i større grad skal velge sjøkabel og kabeling hvor det er å foretrekke – mer enn det som har vært gjort så langt?

Statsråd Odd Roger Enoksen [19:17:22]: La meg starte med å påpeke at Børge Brende gjør seg skyldig i en grov misforståelse når han sier at denne regjeringen ikke tar ansvar for det den gjør. Det å påpeke hva den forrige regjeringen gjorde og ikke gjorde, er selvsagt ikke det samme som at vi ikke tar ansvar for det vi selv gjør. Det må være lov å påpeke at vi tar ansvar for CO₂-håndtering på gasskraftverk, også de som den forrige regjeringen gav konsesjon til uten å ta ansvar for CO₂-håndtering. Vi tar ansvar for en fornybar satsing som er historisk, og også noe langt annet enn det den forrige regjeringen klarte å få på plass.

Det må også være lov å påpeke at den forrige regjeringen bygde 420 kV linje til tross for lokale protester, og at man f.eks. i Årum, som det er påpekt, ikke tok hensyn til lokale protester. At det ikke er mulig for nåværende regjering å gjøre om allerede fattede vedtak, er en annen sak.

Senterpartiet var først ute med landsmøtevedtak. Det viser at Senterpartiet igjen går foran i å ta miljøhensyn i viktige spørsmål som dette, og som jeg sa i mine to innlegg som jeg allerede har holdt, disse vedtakene vil nå bli fulgt opp gjennom at vi vil gjøre grundige vurderinger og vektlegge miljøhensyn. Men jeg kan berolige presidenten med at jeg ikke har til hensikt, slik Gunnar Kvasheim ber om, å drive saksbehandling på enkeltprosjekter fra Stor-

tingets talerstol. Jeg hadde vel ikke forventet at det skulle komme den type forslag på bordet her.

Vi har både lagt til rette for lokal produksjon og tar behovet for økte overføringsforbindelser på alvor. Vi har opprettholdt konsesjonen til Skogn. Skogn kan starte bygging av gasskraftverk når som helst. Den konsesjonen er opprettholdt uten at det er stilt noen nye krav, så statsministeren har sine ord i behold. Den konsesjonen var forlenget og gitt i april i fjor, og dermed ligger det til rette for å bygge det. Vi har fått på plass en historisk avtale på Mongstad, som det allerede er påpekt.

En ting til. Det er vist til at sjøkabel og kabling for alle formål er bedre enn luftspenn også i forhold til klimaendringer. Det er vist til at Steigen ble uten strøm i en uke. Uten at det skal legges mer vekt på det enn som så, vil jeg minne om at Værøy og Røst var uten strøm i nesten en måned på grunn av brudd på en sjøkabel. Så det er ikke uten videre sånn at sjøkabel kan sies å være tryggere enn luftspenn i gitte situasjoner.

Vi vil vektlegge naturinngrep når vi vurderer om det skal legges kabel eller om det skal være luftspenn. Jeg kan bekrefte at denne regjeringen vil legge en annen holdning til grunn enn den forrige regjeringen gjorde, når vi vurderer kabling opp mot luftspenn, slik Børge Brende har bedt om. Så jeg kan berolige Børge Brende med at denne regjeringen går i riktig retning i forhold til den forrige, også på dette punkt.

Presidenten: Sak nr. 9 er dermed ferdig behandlet.

S a k n r . 1 0

Interpellasjon fra representanten Børge Brende til fiskeri- og kystministeren:

«Petroleumsvirksomhet på norsk sektor i Barentshavet, fremtidig oljeutvinning i russiske havområder og i Nordvest-Russland og økende skipstrafikk langs kysten vår stiller norsk oljevernberedskap overfor nye utfordringer. Ny aktivitet og økende skipstrafikk gjør det nødvendig å styrke oljevernberedskapen. Kystverket slo nylig fast i en rapport at de mangler 200 mill. kroner årlig for å kunne ivareta en forsvarlig oljevernberedskap i årene fremover. Statsråden har tidligere ment at oljevernberedskapen er god nok.

Med de nye opplysninger som er fremkommet fra Kystverket, står statsråden fast ved at beredskapen er tilstrekkelig, og hvis ikke, når vil Regjeringen følge opp Kystverkets rapport og styrke oljevernberedskapen slik at den kan håndtere dagens og kommende års behov på forsvarlig vis?»

Børge Brende (H) [19:22:07]: Regjeringen slår i Soria Moria-erklæringen fast:

«Oljevernberedskapen må styrkes, og vi må gjøre mer for å unngå at uhell oppstår og får katastrofale følger.»

Inntil ulykken ved Fedje hadde ikke Regjeringen gitt en krone mer til oljevernberedskap. Noen dager etter at statsråd Pedersen overtok som fiskeriminister, fikk hun

følgende rapport på sitt bord fra Kystverket: «Rapport – Status beredskapsmaterieell oljevern i forhold til anbefalt beredskapsnivå». Denne rapporten valgte statsråden å unnta offentligheten, og den ble først frigitt i februar i år. I rapporten går Kystverket igjennom hva som er nødvendig av bevilgninger i årene fremover for å kunne beholde det beredskapsnivået vi har i dag, og som må defineres å være på et minimumsnivå. Det som er interessant lesning, er at de gjennomgår hva som var nødvendig i 2006 – investeringer på 52 mill. kr – for, som de slår fast:

«Dette gapet forventes å bli større i årene frem mot 2010 dersom ikke budsjettildelingene økes vesentlig eller ambisjonsnivået reduseres.»

En alvorlig påminnelse.

For 2007 sier Kystverket at det trengs en investering i nytt utstyr på minimum 71 mill. kr.

Denne rapporten blir av statsråden unntatt offentligheten. Statsråden redegjør ikke i den tilleggsproposisjonen som hun fremmer noen få uker etter at hun har overtatt, for disse nye opplysningene som er kommet på hennes bord. Så går det ett år, og statsråden fremlegger en proposisjon for 2007 – inneværende år – om oljevernberedskap. Det eneste det henvises til der, er at det er kommet en rapport fra Kystverket – ikke noe om det substansielle innholdet, bare at statsråden og departementet nå vil gå igjennom den. Da har altså Stortinget vedtatt budsjett for 2006 og 2007 uten å være klar over at man ligger 120 mill. kr på etterskudd i forhold til det som Kystverket hadde som en faglig anbefaling.

Jeg må si at jeg er overrasket over at disse opplysningene ikke er redegjort for i de ulike budsjettproposisjonene som statsråden har ansvar for. Hvorfor? Jo, fordi de er helt avgjørende for Stortinget når man skal utforme det som man synes er en fornuftig oljevernberedskap i årene fremover. Det fremkommer i denne rapporten at det er mye å gjøre når det gjelder oppgradering av oljelenser, oljeopptakere, dispergeringsmidler o.l.

Det som nå er faktum, er at vi ligger 120 mill. kr på etterskudd i strakstiltak for opprustning av materieell i oljeverndepotene. Det har Kystverket slått fast. Vi er i en situasjon hvor ikke noe har skjedd når det gjelder å styrke oljevernberedskapen i Nord-Norge. Da forvaltningsplanen for Barentshavet ble fremlagt, slo Regjeringen fast at med økt aktivitet nordpå skulle man også styrke oljevernberedskapen nordpå. Ingenting har skjedd. Det er fortsatt slik at deler av året er det to slepebåter som kan håndtere en eventuell krisesituasjon i Nord-Norge. Det er nå fornuftig av Regjeringen å gå inn og vurdere å opprette en beredskapsenhet for oljeskadde dyr. Man må også se på mulighetene for å opprette statlig slepebåtberedskap for Sørlandet, man må arbeide med å få opprettet seilingsleder fra Lofoten og sørover langs hele kysten, og arbeidet må startes nå.

I forbindelse med ulykken på Fedje stilte miljøorganisasjonen WWF opp med mange folk som var med og rensket. Da de tidligere søkte Fiskeridepartementet om å få støtte til opplæringstiltak, fikk de ikke den støtten de bad om. Jeg var selv involvert i den saken og prøvde å appel-

lere til statsråden. Men WWFs folk kom godt med. Det er også av interesse å få vite om statsråden ser annerledes på dette nå fremover.

Vi står i en situasjon hvor oljevernberedskapen i Norge ikke er dimensjonert for den økte trafikken vi har sett de siste årene. Dette må det gjøres noe med. Det som blir avgjørende nå, er at statsråden redegjør for Stortinget for følgende:

Hvorfor ble denne rapporten som statsråden mottok på sitt bord, unntatt offentlighet?

Hvorfor gikk det 16 måneder før Stortinget ble kjent med – gjennom media – at det manglet 120 mill. kr på det som var den faglige anbefalingen?

Når situasjonen er slik at Stortinget ikke var kjent med dette, vil det da komme en redegjørelse for situasjonen i revidert nasjonalbudsjett?

Er det også slik at Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett vil komme med konkrete forslag for en styrking av oljevernberedskapen i tråd med det som er de faglige anbefalingene?

Mener statsråden at alt er i sin skjønneste orden, eller vil Regjeringen støtte de tiltakene som jeg har redegjort for?

Statsråd Helga Pedersen [19:28:30]: La meg først slå fast at jeg deler stortingsrepresentant Brendes ønske om å fokusere på oljevernberedskapen langs kysten vår. Jeg er derfor glad for denne anledningen til å orientere Stortinget om det arbeidet som vi gjør på dette feltet. Regjeringen har en aktiv miljøpolitikk, og dette omfatter også arbeidet med oljevernberedskapen.

Regjeringen Bondevik II framla St.meld. nr. 14 for 2004–2005, På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap, i januar 2005. Stortinget behandlet saken i mai 2005. Det er altså to år siden Stortinget på bredt grunnlag diskuterte de behovene som foreligger på dette området. Stortinget ble i meldingen bl.a. orientert om at alderssammensetningen av oljevernutstyret skulle gjennomgås. I denne gjennomgangen skulle det være en vurdering av levetid og utskiftingsbehov. Videre ble det under Stortingets behandling av stortingsmeldingen varslet at slepebåtberedskapen langs norskekysten skulle gjennomgås. Dette er bakgrunnen for rapporten om den nasjonale slepeberedskapen og for tilstandsrapporten om oljevernutstyr som Kystverket har utarbeidet, og som det vises til i interpellasjonen.

Før jeg går inn på selve rapportene, vil jeg kort nevne noen av de viktigste tiltakene som er gjennomført, eller som er under arbeid innenfor forebyggende sjøsikkerhet og oljevernberedskap, for det er viktig at vi ser disse ansvarsområdene i sammenheng. Vi må nemlig ha to tanker i hodet samtidig. Primærfokuset må være på å forebygge at ulykker skal skje. Dernest må vi ha en beredskap dersom ulykken først er ute.

På den forebyggende siden har vi Kystverkets landsdekkende AIS-nettverk. Dette er et system som sikrer automatisk identifikasjon av skip, og som bl.a. gir Kystverket en oversikt over alle tilgjengelige sleperessurser som kan bistå ved en hendelse.

Trafikksentralen for Nord-Norge ble åpnet i Vardø i januar 2007. Denne kommer i tillegg til de eksisterende trafikksentralene i Brevik, Fedje, Horten, Oslo og Kvitsøy. Jeg vil også peke på at Russland og Norge i mars i fjor undertegnet en avtale – eller en såkalt MoU – om etableringen av et felles norsk-russisk overvåkings- og informasjonssystem for å sikre rammene for oljetransport i nord.

For å få lengre responstid skal skipstrafikken flyttes lenger ut fra land. Norge fikk tilslutning fra FNs sjøfartsorganisasjon, IMO, i desember 2006 til å etablere seilingsleder 30 nautiske mil fra land, på strekningen Vardø–Røst. Vi vil nå vurdere å etablere seilingsleder også på Vestlandet og Sørlandet. Dette arbeidet er igangsatt, og Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om denne saken på et senere tidspunkt.

Det er etablert en statlig slepebåtberedskap i Nord-Norge. Dette er gjort i et samarbeid mellom Kystverket og Kystvakten. Det er også en dialog med ulike aktører innenfor slepebåtmarkedet og oljeindustrien. Bakgrunnen for dette er å se på mulighetene for å etablere et samarbeid innenfor slepebåtberedskapen.

I tillegg til dette har Kystvakten under innføring nye fartøyer i indre kystvakt. Disse fartøyene har også slepekapasitet som kan delta i oljevernaksjoner.

Samarbeid mellom privat og offentlig beredskap er svært viktig for organiseringen av norsk oljevernberedskap. Ansvar, roller og oppgavefordeling mellom private, kommunale og statlige aktører er lovregulert. Privat virksomhet skal sørge for nødvendig beredskap mot forurensning fra egen virksomhet og har plikt til å iverksette tiltak for å avverge eller begrense skade og ulemper. Den kommunale og statlige beredskapen er en tilleggsbeskyttelse for de tilfeller der ansvarlig forurensner ikke selv er i stand til å håndtere forurensningen.

Norsk Oljevernforening For Operatørselskap, NOFO, er en viktig del av den private beredskapen. NOFO ivaretar kravene til beredskap mot akutte utslipp fra petroleumsvirksomheten på vegne av operatørselskapene. Den beredskap petroleumindustrien er pålagt ved leting og eventuell produksjon, er betydelig og må også tas med i vurderingen av den samlede norske oljevernberedskapen. NOFO har mye oljevernmateriell som også vil komme til anvendelse under en større aksjon. NOFO har bl.a. inngått beredskapsavtaler med interkommunale beredskapsregioner langs kysten.

Så noen ord om Kystverkets rapport om oljevernutstyret på depotene. Vi må fortløpende vurdere behovet innen forebyggende sjøsikkerhet og oljevernberedskap og dimensjonere beredskapen i tråd med risikovurderinger knyttet til skipsfarten. Dette var også hovedbudskapet i den omtalte stortingsmeldingen som den forrige regjering la fram.

I Kystverkets rapport foretas en gjennomgang av behovet for ny- og reinvesteringer i oljevernutstyr. Det skisseres en plan for oppgradering og styrking i forhold til anbefalt beredskapsnivå. Utstyret som er vurdert, skal utplasseres både på depotene som er opprettet, og på Kystverkets og Kystvaktens utpekte fartøyer. Kostnadene for å nå det anbefalte beredskapsnivået er beregnet til ca. 260

mill. kr, fordelt over fem år. Det er altså helt andre summer enn det Børge Brende refererer til i sin interpellasjon.

Det ble foretatt en rammeøkning på Kystverkets budsjett knyttet til oljevernberedskap på 11 mill. kr i 2006.

Som interpellanten Brende sikkert husker, la Bondevik-regjeringen, som han selv var en del av, ned hoveddepotet på Fedje. Regjeringen har allerede varslet at det i revidert nasjonalbudsjett for 2007 vil bli foreslått å reetablere et hoveddepot der. Kostnadsrammen for dette er på ca. 29 mill. kr. Jeg både håper og tror at Stortingets flertall vil slutte seg til det forslaget. Da vil nivået i 2007 ligge ca. 50 mill. kr over Bondevik-regjeringens bevilgninger til oljevernberedskapen.

Rapporten om den nasjonale slepeberedskapen ble avgitt i januar 2006. Slepebåterberedskapen vil vurderes sammen med den øvrige oljevernberedskapen og det forebyggende sjøsikkerhetsarbeidet i de kommende årene.

Regjeringen vil fortsette sitt arbeid med å styrke sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Ut fra dagens risikovurdering er oljevernberedskapen tilfredsstillende. Regjeringen vil ut fra løpende risikovurderinger og de rapportene Kystverket har utarbeidet, vurdere ytterligere tiltak i årene som kommer. Svaret på spørsmålet i interpellasjonen i dag er derfor at vi arbeider med å forbedre forebyggende sjøsikkerhet og oljevernberedskap kontinuerlig.

Børge Brende (H) [19:36:03]: Jeg kan ikke se at viktige spørsmål i min interpellasjon ble besvart av statsråden, så jeg velger da å gjenta dem.

I Soria Moria-erklæringen står det at det skal være en kraftig styrking av oljevernberedskapen. I inneværende år øker man budsjettet med 3,5 pst. Så må man ta høyde for at samtidig som man øker med 3,5 pst., har også trafikken langs kysten økt kraftig. Det er også slik at gjennom forvaltningsplanen har man åpnet for økt aktivitet i Barentshavet. Så å holde tritt med den utviklingen hadde krevd en annen bevilgningsramme.

Så til mitt hovedspørsmål. Noen få dager etter at statsråden overtok i Fiskeri- og kystdepartementet, kom det en oppfølging av stortingsmeldingen, en rapport fra Kystverket som var bestilt, som sier at man for 2006 trengte 50 mill. kr i ekstrainvesteringer for å holde tritt med aktiviteten langs kysten og for å ha en forsvarlig oljevernberedskap. Så sier de 70 mill. kr i 2007. I budsjettproposisjonen skriver statsråden på side 125:

«Kystverket har utført en analyse av levetiden for alt oljevernmateriell på statlige depoter. Analysen skisserer en utskiftingsplan for oljevernutstyret. Planen er til vurdering i Fiskeri- og kystdepartementet.»

Så nå har statsråden sittet i ett og et halvt år på en rapport der det sies at man allerede for 2006 trengte 50 mill. kr mer i investeringer for å holde tritt med den økte aktiviteten, og for 2007 var det Kystverkets faglige vurdering at man trengte 70 mill. kr ekstra. Mener statsråden at det er forsvarlig ikke å gjøre Stortinget kjent med en rapport som kommer med denne typen faglige anbefalinger? Hadde det ikke vært riktigere overfor Stortinget å redegjøre for innholdet i denne rapporten, og så eventuelt ha ment at disse påplussingene ikke var nødvendige? Statsråden

sier jo nå at hun synes at oljevernberedskapen i Norge er tilfredsstillende. Men hvis oljevernberedskapen i Norge i dag er tilfredsstillende, forstår jeg i hvert fall ikke behovet for å si i Soria Moria-erklæringen at den skal styrkes. Poenget er at oljevernberedskapen i Norge må styrkes hvert år, fordi det er økt transport langs kysten vår med russiske tankskip. Det er 200–300 stykker som passerer Finnmarkskysten i løpet av året. Så da vil jeg gjerne ha besvart det som nå er spørsmålet mitt: Er det slik at statsråden burde ha redegjort for disse faglige anbefalingene i budsjettproposisjonen, og hvorfor har ikke statsråden fulgt opp de 120 mill. kr i økte investeringer som det er bedt om?

Statsråd Helga Pedersen [19:39:27]: Kystverket har i sin rapport om utstyret spilt inn et behov for ca. 260 mill. kr fordelt over fem år for at oljevernberedskapen skal holdes på et akseptabelt nivå. Så vi har ennå god tid til å følge opp de anbefalingene som Kystverket har kommet med. Den rapporten som Kystverket utarbeidet, er datert høsten 2005, og den ble mottatt i Fiskeri- og kystdepartementet i januar 2006. Det er slett ikke uvanlig at innspill til de ulike departementenes budsjettarbeid ikke offentliggjøres umiddelbart, og det er jeg sikker på at vi finner rikelig med eksempler på også om vi går tilbake til Bondevik-regjeringens arbeid, der Børge Brende selv var medlem.

Så vil jeg igjen minne om at det var regjeringen Bondevik II som la fram den siste stortingsmeldingen om sjøsikkerheten og oljevernberedskapen, og det er ikke lenger tilbake enn i 2005 at Bondevik-regjeringen sa at den videre oppfølgingen av oljevernberedskapen må vurderes i de årlige budsjettene avhengig av budsjett situasjonen. Rapporten «Status beredskapsmateriell oljevern i forhold til anbefalt beredskapsnivå» er sluttført høsten 2005 og gjør slik sett opp status for oljevernberedskapen slik den var da Bondevik-regjeringen gikk av. Så det er ikke slik at det plutselig har skjedd noe helt nytt og revolusjonerende i løpet av det halvannet året som er gått siden da. Materiellet er ikke plutselig blitt mye eldre, og det er ikke slik at vi plutselig har fått mye ny trafikk i Barentshavet som vi ikke visste om fra før.

Irene Johansen (A) [19:41:39]: Jeg vil innledningsvis si at jeg synes interpellanten reiser et viktig og aktuelt tema til debatt. Samtidig kan jeg ikke la være å undres over den store iver den forrige regjeringens medlemmer har vist fra første dag i opposisjon i forhold til å etterspørre resultater fra Stoltenberg-regjeringen, på alle områder de selv ikke fikk gjort så mye.

Landet vårt har en lang kystlinje, vakker natur og store naturrikdommer. Disse naturgitte forutsetningene benytter vi aktivt. Oljeutvinning, fiskeri, skipsfart og turisme er helt sentrale deler av livsgrunnlaget vårt. Sjøtransport er viktig for Norge, og det er en miljøvennlig transportform. Vi vet at transportsektoren står for 30 pst. av klimagassutslippene. Det er derfor viktig for Regjeringen å legge til rette for at en større del av godstransporten skal foregå til sjøs og på bane. Det er vi i gang med. Jeg sier dette for å understreke hvor viktig det er å prioritere både forebyg-

gende sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Vårt livsgrunnlag og vår livskvalitet er avhengig av at vi prioriterer begge deler for å forebygge mot ulykker i skipsfarten og eventuelle oljeutslipp, og for å være i stand til å rydde opp hvis ulykken er ute.

Vår regjering og stortingsflertallet fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet har i mange saker vist at vi er svært opptatt av miljø. Slik er det også med oljevernberedskapen. I Soria Moria-erklæringen, som Stortinget vil være kjent med som Regjeringens aktivt benyttede arbeidsredskap, står det:

«Oljevernberedskapen må styrkes, og vi må gjøre mer for å unngå at uhell oppstår og får katastrofale følger.»

Dette er Regjeringen allerede godt i gang med å følge opp, som mye annet i Soria Moria-erklæringen. Regjeringen har varslet økt bevilgning til oljevernberedskap i revidert nasjonalbudsjett, nærmere bestemt 29 mill. kr til reetablering av hoveddepot på Fedje. Regjeringen vår vil dermed ha styrket oljevernberedskapen med ca. 50 mill. kr siden den overtok.

Og når vi først er i den mye omtalte øykommunen Fedje: Jeg synes Brendes fokus på oljevern er svært positivt, og overraskende offensivt, ettersom interpellanten Brende sikkert husker at regjeringen Bondevik, en regjering Brende var medlem av, i januar 2005 la fram St.meld. nr. 14 om sjøsikkerhet og oljevernberedskap og slik sett hadde både innsikt og anledning til å bevilge langt mer enn de 11 mill. kr som regjeringen Bondevik bevilget for 2006 for å styrke oljevernberedskapen. I tillegg var det regjeringen Bondevik som foreslo omgjøringen av hoveddepotet på Fedje til mellomdepot, som regjeringen Stoltenberg nå foreslår å reetablere til hoveddepot. Jeg håper og tror at Brende og Høyre likevel vil følge regjeringsspartiene når forslaget om nytt hoveddepot på Fedje behandles i Stortinget.

I arbeidet med forebyggende sjøsikkerhet er det viktig å styrke slepebåtkapasiteten der det er behov for det. I Soria Moria-erklæringen skriver vi at Regjeringen vil «sikre en god slepebåtkapasitet med rask responstid langs hele kysten». Nord-Norge har fått styrket slepebåtkapasiteten etter statlig initiativ. Mye tyder på at Sørlandet bør vurderes i neste omgang. Tilgang på slepebåter med tilstrekkelig kapasitet kan være avgjørende viktig for å unngå at motorstopp eller en annen situasjon i farleden fører til en stor katastrofe.

Det aller viktigste bidraget vårt er tiltak som kan hindre ulykker. God slepebåtkapasitet er et slikt tiltak.

Seilingsleder langt fra land er også et godt forebyggende tiltak, fordi en aksjon får lengre responstid dersom ulykken er ute. Regjeringen har fått tilslutning fra IMO om seilingsleder mye lenger fra land på strekningen Vardø–Røst. Som fiskeri- og kystministeren har redegjort for, vurderes det nå å etablere seilingsleder på Vestlandet og Sørlandet.

Det såkalte AIS-systemet var på plass i 2005, et system som automatisk identifiserer skip. Dette har gitt en betydelig styrking av kystberedskapen, og Kystverket og trafikksentralene en langt bedre oversikt over tilgjengelige slepebåtressurser.

Interpellanten legger stor vekt på petroleumsvirksomhet på norsk sektor i Barentshavet, framtidig oljeutvinning i russiske havområder og i Nordvest-Russland og økende skipstrafikk langs kysten vår. Med den nye trafikksentralen for Nord-Norge, som åpnet i Vardø i år, er overvåkningen av bl.a. oljetransporten i nord styrket.

Vi gjør framskritt både når det gjelder forebyggende sjøsikkerhet og oljevernberedskap. Denne regjeringen har ambisjoner om å styrke dette feltet ytterligere, i tråd med Soria Moria-erklæringen. Det er vel interpellanten fornøyd med?

Bård Hoksrud (FrP) [19:46:32]: Først må jeg si at jeg er glad for at rapporten ble offentliggjort etter ganske sterkt press fra Fremskrittspartiet. Man måtte faktisk helt opp på statsministernivå for å få frigitt rapporten som representanten Brende har lagt som en viktig premiss for sin interpellasjon i dag.

Fremskrittspartiet er svært fornøyd med at vi nå får en debatt hvor vi får synliggjort hva man vil gjøre for å sikre at vi har en best mulig oljevernberedskap langs hele kysten vår. For Fremskrittspartiet er det viktig å sikre at vi har en skikkelig beredskap som er i stand til å møte både dagens krav og framtidens krav. Det er også viktig at beredskapen er god langs hele kysten, fordi det er svært høy trafikk langs hele norskekysten og ikke bare i nordområdene eller sør i landet. Det er stor transport langs hele kysten, og da er det viktig at man har en beredskap som tilfredsstiller hele kysten.

Et av de siste bevisene på at kysten vår er både skummel og farlig, er vel ulykken utenfor Fedje, med «MS Server» som gikk ned. Dette viste med all tydelighet hvor sårbar beredskapen vår er, og hvor viktig det er å ha en skikkelig beredskap som gjør at man på en best mulig måte kan hindre forurensning både av miljøet vårt og naturen vår.

Jeg har litt lyst til å rose representanten Børge Brende for å ha tatt opp denne viktige saken, slik at man nå får en skikkelig diskusjon i Stortinget som er bred, og som kommer inn på det meste av dette med beredskapen langs kysten vår.

Jeg må allikevel tillate meg å si at jeg synes det er gledelig at Høyre endelig har skjønnet at oljevernberedskap er viktig og noe vi må gjøre noe med, og at representanten Brende nå har fått opp øynene. Jeg registrerer at han i Dagbladet i går var ute og sa at han, med bakgrunn i den rapporten som ble frigitt i februar 2007, mente at man måtte bruke 200 mill. kr for å sikre oljevernberedskapen langs kysten vår. I forbindelse med budsjettbehandlingen og i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett i fjor foreslo Fremskrittspartiet å øke bevilgningene både generelt til oljevernberedskapen og selvfølgelig spesielt til å gjenopprette hoveddepotet på Fedje. Vi foreslo å øke bevilgningene til å skifte ut utstyr med 100 mill. kr, for å bedre kapasiteten der, og vi foreslo i tillegg å bevilge ytterligere 100 mill. kr til merking og utbedring av farledene langs kysten vår – noe Høyre da stemte imot. Det blir jo litt spesielt at man er så aktiv nå, et halvt år etterpå, og virkelig har vilje og mener at man nå kan bruke 200 mill. kr.

Det blir også litt spesielt fordi vi 15. mai skal diskutere hoveddepotet på Fedje. Der har jo Fremskrittspartiet også foreslått å få en helhetlig plan for hele kysten for å se om vi bør ha en enda større beredskap enkelte steder, og få utvidet med flere hoveddepoter. Der står Fremskrittspartiet dessverre foreløpig helt alene, men det kan jo hende at også andre partier i forbindelse med behandlingen i Stortinget kan tenke seg å slutte seg til Fremskrittspartiets forslag.

Jeg synes også jeg må kommentere litt av det statsråden sa, fordi hun sier at ut fra dagens sikkerhetsvurdering er beredskapsnivået tilfredsstillende. Ut fra rapporten, som er utarbeidet av Kystverket, mener jeg at det ikke er det man kan legge til grunn. Når statsråden i tillegg sier at man har fem år til å gjennomføre investeringer i henhold til rapporten, sier jo rapporten ganske klart at man faktisk må gjøre grep hvert eneste år, og nå ligger man langt på etterskudd i forhold til det som sies i rapporten.

Til slutt må jeg si at jeg gleder meg til de kommende budsjettbehandlingene og ikke minst til revidert budsjett, som snart kommer. Da håper jeg at vi får støtte av Høyre til Fremskrittspartiets forslag om å øke bevilgningene til oljevernberedskapen i landet vårt.

Hallgeir H. Langeland (SV) [19:51:35]: Som alle andre synes jeg det er flott at tidlegare miljøvernminister Børge Brende tek opp ei sak som han sjølv hadde ansvaret for tidlegare, til debatt i Stortinget. Det er prisverdig at han peiker på dei utfordringane som me har, og som statsråd Pedersen svarte på, at dette må me ta på alvor, dette skal me bli betre på – og me er i gang, me har gjort ein god del. Så det er bra.

Elles vil eg starta med å gratulera med vel overstått landsmøte. Eg registrerer at valkampen no er i gang. Men eg håper ikkje at Brende gjer det same som Lae gjer i Oslo, nemleg å føla seg som eit offer når me rippar opp i forskjellige ting knytte til Høyre si rolle i regjering. Det er ikkje intensjonen min å plassera Høyre i ein offerrolleposisjon, for som regel er det dei som kan det meste når det gjeld skitten valkamp, og ikkje dei andre partia. Det har dei bevist i tidlegare valkampar.

Det som er interessant, er at i 2001 la SFT fram ein rapport, som Børge Brende då hadde ansvaret for, som sa at ein trong 100 mill. kr straks til oljevernberedskap langs kysten. Då rekna kanskje ein del av oss – SV iallfall, for vi føreslo det – med 100 mill. kr på budsjettet til å forbeta oljevernberedskapen, men det statsråden, miljøvernministeren, gjorde, var å seia frå seg ansvaret for heile oljevernberedskapen og gje det til Fiskeri- og kystdepartementet i staden for å ta det ansvaret som han no ønskjer at denne regjeringa skal ta. Han hadde altså ein konkret rapport som sa at han burde styrkja oljevernberedskapen. I staden for å gjera noko med det overførte han ansvaret til andre.

Det andre statsråden gjorde som miljøvernminister, var å svekkja oljevernberedskapen i Hordaland, ved Fedje, ved at den regjeringa som han sjølv sat i, la ned ein viktig oljevernberedskap.

Då må eg seia at eg blir litt forundra – eller eigentleg ikkje forundra, for eg ønskjer meg eigentleg Høyre ute av

posisjon heile vegen, og kvar gong dei kjem ut av posisjon, begynner dei å snakka fornuft. Det å ha ein sterk oljevernberedskap er sjølvsagt viktig, og når Brende seier i Dagbladet at ein må ha 260 mill. kr straks, fortel jo det at no er han ute av regjeringskontora, men har gode idear i forhold til oljevernberedskapen. Det skal me vera glade for. Men me må altså ikkje gløyma at det var Høyre og den førre regjeringa som bidrog til å svekkja oljevernberedskapen i Noreg, og det betydeleg.

Dette rettar denne regjeringa no opp. Noko av det første me gjer, er nemleg å gjera det som Framstegspartiet, SV og Senterpartiet ønskte seg. Me skulle ikkje leggja ned depotet på Fedje. No er det slik at vår regjering, med statsråd Pedersen i spissen, gjenopprettar det, bruker pengar på det, slik at dette viktige området har ein god oljevernberedskap. I tillegg peikte statsråden på fleire andre tiltak som ho set i verk knytt opp mot slepebåtberedskap og mot det samarbeidet ein har med IMO om strekninga Vardø-Røst, altså det å få skip lenger ut. Me er no i gang med ei rekkje tiltak fordi me ser at det er behov for å ha ein best mogleg oljevernberedskap i Noreg. Derfor er det litt på sin plass, synest eg, å rippa opp i det overfor den som hadde ansvaret for dette tidlegare, og som gjorde så lite med det, når han no har ei sigarføring her i Stortinget som ikkje liknar grisen, og minna om at det ein bør gjera neste gong ein kjem i posisjon – noko eg ikkje ønskjer – er faktisk å gjera jobben sjølv og ikkje gje beskjed til den som har regjeringsansvaret no, om at ansvaret ligg her.

Me tek det ansvaret. Me sørgjer for meir pengar til oljevernberedskap. Me sørgjer for at det blir ein betre slepebåtberedskap, og me skal sørgja for at oljevernberedskapen blir betre enn det han er i dag. Så me er i gang. Held me Høyre ute av regjering, får me ein god oljevernberedskap i Noreg.

Presidenten: Presidenten er i tvil om begrepet «sigarføring som ikkje liknar grisen» hører hjemme i parlamentariske betegnelser av medrepresentanter, og vil anmode om at representanten benytter andre begrep ved en senere anledning.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF) [19:56:53]: Godt oljevern når ulukka er ute, er særskilt viktig for Noreg som kystnasjon og som oljeproducent. Utan eit fullgodt oljevern vil mange meina at me spelar hasard med natur og levebrød på kysten. Dette er ei utsegn som eg høyrer frå mange, og som eg er veldig einig i.

Kristeleg Folkeparti har alltid lagt stor vekt på oljevernet. Det har vore veldig viktig for oss når me har utforma olje- og gasspolitikken f.eks. i Barentshavet. Det har også vore eit viktig omsyn i tidlegare tider då oljeverksemda spreidde seg langs norskekysten.

I tillegg til oljeverksemda på sokkelen vår er aukande skipsfart langs kysten eit utviklingstrekk som òg krev auka beredskap. Auka frakt av olje frå russisk sektor i Barentshavet vil krevja eit meir offensivt oljevern. Frå før har me oljeraffineriet på Mongstad i Hordaland. Dette er ei av Nord-Europas mest trafikkerte hamner, med trafikk

ut og inn til Mongstad, kombinert med ein tett kryssande kysttrafikk.

No ser me at skipsforlis kan gje store skadar på naturen. I vinter opplevde me «Server»-ulukka utanfor Fedje i innseglinga til Mongstad. Dette vart ein uhyggeleg demonstrasjon, for samanlikna med konsekvensane av eit havari med ein fullasta oljetankar var «Server»-ulukka å sjå på som eit bitte lite utslepp.

All denne aktiviteten krev ei god organisering av oljevernet. Då snakkar me om nok utstyr, om topp moderne utstyr og om godt trenar og drillar mannskap med både erfaring og kompetanse. Det er snakk om brei kompetanse og folk som både kan takla akutte situasjonar, hindra utslepp og berga sjøfugl og dyr og anna som vert ramma av oljesøl.

Også i Kristeleg Folkeparti har me merka oss rapporten frå Kystverket om manglande løyvingar. Det vil alltid vera ei avveging mellom ønskje ressursar til oljevernet og ei vurdering av kva som er tilstrekkeleg godt oljevern. Denne avveginga gjer både regjering og storting når me vedtek budsjetta for den statlege aktiviteten.

Sett frå Stortinget er det veldig viktig at Regjeringa gjev oss den informasjonen som me treng for å gjera gode vedtak. Derfor er rapporten frå Kystverket viktig for oss i dei budsjetthandsamingane som me no står framfor. Rapporten gjev iallfall ikkje grunn til ro – for å seia det slik. Å driva sparekampanjar på oljevernsektoren kan bli ei dyr øving, både økonomisk og miljømessig.

Så synest eg det er hyggeleg at statsråden følgjer opp det som har vorte praksis hos statsrådene, nemleg å snakka minst like mykje om Bondevik II-regjeringas politikk som om eigen politikk. Det er jo nyttig å ha gode rollemodellar.

Me er glade for at statsråden stadfestar at hovuddepotiet på Fedje vil koma på plass i revidert nasjonalbudsjett. Rett nok seier representanten Langeland at det var noko av det første Regjeringa gjorde – og det er jo interessant å merka seg, etter to år, at det var noko av det første Regjeringa gjorde. Me tek det til etterretning.

Vidare ventar me at Regjeringa kjem med ei vurdering av heile rapporten i samband med revidert nasjonalbudsjett. For Kristeleg Folkeparti vil tryggleik for menneske og materielle verdiar, for natur, for fugle- og dyreliv, vera særskild viktig. Difor treng me eit godt organisert oljevern. Me treng det mest moderne utstyret som finst. Kort sagt: Oljevernet må vera godt, og det må gje tryggleik for livet på den vêrharde og barske kysten vår.

Anne Margrethe Larsen (V) [20:01:15]: Først takk til interpellanten Brende for å sette et svært viktig tema på dagsordenen.

Skipstrafikken langs norskekysten har økt betydelig i de siste årene, og vi vet at den vil øke enda mer som følge av økt petroleumsvirksomhet på norsk sektor i Barentshavet og framtidig oljeutvinning i russiske havområder og i Nordvest-Russland. I tillegg kommer planene om en transportkorridor mellom Kina og USA via Narvik, den såkalte NEW Corridor, som definitivt vil øke skipstrafikken langs deler av kysten vår.

Frakt av olje og annen farlig last kan få alvorlige miljøkonsekvenser ved ulykker og forlis. Venstre vil derfor bygge opp en økt beredskap mot slike ulykker og potensielle miljøkatastrofer ved at bl.a. store havgående slepebåter er i kontinuerlig beredskap langs kysten. Våre havområder er viktige ikke bare for Norge, men er også i en internasjonal målestokk viktige i et langsiktig, bærekraftig perspektiv for å sikre viktige naturressurser. Derfor kreves det både nasjonal og internasjonal innsats for å sikre miljøet i disse områdene.

Det er ingen tvil om at styrket oljevernberedskap langs hele kysten vil være avgjørende for å få dette til.

Den nylige hendelsen med lasteskipet «Server», som flere har nevnt, som havarerte utenfor Fedje, er en påminnelse om de alvorlige konsekvensene den tette skipstrafikken langs kysten vår kan få ved forlis og grunnstøting om omstendighetene er uheldige. Denne gangen var det et tomt lasteskip, hvor kun skipets eget medbrakte drivstoff nådde sjøen og kystlinjen. Selv dette lille utslippet resulterte i en opprydding som vil ta måneder og koste titalls millioner kr.

Venstre er bekymret for Regjeringens manglende satsing på oljevernberedskap på en bred front. Jeg vil gjerne få benytte denne anledningen til å trekke fram betydningen av frivillig innsats ved akutt forurensning. Erfaring fra store oljevernaksjoner viser at det er antall hender i arbeid som avgjør om og hvor raskt oljeskader i strandsonen kan begrenses. Venstre er derfor forundret over at Regjeringen ikke har vist vilje til å støtte World Wildlife Funds prosjekt «Ren kyst!», som er et eksempel på et viktig tiltak som bør sikres finansiering. Venstre har foreslått øremerkede bevilgninger over statsbudsjettet. Regjeringspartiene har sagt nei.

Som representant fra Vest-Agder vil jeg benytte denne anledningen til også å rette oppmerksomheten mot agderkysten og de utfordringer denne delen av landet står overfor.

Bakgrunnen er at folk i Agder og ansatte i Kystverket er bekymret. Det er svært tett skipstrafikk i Skagerrak, med gjennomsnittlig 40 lasteskip og 18 tankskip hvert døgn. Det er faktisk langt flere tankskip enn f.eks. langs finnmarskysten. Økt skipstrafikk gir økt risiko for uhell og oljeforurensning.

Jeg registrerer at til tross for dette tar Regjeringen seg svært god tid med hensyn til å forbedre oljevernberedskapen:

- To år etter at «Fjord Champion» havarerte i Søgne-skjærgården, er ennå ingen døgnbemannet slepebåt på plass for å betjene agderkysten.
- Utredningen om kystberedskapen har vært ferdig i over et år, men lite har skjedd i kjølvannet av den.

Fiskeri- og kystministeren har framholdt at en nasjonal beredskap i størst mulig grad må basere seg på eksisterende tilgjengelige ressurser. Det ble nevnt i en spørretime nylig. Ministeren har vist til et forslag fra Kystverket om å leie inn et slepefartøy ved sørlandskysten, og at Kystverkets trafikksentraler overvåker all skipstrafikk ved hjelp av automatisk identifikasjon av skip – såkalt AIS.

(Larsen)

Videre har Fiskeri- og kystdepartementet bedt Kystdirektoratet om å starte arbeidet med å få etablert seilingsleder sørover langs Vestlandet og Sørlandet. Forsvaret har dessuten stasjonert fartøyet «Nornen», som dekker Skagerrak-området. Fartøyet har også oljevernutstyr om bord.

Fiskeri- og kystministeren har framholdt at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om behovet for ytterligere tiltak innen oljevernberedskapen på et senere tidspunkt, herunder vurdering av ytterligere slepebåtberedskap på sørlandskysten.

Dette mener jeg ikke er tilstrekkelig, gitt risikoen for skipsulykker med påfølgende oljesøl utenfor agderkysten. Jeg vil derfor oppfordre Regjeringen til å innta en mer offensiv holdning til dette og varsle at den vil sette av friske midler på neste års budsjett for å styrke både den generelle oljevernberedskapen langs hele kysten og slepebåtberedskapen på agderkysten. Nå er det Sørlandet som må prioriteres.

Jeg mener at dette er en hastesak.

Ann-Kristin Engstad (A) [20:06:45]: Interpellanten, Brende, tar opp en problemstilling som opptar hele kysten. Vi vil føle oss trygge – trygge på at myndighetene gjør det de kan for å forhindre ulykker, og trygge på at dersom uhellet skulle skje, vil alt som kan gjøres, bli gjort. For noen år siden satt Brende selv i regjering, og fra Nord-Norge etterlyste man engasjement for denne saken. Først nå, 1½ år etter, ser vi det. Den rød-grønne regjeringen viser at den tar på alvor de faresignaler som befolkningen i Nord-Norge har påpekt.

Da det fullastede russiske frakteskipet «Moscow» fikk maskinhavari utenfor Nordkapp under forrige regjering, var nærmeste slepebåt hele 14 timer unna. Heldigvis fikk man maskineriet i gang, og ulykken ble avverget. Men hendelsen rystet befolkningen langs kysten, og behovet for slepebåter viste seg ettertrykkelig. Nå er det etablert statlig slepebåtberedskap, og det jobbes med samarbeid med den delen av næringen som er pålagt å holde slepebåter selv.

Utvinning av olje på russisk side av Barentshavet har startet for flere år siden. For kysten har det vært viktig å få etablert en egen seilingsled for frakt av olje langs norskekysten, og at den overvåkes. Regjeringen har gjort et godt stykke arbeid gjennom internasjonale organer for å få etablert den seilingsleden og for å få lagt den ut til 30 nautiske mil, ikke 4 nautiske mil, som var det opprinnelige territorialfarvannet.

Økt russisk petroleumsaktivitet og frakt av olje langs kysten gir behov for et tett samarbeid med russiske myndigheter. Den rød-grønne regjeringen har inngått samarbeidsavtale med russiske myndigheter om overvåking av kysten, og det er vi stolte av.

Jeg håper at de tidligere regjeringspartiene har snudd og vil støtte den rød-grønne regjeringen når den legger fram forslag om å reetablere hoveddepotet på Fedje. Jeg synes det er betryggende, når ministeren er her, å høre at

Regjeringen har et slikt fokus og tar ansvar i denne veldig viktige saken for kysten.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [20:09:24]: Størrelsen på skip som frakter olje og gass etter vår kyst, når opp i en størrelse på 200 000 tonn. Da «Prestige» sank i Biscaya-bukta, var dette en båt med en størrelse på 77 000 tonn. «Prestige» brakk i to og stod for store, alvorlige miljødeleggelser. Vi vet at selv om vi tar alle forholdsregler, kan en slik ulykke skje også utenfor vår egen kyst.

For å få renset opp etter «Prestige» krevdes det en innsats av nærmere 120 000 mennesker over lang tid, i et klima som er langt gunstigere enn i Norge – eller i Nord-Norge. Hvor tror man at man skal hente 120 000 mennesker til opprydding i det man kaller en forsvarlig oljevernberedskap? Nettopp med bakgrunn i dette har Fremskrittspartiet fremmet forslag til å styrke den med flere taubåter, riktig dimensjonerte bergingsbåter og kortere gangtur til en eventuell havarist. Totalt har Fremskrittspartiet foreslått 225 mill. kr utover det Stortinget har vedtatt. Det er derfor forunderlig at en offensiv tidligere miljøvernminister fra Høyre og dagens fiskeriminister, som begge to gjennom ulike budsjett ikke har bidratt med noe annet enn å stemme ned våre forslag, uttaler seg så positivt om våre forslag i dag. Da kan det jo være et håp om at våre forslag en dag kan bli vedtatt.

En ting er at Norge trenger å styrke sin nasjonale oljevernberedskap på alle områder. Vi trenger også et sektorovergripende samarbeid med Russland, Island og andre nasjoner innen overvåking, dialog, varslingsystemer og grenseoverskridende samarbeid land til land i en praktisk hverdag, som må følges opp gjennom internasjonale øvelser som gjør oss i stand til å koordinere og samarbeide på en effektiv måte. For området vi snakker om er enormt, og scenarioet skrekkelig hvis ulykken skulle skje.

Elisabeth Aspaker (H) [20:12:21]: Økt oljeaktivitet i nord i kombinasjon med sårbar natur krever at vi tar strenge forholdsregler, og at vi har en oljevernberedskap av høy kvalitet. Både kommune- og fylkespolitikere i Nord-Norge har en klar forventning om at Regjeringen skal gi solide statlige bidrag til å bygge opp en oljevernberedskap av ypperste klasse, både når det gjelder utstyr og når det gjelder kompetanse til å takle en utslippssituasjon om ulykken først skulle være ute.

Oljetanker utenfor den nordnorske kysten øker stadig i antall, og havariet ved Fedje er jo en påminnelse om hvor viktig det er med høy beredskap og egnet utstyr for å kunne minimere skadene i naturen om ulykken skjer.

Norges brannskole i Tjeldsund i Nordland utviklet i 2006 fagplaner for opplæring av personell til opprydding i strandsonen etter en oljekatastrofe. Det var derfor svært positivt da Fiskeri- og kystdepartementet i februar i år fulgte opp med å gi brannskolen et tilskudd på en million kroner til en startpakke med utstyr, slik at den nye utdanningen av lagledere og skadestedsledere kunne komme i gang.

Dette er en god start, men hva med fortsettelsen? Selv om ansvaret for oljevernberedskapen er tredelt, mellom staten, kommunene og industrien, må det være grunn til å forvente at staten skal ta et overordnet ansvar på dette området, og især når det gjelder opplæring.

Utstyret Norges brannskole har kunnet anskaffe, er imidlertid til liten nytte om ikke brannskolen nå sikres midler til selve kursdriften utover 2007, slik at denne opplæringen kan etableres som et permanent tilbud til kommunale mannskaper og overfor Sivilforsvaret, som er en annen aktuell målgruppe, med de oppgaver Sivilforsvaret er tillagt.

En forutsetning for at Norges brannskole i Tjeldsund skal kunne rekruttere og beholde gode lærerkrefter, er at virksomheten er forutsigbar.

Statsråden la i sitt svar til interpellanten stor vekt på betydningen av å satse på forebyggende tiltak. I denne sammenheng mener jeg opplæring står sentralt. Derfor bør staten nå forplikte seg også gjennom tilskudd til driften av kursene innenfor oljevernberedskap for å bidra til at Brannskolen skal kunne bygge opp et kompetent korps av kursledere. Med bakgrunn i dette vil jeg spørre Fiskeri- og kystministeren her i dag hva hun og regjeringen konkret vil gjøre for å sikre at dette kurstilbudet blir et permanent tilbud, og at Brannskolen får den nødvendige forutsigbarhet i sin planlegging, og for å sikre en kvalitativt god opplæring i oljevernberedskap.

Jeg håper statsråden kan si seg enig med meg i at dagens situasjon, der oljevernutdanningen ikke vet om den har driftsmidler fra ett år til et annet, er en uholdbar situasjon, tatt i betraktning hvor viktig denne oppgaven er for at oljevernberedskapen langs kysten skal bli reell og mer enn ord i stortingsdokumenter.

Kunnskapsparken i Harstad mobiliserte i 2006 kompetansemiljøer, oljeselskaper og leverandørindustri i nord til samarbeid om et forprosjekt, Kompetanseutvikling oljevern. Dette er et uttrykk for at oljevern står høyt på den politiske dagsordenen, men også for at det er et ønske om å videreutvikle lokal leverandørindustri. Bedrifter som NorLense på Melbu og NOFI i Tromsø er begge anerkjente leverandører av oljevernutstyr, nasjonalt og internasjonalt. Økt aktivitet i nord skal gi økte ringvirkninger i nord, sier Regjeringen. Jeg tar det som en selvfølge at dette også innbefatter oljevern tiltak, og imøteser derfor at Regjeringen legger til rette for at oljevernindustri i nord kan få mulighet til å utvikle nye produkter som er enda bedre tilpasset utfordringer knyttet til petroleumsvirksomhet i nordområdene.

Tore Nordtun (A) [20:16:25]: Interpellanten tar opp viktige spørsmål i kveld. Det er det ingen tvil om. Interpellanten avsluttet sin interpellasjon med at vi må ha en beredskap som skal være klar til å håndtere både dagens og kommende års behov, og det er ikke småtterier. Vi må ha langsiktighet i det vi gjør, og vi må vite hva vi gjør både nå og i fremtiden. Derfor er det, som statsråden også sa i sitt svar til interpellanten, viktig å dimensjonere beredskapen i tråd med risikovurderingene knyttet til skipstrafikken. Og det må man gjøre til enhver tid – man må

gjøre risikovurderinger. Risikovurderinger er ikke bare å opprette depoter. Det er også viktig, og det skal gjøres, jf. det statsråden sa om hva som vil komme på Fedje. Men man må også se det i et større perspektiv: Hva ligger i front for oss med det som skjer på norsk sokkel, og det som skjer langs kysten – og den økte trafikken? Det er jo derfor man nettopp nå etablerer denne trafikksentralen i Nord-Norge, i Vardø. Det er nettopp for å ha overvåkingen på et tidlig tidspunkt, når vi ser det som nå skjer i Barentshavet og i nordregionen, slik at vi nå er på hugget også i den situasjonen.

Jeg vil knytte en tanke til at vi ikke må se bort fra at også sjøtransporten er et meget viktig miljøvennlig transportmiddel, som utvilsomt vil få større dimensjoner også i fremtiden. Da må vi være beredt på også det området. Vi må også her dimensjonere i et miljøperspektiv – vi må se samfunnsstrukturen under ett når vi dimensjonerer disse tingene.

Så blir det rettet mye oppmerksomhet på kostnadene, og i det som er Kystverkets anbefaling, framkommer det at det har store økonomiske sider ved seg. Men vi skal ta det løftet der også. Det er jo derfor Regjeringen nå har startet med den gradvise opptrappingen, og det er derfor vi økte rammevilkårene i 2006 med 11 mill. kr, og vi øker i 2007 med nye 11 mill. kr. Vi bygger stein på stein også her. Soria Moria-erklæringen får vi ikke på plass på én dag, men i tråd med det vi har sagt, skal vi få en beredskap og en kyst som vi kan stole på – beredskapsmessig og miljømessig.

Etableringen av de automatiske identifikasjonsreglene som fant sted i januar, er også særdeles viktig. Det er særdeles viktig at vi får kartlagt både hva skipene har som last osv., farligheten av den, og at vi dimensjonerer i forkant også på dette området og peker ut farleder for disse skipene, hvilke områder de skal gå i, så vi har beredskapen parat. Men jeg vil også si, som en liten parentes til dette, at vi kan jo aldri se bort fra menneskelig svikt. De menneskelige vurderinger må gjøres også når havet er særdeles urolig.

Det er også tatt betydelige skritt på den internasjonale sektoren. IMO – som vedtaket vårt i desember 2006 gjaldt – var et hett tema da vi hadde oljevirkosmheten i nordområdene oppe til debatt her i Stortinget. Det var også seilingsledene her, som var viktige. Det var da også temaet den gangen. Regjeringen tok fatt i det, som den allerede hadde bebudet, og gikk inn på FN's sjøfartsorganisasjon IMOs regler, og det blir nå etablert fra sommeren 2007.

Det har vært mange diskusjoner om slepebåtkapasiteten i Nord-Norge. Nå er den på plass. Det er inngått avtaler. Det vil også gi en veldig viktig trygghetsfølelse langs kysten og for skipene som er der. Vi vet at når faren oppstår, har vi også en beredskap her, og vi har en sikkerhet ved det.

Jeg vil si det slik at alt hører sammen, som andre har sagt før meg. Men det er viktig, nå på slutten, å ta opp igjen det jeg begynte med, at dimensjoneringen av beredskapen må ses i tråd med risikovurderingene på mange felter, også infrastrukturen som vi har i vårt samfunn. Det er der vi synes vi har kommet et stykke. Vi skal komme

lenger, men vi føler at vi nå er på sporet av det vi har sagt, og det skal vi gjøre.

Lena Jensen (SV) [20:21:51]: Jeg vil takke representanten Børge Brende for å ta opp en veldig viktig debatt i Stortinget. Styrking av oljevernberedskapen er viktig og nødvendig. Det er et tema som opptar hele Kyst-Norge, og da spesielt Nord-Norge, en landsdel som lever av havet, og der folk bor ved havet, et hav som stadig er i kok. Dette temaet opptar SV, og det opptar Regjeringen.

Jeg er veldig glad for at det er representanten Brende som tar dette temaet opp, siden representanten nok kjenner veldig godt til dette feltet. Representanten Brende var statsråd og ansvarlig for oljevernberedskapen i perioden 2001–2003. I 2001 la SFT fram en plan der man konkluderte med at det var nødvendig med 100 mill. kr til straks-tiltak innenfor dette feltet. Jeg er glad for at Brende nå tilsynelatende har stort engasjement for sikkerhet langs kysten, ja tilsynelatende nesten like stort engasjement som det SV har.

Vi må satse på forebygging, for når ulykker skjer, er det viktig at båter og utstyr raskt er på plass og forhindrer at katastrofen blir fullstendig. Vi vet at vi ikke hver gang kan satse på at været er godt.

SV er meget glad for at den rød-grønne regjeringen har etablert seilingsleder langs kysten i nord til sør i Lofoten. Dette er særdeles sårbare områder, og det er et veldig viktig tiltak.

Regjeringen har økt budsjettet når det gjelder beredskap. Dette er en stor seier for SV, og Regjeringen vil nå satse videre. SV ønsker bl.a. at responstiden overalt skal være 6–12 timer. Vi er nødt til å styrke satsingen på depoter, noe som denne regjeringen er i gang med.

Jeg er meget fornøyd med statsråd Helga Pedersens svar på interpellantens spørsmål og utfordringer. Regjeringen er i gang med mange gode tiltak. Det at statsråden også legger vekt på at ytterligere tiltak vil vurderes i tiden framover, er meget viktig.

Et av de viktige tiltakene som denne regjeringen må vurdere å få på plass, er «Barentshavet på skjerm», et satellittovervåkingssystem som har oversikt over havområdene, og som vil registrere båter som er innenfor disse havområdene. Det vil være viktig for å se om båter er ute av kurs, eller om båter er på riktig kurs. Det vil være viktig for å kunne se eventuell miljøkriminalitet som foregår ute i havområdene våre. Jeg har selv vært på besøk og sett båter som har vasket tankene sine, fordi man ikke har et godt nok registreringssystem for hva som skjer i havområdene våre.

Det er vår plikt å sikre at oljevernberedskapen er så god som mulig. Jeg er veldig glad for at Regjeringen er på riktig kurs også i dette spørsmålet.

Vera Lysklætt (V) [20:25:21]: Jeg vil takke representanten Børge Brende for å sette fokus på et veldig viktig tema.

Det er ingen tvil om at den økte aktiviteten i Barentshavet sammen med en stadig økende skipstrafikk langs kysten stiller norsk oljevernberedskap overfor nye og sto-

re utfordringer. «MS Server»s forlis utenfor Fedje i vinter var et synlig bevis på det. «Server» var et lasteskip med «bare» 300 tonn bunkersolje om bord. Finnmarkskysten trafikkeres jevnlig av stadig større oljetankere med rundt 200 000 tonn råolje.

I Finnmark Dagblad den 26. april får vi opplyst:

«Mengden av russisk olje som transporteres langs Finnmarkskysten kan bli tredoblet allerede i år, til rundt 30 millioner tonn. Ytterligere økning er ventet i årene framover.»

Og videre:

«Om 3-5 år vil sannsynligvis volumet være nærmere 50 millioner tonn enn 30 millioner.»

Det kommer fram i en rapport Barentssekretariatet har fått utarbeidet.

I etterkant av Fedje-ulykken i vinter tok jeg opp med fungerende fiskeri- og kystminister spørsmålet om han mente at beredskapen vi har langs Finnmarkskysten i dag, er god nok dersom en stor oljetanker skulle havarere i vinterstorm, sprengkulde og mørketid. Svaret jeg da fikk, var at han var fornøyd med tingenes tilstand. Men med de nye opplysningene som nå er framkommet fra Kystverket, har vi en stor jobb å gjøre for å kunne ha en forsvarlig beredskap i framtiden som er dimensjonert for den aktuelle risikoen vi står overfor.

Utfordringene i nordområdene er mange i denne sammenhengen. Store avstander med en svært spredt og glissen bebyggelse, et tøft klima med kulde og mørketid, kapasitetsbegrensninger i infrastruktur som tele- og mobilnettet og ressursknapphet vil hver for seg ha betydning for vår evne til å håndtere en stor hendelse. Hvis vi i Norge blir rammet av en ulykke tilsvarende «Exxon Valdez», vil det gi omfattende oljesøl, i verste fall helt fra Nordkapp og ned til Brønnøysund.

Ved oppryddingen etter «Prestige»-ulykken utenfor spanskekysten i 2002 deltok 120 000 personer. I Finnmark bor det i dag ca. 73 000, med stort og smått. De tankerne som i dag trafikkerer vårt område, er opptil ti ganger større enn det «Prestige» var.

Redningsøvelsen «Barents Rescue 2005» synliggjorde at Forsvarets deltakelse med utstyr og mannskap var helt avgjørende for at øvelsen i det hele tatt kunne avvikles. Eventuelle redningsaksjoner er helt avhengige av at disse ressursene er til stede og operative til enhver tid for å begrense omfanget av en eventuell oljekatastrofe. I tillegg til egne ressurser er vi også avhengige av all den hjelp vi kan få fra våre naboer i nordøst, Russland, Finland og Sverige.

Vi har nå behov for en risiko- og sårbarhetsanalyse som kan gi oss retningslinjer for det forebyggende beredskapsarbeidet i tiden framover. Videre må vi fortsatt ha en sterk tilstedeværelse av Forsvaret i nordområdene. Det sivilt-militære samarbeidet må videreføres. Samarbeidet mellom landene i Barentsregionen må videreføres og forsterkes, og infrastrukturen må utbygges og forbedres.

Oljelenser fra 1980-tallet holder ikke mål. Øvelser i bølger på omkring 0 meter viser at lensene stikker under overflaten straks de blir slept. Forskningsinstitusjoner i nord må nå få i oppdrag å utvikle ny teknologi og nye ty-

per lenser, og disse må igjen testes ut utenfor Vardø og Honningsvåg i ekstremvær.

På alle nivåer trengs det nå beslutningsdyktige myndigheter med tilstrekkelige ressurser lokalisert i nærhet til der alvorlige hendelser kan skje. Jeg er bl.a. opptatt av at man har kompetanse på det å operere i kulde og mørke. Med andre ord: Det trengs folk som har en riktig situasjonsforståelse, opplæring og trening. Et tett samarbeid mellom lokale, regionale, nasjonale og internasjonale aktører er derfor svært viktig i nordområdene. Jeg vil også vektlegge at de selskaper, det være seg rederier eller oljeselskaper, som skal operere utenfor kysten vår, også har et betydelig ansvar for og en samfunnsmessig forpliktelse til å beskytte miljøet og ressursene våre. I samarbeid med myndighetene må derfor alle involverte parter nå sørge for en best mulig forebyggende aktivitet. Det må heller ikke herske tvil om hvem som har ansvaret for både å kontrollere at virksomhet utøves forsvarlig, og å sørge for beredskap og krisehåndtering.

Ola Borten Moe (Sp) [20:30:37]: Det er jo slik at hvis det verste skulle skje her, ville det selvsagt få helt katastrofale konsekvenser. Det har vi sett mange eksempler på opp gjennom historien.

Det er også slik at den næringen, den aktiviteten, som avstedkommer denne trusselen, er en næring som kaster voldsomt av seg, og som betyr at den norske stat har eventyrlige inntekter både på kort og på lang sikt. Det er selvsagt derfor slik at en skal ha oljevernberedskap i fokus, og at den aktiviteten som drives, skal drives innenfor forsvarlige og gode rammer.

Det er selvsagt viktig å ha oljevernberedskap. I likhet med de fleste andre jeg har hørt her, mener jeg det er bra at dette blir tatt opp. Men oljevernberedskapen må selvsagt stå i forhold til de utfordringene man møter til enhver tid, og den aktiviteten som drives, må drives innenfor forsvarlige rammer.

Noen av oss er jo glad for de skrittene som allerede er tatt, og som det er redegjort for her. Jeg vil si at man er et godt stykke på vei. Målet vårt står nedfelt i regjeringserklæringen. Jeg vil si at jeg ser fram til at vi skal få fullført de målene som vi har satt oss, og at den opptrappingen som er satt i gang, vil bli videreført.

Så er det slik at den viktigste fokuseringen selvsagt ligger litt på det å rydde opp etter at ulykken har skjedd. Den viktigste fokuseringen må jo ligge på å forhindre at katastrofen inntreffer. Der har man satt i gang viktige tiltak allerede.

Og så vil jeg peke på forvaltningsplanen for nordområdene, som Regjeringen la fram i fjor, som nettopp balanserer ut hensynene mellom natur og olje- og gassutvinning. Noen av oss mener jo at den beste måten å sikre sårbare naturområder mot oljesøl på, er at man faktisk ikke borer, at man faktisk ikke utvinner olje i disse områdene.

Jeg skal nøye meg med disse betraktningene. Jeg understreker betydningen av spørsmålet, og jeg understreker det faktum at de inntektene vi har av disse aktivitetene, gjør at dette bør prioriteres hardt i årene som kommer, og

at Senterpartiet ser fram til at den igangsatte opptrappingen fortsetter.

C a r l I . H a g e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Børge Brende (H) [20:34:07]: For ordens skyld vil jeg minne representanten Hallgeir Langeland om at det var et samlet storting som etter sterke faglige anbefalinger valgte å samle all oljevernberedskap hos Kystverket. Og representanten Langeland satt her i salen og stemte *for* det.

For øvrig registrerer jeg at når representanten Langeland kjenner til SFTs vurderinger knyttet til oljevernberedskapen, er det fordi de aldri ble hemmeligstemplet. Stortinget fikk kjennskap til dem og kunne debattere det. Slik bør det være.

Ellers synes jeg at den forrige regjeringen faktisk hadde en god hånd om oljevernberedskapen i Norge. Den første helhetlige havmiljømelding i verden ble fremlagt av den forrige regjering. Der etablerte man tanken rundt nye seilingsleder. Vi utvidet også territorialfarvannet, slik at man kunne få båtene ut av fjæresteinene. Den forrige regjeringen etablerte også økt slepebåtkapasitet med tre, til to båter i Nord-Norge.

Så merket jeg meg det representanten Lena Jensen sa, som var veldig ivrig i forrige periode, da det gjaldt oljevernberedskap. Hun fikk seg til å si at det er en stor seier med den økte satsingen på oljevernberedskap som har vært under denne regjeringen – en stor seier. Ja, da må jeg si at SV er fornøyd med lite.

Ifølge Dagbladet den 15. januar i år skriver Bellona:

«I kjølvannet av forvaltningsplanen for Barentshavet, var det forventet en satsning på beredskap. Likevel kom det ingen satsning på oljevernøvelser i høstens statsbudsjett.»

Så har WWF, miljøorganisasjonen, nå lagt frem en helhetlig vurdering av Regjeringens innsats på oljevernberedskapssiden – og nå siterer jeg ikke. Det er ikke Høyre som har laget denne rapporten, det er WWF. Den rødgrønne regjeringen har inntil uhellet med «Server» ikke gitt én krone mer til oljevernberedskap enn sin forgjenger. Dette er i skarp kontrast til det Regjeringen proklamerte i Soria Moria-erklæringen. Og så sier SV at de er kjempefornøyd med økningen. Det er et paradoks.

Det som verre er, er at statsråden ikke følger opp de faglige anbefalingene som ligger der. I januar 2006 la Kystverket frem rapporten Nasjonal slepebåtberedskap, med forslag om oppretting av statlig slepebåtberedskap flere steder langs kysten – 350 mill. kr. Nå er det slik at man mangler 350 mill. kr for faglig sett å følge opp økt slepebåtkapasitet. Man mangler 120 mill. kr i etterslep bare i 2006–2007 når det gjelder oppgradering av oljelensser. Til sammen er det bortimot en halv milliard kroner, og statsråden får seg til i Stortinget å si at det er en tilfredsstillende oljevernberedskap. Det er Arbeiderpartiet, som styrket dette kraftig i forrige periode.

Jeg har tre spørsmål til statsministeren, nei til statsråden – det er kanskje litt tidlig å si statsminister. Jeg har

kanskje også litt kort tid til disse spørsmålene, derfor samler jeg dem til ett. Spørsmålet til statsråden blir: Angrer statsråden på at hun ikke opplyste Stortinget om de manglende bevilgninger, og når kommer dette etterslepet på nærmere en halv milliard kroner fra Regjeringens side?

Statsråd Helga Pedersen [20:37:44]: Først vil jeg takke for engasjementet rundt oljevernberedskapen. Regjeringen har på område etter område levert politikk og bevilgninger i forhold til Soria Moria-erklæringen. Noen eksempler på det er de løftene vi har gitt når det gjelder kommuneøkonomien, samferdsel og det å få flere hender innen pleie- og omsorg. Nå har vi startet arbeidet med å styrke oljevernberedskapen, og jeg vil igjen bare minne om at bevilgningsnivået for i år, etter revidert budsjett, vil ligge på 50 mill. kr over det som var Bondevik-regjeringens nivå. Dette arbeidet skal vi fortsette sammen med det forebyggende sjøsikkerhetsarbeidet.

Det er flere enkeltprosjekter som er nevnt her fra talerstolen, og jeg skal ikke drive saksbehandling av enkeltprosjektene her – bare nøye meg med å konstatere at det tas mange initiativ langs kysten som er interessante, og som kan supplere det som eksisterer fra før av beredskap og kompetanse. Jeg vil gjenta at ut fra dagens risikovurdering er oljevernberedskapen tilfredsstillende. Ut fra løpende risikovurderinger og de rapportene som Kystverket har utarbeidet, skal Regjeringen vurdere ytterligere tiltak i årene som kommer, slik at vi har en god oljevernberedskap her i landet.

Når revidert nasjonalbudsjett legges fram for Stortinget, har representanten Børge Brende da mulighet for å stemme for bevilgning til hoveddepotet på Fedje, slik at vi kan gjenopprette det depotet som han selv var med på å legge ned.

Presidenten: Debatten i sak nr. 10 er dermed slutt.

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal nå votere over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Lodve Solholm satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en ny gjennomgang av de regionale helseforetakenes situasjon når det gjelder økonomi og styring, herunder forholdet til balansekrav og åpningsbalanse, og legge frem egen sak for Stortinget snarest mulig og senest ved utgangen av 2007.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.43.52)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 1 (2006-2007) – om Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll for budsjettterminen 2005 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:3 (2006-2007) – Riksrevisjonens undersøkelse om brukerrodding av offentlige tjenester – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:4 (2006-2007) – Riksrevisjonens undersøkelse av fastsettelse av særavgifter i toll- og avgiftsetaten – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det foreligger ikke noe voteringstema i sakene nr. 4–6.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Norge deltar i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av EUs rammeprogram for konkurranseevne og innovasjon (2007-2013).

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt frem tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kåre Fostervold på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre

Det votes først over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å oppheve lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven).»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.45.26)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å fremme loven-
dringsforslag om å fjerne boplikten og prisregulering-
en av landbrukseiendom.»

Forslag nr. 3, fra Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomføre forskning på virkningen av boplikt og prisregulering på landbrukseiendom, både i forhold til målsettingene for tiltaket og i forhold til de konsekvenser regelverket har for den enkelte.»

Det vil bli votert alternativt mellom disse forslagene og innstillingen fra komiteen.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet nå ønsker å støtte forslagene fra Høyre subsidiært.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:40 (2006-2007) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Gunnar Gundersen, Peter Skovholt Gitmark, Ivar Kristiansen og Bent Høie om å fjerne boplikten og prisreguleringen av landbrukseiendom – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Høyre ble innstillingen bifalt med 65 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.46.15)

Presidenten: Det foreligger ikke noe voteringstema i sakene nr. 9 og 10.

S a k n r . 1 1

Referat

1. (200) Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand (St.meld. nr. 26 (2006-2007))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

2. (201) Statsrekneskapsen for 2006 (St.meld. nr. 3 (2006-2007))

Enst.: Sendes finanskomiteen.

3. (202) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Jan-Henrik Fredriksen og Per Egil Evensen om å sørge for at multipel skrellose (MS)-pasienter til enhver tid får tilbud om den behandling vedkommende har størst nytte av, herunder legemidlet Tysabri (Dokument nr. 8:74 (2006-2007))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

4. (203) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt om å øke stipendandelen for studenter som avlegger flere studiepoeng enn normert (Dokument nr. 8:75 (2006-2007))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

5. (204) Utbygging og finansiering av rv. 17 Tverlandet–Godøystraumen og rv. 80 Røvika–Strømsnes i Bodø og Fauske kommunar i Nordland (Vegpakke Salten fase I) (St.prp. nr. 61 (2006-2007))

6. (205) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Arne Sortevik, Hanne Dyveke Søttar og Bård Hoksrud om å sikre trygg ferdsel og gjenopprette tilliten til sikkerheten i norske veitunneler (Dokument nr. 8:73 (2006-2007))

7. (206) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Odd Einar Dørum om en gjennomgang av gjennomføringen av sikkerhetskontrollene ved flyplassene (Dokument nr. 8:76 (2006-2007))

Enst.: Nr. 5–7 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

8. (207) Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Den arabiske republikken Egypt og en bilateral landbruksavtale mellom Egypt og Norge, begge av 27. januar 2007 (St.prp. nr. 62 (2006-2007))

9. (208) Samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2006 (St.meld. nr. 27 (2006-2007))

10. (209) Samarbeidet i NATO i 2006 (St.meld. nr. 28 (2006-2007))

Enst.: Nr. 8–10 sendes utenrikskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.47.